

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 18 april.

2 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet och näringsutskottet

Andre vice talmannen meddelade att Centerpartiets riksdagsgrupp anmält Daniel Bäckström som suppleant i skatteutskottet och näringsutskottet under Erik A Erikssons ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 24 april–31 maj* till

suppleant i skatteutskottet
Daniel Bäckström (C)

suppleant i näringsutskottet
Daniel Bäckström (C)

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2012/13:377

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:377 Arbetslösheten från ett europeiskt perspektiv
av Peter Persson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 maj 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 22 april 2013

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

4 § Anmälan om inkommen faktrapmemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktrapmemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2012/13:FPM88 Ändring av direktiv för anpassning till förordning om klassificering och märkning av ämnen och blandningar *KOM(2013) 102* till arbetsmarknadsutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2012/13:144 till trafikutskottet

2012/13:147 till kulturutskottet

2012/13:151 till socialförsäkringsutskottet

Motioner

2012/13:Ub15–Ub18 till utbildningsutskottet

2012/13:U21 och U22 till utrikesutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Näringsutskottets betänkande 2012/13:NU11

Trafikutskottets betänkande 2012/13:TU10

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2012/13:MJU16 och MJU17

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2012/13:UbU16

Utökad undervisningstid i matematik (prop. 2012/13:64).

*Utökad undervisnings-
tid i matematik*

Anf. 1 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Den svenska skolan är bra på många sätt. Det tenderar vi att glömma många gånger. Våra barns och ungdomars förmåga till problemlösning är mycket hög. Våra elever är duktiga på mänskliga rättigheter, kritiskt tänkande, respekt för andra med mera. Våra elever är även bra på att navigera och på digital läsning. Detta är några av de områden som våra elever är mycket bra på.

Medan vi ligger i topp på vissa områden ligger vi på genomsnittet eller under genomsnittet på andra områden. Vi vet dessutom att det finns brister i dagens svenska skola. Den borgerliga regeringen har trots hög svansföring misslyckats totalt med att förbättra de negativa aspekterna i den svenska skolan. Det handlar bland annat om att resultaten sjunker.

Enligt OECD:s internationella studie PISA 2009 har svenska 15-åringars resultat i matematik försämrats. Bara sex år tidigare visade PISA 2003 att de svenska eleverna presterade över OECD-genomsnittet. I dag, efter flera år med folktopartistiskt styre inom skolpolitiken, ligger de svenska elevernas matematikkunskaper på en genomsnittlig nivå.

Vid en jämförelse med resultatet i matematik i 2003 års undersökning har Sveriges resultat signifikant försämrats 2009, skriver Skolverket. Resultaten från 2009 visar att andelen högpresterande elever i Sverige minskat medan andelen lågpresterande elever ökat sedan 2003.

Herr talman! Det innebär att det har skett en förskjutning mot en större andel elever som inte uppnår grundläggande kunskaper och färdigheter. Andelen elever som skriver godkända resultat i det nationella provet i årskurs 9 har minskat.

För att motverka de försämrade resultaten i matematik har regeringen föreslagit vissa förändringar i matematikundervisningen. Bland annat föreslår regeringen att antalet matematikundervisningstimmar i grundskolan ska öka med 120 timmar till totalt 1 020 timmar genom att man utökar det totala antalet undervisningstimmar. Vidare föreslås att skolan inte får minska antalet undervisningstimmar i bland annat svenska, engelska och matematik som en följd av skolans val.

Miljöpartiet anser att regeringens förslag om att utöka antalet undervisningstimmar i matematik kan vara ett bra sätt att stärka det matematiska kunnandet hos våra barn och ungdomar, men vi anser också att det finns fler sätt att förbättra matematikundervisningen. Att tillföra undervisningstimmar i matematik kan bidra till att öka elevernas möjlighet att nå kunskapsmålen.

Vi i Miljöpartiet ställer oss dock kritiska till hur regeringen hanterar frågan om skolans val. Av propositionen framgår, vilket jag redogjorde för nyss, att endast undervisningstimmar i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik inte får minskas som en följd av skolans val. Vi anser att även de undervisningstimmar som är avsedda för de estetiska ämnena bild, musik och slöjd inte ska minskas som en följd av skolans val. Forskning tyder på att möjligheter till estetiska uttryck har

en gynnsam effekt på såväl elevens hälsa som hennes eller hans möjligheter att nå goda skolresultat. Därför vore det olyckligt om regeringen inte på motsvarande sätt skyddar de estetiska ämnena från eventuella minskningar av antalet undervisningstimmar till följd av skolans val.

Herr talman! Regeringen uppskattar att drygt 700 heltidstjänster behövs för att den ökade undervisningen i matematik ska kunna genomföras. Det är ett faktum att det inte finns tillräckligt med utbildade och behöriga matematiklärare. Det kommer således att finnas en överhängande risk att behovet av matematiklärare inte kommer att kunna tillgodoses. Miljöpartiet uppmanar därför regeringen att återkomma med förslag på åtgärder syftande till att säkerställa att ett tillräckligt antal lärare i matematik finns att tillgå. Med åtgärder avses reformer som kan leda till ökad attraktivitet hos läraryrket så att fler studiemotiverade studenter söker till lärarutbildningen, genomför den och därefter arbetar som lärare.

I Sverige har lärarnas utvecklings- och karriärmöjligheter länge varit eftersatta. Även lärarnas löner har hamnat efter. Under flera år har vi pekat på behovet av reella satsningar på lärarna, förskollärarna och fritidspedagogerna, men regeringen har bara slagit dövörat till. Först på sistone har regeringen vaknat, och det är bra. Det är bättre sent än aldrig.

Herr talman! Vi vill skapa utökade karriärmöjligheter för lärare samtidigt som vi vill göra en bred satsning på lärarnas, förskollärarnas och fritidspedagogernas kompetens-, yrkes- och löneutveckling. Vi satsar över 5 miljarder kronor på detta. Det är mer än en fördubbling av vad regeringen satsar.

Det är främst genom att öka läraryrkets attraktionskraft som vi kan få de bästa att söka dit och bli lärare. Att få de bästa att bli lärare kan utgöra en god grund för en högkvalitativ skola där varje elev får en ärlig chans att lyckas och där eleverna är bra på språk och även på matematik, estetik och annat viktigt inom skolan.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservationerna 1, 3 och 4.

Jag vill samtidigt meddela att Rossana Dinamarca från Vänsterpartiet, som i dag är förhindrad att delta i denna debatt, har meddelat att hon yrkar bifall till våra gemensamma reservationer 1 och 4.

Anf. 2 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! Numerisk analys, Pythagoras sats, analytiska funktioner, algebra I och II – det handlar om matematikundervisning. Jag har i dag fått förmånen att tala för hela Alliansen, och jag yrkar självklart bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Ett antal mätningar har visat att svenska barn har halkat efter barn från andra länder beträffande kunskaper i matematik. Vid en närmare granskning av till exempel PISA-undersökningarna kan vi konstatera att svenska barn inte alls har så mycket undervisningstid i skolan för matematik som deras jämnåriga kamrater från andra länder. Tiden har betydelse för inläringen, tiden att få undervisning, tiden att få lära sig, tiden att få träna och repetera. Det är grunden för kunskandet längre fram.

Sverige har som mål att fortsatt vara en kunskapsnation och ligga i fronten på den globala kunskapsutvecklingen. Vi kan naturligtvis inte

acceptera att våra svenska elever inte har rätt till matematikundervisning jämförbar med den i många andra länder.

Alliansregeringen är handlingskraftig, och jag är stolt över det. När konsekvenserna av våra timplaner för skolan blivit tydliga är vi beredda att med kraft handla. Vi vill ge eleverna den möjlighet som barn i andra länder har. Därför får de, med det förslag som ligger, utökad tid för lärande med 120 timmar. Med råd som regeringen tagit av Skolverket ska dessa timmar finnas tidigt, i årskurs 2 och 3. Det är helt begripligt. Det är i de tidiga åldrarna som eleverna lär sig beräkningar och begrepp. De lär sig helt enkelt det matematiska tänkandet. Enligt forskningen är den viktigaste faktorn för fortsatt kunskapsutveckling i matematik att man tidigt grundlägger ett matematiskt kunnande.

Miljöpartiet tycker enligt sin reservation att det är bra att eleverna får dessa timmar, men de tycker samtidigt att de ska få dem tidigt. Jag blir naturligtvis fundersam över en sådan reservation eftersom just det står i regeringens proposition till riksdagen, och det är vad utskottets majoritet föreslår. Att ta hänsyn till den reservationen är därför föga meningsfullt.

Vänsterpartiet vill att dessa åtgärder ska vidtas tillsammans med andra satsningar, till exempel fortbildning av lärare. Därför undrar jag, återigen, vad den reservationen innebär. Vet de inte i vilket sammanhang propositionen och betänkandet skrivits? Det är i ett sammanhang där vi satsat på Matematiklyftet, som innebär kollegialt lärande och sker över hela landet. Vi har satsat på Lärarlyftet II med fokus på matematik, som också sker överallt i dag. Dessutom har vi ett stort ämnesdidaktiskt forskningscentrum i Göteborg, som sprider kunnande och forskningsresultat över hela landet. Kan det komma mer lämpligt i ett gemensamt sammanhang än detta?

Att Skolverket ska få i uppdrag att utarbeta allmänna råd har reservanterna från Miljöpartiet önskat, och nu vill tydligen även Vänsterpartiet, i sin frånvaro, yrka bifall till det. Den rapporten, *Utökad undervisningstid i matematik*, kom för flera månader sedan från Skolverket. Där ger man tillsammans med allmänna råd ett stöd till huvudmannen. Vi i Alliansen har så många viktiga saker att göra, där vi ska visa handlingskraft, att vi inte vill göra saker två tre gånger bara för att tillfredsställa en opposition som inte tar till sig det som redan är gjort. Därför kan vi yrka avslag på det, men jag vill uppmärksamma kammaren på att vi inte yrkar avslag på idén utan bara på reservationen eftersom det som där efterlyses redan är gjort.

Miljöpartiet oroar sig över en eventuell brist på matematiklärare, eftersom det bedöms att 700 heltidstjänster krävs för att motsvara matematiksatsningen. Vi är inte så oroliga, vill jag informera om, för behovet kommer att kunna tillgodoses. Vi har många satsningar på gång utöver detta för att vi ska ha väl utbildade och kompetenta matematiklärare till satsningen. Vi kommer, precis som hittills, att följa upp all verksamhet. Finner vi att det är något som inte stämmer med de intentioner och mål som vi satt upp, då handlar alliansregeringen, för alliansregeringen är handlingskraftig.

Vidare föreslås i betänkandet en ändring av grundskolans timplan som innebär att antalet undervisningstimmar i svenska, svenska som andraspråk, matematik och engelska inte ska få minskas som en följd av satsningen.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Utökad undervisnings-
tid i matematik*

Miljöpartiet tycker att man borde uppgradera, om jag får kalla det så, detta skydd så att det också ska gälla bild, musik och slöjd. Det finner inte utskottet vara befogat. I det här sammanhanget tycker vi att det är viktigt att dessa språk och matematiken säkras.

Slutligen vill jag nämna att denna satsning även gäller grundsärskolan, specialskolan och sameskolan, men där får satsningen till följd att det blir vissa justeringar beroende på de skolformernas speciella konstruktion och verksamhet.

Herr talman! Elever behöver tid för att lära, skolor behöver pengar för att utöka undervisningstiden och kommuner behöver en skollag som förpliktar. Allt detta åtgärdas nu för att åstadkomma en förändring beträffande våra barns kunskaper i matematik. Alliansen arbetar för dagens och framtidens samhälle. Sverige ska stå starkt, och en viktig del i detta är möjligheterna för våra barn och ungdomar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD), Betty Malmberg, Björn Samuelson, Michael Svensson och Camilla Waltersson Grönvall (alla M), Roger Haddad (FP) och Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Anf. 3 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Jag vet inte riktigt vad jag ska säga eftersom Jabar Amin yrkat bifall till reservationer som jag inte hade tänkt yrka bifall till. Jag förbehåller mig nog rätten att representera Vänsterpartiet i den här frågan här och nu i alla fall.

Propositionen handlar om en utökning av matematiktimmarna i skolan. Vi får inte underskatta matematikens roll i den svenska skolundervisningen. Den har bäring på en rad ämnen som fysik, kemi, samhällskunskap, musik och även slöjd. Det är därför i grunden viktigt att våra elever har bra kunskaper i matematik. Därför ställer vi oss bakom propositionen. Den är bra. Det behövs utökade timmar i matematik i skolan. Där har vi ingen annan uppfattning.

En proposition av det här slaget kan dock bli ännu bättre. Vi har därför lyft upp en del punkter som vi tycker att det finns anledning att lite grann fundera över, bland annat hur reformen ska genomföras, vilka riktlinjer kommunerna får när de ska verkställa beslutet. Vi menar att Skolverket här har en viktig roll och att de därför bör ge ut allmänna råd och riktlinjer för att det hela ska kunna genomföras.

Nu säger majoriteten i utskottet att det inte behövs allmänna råd eftersom sådana redan finns och skolorna kan följa dem. Samtidigt säger majoriteten att ifall det inte räcker ska Skolverket återkomma med förbättrade allmänna råd för undervisning i matematik.

Man kan fundera på om det inte blir lite av strid om påvens skägg här. Men jag menar att det är bättre att vidta dessa åtgärder innan reformen sätts i sjön.

Med de orden, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 4 ADNAN DIBRANI (S):

Herr talman! För en gångs skull tänkte jag börja med att säga att det är ett väldigt bra betänkande och en bra proposition. Vi är, tro det eller ej,

ganska överens med Alliansen i denna viktiga satsning. Jag säger det så att Yvonne blir glad som Alliansens företrädare.

Propositionen handlar som sagt om utökad undervisningstid i matematik. Detta innebär att den minsta garanterade undervisningstiden i ämnet matematik, framför allt i de obligatoriska skolformerna, ska ökas med ytterligare 120 timmar samt att bestämmelserna för skolans val i grundskolan ändras så att antalet undervisningstimmar i svenska, svenska som andraspråk, matematik och engelska inte får minskas.

Skälet till förslagen är att matematikkunskaperna hos de svenska eleverna behöver förbättras. Andelen elever som har uppnått målen i matematik i slutet av årskurs 9 har minskat, samtidigt som det genomsnittliga betygsgenomsnittet för grundskolans samtliga ämnen har ökat. Denna bild bekräftas i flera nationella och internationella undersökningar. I samband med Timss undersökningar jämförs även de deltagande länderna med avseende på exempelvis undervisningstid. Dessa visar att svenska elever får relativt få undervisningstimmar i matematik och att skillnaden är större i årskurs 4 än i årskurs 8.

Tidiga erfarenheter av matematik kan vara avgörande för framtida attityder till och intresse för ämnet. Brister i elevers matematikkunskaper som upptäcks och åtgärdas tidigt minskar också behovet av omfattande extra stödinsatser längre fram i utbildningen, såväl i matematik som i andra ämnen. Att ytterligare förstärka matematikundervisningen kan ge positiva effekter och bidra till förbättrad måluppfyllelse i hela utbildningssystemet, tror vi.

Timplanen för grundskolan anger hur den minsta totala undervisningstiden ska fördelas på varje ämne eller ämnesgrupp. I timplanen finns också tid för skolans val, det vill säga ett jämkningsutrymme som kan användas för att öka eller minska undervisningstiden i olika ämnen. För att värna likvärdigheten och kvaliteten i skolsystemet, i jämförelse med vad som gäller för specialskolan och sameskolan, bör grundskolans timplan ändras så att det vid skolans val inte är möjligt att minska antalet undervisningstimmar i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik.

Som nämnts får svenska elever relativt få undervisningstimmar i matematik vid en internationell jämförelse. Detta betänkande är därför bra och välbehövligt. Men liksom till exempel Hylte kommun i Hallands län, där jag kommer ifrån, anser även vi att det inte räcker med enbart fler timmar. Den undervisning som redan i dag bedrivs behöver också ha en hög kvalitet, och det finns satsningar på det i betänkandet. IFAU är inne på precis samma sak, liksom Stockholms universitet. Väldigt enkelt skulle man kunna uttrycka det hela som att det utan skickliga lärare egentligen inte spelar någon roll hur många timmar vi bedriver undervisning i matematik. Jag är otroligt stolt över de lärare vi har, men är också väldigt glad över att vi har satsningar på lärarna, både vi och oppositionen. Yvonne har redan nämnt Matematiklyftet.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Prot. 2012/13:97
24 april

Utökad undervisningstid i matematik

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2012/13:NU12
Prövning av nätkoncession (prop. 2012/13:70).

Anf. 5 INGEMAR NILSSON (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera näringsutskottets betänkande nr 12 från 2013, som handlar dels om regeringens proposition *Prövning av nätkoncession*, dels om 17 motioner från den allmänna motionstiden om en rad olika elmarknadsrelaterade frågor. Låt mig inledningsvis konstatera att jag självfallet står bakom samtliga socialdemokratiska reservationer i betänkandet men för tids vinnande väljer att yrka bifall bara till reservationerna 1, 7 och 9.

Herr talman! Att energifrågorna är en central del av den svenska politiken i allmänhet och näringspolitiken i synnerhet märks inte minst i näringsutskottets arbete. Det är ingen överdrift att påstå att energifrågorna är det klart dominerande ämnet på utskottets dagordning. Och det är inget konstigt med det. Energi- och inte minst el- och elmarknadsfrågor är viktiga. De är viktiga såväl för näringslivet och jobben som för oss alla som konsumenter och privatpersoner. Vi märker det även i ett EU-perspektiv. En mängd initiativ på det här området kommer från EU-kommissionen och visar på att energi- och elmarknadsfrågor är centrala också inom Europeiska unionen.

Utskottet tillstyrker enhälligt regeringens proposition *Prövning av nätkoncession*. Propositionens syfte, att förenkla prövningen i ärenden om tillstånd att bygga starkströmsledningar, måste i allra högsta grad anses både vällovt och välkommet. I en tid när behovet av kraftig utbyggnad av nätkapaciteten i Sverige framstår som en nyckelfråga kan väl ingen annat än välkomna en lagstiftning som förenklar den processen.

Herr talman! Den 1 november 2011 indelades Sverige i fyra elområden. Från vår sida har vi i åtskilliga debatter här i kammaren kritiserat regeringen för sättet som de infördes på. Bland annat har handläggningen KU-anmälts. Frågan kommer dessutom att bli föremål för prövning i förvaltningsrätten inom en inte alltför avlägsen framtid efter ett överklagande från Värnamo Elnät AB.

Men utöver kritiken mot införandet har vi än mer kritiserat konsekvensen av införandet: högre elpris i främst elområde 4 för såväl företag som privatpersoner. I en tuff och utsatt marknadssituation kan en pris-skillnad på några ören per kilowattimme vara avgörande för ett företag i detta geografiska område.

Vilken är då lösningen på problemet? Sverige har i dagsläget ett överskott på elproduktion. 2012 exporterade Sverige drygt 20 terawattimmar. Problemet och obalansen består i att elen i dagsläget i huvudsak produceras i de norra delarna av Sverige och att differensen mellan produktion och konsumtion främst finns i södra Sverige, i den del som nu kallas elområde 4.

Vad krävs då? Jo, i första hand två saker: en ordentligt utbyggd överföringskapacitet, i huvudsak via stamnätet, och en ökad produktionskapacitet i den del av Sverige där efterfrågan och konsumtion överstiger produktionen.

Vad har då regeringen gjort mot bakgrund av och med anledning av den kritik som införandet av elområdena medfört? Kritiken har ju kommit från betydligt fler håll än från oppositionen här i riksdagen. Inte minst har den kommit från näringslivet och dess organisationer. Jo, man har bland annat givit Energimarknadsinspektionen två utredningsuppdrag: att utreda dels vilka prisskillnader som införandet medfört, dels eventuella effekter på konkurrenssituationen.

Vad har då utredningarna kommit fram till? frågar sig vän av ordning. Jo, exempelvis att det uppstått tydliga strukturella prisskillnader mellan södra och norra Sverige, att priserna på slutkundsmarknaden varit klart högre för alla avtalsformer i elområde 4, att konkurrensen på slutkundsmarknaden är oförändrad och att det är troligt att södra Sverige får ett permanent högre elpris jämfört med innan elområdena tillkom. Det är tur att man kan utreda viktiga frågor och få klargörande svar om orsak och verkan. Dessutom har en konsult, Björn Hagman, på regeringens uppdrag utrett möjliga åtgärder för att minska skillnaderna i elpris mellan elområdena.

Vad regeringen avser att göra med anledning av de förslag som utredaren pekar på återstår att se. Sammanfattningsvis kan man konstatera att regeringens agerande när det gäller införandet av elområden måste betraktas som aktivt, men att regeringens agerande när det gäller konsekvenserna av införandet närmast präglas av ett kraftfullt avvaktande.

Herr talman! En kraftig utbyggnad av den infrastruktur som elnäten utgör är nödvändig mot bakgrund av vad jag redan nämnt: behovet av kraftigt ökad överföringskapacitet från norr till söder för att motverka orimliga prisskillnader inom landet.

Men en utbyggnad är nödvändig också för att klara den ökande produktionen av förnybar el. Utbyggnaden innebär att vi ska förverkliga det som går under beteckningen smarta nät. Det handlar kort sagt om att klara större flexibilitet på såväl produktions- som konsumtionssidan.

Av alla aktörer på nätsidan är naturligtvis ägaren av stamnätet, Af-färsverket svenska kraftnät, den viktigaste vad gäller både att skapa överföringskapacitet och att möjliggöra en ökad andel förnybar el i systemet. Att investeringarna i stamnätet har varit otillräckliga sedan lång tid tillbaka vet vi alla. Låt mig därför redan nu säga att ansvaret här faller på den tidigare socialdemokratiska regeringen, så slipper majoritetsföreträdarna säga det i sina anföranden senare. Men ansvaret och kritiken faller också mycket tydligt på den nuvarande regeringen. Det är utmärkt att den nuvarande regeringen har utökat Svenska kraftnäts investeringsram rejält. Frågan är bara: Vad får vi ut av det? Vi vet att vissa år har bara 50 procent av investeringsramen utnyttjats.

Den rapport från Riksrevisionen som kom förra veckan och som innebär en svidande kritik mot regeringens sätt att styra, eller rättare sagt att inte styra, Svenska kraftnät får vi säkert anledning att återkomma till här i kammaren i särskild ordning. Men sammanfattningen som gjorts av rapporten har landat i att regeringens passivitet har lett till högre elpriser. Rapporten sammanfattar kritiken i ett antal punkter på ungefär följande sätt:

Regeringen har varit passiv i sin styrning av Svenska kraftnät och de insatser som skulle kunna ha gjorts inom området överföring av el.

Regeringen bör överväga begreppet affärsmässighet för Svenska kraftnäts uppdrag. Tillståndsprövsprocessen för stamnätskoncessioner är för långsam.

Regeringen har inte via sin myndighet, Energimarknadsinspektionen i det här fallet, i tillräcklig omfattning utfört en förebyggande och nationellt täckande tillsyn av leveranskvaliteten.

Regeringens information till riksdagen om Svenska kraftnäts investeringar har brustit, vilket har gjort att det inte är möjligt för riksdagen att följa upp effekten av de beslut som har fattats.

Med detta i åtanke, herr talman, behövs tydligt politiskt fokus på nätutbyggnad för att klara de energipolitiska utmaningar som vi står inför. Då duger det inte med en regering som passivt sitter på läktaren. Det krävs aktivitet och handling för att skapa förutsättningar för en elproduktion i Sverige som upprätthåller möjligheterna för svensk industri att hävda sig i en tuff konkurrens och producera mer el från förnybara källor.

Jag avslutar, herr talman, med att än en gång yrka bifall till reservationerna 1, 7 och 9.

Anf. 6 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! För att klara klimat- och energikutmaningen behöver vi fler som deltar, inte färre. Flera av de motioner vi debatterar i dag handlar om att ta bort hinder för fler att delta. Vi politiker har ett ansvar att ta till vara det engagemang som finns, vare sig det är hos hushåll, företag eller hos kommunala energibolag.

Låt mig börja med frågan om hushållens rätt att sälja sitt elöverskott ut på nätet och kvitta perioder av överskott av el mot perioder av underskott i den egna produktionen. Nettodebitering kan liknas vid att hushållet får dra av den el de säljer på sin egen elräkning. I dag när hushåll med mikroproduktion av el producerar mer el än de själva använder behöver energibolagen inte ge någon ersättning utan kan så att säga ta emot elen gratis på sitt nät. Det finns runt om i landet ett flertal energibolag som har insett det tokiga i detta och på eget initiativ infört en ersättning liknande nettodebitering.

Miljöpartiet tycker alla hushåll oavsett var man bor i landet ska ha rätten att kvitta sin elproduktion mot nettodebitering. Gemensamt för länder som lyckats väl med att engagera människor i energiomställningen tycks vara att de infört nettodebitering. Men i Sverige dras frågan i långbänk. I stället för att ta ett beslut om att nettodebitering ska införas har regeringen tillsatt en tredje utredning. Vi väntar spánt på utredningens svar, som ska komma i juni. Förutom ett tydligt besked om att nettodebitering ska införas hoppas jag att utredningen föreslår kvittning på årsbasis för att ge solenergin en rimlig chans. För att alla människor, inte bara de som bor i villa, ska få möjlighet till nettodebitering bör den även inkludera dem som bor i flerbostadshus och väljer att bli delägare exempelvis i ett vindkraftverk.

Herr talman! Jag flyttade nyligen och blev glatt överraskad när jag hittade en elleverantör som kunde erbjuda mig ett avtal helt utan fasta kostnader. Min elleverantör fakturerar mig alltså bara för den el jag använder. Det är ett väldigt viktigt incitament för att använda energin smartare och därmed spara el. I dag gör det inte så stor skillnad för många

hushåll om man energieffektiviserar hemma, för en stor del av elräkningen är fasta kostnader.

Miljöpartiet föreslår i en motion att fasta kostnader ska läggas in i det rörliga priset för att ge hushållen större makt över sin elräkning. Vi föreslår också att alla hushåll ges timmätning. Om elkunderna kunde läsa av sin elmätare och elpriset kontinuerligt skulle många anpassa sin användning av el till tider då elen är som billigast. Det skulle få positiva effekter både för konsumenten via lägre energianvändning och kostnad och för samhället, som inte behöver använda lika mycket dyr och smutsig reservkraft eller importerad el vid toppar.

Att aktiva elkonsumenter nu ges möjligheten att ansöka om timmätning är ett första steg. Men regeringens egen bedömning är att detta bara kommer att omfatta ett begränsat antal elkonsumenter. Det som saknas är en plan för hur alla hushåll ska kunna få timmätning och debitering.

Herr talman! En annan viktig aktör i energiomställningen är de kommunala energibolagen. Dem har vi att tacka för en stor del av teknikutvecklingen kring förnybar energi. Utan kommunala energibolag som tidigt satsat på biogas skulle vi troligen inte ha haft den positiva utveckling av biogas som vi ser i dag.

Förklaringen till att de kommunala energibolagen är viktiga och har varit ledande på flera områden i att utveckla och pröva ny teknik är att de har en längre planeringshorisont. Satsningar på ny miljöteknik är ofta en kostsam investering som kan ta tid att skriva av. När de kommunala energibolagen inte är bundna av nästa kvartalsrapport utan har förutsättningar att tänka på samhällsnyttan i ett längre perspektiv har de möjlighet att gå före och pröva ny teknik som ännu inte är kommersiellt redo.

Med tanke på de kommunala energibolagens viktiga roll är det olyckligt att de i dag begränsas i lagstiftningen. Statliga eller privata energibolag får verka inom hela Sverige. Det får även utländska kommunala energibolag göra. Men ett bolag som ägs av en svensk kommun lyder under kommunallagens lokaliseringsprincip och får därför i princip bara ha verksamhet i den egna kommunen. Det finns en god tanke bakom att en kommun ska fokusera på verksamhet inom det egna territoriet, men när vi nu ser att denna princip begränsar samhällsnyttan finns det goda skäl att ompröva den. Exempelvis får en kommun inte hämta råvaror för biogasproduktion utanför kommunens gräns, även om detta hade varit det miljömässigt och ekonomiskt klokaste. Att de kommunala energibolagen diskrimineras jämfört med andra energibolag gör att vi riskerar att gå miste om viktiga satsningar på ny miljöteknik. Miljöpartiet, tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, föreslår att lagstiftningen ändras så att de kommunala energibolagen får verka på likvärdiga villkor med statliga och privata bolag.

Representanter för allianspartierna har den senaste tiden varit oklara med var de står angående elcertifikatssystemet, det produktionsstöd som ges till producenter av förnybar energi. Senast förra veckan när riksdagen debatterade energipolitik uttryckte Mats Odell från Kristdemokraterna och Eva Flyborg från Folkpartiet invändningar mot det stöd vindkraften ges. Om det är så att dessa partier inte står bakom elcertifikatssystemet vore det bra om det klargjordes i dagens debatt där vi behandlar elcertifikatssystemet.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Prövning av
nätkoncession*

Miljöpartiet tycker att det är klokt att ge ett ekonomiskt stöd till utveckling av förnybara energikällor. All teknik behöver komma över en tekniktröskel, och elcertifikaten är avgörande för en fortsatt utveckling och utbyggnad av förnybar energi, som kommer att behövas när dagens gamla kärnkraftsreaktorer av åldersskäl successivt behöver fasas ut. Men framtiden för elcertifikaten är oviss med alliansregeringens politik.

Det behövs en ambitionshöjning och en förlängning. Den förnybara energin har så att säga slagit i taket, och om inte målet höjs snart riskerar Sverige att förlora viktiga investeringar i förnybar energi. Jag tycker att det är orimligt att ett politiskt mål blir en bromskloss för en bransch som är redo att växa snabbare.

Miljöpartiet föreslår tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i dag att målet höjs till minst 30 terawattimmar ny el till år 2020 och till minst 55 terawattimmar till år 2030.

Egentligen kan man säga att vi står inför ett angenämt problem. Den förnybara energin har vuxit ur sitt mål, och logiskt vore att ge ett högre mål. Energimyndigheten bedömer i sin senaste långsiktsprognois att med nuvarande ambitionsnivå kommer bara 11,3 terawattimmar att byggas fram till år 2020, och i dag har vi nått 8 terawattimmar. Det innebär att det bara skulle byggas drygt 3 terawattimmar under certifikatsystemets sista sju år. Det är ett tydligt tecken på att ambitionsnivån i dag är för låg om vi inte vill ha en långsammare utbyggnadstakt av den förnybara energin – något Miljöpartiet inte vill.

En ökad ambitionsnivå i elcertifikatssystemet skulle höja priset på elcertifikat från dagens låga nivåer, men den samlade elkostnaden för svenska konsumenterna skulle minska. Enligt en rapport från Energimyndigheten kommer den ökade elproduktionen ”att pressa ner priserna på el och totalt sett kommer genomsnittskostnaden för elkunden att vara lägre än i basfallet”. Energimyndigheten rekommenderar alltså en höjning av ambitionsnivån, och det skulle ge lägre elpriser för Sveriges konsumenter. För den elintensiva industrin, som har fått ett lägre pris men inte betalar för elcertifikat, skulle vinsten bli ännu större. En höjning av ambitionsnivån i elcertifikatssystemet är det enda rimliga för att låta den förnybara energin växa till sin potential.

Herr talman! Jag står bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 4 och 11.

Anf. 7 ANNA HAGWALL (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 12.

Det är många viktiga områden som behandlas i detta betänkande, men jag väljer att rikta in mig på några få som bidrar med konsekvenser för företagen i södra Sverige eller för våra konsumenterna som helhet.

Mitt fokus ligger bland annat på den nationella ryggrad som förser våra konsumenter, de små företagen och den stora basindustrin med el. Vikten av detta kan inte nog poängteras, och vi ser konsekvenserna efter indelningen i elområdena. Oavsett åsikterna om själva införandet av dessa är vi nog alla ense om att överföringskapaciteten från norr till söder ligger högt på prioriteringslistan.

Vi behöver sätta fokus på prisfrågan i de södra delarna av landet och värna om en jämlik konkurrens. Dessutom måste vi se problematiken med ett högre elpris nere på kontinenten, hur det drabbar kunderna i

södra Sverige och vad det får för konsekvenser för till exempel företagen. Med detta sagt vill vi poängtera vikten av att Sydvestlänkens olika delar kommer i drift.

Herr talman! Ord som transparens, utredning och utmaningar duggar tätt och används frekvent i alla debatter. Men när det gäller just vindkraften är det praxis att gå på visionen om ett folkligt stöd och om vindkraftens frälsning för klimatmålen i stället för en transparens gällande ekonomiska konsekvenser, stabilitet i elnäten eller industrins synpunkter i dessa frågor. Visst finns det en nytta och fördelar med alla energimixer, och det ska vi ta vara på. Men att endast se ur ett perspektiv utan att väga in långsiktiga konsekvenser kan bli oerhört kostsamt. Vi menar att vindkraftens inverkan behöver utredas och ses över på alla områden och sätas under lupp som övriga energislag.

Anf. 8 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Dagens debatt handlar om näringsutskottets betänkande *Prövning av nätkoncession*. I samband med betänkandet tar man upp en rad motioner och yrkanden från den allmänna motionstiden som berör elmarknadsområdet. Vänsterpartiet poängterar att vi ställer oss bakom regeringens proposition och utskottets betänkande.

Syftet med förslaget är att förenkla prövning i ärenden om tillstånd att bygga och använda starkströmsledningar och att göra det mindre resurskrävande för såväl elnätsföretag som de berörda myndigheterna. Det här är givetvis bra. Jag tror också att det på sikt kommer att underlätta den utbyggnad och upprustning av elnäten som är nödvändig för att möta både dagens behov av förnybar energi och de brister som finns sedan lång tid tillbaka. Just dessa brister, som för övrigt Riksrevisionen tar upp i sin kritik av utbyggnad och underhåll av våra kraftledningar, är en av orsakerna till att vi har indelningen i fyra elprisområden.

Detta är brister som har sin bakgrund så långt tillbaka som 1995. Det går inte att enbart beskylla nuvarande regering för dessa brister, utan jag tycker nog att samtliga partier här har ett ansvar för den uppkomna situationen. Vi har inte på tillräckligt allvar tagit upp frågan och diskuterat nödvändigheterna av ett fungerande elnät och av att se till att överföringskapaciteterna fungerar mellan norra och södra Sverige. Man måste också se till att underhållen av näten gör att de är i ett sådant skick att de håller för den förnybara produktionen. Jag menar att detta är ett delat ansvar.

Däremot kan man fundera lite grann över elområdesindelningen. Var det nödvändigt att göra den eller inte? Vi måste komma ihåg att grundorsaken var att Danmark klagade hos EU-kommissionen över bristerna på tillgänglighet och på en fungerande europeisk energimarknad. Det var Svenska kraftnät som utifrån denna kritik lade fram förslaget på indelning i fyra prisområden. Man kan fundera över om det var klokt eller inte, men jag har inte sett något alternativ. Det som är bra med indelningen är att den så tydligt visar på de brister som finns i det svenska energisystemet. Nu måste vi göra någonting åt det här. Vi måste snabba på.

Då menar jag att förändringarna i ellagen är ett steg i rätt riktning. Sedan får vi se om det räcker till. Jag tror inte det, för vi behöver göra betydligt mycket mer. Vänsterpartiet har i ett av sina yrkanden tagit upp just behovet av att snabba på tillståndsprocesserna och att bygga bort

Prot. 2012/13:97
24 april

*Prövning av
nätkoncession*

flaskhalsarna mellan norr och söder. Jag anser att vi i samband med de nya förändringarna i ellagen tillgodoser yrkandet på ett ganska bra sätt, även om vi har lite mer att säga.

Herr talman! Det finns två reservationer från den allmänna motions-tiden som jag vill lyfta upp. Den ena är reservation 11 som handlar om elcertifikat. Det är en fråga som vi har diskuterat vid flera tillfällen här i riksdagen. I likhet med Socialdemokraterna och Miljöpartiet anser Vänsterpartiet att vi behöver höja nivån i elcertifikaten redan nu till 30 terawattimmar år 2020 och 55 terawattimmar år 2030. Man kan fråga sig: Varför då? Det finns en stor potential att bygga ut den förnybara energin i Sverige, och den behöver vi ta till vara. Vi gör det utifrån nödvändigheten av att ställa om hela energisystemet.

Vårt mål är 100 procent förnybar energi. Vi har de möjligheterna, och vi behöver ta fasta på det. Vi ska veta att all ny teknik behöver ha stimulanser för att bli kommersiellt gångbar gentemot gamla tekniker som har avskrivna investeringar. Därför finns det behov av att höja nivån i elcertifikatssystemet.

Den andra reservationen jag vill ta upp är reservation 13, om vikten av att de kommunala energibolagen ges samma förutsättningar som andra energibolag i energiomställningen. Det går inte att nog poängtera vikten av de insatser som de kommunala energibolagen har gjort historiskt i arbetet för att ställa om energisystemet. Jag tänker då bland annat på biogasutvecklingen, som de kommunala energibolagen har stått för, mycket med hjälp av de klimat- och investeringsprogram som har funnits tidigare och som har varit ett viktigt stöd för att få de kommunala beslutsfattarna att satsa på detta.

I arbetet med att ställa om och ytterligare förstärka energibolagens möjligheter att agera behövs även förändringar i kommunallagen eller undantag i ellagen. Det handlar om att ge kommunala energibolag samma möjligheter som statliga bolag eller andra länders kommunala energibolag att agera i arbetet med att erbjuda energitjänster till allmänheten. Ett av de viktiga inslagen i energieffektiviseringsdirektivet är att energileverantören också ska erbjuda energitjänster. Här finns det en begränsning i kommunallagen som har att göra med lokaliseringsprincipen, alltså att en kommun inte ska agera utanför kommunens gränser. Det finns dock ett undantag när det gäller för kommunala energibolag att kunna sälja el utanför kommungränsen. Det undantaget bör utökas till att också gälla energitjänster, så att kommunala energibolag ska kunna agera och konkurrera på samma villkor som andra energibolag runt om här i Sverige.

Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 11 och 13. I övrigt står jag bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer.

Anf. 9 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

I söndags såg jag ett nyhetsinslag på tv om utbyggnaden av det förnybara i Tyskland. Bara investeringarna i havsbaserad vindkraft kommer att kosta hundratals miljarder euro, men omställningen är möjlig, och på sikt kommer investeringarna, som också ska säkra den elintensiva indu-

strin i Tyskland, att vara en god investering för framtiden – inte minst för klimatet. Det var några av kommentarerna.

Som jag sade i förra veckans energidebatt har det hänt väldigt mycket i Sverige de senaste 40 åren. I början av 70-talet stod det fossila för över 80 procent av Sveriges energiförbrukning. Det är mycket. I dag står det fossila för mindre än 35 procent, och nästan all elproduktion är koldioxidfri. Mer än halva vår elproduktion är dessutom förnybar, och vi är bland de bästa i världen på förnybar energi, men trots detta har vi bara kommit halvvägs.

I dag ska vi tala om bland annat infrastruktur för el, och här finns också en del utmaningar om vi ska fortsätta att utveckla det förnybara samtidigt som vi ska säkra konkurrenskraftiga elpriser för både privata konsumenter och industrin.

Regeringen föreslår nu ändringar i ellagen, och de är nödvändiga. I propositionen föreslås att man ska förenkla tillståndsprövningen av ansökningar för att bygga och använda starkströmsledningar, så kallad nätkoncession. Syftet är, precis som Kent Persson med flera har sagt, att prövningen ska bli enklare och mindre resurskrävande. De förändringar som regeringen nu föreslår innebär att färre koncessioner än i dag kommer att behöva omprövas, och de kommer att gälla tills vidare. Det är en regelförenkling som kommer att spara tid och arbete för både företag och myndigheter. I slutändan kommer det också att leda till lägre kostnader för elkonsumenterna genom just lägre kostnader för elnäten.

Förhoppningsvis kommer lagändringarna att träda i kraft den 1 juni i år, om det är så att de nu beslutas av riksdagen, vilket jag hoppas.

Herr talman! Infrastrukturen för elnät behöver byggas ut i Sverige. Det ser vi inte minst av effekterna i södra Sverige i elområde 3 och 4, där efterfrågan på el periodvis är större än tillgången på el. Inte minst påtalades detta av Riksrevisionen häromveckan. Det tror jag att en hel del av er har läst om. Man har genomfört en granskning om hur det står till med elöverföringen i Sverige och om vilka förutsättningar den ges.

Riksrevisionen säger bland annat att sena investeringar har påverkat elpriserna och kapaciteten för överföring av el i Sverige. Man menar att elöverföringen är otillräcklig och att priserna i södra delen av landet skulle ha varit lägre om överföringskapaciteten hade byggts ut snabbare.

Varför har då detta inte gjorts i den takt som hade varit nödvändig? Riksrevisionens granskning är också ett slags historieskrivning, och den går tillbaka till 1996. Det gör att man kan titta tillbaka på de investeringar som olika regeringar har gjort sedan dess. Precis som Kent Persson var inne på är det flera som bär ansvaret för det här. I början av 2000-talet, när Socialdemokraterna satt i regeringsställning, kan jag konstatera att investeringsnivån i stamnätet låg på runt en halv miljard om året. Sedan Alliansregeringen tillträdde har investeringarna gradvis ökat. 2012 var de på 3 miljarder, och de kommande fem åren satsar vi nu fem miljarder årligen. Det är tio gånger mer än den förra socialdemokratiska regeringen.

Ändå är behovet av att bygga ut stamnätet stort, och det behövs stora investeringar. Problemet är att det varit en lång period av låga investeringar, och därför finns i dag stora behov som vi bara måste klara av.

Riksrevisionen efterlyser dessutom snabbare tillståndshantering, vilket jag också tror är viktigt. Ett förslag som vi har på vårt bord i riksdagen

Prot. 2012/13:97
24 april

*Prövning av
nätkoncession*

gen i dag gäller just reglerna om tillståndsprövningar för starkströmsledningar. Men det är inte nog med det; dessutom håller Miljödepartementet på med ett arbete för att snabba upp tillståndprocesserna och göra dem mindre administrativt betungande, och det görs utifrån miljöbalken.

Regeringen och Anna-Karin Hatt kommer att kommentera rapporten till riksdagen i oktober och mer utförligt tala om hur de ser på den och hur de tänker hantera rekommendationerna från Riksrevisionen.

Jag tänker också ta upp elområdena. Det tycker jag är viktigt att göra en dag som denna. Sedan den 1 november 2011 är den svenska elmarknaden indelad i fyra elområden. Uppdelningen tydliggör var i Sverige det finns behov av att bygga ut stamnätet för el. Gränserna mellan elområdena går där det finns överföringsbegränsningar i stamnätet, så kallade flaskhalsar. I norra Sverige, där jag bor, finns ett överskott av elproduktion i förhållande till efterfrågan på el, men i södra Sverige råder det motsatta förhållandet. Det gör att överföringskapaciteten inte alltid räcker till när det råder stora elflöden genom landet.

Elområdena infördes på grund av EU-regler och har blivit starkt kritiserade av främst företag i södra delen av Sverige. Enligt Konkursverket är det dock inte elområdena i sig som orsakar att det periodvis blir prisskillnader i de olika elområdena, utan det beror på att överföringskapaciteten från norr till söder är bristfällig. Precis som jag nämnde är överföringskapaciteten inte utbyggd som den borde vara.

En utredare har tittat på vad man kan göra för att minska prisskillnaderna till dess att kapaciteten är utbyggd. Detta ses nu över av Näringsdepartementet, som kommer att återkomma med förslag. Samtidigt arbetar Svenska kraftnät aktivt med utbyggnaden av det svenska stamnätet för att bygga bort flaskhalsarna.

Ni har hört talas om Sydvästlänken. Svenska kraftnät planerar nu att bygga och ta i drift just denna. Det kommer att leda till att prisskillnaderna mellan södra och övriga Sverige utjämnas. Planen är att delsträckan mellan södra delen och norra delen av landet kommer att driftsättas vid årsskiftet 2014/15. Den västra delen mot Norge driftsätts under 2018.

Precis som förra veckan tänkte jag nämna lite grann om Svenska kraftnät och tröskeleffekter. Det tål att upprepas. Svenska kraftnät har lämnat in ett förslag till regeringen om hur de kan bidra med att överbrygga så kallade tröskeleffekter vid stora landbaserade vindkraftssatsningar.

I dag är det så att den som först investerar i en vindkraftspark får stå för alla kostnader för anslutning. Sedan kan andra ansluta sig till den befintliga ledningen utan att ha betalat för den. Av den anledningen väntar olika aktörer ut varandra, och etableringar försenas. Svenska kraftnät föreslår nu att de initialt skulle kunna ta den ekonomiska risken för anslutning och sedan fördela kostnaden på alla aktörer som ansluter sig.

Jag vet att det nu bereds på Näringsdepartementet, och jag utesluter inte att det kan omfatta havsbaserad vindkraft i framtiden.

Sedan gäller det timdebitering av el. Lise Nordin nämnde lite grann om det. Det innebär att elbolagen ska erbjuda konsumenterna mätning av el timme för timme. Det gör att enskilda kan spara pengar och el. Genom timmätning kan hushållen påverka hur stor elräkningen blir. Man kan också få större kontroll på förbrukningen och använda mindre el. Dessutom kan man jämföra ut de här topparna av energianvändning. Det gör

också att det blir lättare att jämna ut utnyttjandet. Därmed kan man hålla priserna lägre.

I dag är timmätningen frivillig. Det är bra att det är så. Det gör att man kan dra lärdomar och göra förbättringar i takt med att fler väljer timmätning. Jag hoppas att fler ska göra det så småningom.

Jag väntar också på nettodebitering, herr talman, för det kommer att göra att jag, du och alla här inne och privatpersoner och andra kan producera egen elektricitet. Genom nettodebitering tillåts mikroproducenten sedan att kvitta den el som man levererar in på nätet mot den el som man använder. Det här systemet kommer att uppmuntra fler att producera sin egen el, då skatt och moms försvinner på den el som man producerar för eget bruk.

Jag hoppas också att det kommer att bli en kvittning på årsbasis, för det kommer att uppmuntra solenergi.

Vi får väl se vad utredningen kommer fram till. Den ska vara färdig i juni. Jag är spänd över vad den kommer att presentera.

Avslutningsvis vill jag bara säga att en väl fungerande elmarknad är viktig för Sverige, för svenska företag och för alla elkonsumenter. Vi behöver en säker tillgång på el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Och vi behöver öka elnätets förmåga att ta till vara alltmer förnybar elproduktion. Just därför är utbyggnaden av stamnätet en prioriterad fråga för regeringen också framöver.

I detta anförande instämde Anders Ahlgren (C).

Anf. 10 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! När man träffar företag, organisationer och andra och frågar dem vad de upplever som mest problematiskt i kontakten med Myndighets Sverige är väl ett av de vanligaste svaren, som jag upplever det i alla fall, att det är problem med tillståndprocesser av olika slag.

Den som till exempel vill bygga någonting, tillverka någonting eller använda mark till någonting råkar ut för att det krävs tillstånd av olika slag. Inte sällan upplever man att det både kan vara krångligt och ta tid.

Alliansregeringen arbetar aktivt med att lösa eller åtminstone kraftigt förbättra den här situationen inom en rad områden.

I dag behandlar vi ett måhända litet men icke desto mindre viktigt sådant område, nämligen regeringens förslag om att förenkla prövningen och hanteringen av ärenden som gäller tillstånd att bygga och använda starkströmsledningar, så kallad nätkoncession.

Med de föreslagna förändringarna i regeringens proposition blir prövningen enklare och mindre resurskrävande för både företag och myndigheter. Ordningen för överklagande förändras också så att ärenden ska behöva avgöras av regeringen i betydligt färre fall. Som huvudregel föreslås att en nätkoncession ska gälla tills vidare i stället för som i dag under en begränsad tid, vilket också minskar antalet processer.

Sammantaget kommer allt detta att underlätta möjligheten att bygga ut starkströmsledningar till en rimlig kostnad och i rimlig tid, och det gläder mig mycket att det är ett enigt utskott som står bakom bifall till propositionen.

När det gäller den andra delen av betänkandet och motionerna är det en blandning av en mängd olika frågor som rör elmarknaden i olika de-

lar. Många av frågorna har behandlats här tidigare, och jag tänkte inte gå igenom precis alla.

Jag tänkte börja med att säga några ord om elmarknaden och dess funktionssätt generellt. I det sammanhanget vill jag gärna påminna om den analys av elmarknaden och av elprisets utveckling före och efter avregleringen som presenterades av de två professorerna Brännlund och Söderholm under förra året. De har alltså tittat på vad som hänt efter avregleringen 1996 och försökt se vilka effekter den har haft på priset.

I rapporten slår de fast att ”den nordiska elmarknaden fungerar i stort som vi skulle förvänta oss av en effektiv marknad. Priset signalerar på ett tydligt sätt viktiga förändringar i efterfrågan och utbud, och utvecklingen i Sverige utgör inget undantag. De ökade konsumentpriserna kan till stor del förklaras av ett dyrare utbud i kombination med högre skatter.”

Sanningen är den, vilket också konstateras i den här rapporten, att variationerna i elpriset beror på helt andra faktorer än på avregleringen. Det beror på hur mycket vatten det finns i vattenmagasinen, hur kallt det är, råvarupriset på i första hand kol, driftsläget i kärnkraften, det allmänna konjunkturläget, nivån på skatter, elcertifikat och utsläppsrätter – för att nämna de viktigaste.

Låt oss då komma ihåg, här inne i kammaren, att det faktiskt är politiska beslut som är fattade just här som ligger bakom ungefär hälften av det som utgör elpriset mot konsument i dag.

Avregleringen 1996 genomfördes i syfte att få en bättre fungerande elmarknad, och så verkar också ha blivit fallet.

Sedan tänkte jag säga någonting om elområden, som redan har varit uppe här och som har varit en återkommande fråga under ett par år.

Herr talman! Sverige delades in i de här fyra elområdena av Svenska kraftnät den 1 november 2011. Indelningen är gjord för att man ska hantera de begränsningar i kraftöverföringen som finns mellan landets norra och södra delar.

Grundproblemet är att det produceras för lite el i södra Sverige, där många människor bor, medan det finns gott om el i de norra delarna, där behovet inte är lika stort.

Det här problemet förvärrades radikalt genom den stängning av Barsebäcks två reaktorer som den dåvarande socialdemokratiska regeringen genomdrev 1999 och 2005. I ett slag försvann i södra Sverige produktion som motsvarar ungefär hälften av elbehovet i Skåne.

Man kan tycka vad man vill om kärnkraftsavveckling. Jag tyckte inte att detta var ett bra beslut, men jag har ändå respekt för att det genomfördes. Men det som är anmärkningsvärt i sammanhanget är att den dåvarande regeringen inte tog ansvar för det beslut man fattade. Man skulle ha tagit ansvar för sitt avvecklingsbeslut. Det hade man kunnat göra genom att då sätta fart på utbyggnaden av kraftöverföringskapaciteten mellan norra och södra Sverige. De här bristerna i överföringskapacitet var nämligen kända sedan länge.

Hade det gjorts i samband med, eller helst före, avvecklingen av Barsebäck hade den förstärkta ledningskapaciteten kunnat vara på plats nu.

Detta har också konstaterats av Riksrevisionen i den granskningsrapport på området som presenterades i förra veckan.

Även om Riksrevisionen kanske uttrycker sig lite slarvigt eller oprecist, i alla fall, när de riktar kritiken mot *regeringen*, i singular, gäller

granskningen hela perioden 1996–2012. Och kritiken i just det här avseendet riktas faktiskt huvudsakligen mot de regeringar som satt innan Alliansen tillträdde 2006. Trots att behovet av ökade investeringar varit känt sedan länge dröjde det till slutet av 2000-talet innan investeringarna tog fart, konstaterar Riksrevisionen.

Det är precis så det är. Alliansregeringen har fått hantera de problem som skapades på grund av bristen på handlingskraft hos tidigare regeringar. Alliansregeringen har därför föreslagit – och riksdagen har godkänt det – rejält ökade investeringsbudgetar till kraftnätsutbyggnaden de senaste åren. Det betyder till exempel mer än tio gånger mer pengar 2013 än 2005.

Regeringen behandlade dessutom skyndsamt den ansökan om nätkoncession som Svenska kraftnät lämnade in strax före jul 2011 avseende byggande av den så kallade Sydvästlänken, och efter regeringens snabba hantering är bygget sedan i somras i full gång.

Allt detta betyder att den tidsplan som Svenska kraftnät har angett ser ut att hålla och att den i detta sammanhang avgörande delen av Sydvästlänken som går från Hallsberg till Hörby kan vara i drift i början av 2015. Det innebär att elöverföringskapaciteten till elområde 4 ökar med 25 procent, vilket motsvarar mer än Barsebäcks maxeffekt.

Det är väldigt bra att detta nu görs, och vi som bor i Sydsverige kan bara beklaga att det inte gjorts långt, långt tidigare.

Indelningen i elområden innebär en risk för att elpriserna stundtals kan vara högre i söder än i norr. I praktiken, ska man säga ärligt, har farhågorna som väl är, åtminstone hittills, kommit på skam.

Låt oss därför titta på hur ofta priserna skiljer sig mellan områdena. Det har nu gått sjutton månader sedan elområdena infördes. Under tre av dessa sjutton månader har priset varit samma 100 procent av tiden, alltså under samtliga timmar. Under ytterligare åtta månader har priset varit samma under mer än 90 procent av tiden. I genomsnitt har elområde 4 under 88 procent av tiden haft samma pris som elområde 3.

Hur stora är då prisskillnaderna? Av de sjutton månader som har gått är det faktiskt bara under tre månader som den genomsnittliga prisskillnaden varit mer än 5 öre. De tre månaderna sticker ut just för att skillnaden då är relativt stor, alltså mer än 5 öre. För resterande fjorton månader är prisskillnaden mindre än 2 öre. Och för hela tio av de totalt sjutton månaderna är prisskillnaden mindre än 1 öre. Den genomsnittliga prisskillnaden för hela perioden är 1,6 öre.

Elpriserna har både den gångna och den föregående vintern varit låga i hela landet. Att hävda att en massa jobb skulle gå förlorade på grund av höga elpriser är därför ett påstående som åtminstone inte hittills har stöd i hur de faktiska elpriserna sett ut.

Eftersom risken för större prisskillnader ändå finns och vi inte vet vad som kan hända framöver är det dock angeläget att se vad som kan göras även i det korta perspektivet, innan Sydvästlänken är klar.

Regeringen beställde i höstas en snabbutredning, där en konsult fick i uppgift att utreda möjliga åtgärder för att minska prisskillnaderna. Förslagen presenterades i januari, och efter en remissrunda pågår nu beredning i Regeringskansliet.

När det i övrigt gäller Riksrevisionens rapport, som jag nämnde tidigare, ska den väl behandlas i särskild ordning senare. Men i anslutning

till de frågor som behandlas i dag och som gäller elnät vill jag helt kort nämna tre andra områden som berörs utöver de nämnda investeringsproblemen.

För det första: När det gäller rapporteringen till riksdagen har det blivit bättre. Även Riksrevisionen konstaterar att sedan några år lämnas en fylligare information än tidigare från Svenska kraftnät i samband med budgetpropositionerna, vilket är bra.

För det andra: Svenska kraftnät har fått i uppdrag av regeringen att ta fram en mer utvecklad investerings- och finansieringsplan som ska gälla på längre sikt. Ett förslag till sådant dokument presenterades i höstas och har därefter varit ute på bred remiss.

För det tredje: När det gäller tillståndsprocesser och koncessioner är det ett problem som alla regeringar har brottats med. Där kan vi konstatera att den nuvarande i alla fall gör ett försök att lösa det här och göra någonting åt problemen, bland annat genom den proposition om nätkoncession som vi behandlar och debatterar här i dag.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Jag lämnar nu platsen som ledamot i näringsutskottet, åtminstone för den här gången, så jag vill också passa på att tacka övriga ledamöter i utskottet för den här tiden.

Anf. 11 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Jonas Jacobsson Gjörtler för de många debatter vi har haft i energifrågorna medan han har varit ledamot i näringsutskottet.

Frågan om elprisområden tycker jag är alldeles för viktig för att förminskas till något som nuvarande regering beskyller den förra regeringen för. Miljöpartiet är tveksamt till hanteringen av hur beslutet togs, nämligen att Sveriges riksdag aldrig fick debattera frågan utan att vi folkvalda ställdes inför fullbordat faktum. Jag tycker att det viktigaste är att diskutera lösningen på hur vi ska se till att Sverige kan bygga ut mer elproduktion för att minska skillnaderna i elpris mellan södra och norra Sverige.

En konsekvens av införandet av elprisområden är att intresset för att bygga ut förnybar energi har ökat i södra Sverige. I södra Sverige finns planer på och goda förutsättningar för att bygga ut den havsbaserade vindkraften. I Blekinge finns ett stort projekt om havsbaserad vindkraft som skulle kunna leverera 8 terawattimmar el. Det är lika mycket som hela Barsebäck levererade före stängning – i en havsbaserad vindkraftspark.

Detta bygge stoppas dock av Försvarsmakten som utan rimliga motiveringar och argument har sagt stopp till att bygga den här parken. Frågan ligger nu hos regeringen.

Min fråga till Moderaterna och regeringen blir: Varför låter regeringen elpriserna fortsätta vara högre i södra Sverige i stället för att tillåta byggandet av den havsbaserade vindkraftsparken Blekinge Offshore?

Anf. 12 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Låt oss börja med att vara ärliga, Lise Nordin, och konstatera att skälet till de högre elpriserna ju är att ett kärnkraftverk har

stängts av och att man inte klarar av att få dit mer elproduktion. Jag tror att beslutet att stänga kärnkraften inte är någonting som Lise Nordin har motsatt sig.

Jag har som sagt respekt för det beslutet, men jag tycker att man får ta ansvar för det genom att säkerställa elöverföring.

Nuvarande regering gör just detta. Man har satt fart på utbyggnaden av elnäten generellt genom kraftigt höjda investeringsbudgetar för Svenska kraftnät. Snabbbehandlingen av koncessionen när det gäller Sydvästlänken är ett annat sådant exempel. Som jag nämnde i mitt anförande kommer överföringskapaciteten då att öka så mycket att det faktiskt motsvarar mer än vad Barsebäck kunde leverera. Det är bara att beklaga att detta inte har genomförts tidigare.

Det är bra om det byggs ut ny produktion i elområde 4, och det görs också. Det är mycket förnybart i form av vindkraft men även annat. Jag ser också problemen, och det är inte första och enda gången som vi ser motsättningarna mellan försvar och vindkraften. Det är väl som i många andra sammanhang att här är det olika intressen som måste balanseras.

Jag kan inte bedöma försvarets skäl, utan det görs i en rimlig laga ordning i en process, och nu ligger den frågan hos regeringen.

Anf. 13 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtlér faller än en gång tillbaka i att skylla på den förra regeringen fast man nu har regerat i sju år. Jag hade tyckt att det hade varit mer seriöst att i den här debatten få höra hur regeringen ska se till att vi får mer elproduktion i södra Sverige.

Vad gäller den konflikt som finns mellan vindkraftsutbyggnad och försvarets intressen var Jonas Jacobsson Gjörtlér med när näringsutskottet gjorde en studieresa till Brasilien. Där fick utskottet information från deras försvarsdepartement som på en direkt fråga om hur det skulle påverka Brasilien om man väljer att köpa JAS Gripen-plan eftersom JAS Gripen i Sverige inte kan hantera vindkraftverk svarade att i Brasilien är det inget problem.

Det är löjväckande när man ser att andra länder i världen klarar att använda JAS Gripen-flygplan samtidigt som man bygger ut vindkraftverk. Det tycks vara ett rent svenskt fenomen att de här två intressena inte kan mötas, och det är till syvende och sist regeringens ansvar vilket direktiv man ska ge till Försvarsmakten som i dag är ett av de största hoten mot att bygga ut vindkraften.

Frågan om den stora havsbaserade vindkraftsparken som kan ge lika mycket el som hela Barsebäck ligger just på regeringens bord. Min fråga blir därför än en gång: Kommer regeringen att säga ja eller nej till att låta bygga Blekinge Offshore som skulle kunna jämna ut elpriserna i södra Sverige?

Anf. 14 JONAS JACOBSSON GJÖRTLÉR (M) replik:

Herr talman! Nej, Lise Nordin, jag skyller inte ifrån mig och nöjer mig med att konstatera de brister som har funnits i vad tidigare regeringar har gjort eller inte gjort. Jag var ganska tydlig med att berätta vad den här regeringen faktiskt gör, vilket är ganska mycket. Det handlar till exempel om en kraftigt ökad investeringsbudget och en snabbare hantering av nätkoncessionen i Sydvästlänkenfallet. Det är två väldigt tydliga

Prot. 2012/13:97
24 april

*Prövning av
nätkoncession*

exempel. Ett tredje är den snabbutredning som konsulten Björn Hagman fick göra och som lämnades i en rapport i början av januari, där man tittar på olika metoder att på kort sikt lösa eller dämpa problemen med prisskillnader mellan elområdena.

Jag tror att det är väldigt bra att detta görs och att man tittar ordentligt på det.

När det gäller vindkraften är det naturligtvis helt omöjligt för mig att stå här och spå vad utfallet kommer att bli i den processen. Konflikten mellan olika intressen finns som sagt på flera håll. Ibland kommer vindkraften att vinna och ibland kommer den inte att göra det.

Det finns ju andra utmaningar för vindkraften och för den havsbaserade kraften. Det gäller framför allt kostnaderna för nätanslutning. Dem tror jag också att man behöver titta på i särskild ordning.

Jag är ändå övertygad om att det kommer att byggas vindkraft på ett antal ställen i det här landet. Om det blir just som i det exempel Lise Nordin nämner återstår att se.

Anf. 15 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan inleda på samma sätt som Lise och tacka Jonas för de diskussioner och samtal som vi har haft om bland annat energipolitiken och önska lycka till också i fortsättningen.

Samtidigt måste jag säga att det är fascinerande att lyssna på Jonas, för på något sätt framstår det som att marknaden löser i stort sett alla problem på det här området. Finns det några kvarstående problem beror de i så fall på tidigare socialdemokratiska regeringar. I min värld är det lite konstigt, ungefär som Lise Nordin säger att ni inte tar ansvar för de snart sju år som faktiskt har gått med den nuvarande regeringen.

Det man med visst fog påstår, att man har ökat investeringsramen och anslagen för att satsa på utökad nätbyggnad, är sant. Samtidigt kan vi konstatera att det har varit så och så med användningen av de medlen. Nyttjandegraden av anslagsramen har varit 50 procent. Det kan inte jag se som ett sätt att ta ansvar.

Sedan lyssnade jag också på Jonas när han beskrev de bakomliggande orsakerna till införandet av elområden och vilka problem de har medfört och innebär. När han samtidigt ska beskriva konsekvenserna av detta i närtid har det faktiskt i praktiken inte inneburit några problem.

Sanningen är ju den, Jonas, att problemet för de företag som på en finansiell marknad tvingas köpa försäkringsliknande lösningar, där man får betala ett kraftigt överpris därför att den marknaden har tagit ut ett förväntat högre pris än vad verkligheten har givit, har inneburit kraftiga kostnadsnackdelar för industrin i södra Sverige. Antingen är det ett problem eller också är det inte ett problem. Då blir min fråga till Jonas: Är elområdena i sin konstruktion ett problem eller är de inte ett problem?

Anf. 16 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Om vi börjar i den första änden, Ingemar Nilsson, uppfattade jag att det du angriper lite grann är det jag sade i mitt anförande om den utredning eller analys som de två professorerna hade gjort, där slutsatsen var att marknaden löser alla problem. Då menar du att det är mitt besked. Det var inte så jag menade, så det är möjligt att jag har varit otydlig. Man får skilja på de olika delarna av elmarknaden. En sak är

elproduktionen och elhandelssidan. Där har vi en fungerande marknad. Det är det den här analysen handlar om. Men det vi diskuterar nu, som är problematiskt, gäller ju elnätssidan, och elnätssidan är ett monopol. Det är självklart att ett monopol kräver styrning och reglering på olika sätt. Det är möjligt att jag var otydlig där.

När det gäller problem eller inte problem med elområden tror jag att jag har varit ganska tydlig här i kammaren tidigare. Jag tycker att det är ett problem med elområdesindelning. Jag tycker inte att det är ett bra sätt att lösa problemen. Men sedan kan man ju ändå bara få acceptera att nu är det på det viset.

Om man tittar på de prisskillnader som har varit tycker jag att man kan se att de inte har varit så stora, delvis beroende på att andra saker har fungerat väl. Men det är helt sant som Ingemar Nilsson säger, att för ett antal företag som handlar på längre sikt har prisskillnaderna varit större, och där är problemet därmed också större.

Nu tenderar väl, eftersom prisskillnaderna har varit låga, priserna på de här kontrakten att gå ned. Problemet är kanske något mindre nu än vad det var vid införandet, men det är fortfarande problem.

Anf. 17 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det kan vi kanske vara överens om, Jonas, att skillnaderna är små. Sannolikt till stor del beroende på att elpriserna över huvud taget är låga för närvarande. Då kommer också sannolikt skillnaderna i det här avseendet att vara mindre. Men grundproblemet är, för att försöka citera det du sade, Jonas, att man får "acceptera att nu är det på det viset". Det är det som är problemet. Det är det som jag tycker är problemet med den här regeringens politik på det här området, att man har accepterat att nu är det så och så gör man väldigt lite.

Sedan lyssnade jag på det Jonas sade i sitt anförande om den kritik som nu finns, enligt min uppfattning en svidande kritik från Riksrevisionen. Huruvida skuld ska fördelas i det här sammanhanget kan vi ju diskutera, men i slutsatserna riktas väldigt mycket av den kritiken mot den nuvarande regeringen. Man talar om den passivitet som regeringen har i sin styrning av Svenska kraftnät. Den har sannolikt förorsakat högre elpriser i det som i dag är elområde 4. Det är inte den historiska förklaringen, utan det är nuläget som beskrivs i den rapporten.

Att det har blivit bättre med återsrapporteringen stämmer inte med det jag har läst i den här rapporten, där man är väldigt tydlig med att säga att regeringens information till riksdagen om Svenska kraftnäts investeringar har brustit, vilket har gjort att riksdagen inte har haft möjlighet att följa upp de beslut man själv har fattat. Är det enligt Jonas Jacobsson Gjörtler ett bra sätt för framför allt regeringen att förhålla sig till riksdagen när det gäller en sådan viktig verksamhet som den Svenska kraftnät är satt att hantera, nämligen det naturliga monopolet stamnätet i Sverige och, inte att förglömma, utlandsförbindelserna?

Anf. 18 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Nej, Ingemar Nilsson, när jag säger att man får acceptera indelningen i elområden handlar det om precis det. Det är alltså indelningen som sådan. Vi kan i och för sig fortsätta att slåss mot den, men det jag tror är det viktiga att bekämpa och göra någonting åt är ef-

Prot. 2012/13:97
24 april

*Prövning av
nätkoncession*

fekterna av indelningen. Det beror i sin tur på att det är brist på el i söder. Det är de problemen vi måste lösa i första hand, inte indelningen som sådan, även om jag inte gillar indelningen.

Regeringen gör som sagt ganska mycket för att lösa de här bristerna genom utbyggnaden av sydvästlänken, de stora satsningar som Svenska kraftnät gör med en större investeringsbudget och den utredning som har gjorts för att titta på kortsiktiga möjligheter att lösa problemen.

Riksrevisionens kritik kommer väl att behandlas i ett senare skede. Vi ska också få en skrivelse från regeringen om hur man ser på det här. Jag menar ju att det säkert är så att Riksrevisionen har kritik som är rimlig och att det finns saker som kan göras ännu bättre, men mycket har faktiskt redan gjorts. Sedan fem eller sex år tillbaka, tror jag att det är, lämnas en rapport till riksdagen som åtminstone är utförligare än som var fallet tidigare. Det är möjligt att den kan göras ännu bättre, men den har blivit bättre, åtminstone jämfört med hur det var ännu längre tillbaka.

Sedan tror jag också att det uppdrag som Svenska kraftnät har fått, att ta fram en mer långsiktig planering där man tittar på 15 års sikt, är väldigt viktigt och bra för möjligheterna inte minst för oss här att kunna bedöma vad som sker framöver på längre sikt.

Anf. 19 EVA FLYBORG (FP):

Herr talman! När det gäller själva innehållet i den proposition om prövning av nätkoncession som ligger till grund för betänkandet i dag råder det enighet i utskottet, så jag tänker i stället uppehålla mig något kring några andra frågor där oppositionen har en annan mening än majoriteten. Jag börjar med elområdena.

Herr talman! Lyssnar man på oppositionen, i alla fall delar av den, kan man lätt få intrycket att det är regeringen som bär huvudansvaret för att elområdena har införts. Man kan väl säga att det är det, men då handlar det faktiskt mest om den gamla socialdemokratiska regeringen och inte den nuvarande alliansregeringen.

Det kan tyckas att man träter om olika saker och att det är någon sorts blame game, som det heter nu för tiden, men det här, herr talman, är faktiskt ganska viktigt för hur historien sedan utspelar sig och vem som bär vilket ansvar. Det är kanske framför allt det som Riksrevisionens rapport pekar på, nämligen vad vi kan lära oss inför framtiden och hur man inte ska göra när man gör saker och ting.

Den energimässiga orsaken till dagens elområden och en obalans mellan produktion och konsumtion av el i norra respektive södra Sverige är ju att Barsebäck, som vi hörde här tidigare, av enbart politiska skäl stängdes för drygt tio år sedan av den dåvarande regeringen. 1 200 megawatt ren elproduktion stängdes av utan någon som helst saklig anledning och ersattes med kraft från norra Sverige till de södra delarna och import av smutsig dansk kolkraft.

Svenska skattebetalare fick betala runt 30 miljarder kronor för själva nöjet att stänga Barsebäck 1 och 2, och betalar än i dag med de ersättningsavtal som fortfarande löper. Vad vi har fått betala i ökade utsläpp och nedsmutsning har jag tagit upp i tidigare debatter här i kammaren, senast i förra veckan, men även det priset var högt för människor, djur och natur.

Det andra stora misstaget man begick var att inte se till att ny elproduktion etablerades i södra Sverige, och inte heller nya överföringsledningar var på plats eller ens påbörjade. Här, eller rättare sagt då, föds dagens elområden. Det är den läxa vi gemensamt får lära oss av hela det här spektaklet.

Herr talman! Elområdena är något som ingen egentligen vill ha, varken vi politiker eller de olika aktörerna på elmarknaden. Att områdena infördes har sin bakgrund i att Dansk Energi 2006 anmälde Svenska kraftnät, som driver det svenska stamnätet, till EU-kommissionen. I sin anmälan protesterade Dansk Energi mot att Svenska kraftnät periodvis prioriterat elförsörjningen till de svenska kunderna inom Sveriges gränser och därmed begränsat exporten av el till Danmark, som behövde el. Det var ett brott mot den fria marknaden av el. Därför gjordes denna områdesindelning, vilket andra länder då redan hade genomfört.

Alternativet hade varit att vi fått betala höga böter till EU och samtidigt öppnat för stora skadeståndskrav från bland annat Danmark och flera andra länder i mångmiljardklassen. Dessutom hade en fällning av Sverige resulterat i att EU fått bestämma över de svenska elnäten, vilket hade varit helt oacceptabelt. Att komma fram till en lösning som tillfredsställde EU:s krav skedde alltså inte frivilligt utan gjordes under galgen.

Alliansregeringen satsar nu, som ni har hört tidigare, genom Svenska kraftnät ca 40 miljarder kronor framöver för att bygga bort flaskhalsarna i elnäten, bland annat genom Sydvästlänken som när den står klar kommer att öka överföringskapaciteten med hela 25 procent. När det är gjort är förmodligen elprisområdena överflödiga med lägre elpriser i Skåne och hela södra Sverige. Även mindre skillnader i elpriset kan ha stor betydelse för många företag som är direkt beroende av el.

Vi i majoriteten förstår detta och beklagar hela händelseförloppet, som hade kunnat undvikas med kloka beslut av tidigare regeringar. Nu visar utvärderingen att elpriset har varit detsamma över hela landet under 88 procent av tiden, vilket är bra. Det finns flera anledningar till att skillnaderna blev mindre än befarat, men i allt väsentligt är det tack vare god tillgång till vattenkraft och numera hög tillgänglighet i den svenska kärnkraften.

Herr talman! Låt oss ta upp en annan fråga som oppositionen håller kär, nämligen de så kallade smarta elnäten. Låt mig resonera lite om dem.

Jag delar den åsikt som har anförts av utskottsmajoriteten att man inte, som oppositionen vill, ska rusa i väg och snabbt bygga ut de smarta näten. Vi vet alldeles för lite om vad de kan ge, vilka tekniska begränsningar som finns, hur de fungerar och vad de kostar. Man ska vara försiktig med modeord och quick-fix-lösningar. Bara för att något är nytt behöver det inte alltid innebära att det är rätt.

Det finns ingen som i dag vet vad dessa smarta nät kan, skall eller bör göra. De nät som vi har i dag klarar redan de flesta av de funktioner som man säger sig vilja få med i smarta elnät. Dyrt kommer de också att bli – vansinnigt dyrt. Ingen vill riktigt tala om det, men vi kan se vissa uppskattningar. Då talar vi om hundratals miljarder i slutändan. Jag upprepar inte siffrorna från förra veckans debatt, men jag hänvisar till dem. Dessa nät är till för att klara av att föra på intermittent kraft, det vill säga det förnybara i form av till exempel vindkraft och solkraft. Dagens stamnät

är inte byggda för detta och klarar inte av att flöda kraft åt båda hållen eller av den typ av el som vindkraften producerar. En stor ökning av intermittent kraft kommer att skapa stora obalanser i energisystemet och leda till att vi kommer att få ett ökat behov av reglerkraft med befarade ökade utsläpp av fossilgaser. Detta samband blir tydligt i till exempel Tyskland. Jag ska inte här igen upprepa siffror från förra veckans energidebatt, men jag hänvisar till dem.

Herr talman! De rödgrönas reservationer tar upp frågan om att målet för förnybar el måste höjas till 30 terawattimmar år 2020. Detta kan låta rätt oförargligt vid en första anblick, men om detta ska bli allvar krävs det att den gigantiska subventioneringen med hjälp av främst elcertifikat får fortsätta och dessutom öka. Vad det här innebär vet vi redan alltför väl. Jag har i flera debatter i riksdagen visat på att elcertifikaten kostar de svenska skattebetalarna mycket pengar. På sju år, mellan 2003 och 2010, har det förnybara, vindkraften, enbart genom elcertifikaten fått en subvention som kostar drygt 30 miljarder kronor, det vill säga en extra kostnad för alla oss elkonsumenter på den redan alldeles för höga elräkningen. Då har jag inte räknat in alla andra stödsystem som finns för att bygga ut vindkraften med mera runt om i Sverige. Om detta kan man dock inte läsa något i reservationstexterna från de rödgröna.

Målet för förnybart kommer att nås, och vi kommer vid den kontrollstation som infaller 2015 att ha olika alternativ för den fortsatta utvecklingen när det gäller det förnybara. Det finns i dagsläget inga skäl att föregripa denna kontrollstation. Det viktigaste för min del är att en ren energiproduktion finns, inte hur den produceras.

Herr talman! Den idé som finns med i motionen om att särredovisa elcertifikatskostnaden på elräkningarna tycker jag är sympatisk. Regeringen har givit Energimyndigheten i uppdrag att utreda förutsättningarna för detta. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Jag hoppas på en positiv behandling. För min del handlar det om att vara tydlig mot konsumenterna och väljarna. Vad är det som kostar, och är det rimligt?

Herr talman! Med detta sagt kan jag inte annat än yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 20 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Eva Flyborg för inlägget. Jag har två saker jag vill ta upp, bland annat konsekvenserna av elområdesindelningen.

Att enbart skylla – vilket jag tycker att Eva Flyborg gör – på den gamla regeringen för bristerna på grund av elprisområdena är helt fel. De brister som finns i vår kraftöverföring från norr till söder, som också Riksrevisionen har uppmärksammat, härrör sig ända tillbaka till 1995 och har ingenting med avvecklingen av kärnkraftverket Barsebäck att göra. Jag har inte sett att Folkpartiet har anslagit mer pengar till Svenska kraftnät för att bygga ut.

Jag menar att vi måste ta ett gemensamt ansvar för situationen som har uppkommit. Det går inte att bara skylla på andra för att ingenting har hänt med kraftöverföringen om man ska vara trovärdig. Jag är beredd att ta mitt, och Vänsterpartiet är berett att ta sitt, ansvar. Vi har inte uppmärksammat behovet förrän de senaste åren.

Vidare har vi frågan om certifikaten. All introduktion av ny teknik kräver subventioner. Det var så när vattenkraften byggdes och när kärnkraften byggdes ut. Så är det även nu när det gäller vindkraften – förnybar energi. Merparten av elcertifikaten, ungefär 70 procent, har gått till biobränsle, det vill säga bioenergi. Sedan är det småskalig vattenkraft och vindkraft som har fått resten.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Prövning av
nätkoncession*

Anf. 21 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Jag tycker att Kent Persson började sitt anförande bra. Det var en resonabel och försonlig ton när han påtalade den tidigare regeringens ansvar. Det är bra. Jag talade i mitt anförande om huvudansvaret. Det implicerar att även andra regeringar kan ha en del av ansvaret, och investeringstakten kunde ha ökats av också denna regering.

Min poäng var, vilket jag försökte vara noga med, att ett tankefel begicks när Barsebäck lades ned. Först och främst var det fel i sak. Bara för att man vill eller tycker något om ett enskilt energislag har man inte rätt att påverka hela energibalansen och energiproduktionen i ett helt land. Det är närmast oansvarigt att göra så, oavsett vilket energislag det hade gällt. Nu var det kärnkraften. Det kunde lika gärna ha varit vattenkraft eller något annat. Tankefelet var att det inte fanns någon annan produktionsväg att ta till. Man hade inte ens påbörjat, och det fanns inget färdigt, en möjlighet att överföra energi, el, från norra Sverige till södra Sverige. Det är där hela misstaget begicks. Jag försökte säga det tydligt i mitt anförande.

Det här är roten till det onda som sedan händer. Sedan måste regeringen hantera frågan eftersom Sverige blev anmält inför EU-kommissionen. Det var inte något skämt utan blodigt allvar. Det hade fått de stora och allvarliga konsekvenserna som jag försökte tala om i mitt anförande, inte bara stämningar – som hade kunnat bli hur dyra som helst. Det var tur att det gjordes någonting.

Sedan är det ingen som tycker om lösningen, men det var i grunden det enda som gick att göra.

Anf. 22 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Det finns anledning att ta upp just stängningen av Barsebäck och när riksdagen fattade beslut om det. Det tillsattes nämligen en kommission som skulle ta fram förslag på åtgärder för att säkerställa energitillgången så att miljön inte försämrades och priset inte höjdes. Det var grundförutsättningen för att stänga Barsebäck. Därför sköt man fram beslutet ett år. Att det inte har gjorts är beklagligt, men det var beslutet i alla fall. Därför går det inte att säga något annat.

Dessutom bygger hela energipolitiken, och även det som var energipolitiken ända fram till 2008, på den uppgörelse som fanns mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet som grundade sig på 1997 års beslut och sträckte sig ända fram till 2008, alltså två år med borgerlig regering. Därefter har ni förändrat den energipolitiken. Det var grunden. I den ingick bland annat att ta ansvar för folkomröstningsresultatet som innebar att vi skulle avveckla kärnkraften om vi tog beslut med de förutsättningar som var.

Riksrevisionen tar i sin kritik upp att det är en misshushållning som sträcker sig ända tillbaka till 1995. Men det riktas också allvarlig kritik mot nuvarande regering för att man inte vidtar åtgärder med uppföljning och så vidare.

Anf. 23 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Det som Kent Persson säger är sant. Jag läste i betänkandet, återigen, och eftersom jag var med i näringsutskottet redan när vi behandlade de frågorna påminde jag mig hur det hade gått till. Det är ingen rolig läsning, men i alla fall.

Man tillsatte en grupp, men då var det alldeles för sent. Vi vet mycket väl att så här stora investeringar, infrastruktur över huvud taget och el-infrastruktur ännu mer, tar väldigt lång tid på grund av överklaganden, tillståndsprocesser, planeringsfrågor och många andra saker. Det är inga små saker. Det kräver ett långsiktigt planerande. Det var precis det som jag angav i mitt anförande. Där uppstod felet. Där var själva tankefelet. Senare går det fel rakt över.

Det var problemet. Man ville lägga ned, och man tog ett politiskt beslut, inte av några sakskäl över huvud taget utan som en rent ideologisk fråga: Vi vill lägga ned kärnkraften. Vi ska lägga ned kärnkraften. Vi tycker inte om kärnkraften. Då gör man på detta sätt.

Problemet är att svenska folket får betala med höga elräkningar, och med den områdesindelning som vi ser i dag.

Kent Persson hänvisade till 1997 års beslut om energin. Det är sant att det har legat till grund för mycket. Det beslutet var lika felaktigt, enligt mitt sätt att se det, som försvarsbeslutet 2004. Båda två har raserat väldigt mycket i sina respektive verksamheter.

Kent Persson hänvisade också, nästan lite skojigt, till folkomröstningen. Det är bara det att det i folkomröstningen aldrig sades att man skulle höja elpriserna. Det är just det som Kent Persson försöker försvara beslutet med: Jo, men vi följde ju folkomröstningens resultat. Nej, det gjorde man inte alls, för där står det att man ska ta hänsyn just till industrin, konkurrenskraft, levnadsstandard och så vidare. Där håller jag inte alls med.

Anf. 24 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att uttrycka min förvåning över att Folkpartiets energipolitik och Sverigedemokraternas energipolitik tycks komma allt närmare varandra, vad gäller både vurmandet för kärnkraften och kritiken av vindkraften och att Eva Flyborg nu uttrycker sympati för en motion från Sverigedemokraterna här i dag.

Än en gång har vi i dag hört Eva Flyborg kritisera det ekonomiska stöd som ges till vindkraften. Jag kan bara utgå från att hon menar just elcertifikatssystemet. Som jag sade i mitt anförande tror jag att energidebatten skulle behöva ett förtydligande om var Folkpartiet står, om man står bakom elcertifikatssystemet som ger ett ekonomiskt stöd till förnybar energi.

Till debatten vill jag tillföra att elcertifikatssystemet framför allt har gett ett ekonomiskt stöd till bioenergi och vattenkraft. Vindkraften är det tredje energislaget som har fått stöd. Men jag har inte hört Eva Flyborg

rikta samma kritik mot att bioenergi och vattenkraft får ett ekonomiskt stöd. Hon har bara kritiserat att vindkraften ges ett stöd.

Eva Flyborg säger att vindkraften har kostat 30 miljarder kronor. Det är en siffra som cirkulerar ganska mycket i debatten och som är så tveksamt framräknad att Energimyndigheten har känt sig tvungen att gå ut och kommentera att det är felaktigheter.

Som jag sade i mitt anförande har Energimyndigheten räknat på vad införandet av elcertifikatssystemet har inneburit för hushåll och företag. Jag ber att än en gång få läsa upp citatet: ”Att pressa ner priserna på el och totalt sett kommer genomsnittskostnaden för elkunden att vara lägre än i basfallet.” Det är Energimyndighetens bedömning av vad elcertifikatet innebär, alltså ett lägre pris för både hushåll och företag.

Min fråga blir: Var står Folkpartiet vad gäller frågan om elcertifikatsystem? Har Folkpartiet en annan linje än regeringen och vill ta bort det stödsystemet för förnybar energi?

Anf. 25 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Angående den motion som jag uttryckte mig positivt om använde jag ordet sympatisk, vilket jag tycker att den är. Tidigare hade vi den ordningen i Sverige att vi påförde kostnaderna för elcertifikat och annat på elräkningarna. Det har tagits bort, och jag beklagar det. Därför är det inte så konstigt att jag tycker att detta kan komma att bli verklighet igen. Vi får se. Det bereds nu inom Regeringskansliet.

Jag tycker att det är ett renlighetskrav, som så mycket annat, att man talar om för konsumenterna vad det är som kostar när elräkningarna blir höga. Det är en hel del som vi har beslutat om här, som skatter, moms och så vidare. Men det är också kostnader för det förnybara till exempel.

Jag har stor sympati för att man i en introduktionsfas kan behöva stärka sådant som är nytt på en marknad. Men det är just när det är nytt. Jag tycker väl inte att vindkraften är något nytt fenomen, utan den har funnits väldigt länge. Det handlar i stället, om jag ska vara ärlig, bara om bidrag och subventioner i dagsläget och inte någonting för ny teknik.

Energimyndigheten, som är grundad i och med beslutet 1997, är ju till för att pressa ut vindkraft och det förnybara i Sverige. Jag har inte sett deras beräkning. Det påstående som Lise Nordin anför är nytt för mig. Jag har använt mig av riksdagens utredningstjänst och känner mig säker på att de har räknat rätt och inte är partiska på något sätt.

Ett problem är däremot när man låter, som Miljöpartiet gör, ideologin styra hur man ska styra ett land, och över ett stort politikområde som energipolitiken till exempel, och inte tar ansvar för verkligheten. Politik föds i skärningspunkten mellan ideologi och verklighet, och det är där det uppstår ett utrymme för vad man kan göra. Tyvärr går Miljöpartiet bara på ideologin.

Anf. 26 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Verkligheten är att det i dag är billigare att bygga ny vindkraft än att bygga ny kärnkraft. Det ser vi bland annat i försöket i Finland, där kärnkraftselen kommer att bli dyrare än vindkraftselen.

Verkligheten är också den att införandet av elcertifikat i Sverige har lett till lägre elpriser. Det rimliga när man gör en bedömning av konsekvenserna av elcertifikatet är att se både hur mycket som har betalats ut i

Prot. 2012/13:97
24 april

*Prövning av
nätkoncession*

ekonomiskt stöd och hur mycket priserna har sänkts i och med den ökade elproduktionen.

Jag skickar gärna över Energimyndighetens beräkning till Eva Flyborg. Vi har debatterat den förut, så jag är förvånad om hon tolkar den som en nyhet.

Jag hör Eva Flyborg säga att det är rimligt att ny energiteknik i en introduktionsfas kan få ett ekonomiskt stöd. Jag och Eva Flyborg satt i måndags i en gemensam debatt om miljö- och energifrågor, och där uttryckte Eva Flyborg att hennes personliga åsikt är att kärnkraften kan behöva ett ekonomiskt stöd, nämligen en subvention. Då är frågan om Eva Flyborg anser att kärnkraften är en ny teknik.

Jag tycker att det är rimligt att konsumenterna vet vilka ekonomiska stöd som ges till olika energislag. Där är elcertifikatssystemet väldigt lätt att räkna på vad gäller den förnybara energin. Men kärnkraftens subventioner är mycket större även om de är svårare att räkna på.

Sveriges Radio har nyligen gjort en stor granskning av på vilket sätt skattebetalarna får vara med och betala för kärnkraftens kostnader. Det handlar till stor del om det begränsade skadeståndsansvaret, att försäkringen i dag bara räcker till en bråkdel av vad en olycka skulle kosta och att det är svenska folket som får betala om en olycka skulle ske.

Den andra stora subventionen till kärnkraft är att industrin själv inte betalar för sitt avfall. En utredning nyligen visar att man skulle behöva femfaldiga kärnavfallsavgiften som industrin betalar för att inte vi, det svenska folket, ska få betala för slutförvar.

Om vi ska granska vilket energislag som är billigast är det tydligt att en sådan granskning kommer att visa att det är förnybar energi som är klokast att ge ekonomiskt stöd.

Anf. 27 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Lise Nordin fortsätter att förhärliga vindkraften, och det är hennes alternativ, så det förstår jag att hon gör.

Hon säger också att det är billigare att bygga vindkraft. Ja, det är det om man subventionerar ett kraftslag så mycket med medborgarnas skattepengar, för det är inte Lise Nordins pengar utan skattebetalarnas pengar. Var och en som jobbar hela dagar, är ute och anstränger sig och betalar in skatt till staten offrar sedan Lise Nordin för att göda en vindkraftsindustri som inte behöver dessa subventioner. Vi skulle inte behöva betala ut alla dessa stora subventioner.

Det är klart att det blir billigare att bygga ändå. Men det är lite kalle anka-ekonomi när man säger: Vi jämför två energislag. Det ena ger vi massor av skattesubventioner, bidrag och subventioner över huvud taget. Det andra får stå på egna ben. Men se så mycket billigare det ena blir! Ja, självklart, men det ingår ju inte i en verklig ekonomisk beräkning att göra så, utan det är ett politiskt val. Det har ingenting med verkligheten att göra, och det är det som skrämmer mig med Miljöpartiets energipolitik. Det är det som skrämmer mig med oppositionens energipolitik. Den har väldigt lite med verkligheten att göra.

Lise Nordin brukar hävda att det inte byggs någon kärnkraft i världen och att om det görs är den jättedyr, så det går inte. 62 reaktorer byggs när vi här och nu står och debatterar i kammaren. Hur kan Lise Nordin bara bortse från detta?

Dessutom är det inte mitt problem, eller Lise Nordins problem, hur dyrt det än blir i Finland, därför att det är marknaden som får avgöra. Är det inte ett konkurrenskraftigt alternativ kommer det inte heller att byggas. Jag tror att det kommer att byggas.

Den fråga som vi besvarade i måndagens energidebatt i Göteborg som vi hade mellan riksdagspartierna var: Kan du tänka dig att subventionera kärnkraften? Jag tror att frågan ställdes så. Då svarade jag i alla fall både ja och nej, det vill säga att jag inte tror att det behövs. Men min grundläggande fråga är: Varför ska man bara subventionera det ena och inte det andra? Jag tycker inte att någon ska ha subventioner, men någon jäkla ordning får det väl ändå vara.

Anf. 28 MATS ODELL (KD):

Herr talman! Det är en intressant och intensiv debatt som vi för om energipolitiken.

Sverige upplever just nu en era av väldigt stora investeringar i elnäten. Det finns många orsaker till det, och det har diskuterats här. Men det är inte minst också en följd av, och det har inte tagits fram så mycket i dagens debatt, den snabba utbyggnaden av vindkraften. Det kräver också väldigt stora investeringar i elnäten. Men det handlar också, som vi har hört, om att ta hand om effekterna av den förtida stängningen av Barsebäcksverket.

Jag ska inte gå in på den debatt i vilken mina allianskamrater på ett bra sätt har rätt ut både ansvaret för och orsaken till att vi fick elprisområden och de prisskillnader som har funnits och som håller på att byggas bort. Jag ska i stället tala om att det som pågår, och som framgår av betänkandet, är en mängd olika projekt som handlar om att Sverige ska ha bland annat en integrerad och väl fungerande elmarknad där prissignalerna får genomslag. Det tror jag i grunden är positivt, för det ger förutsättningar för mer kostnadseffektiva och samhällsnyttiga investeringar samtidigt som det stärker Sveriges försörjningsfrihet.

Det är naturligt att människor och företag i område 4 har känt en oro för den här utvecklingen. Det är också därför, som vi har hört, som det pågår ett arbete med att utreda vilka åtgärder som kan vidtas för att minska de omotiverade elprisskillnaderna mellan de två sydligaste elområdena. Men det finns ingen anledning att bifalla de motioner som finns och därmed föregripa det arbete som nu pågår i Regeringskansliet.

Vi behandlar också ett antal motionsyrkanden om bland annat nettodebitering av el, timmätning, smarta elnät, elcertifikat och kommunala energibolags konkurrenssituation.

När det gäller motionerna om nettodebitering av el måste man komma ihåg att utskottet redan har ställt sig bakom en sådan debitering, men att det pågår en utredning om hur nettodebitering på bästa sätt ska kunna införas. Därför är det, herr talman, helt logiskt att utskottet nu avstyrker motionerna om att riksdagen ska börja agera innan regeringen ens har hunnit ta ställning till utredningens förslag.

Vad gäller motionerna om timmätning avstyrks också de, helt enkelt därför att en timmätningsreform för närvarande genomförs på bred front i landet. Utskottet har också vid flera tillfällen ställt sig bakom reformarbetet. Det är ett viktigt steg för att skapa bättre förutsättningar för en större förbrukningsflexibilitet hos små elkunder.

Timvis mätning är också nödvändigt för att på sikt och i takt med utvecklingen av smarta mätare och smarta nät göra det möjligt för små elkunder att exempelvis producera förnybar sol- och vindel.

Herr talman! Det förtjänar också att nämnas att i regleringsbrevet för 2013 har Energimarknadsinspektionen fått i uppdrag att kontinuerligt följa upp hur olika aktörer på elmarknaden har reagerat på den här reformen. Det handlar bland annat om att se vilka avtal på marknaden som förutsätter timmätning, vilken tid som elnätsföretaget behöver för att utföra bytet och hur många elkonsumenter som har gått över till timmätning. Arbetet ska delredovisas till Regeringskansliet senast den 30 april, alltså på tisdag i nästa vecka. Jag hoppas att motionärerna kan tåla sig till dess. Arbetet ska slutredovisas den 1 mars 2014.

Slutligen, herr talman, avstyrker utskottet motioner om smarta elnät eftersom det även där pågår ett ambitiöst arbete, ett arbete inom det samordningsråd för smarta elnät som regeringen tillsatte i maj förra året. Rådets uppgift är att ta fram en nationell kunskapsplattform och att lägga fram förslag till en nationell handlingsplan för hur smarta elnät ska kunna utvecklas i Sverige.

Handlingsplanen ska innehålla framtidsscenarier för hur smarta elnät kan och bör utvecklas. Den ska också beskriva hur ansvarsfördelningen mellan olika aktörer – det är ju många aktörer inblandade här – ska se ut, hur affärsmodeller kan se ut och vilka nya tjänster som kommer att krävas. Rådet ska också identifiera vilka behov som finns av ytterligare forskning kring smarta elnät. Med hjälp av, tycker jag, spännande och nydanande former som dialogforum ska fler kunna delta i det här arbetet och fler aspekter kunna belysas. De ska också slutredovisa sitt arbete under 2014.

Det här är ett ambitiöst projekt och också en viktig del i arbetet med att skapa ett hållbart energisystem. Men att ganska oreflekterat, som nu ett antal motionärer gör, kräva stora investeringar på ett så här brett och oprövat teknikområde är knappast en ansvarsfull hushållning med våra gemensamma resurser. Här behövs först en nationell kunskapsplattform som grund för en nationell handlingsplan för hur smarta elnät ska kunna utvecklas i Sverige.

Herr talman! Jag yrkar avslag på motionerna och bifall till utskottets förslag.

Jag vill samtidigt passa på att tacka Jonas Jacobsson Gjörtler för en väldigt trevlig tid av samarbete och ett föredömligt arbete i näringsutskottet. Jag önskar dig lycka till i ditt nya utskott.

(Applåder)

Anf. 29 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Det här är den tredje debatten den här mandatperioden då vi behandlar motioner som handlar om egen el och hur hushållen ska kunna bli mer delaktiga. Varje år som vi har haft den här debatten har regeringen hänvisat till att det finns en pågående utredning om de här frågorna, nu om timmätning och nettodebitering. Efter att man har styrt i sju år är jag förvånad över att man inte har kommit till skott.

Sverige är, om jag får använda uttrycket, ett u-land vad gäller hushållens möjligheter att vara delaktiga i omställningen. I de länder som har lyckats väl med att bygga ut förnybar energi är det ett mönster att man

har en politik där människor är delaktiga och hushållen är aktiva. De kanske är delägare i en vindkraftspark eller har solpaneler på sitt tak. Men i Sverige går det väldigt trögt, och jag kan inte förstå varför det går så långsamt i Sverige.

Den utredning om nettodebitering som vi väntar på, den tredje utredningen i frågan, ska komma i juni. Jag förstår inte varför denna utredning behövde tas ett varv till. Det enda motiv jag minns till att utredningen tillsattes var att man skulle studera hur lagstiftningen kunde harmoniseras med EU-regler. Det är dock många andra länder inom EU som redan har infört nettodebitering. Det borde därför inte vara så svårt. Man kan till exempel titta på hur Danmark gjorde när man införde nettodebitering för flera år sedan.

När det gäller timmätning säger Mats Odell att timmätning införs på bred front. Jag önskar att det vore så, men enligt regeringens egen bedömning och beräkning är det ett fåtal hushåll som har fått timmätning, alltså ett sätt för hushållen att kunna styra sin elräkning på ett bättre sätt. Regeringen har än så länge inte presenterat någon plan för när alla hushåll kommer att kunna få timmätning. Jag önskar att vi kunde komma till skott med en sådan plan och utredning.

Anf. 30 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Det känns som att jag måste påminna Lise Nordin om att Sverige ända sedan Axel Oxenstiernas dagar har ett system där vi noggrant utreder reformer innan de genomförs. Vi ska bli överens i regeringen mellan de olika departementen, och alla aspekter och motstående intressen ska utredas.

Man kan vara otålig, men faktum är att man får ge sig till tåls tills utredningarna är klara. Jag har angett datum som ligger nära i tiden när flera av dem kommer att vara klara. Jag förstår Lise Nordins frustande frustration över att inte allt redan är på plats. Det är dock bakgrunden till detta.

Anf. 31 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Det är självklart att reformer ska vara noggrant utredda innan de införs. Min bedömning är dock att det skiljer lite mellan olika frågor och att en del saker har införts utan noggrann utredning.

Vi diskuterade nyss subventioner till olika energislag, och här finns ett exempel. När regeringen lämnade sin skrivelse om kärnkraftssubventioner brydde sig regeringen inte ens om att definiera vad man ansåg vara en kärnkraftssubvention. Det är ett tydligt exempel där man inte var så noggrann utan lät politiken styra i frågan.

Efter sju år med alliansregeringen är det i Sverige ungefär ett tusental personer som äger sin egen el. I Danmark är det två och en halv miljon. Varför ska det ta så mycket längre tid i Sverige att ge människor makt över sin elräkning och möjlighet att vara med i energiomställningen?

Här är nettodebitering och timmätning två avgörande frågor, och jag kan konstatera att regeringen dröjer och uppenbarligen inte tycker att det är särskilt viktigt att göra hushållen delaktiga i energiomställningen.

Anf. 32 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att man begår ett stort misstag om man jämför svensk och dansk energiproduktion. Varför är inte allt lika i Sverige och Danmark? Jo, det är helt enkelt för att Sverige redan i dag har en i stort sett koldioxidfri elproduktion. De flesta svenska hushåll är glada över att få en miljövänlig och billig el levererad i stället för att behöva göra egna investeringar. Det är en viktig bakgrund.

Trots att Danmark har en stor belastning av koldioxidutsläpp från sin elproduktion talar Lise Nordin med avund om hur det är i Danmark. Det är ganska anmärkningsvärt.

Sverige är unikt i detta avseende. Behoven av att göra detta är betydligt mindre än vad de är i Danmark.

Själv har jag inte samma behov av att låsa upp mig vid olika produktionssystem eller subventionssystem utan tittar mer på slutresultatet. Vi har som sagt en i stort sett koldioxidfri elproduktion.

Vi kan tala om olika målsättningar. Lise Nordin har talat mycket om vindkraft i dag. Jag har inget emot vindkraft, men den är inget självändamål. I min värld kan inte förnybart och vindkraft vara någon sorts heliga sakrament som inte får ifrågasättas. Vi måste titta på slutresultatet.

Gärna förnybart, men ju mer förnybart vi bygger in, desto större kostnader blir det för att producera el när det inte blåser. Det har hittills inte vägts in i debatten när Lise Nordin har talat om detta.

Jag är medveten om att Lise Nordin inte har möjlighet att svara, men vi har haft ett antal debatter om detta.

Gärna förnybart och elcertifikat, och självklart står Kristdemokraterna bakom överenskommelsen om elcertifikat som regeringen har. Det kan dock inte vara förbjudet att diskutera vad som ska hända efter kontrollstationen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Naturgasfrågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2012/13:NU16
Naturgasfrågor (prop. 2012/13:85).

Anf. 33 ANNA HAGWALL (SD):

Herr talman! Jag väljer att inte hålla något anförande i dag eftersom vi var det enda partiet som hade en avvikande åsikt. Jag yrkar därför bifall till vår reservation i betänkande NU16, *Naturgasfrågor*.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
näringsutskottets utlåtande 2012/13:NU20
Granskning av handlingsplan för detaljhandeln och grönbok om otillbörliga affärsmetoder (KOM(2013) 36 och KOM(2013) 37).

Anf. 34 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Innan jag börjar mitt egentliga anförande vill jag göra några reflexioner. Vi som är varma EU-vänner tycker ofta att det saknas en debatt om EU-frågorna i Sverige. Det handlar tack och lov inte längre om att säga ja eller nej till EU, men ofta saknar vi en diskussion om den politik som bedrivs i EU.

Alla svenska EU-parlamentariker säger att det vore bra om vi fick upp de politiska sakfrågorna och skiljelinjerna på bordet i stället för att diskutera hur många ledamöter Sverige ska ha i EU-parlamentet eller vad som händer med grundformen för detta.

Hans Rothenberg har satt upp sig på talarlistan, och det är jag glad för. Men min fråga till de övriga partierna och kanske främst till Alliansen är: Tycker ni inte att frågorna om EU och EU:s politik är viktiga? Jag är lite förvånad över att ni inte bryr er om denna debatt.

Herr talman! Vi behandlar nu ytterligare ett granskningsutlåtande om två EU-dokument. Det ena är ett meddelande från kommissionen om en handlingsplan för detaljhandeln. Det andra är ett meddelande om en grönbok om otillbörliga affärsmetoder i den så kallade B2B-leveranskedjan för livsmedel och icke-livsmedel. Bägge meddelandena har sin grund i att få den inre marknadens funktionssätt att fungera bättre och att tjänstedirektivet implementeras fullt ut i alla medlemsstater. Till utlåtandet finns tre motivreservationer.

Herr talman! Detaljhandeln har en central roll för att vi som konsument ska kunna köpa men också jämföra olika produkter och priser. I allt väsentligt är det viktigt att det föreligger en fri konkurrens för detaljhandeln.

Det finns dock en rad problem för detaljhandeln. Ett är att många stadskärnor och inte minst köpcentrum och gallerior domineras av några få stora butikskedjor. Livsmedelshandeln domineras nästa helt av de stora butikskedjorna.

På distributionssidan finns också flera problem. Ett är att de flesta kedjor kräver att handlaren enbart ska sköta sina inköp via bestämda distributörer. Detta innebär att det till exempel inte alltid kan erbjudas närproducerad mat eller i vissa fall ekologisk mat.

Genom de stora livsmedelskedjornas distributörer görs enorma inköp av olika livsmedel. Det kan vara positivt för konsumenterna eftersom priset hålls ned, men det innebär också att det kan uppstå skandaler, som till exempel den med hästkött i lasagne.

Dessa frågor berörs framför allt i grönboken.

Herr talman! Handlingsplanen betonar den centrala roll som grossist- och detaljhandeln har för tillväxt och möjligheter att välja och jämföra olika varor för att kunna göra kloka och genomtänkta val.

*Granskning av
handlingsplan för
detaljhandeln och
grönbok om
otillbörliga
affärsmetoder*

Kommissionen pekar på fem åtgärder: ökat konsumentinflytande, ökad tillgång till konkurrenskraftiga detaljhandelstjänster, skapande av en mer rättvis och miljömässigt hållbar leveranskedja för detaljhandeln, främjande av innovativa lösningar och skapande av bättre arbetsvillkor.

Den allra viktigaste åtgärden är att fullt ut införa tjänstedirektivet. Men det behöver också genomföras granskningar av möjligheter till etableringar av små eller stora butiker i olika medlemsstater, detta för att ingen ska kunna bli diskriminerad för att man inte är ett nationellt eller regionalt företag som vill etablera sig på just den detaljhandelsmarknaden.

Herr talman! Vi socialdemokrater anser att det finns ett stort behov av en handlingsplan för detaljhandeln. Vi instämmer till fullo i den viktiga roll detaljhandeln har för tillväxt och sysselsättning. Vi instämmer i princip också i behovet av att göra en översyn av etableringar av detaljhandelsföretag. Men det måste ske i ett sammanhang där det är möjligt att neka etablering på grund av till exempel miljöskäl och försörjning av exempelvis livsmedel men också av stadsutvecklingsskäl.

Vi vill också betona den utveckling som e-handeln kommer att innebära enligt de flesta bedömare. Det pågår ett aktivt arbete för att underlätta e-handeln. Man bör i detta utvecklingsarbete också ta hänsyn till vilka konsekvenser detta kan få för detaljhandeln.

Herr talman! Slutligen vill jag ta upp vår syn på den svenska ståndpunkt som regeringen har tagit fram när det gäller regler för öppettider för detaljhandeln.

Vi socialdemokrater har under en tid kritiserat att arbetet med den inre marknaden har utvecklats till en diskussionsklubb, där väldigt många förslag diskuteras länge och väl men få landar i nya regelverk som kan tillämpas på den inre marknaden. Därför kan man med fog säga att arbetet med den inre marknaden snarare har utvecklats till en diskussionsklubb än blivit ett kraftfullt verktyg för skapa bättre förutsättningar för den inre marknaden.

Regeringen har också från tid till annan instämt i detta. Det är därför med stor förvåning vi kan notera att regeringen anser att frågan om öppettider i detaljhandeln ska behandlas i samband med denna handlingsplan.

Vi delar regeringens ståndpunkt att regler för öppettider i detaljhandeln är viktigt för tillväxten i branschen. Men även om det är så är det obegripligt att regeringen vill införa ett nytt diskussionstema i Konkurrenskraftsrådet. Regeringen och vi socialdemokrater är ju överens om att EU inte har kompetens, alltså inte kan besluta, på detta område.

Vi vill se mer verkstad för den inre marknaden, inte fler diskussionsteman.

Herr talman! Jag vill slutligen be att få yrka befall till vår motivreserv, reservation 1.

Anf. 35 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Utskottet välkomnar att kommissionen tar ett helhetsgrepp när det gäller detaljhandeln. Det handlar om vikten av att undanröja de kvarstående hindren för att genomföra en väl fungerande inre marknad. Här vill utskottet särskilt lyfta fram kommissionens arbete för

att stärka konsumentinflytandet och e-handeln och skapa en miljömässigt hållbar detaljhandelskedja.

Många företag i Sverige vittnar om problem vid nyetablering i andra medlemsländer. Därför ser vi mycket positivt på kommissionens aviserade nolltolerans för åsidosättande av de skyldigheter som följer av tjänstedirektivet.

Herr talman! När det gäller grönboken om otillbörliga affärsmetoder kan vi konstatera att det redan finns en fungerande lagstiftning på plats som till viss del förbjuder sådana metoder. Men det finns också exempel på – verkligheten visar det gång efter annan – att lagstiftningen inte fångar upp samtliga otillbörliga metoder. Dessutom skiljer sig regleringen på det här området åt mellan olika medlemsländer. Svenska företag som vill etablera sig utanför landets gränser på den inre marknaden blir därigenom berörda.

Det är positivt att det inom branschen har tagits fram självreglerande riktlinjer. Vi menar att de utgör ett viktigt komplement till den tvingande nationella lagstiftningen.

Vi delar också den uppfattning som bland annat regeringen och branschorganisationen Svensk Handel ger uttryck för när det gäller behovet av en reglering på EU-nivå och förespråkar därför lösningar på nationell nivå eller på frivillig grund.

Herr talman! Sammanfattningsvis intar utskottet en försiktig hållning till grönboken och förbehåller sig rätten att ta ställning till framtida förslag på området.

Därmed föreslår jag att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Anf. 36 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Det finns mycket som vi är överens om, men sedan har vi frågan om öppettider i butiker.

Det finns tre frågor som man måste ställa.

1. Om man inte har en gemensam ordning i hela EU, på vilket sätt hindrar det handeln i respektive medlemsstater?
2. Detta är ett exempel på det vi tycker ganska illa om, nämligen EU:s klåfingrighet.
3. Detta är en fråga som inte kan ge någon som helst regelförändring. Det kan bara vara en stor diskussion, och när den diskussionen är klar kan inte EU göra något åt detta. Är det inte bättre att EU ägnar sig åt de frågor som man faktiskt kan besluta om och inte en massa symbolfrågor som ändå inte leder någonstans?

Anf. 37 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Börje Vestlund! Jag tänkte att det var lika bra att hålla anförandet kort, för det är ändå den här dialogen vi vill ha med varandra.

När det gäller etablering i andra länder inom EU är öppettiderna en ganska påtalig faktor. Öppettiderna varierar väldigt mycket mellan EU:s medlemsländer. Det räcker med att vi åker till det största landet, Tyskland. Vi kan konstatera att när vi förväntar oss i Sverige att kunna köpa

Prot. 2012/13:97
24 april

*Granskning av
handlingsplan för
detaljhandeln och
grönbok om
otillbörliga
affärsmetoder*

mat, mjölk, tandkräm och andra livsnödvändigheter på tider som för oss är naturliga, då är detta en omöjlighet bland annat i Tyskland.

Det finns många andra länder som också har begränsningar, till exempel att man får ha öppet bara ett visst antal söndagar om året.

Den typen av begränsningar görs på nationell nivå – det är inte någon EU-reglering – och innebär att det blir svårare och mindre attraktivt för företag från andra länder att etablera sig i dessa länder. Därmed kan det här etableringshindret, som jag skulle vilja kalla det, också bli ett handelshinder. Det leder i sin tur till att det blir ett smalare utbud. Den variation som vi vill att Europeiska unionens gemensamma marknad ska innebära blir inte så utförlig som den skulle kunna vara i andra sammanhang.

Utökade öppettider är också en viktig åtgärd för att minska ungdomsarbetslösheten. Men här vill jag vara klar med att vi inte behöver fler regleringar från EU på det här området. Det som den goda debatten inom Europeiska unionen kan bidra till är att skapa förutsättningar för att de enskilda nationerna ändrar sina nationella begränsningar.

Anf. 38 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Återigen: Ytterligare ett diskussionstema till diskussionsklubben om inre marknaden – fantastiskt! Varför kan inte inremarknadsutskottet i EU-parlamentet och kanske framför allt Konkurrenskraftsrådet få ägna sig åt något som man faktiskt kan besluta om, i stället för att bara ha just diskussioner?

Sedan måste jag gratulera Hans Rothenberg till att han hittar en så fruktansvärt långsökt förklaring till någonting som verkligen inte överensstämmer över huvud taget med verkligheten.

Det må så vara att till exempel ett svenskt företag i något sammanhang avstår från att etablera sig i något land på grund av öppettiderna. Men det är inte det som är de stora problemen. De stora problemen tas upp i meddelandena, till exempel möjligheten att etablera sig i gamla EU-länder som Tyskland. Det har redovisats att det kan vara nästan omöjligt att etablera sig där. Det är där som problemen ligger. Det handlar inte om öppettiderna i butiker. Det kan möjligen vara en sekundär sak, men det kan absolut inte vara det som avgör.

Om alla butiker har samma villkor har jag mycket svårt att se att detta skulle vara något handelshinder i den meningen. Framför allt är det ytterligare ett bevis för kamraterna som kanske inte tycker att EU är så viktigt, och de får ytterligare vatten på sin kvarn. Jag unnar faktiskt inte dem det.

Jag månar om en inre marknad som fungerar och inte fler diskussionsteman.

Anf. 39 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Nej, EU ska inte vara en diskussionsklubb. Men EU ska vara en klubb, en organisation, där man diskuterar. Man ska kunna diskutera även frågor som inte nödvändigtvis leder till beslut som innebär regleringar och begränsningar. Vi ska kunna föra debatter också om sådant som berör människor och konsumenter i Europeiska unionen.

Börje Vestlund säger att om det är lika regler över hela Europa är det inget problem, det vill säga att om vi har lika lite öppet i alla butiker i

Europa är det inget problem. Men visst är det väl ett problem när man har en begränsad marknad. Är det inte ett problem att man i Spanien har öppettider som är så begränsade att det konstateras i en spansk studie att utökade öppettider är en av de viktigaste åtgärderna för att minska ungdomsarbetslösheten?

OECD har i flera rapporter konstaterat att begränsningar som är riktade mot detaljhandeln i form av reglerade öppettider är hämmande för ökad tillväxt och konkurrenskraft. Uppemot 3 000 personer skulle kunna anställas relativt omgående i Tyskland om regelverket för öppettider kunde liberaliseras.

Detta är frågor som Börje Vestlund diskuterade med handelsministern för bara några dagar sedan och fick då precis samma uppgifter. Jag tycker att det kan vara värt att upprepa detta. Vi har nämligen ett ansvar även i Sverige gentemot övriga Europa att se till att både ungdomsarbetslösheten och den strukturella arbetslösheten kan motarbetas. Om öppettider i detaljhandeln är ett hinder är det viktigt att vi diskuterar detta och talar om detta i de forum där vi har möjlighet att göra det.

Jag tror att Börje Vestlund, med sin bakgrund i HRF med ansvar för hotell- och restauranganställda, gärna skulle se utökade öppettider för människor i den branschen så att de kan handla när de går hem från jobbet på obekvämt arbetstid.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU15
Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.

Anf. 40 CARIN RUNESON (S):

Herr talman! I dagens betänkande om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik behandlas ett antal motioner från allmänna motionstiden 2010, 2011 och 2012. Det är motionsförslag som handlar om mål och inriktningsfrågor och grundläggande rättigheter, barnets rättigheter, diskriminering och förföljelse på grund av sexuell läggning och könsidentitet, rättigheter för personer som tillhör urfolk och nationella eller etniska, språkliga eller religiösa grupper, mänskliga rättigheter i handelspolitik och i arbetsliv, mänskliga rättigheter, statslöshet och migration och Internationella brottmålsdomstolen.

Vi socialdemokrater har två reservationer tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det är reservation 1 om tilläggsprotokoll till ESK-konventionen och reservation 8 om statslöshet.

Vi socialdemokrater har också en egen reservation, och det är reservation 2 om hbt. Jag yrkar bifall till dessa tre reservationer.

Dessutom kan jag nämna att vi tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet också har ett gemensamt särskilt yttrande som rör barnarbete.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Granskning av
handlingsplan för
detaljhandeln och
grönbok om
otillbörliga
affärsmetoder*

*Mänskliga rättigheter i
svensk utrikespolitik*

Herr talman! Det är av största vikt att arbetet med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling genomsyrar den svenska utrikespolitiken. Detta borde vi alla vara överens om, men frågan är hur det ser ut i realiteten.

Vi socialdemokrater anser att respekten för de mänskliga rättigheterna är en förutsättning för demokratin och en okränkbar helhet utifrån FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och en rad andra konventioner.

Herr talman! Vi kan inte nog betona hur viktigt det är att stå upp för de mänskliga rättigheterna oavsett var i världen de kränks och oavsett av vem – stormakt eller diktatur det är precis lika illa och precis lika fel.

Kampen mot diskriminering på grund av religion, funktionshinder, kön, etnicitet och sexuell läggning måste föras både nationellt och internationellt. Det sistnämnda kommer min partikollega Désirée Liljevall att ta upp i sitt anförande senare i debatten.

Herr talman! FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, ESK-konventionen, innehåller rättigheter som hör ihop med de grundläggande behov som vi har. Konventionen tar upp rätten till arbete, rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och rätten till utbildning.

Stater som har anslutit sig till konventionen ska till fullo använda sina tillgängliga resurser för att säkerställa att konventionens rättigheter förverkligas.

Ett viktigt arbete har också gjorts för att skapa tilläggsprotokollet till ESK-konventionen.

I december 2008 anslöt sig Sverige till antagandet av tilläggsprotokollet. Men man lämnade samtidigt en röstförklaring och framhöll att man inte är övertygad om att enskild klagorätt är det bästa sättet att främja de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna.

Man påstod vidare att ESK-rättigheternas karaktär skulle göra det svårt att med precision ange när en kränkning skulle anses ha begåtts.

Herr talman! Det är alldeles tydligt att regeringen, som i alla sammanhang säger sig arbeta för mänskliga rättigheter, inte avser att underteckna tilläggsprotokollet till ESK-konventionen.

För mig och för oss inom oppositionen är det svårt att förstå den borgerliga regeringens hållning i denna fråga.

Vi socialdemokrater och övrig opposition och många engagerade från civilsamhället och NGO:er anser, till skillnad från regeringen, att Sverige bör skriva under tilläggsprotokollet som ger människor klagorätt gentemot sina regeringar när regeringarna i fråga inte svarar upp mot sina åtaganden enligt ESK-konventionen.

Att inte underteckna tilläggsprotokollet och att dessutom ha motarbetat dess tillkomst, tycker jag ställer Sverige i en mycket dålig dager. Jag tycker det är dags att den borgerliga regeringen tänker till och framför allt tänker om när det gäller tilläggsprotokollet.

Att inte prata om barns situation runt om i världen när vi debatterar mänskliga rättigheter går inte an. Vi har i och för sig ingen reservation under punkterna 6 och 7, men vi har ändå ett särskilt yttrande, och jag vill säga något om barns situation i världen.

Det kanske beror på ålder, eller förhoppningsvis på den insikt som jag har fått genom ett antal studieresor till olika länder, att jag allt oftare

funderar över hur människor runt om i världen, och för all del också i Sverige, kan vara så grymma, så hänsynslösa och så cyniskt beräknande när det gäller barn. Än i dag, en god bit in på 2000-talet förtrycks, exploateras och utnyttjas miljoner barn dagligen. För mig är detta helt ofattbart. Unicef har beräknat att ofattbara 20 000–22 000 barn under fem år – mörkertalet är stort, men det är många – dör varje dag, av olika orsaker. De dör inte bara av sjukdom och svält utan också beroende på mödrars maktlöshet.

Problematiken med barnäktenskap och våldtäkter av barn, vilket inkluderar alltför unga flickor – ja, de är faktiskt barn – som tvingas att föda barn på grund av bland annat inhumana abortlagar, är någonting jag tycker är oerhört allvarligt. Jag kan också nämna att över hundra miljoner barn inte får gå i skolan, vilket innebär att de är sårbara och mycket dåligt rustade för sitt fortsatta liv. Många av de här barnen arbetar dessutom med uppgifter som ger dem fysiska men eller gör att de dör i förtid.

Som om inte detta vore nog är omkring 300 000 barn inblandade i väpnade konflikter på olika håll i världen. De har blivit tvångsrekryterade. De utnyttjas dessutom hänsynslöst och utsätts för fysiska, psykiska och sexuella övergrepp. För att nämna ytterligare ett par förfärande siffror som rymmer otaliga tragedier är det 1,2 miljoner barn, främst flickor, som utnyttjas i människohandel varje år. Över en miljon barn sitter i fängelse.

Jag tror, herr talman, att det här är siffror och fakta som vi har svårt att förstå och ta in, men inte desto mindre är det oerhört viktigt att vi alla i olika forum – här i Sveriges riksdag och i olika internationella sammanhang där vi deltar – efterlyser tydligare fokus när det gäller att motverka exploatering och utnyttjande av barn, framför allt barnarbete och sexuell exploatering.

Här har alltid ett lands regering ett extra stort ansvar. Här har vår utrikesminister Carl Bildt och vår biståndsminister Gunilla Carlsson en stor och viktig uppgift som jag anser att man måste lägga mycket mer tyngd på än man hittills har gjort. Vi socialdemokrater anser också att det är viktigt att vi stöder ILO:s ambition att få till stånd ett förbud mot de värsta formerna av barnarbete, exempelvis arbete med farliga kemikalier, skuldslaveri och givetvis också barnprostitution.

Avslutningsvis, herr talman, kan jag inte nog poängtera att vi socialdemokrater anser att barnrättsperspektivet ska genomsyra allt internationellt arbete och dialogen med våra samarbetsländer inom utvecklings-samarbetet. Barns utsatthet och vikten av att erbjuda och kunna ge barn framtidsmöjligheter måste lyftas fram på ett betydligt bättre och tydligare sätt än hittills. Det får dessutom inte bara vara vackra ord – det förpliktar också till handling.

Anf. 41 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! I årets MR-betänkande tar vi upp ett antal frågor som ligger mig väldigt varmt om hjärtat och som jag ofta har återkommit till i talarstolen under de år jag varit riksdagsledamot. Det är inte alltid det går att koppla temat till aktuell politik här hemma, men i år går det. Jag vill därför börja med frågan om migrantarbetares rättigheter med anledning av den debatt om Reva och jakten på irreguljära migranter vi har haft under våren.

Herr talman! I Sverige har vi en lagstiftning som innebär att vi välkomnar dem som kommer till oss från andra länder för att arbeta. Vi har haft lite olika uppfattning i riksdagen om själva lagen, men vi är överens om att de problem med fusk och slavliknande löner och förhållanden som har visat sig måste åtgärdas. Ingen migrantarbetare ska se sina mänskliga rättigheter kränkas i Sverige.

Problemet för migranten är dock att veta vilka rättigheter hen har, eftersom vi inte har ratificerat migrantarbetarkonventionen trots att vi själva var med och arbetade fram den. I många länder hänvisar både arbetstagare och arbetsgivare med självklarhet till nämnda konvention, som ju har samma innebörd på alla språk. I Sverige är det svårare, och även jag hänvisar migranter jag möter till jurister med specialkompetens eller till fackföreningarna för att reda ut vad som gäller i just deras fall.

Herr talman! FN uppskattar att det finns omkring 175 miljoner migrantarbetare i världen. Migrantarbetarkonventionen kom till för att skydda migranternas mänskliga rättigheter. Den erbjuder bland annat skydd mot slaveri, rätt till skydd av egendom, skydd mot våld och övergrepp, rätt till identitetshandlingar och skydd mot kollektiv utvisning.

Vidare skyddar konventionen rätten att bilda föreningar och fackförbund i det land där man är anställd, och det anges att man har rätt att behandlas likvärdigt med andra arbetare när det gäller skydd mot uppsägning, arbetslöshetsförmåner och tillgång till alternativa anställningar. Den ger skydd om arbetsgivaren bryter arbetskontrakt på ett otillbörligt sätt, rätt att föra sitt fall till behörig instans samt rätt till likvärdig behandling som nationella arbetare när det gäller utbildnings-, yrkes- och socialtjänster.

Migrantarbetarkonventionen är tillämplig på både reguljära och irreguljära migranter och ska tillämpas under hela migrationsprocessen. Konventionen innefattar resan till ett land, transit- och vistelsetiden i destinationslandet samt återvändandet till ursprungslandet.

Herr talman! Jag har svårt att förstå varför Sverige har så svårt att underteckna eller ratificera olika konventioner. Tidigare hörde vi talas om tilläggsprotokollet till ESK-konventionen. I fallet med migrantarbetarkonventionen menar Sverige att den inte tillför något nytt eftersom de rättigheter konventionen erkänner redan finns erkända i svensk lag. Jag tycker inte att det stämmer helt och hållet. Om det hade varit så hade vi inte hamnat i de många situationer där människor på grund av diverse svenskt byråkratiskt regelkrångel inte kan få ID-kort eller där arbetsgivare får ett sådant övertag att man från arbetstagarens sida inte vågar rapportera oegentligheter.

I teorin är det förmodligen så att alla rättigheter finns, men i praktiken ser det annorlunda ut. Trots att det finns både svensk lagstiftning och flera generella konventioner om mänskliga rättigheter som är tillämpliga även på migrantarbetare är alltså konventionen väldigt viktig, eftersom den är ett sammanhängande ramverk som utgår från migranternas särskilda situation. Det är också en trygghet för migranterna att veta att samma regelverk gäller i alla länder och att det är lätt för dem att hitta rätt.

Att börja tolka nationell lagstiftning som inte i alla delar omfattar alla personer som befinner sig på ett territorium, ens när det gäller mänskliga rättigheter generellt, är inte detsamma som att kunna hänvisa till en ge-

mensam lagstiftning. Konventionen ger möjlighet för migrantarbetare att klaga om staten bryter mot rättigheter, och en ratificering skulle innebära en större förutsägbarhet och trygghet för de berörda.

En ratificering skulle också markera Sveriges vilja att skydda människor som befinner sig i en särskilt utsatt situation och skulle signalera till andra länder att det är något Sverige tar på allvar. Inte minst viktigt är det nu när vi ser hur migranters rättigheter kränks kontinuerligt, inte minst i södra Europa. En ratificering av konventionen ger stärkta rättigheter för migrantarbetare samt klarare och tydligare skyldigheter för stater, och det är något alla EU-länder borde ställa sig bakom.

Herr talman! Vi ska självklart inte bara skydda migranters rättigheter, utan vi ska skydda även andra arbetstagares rättigheter. Ett särskilt ansvar har vi i Sverige att se till att svenska företag som är verksamma i andra länder respekterar både miljö och mänskliga rättigheter. Miljöpartiet har under många år föreslagit att Sverige ska gå i bräschen för ett globalt bindande regelverk för företags ansvar.

Detta är en fråga jag vid upprepade tillfällen har diskuterat med handelsministern, och vi har helt olika ingångsvinklar. Jag menar att det ska vara bindande regelverk, förenat med sanktioner för de företag som bryter mot reglerna. Hon menar att det ska vara frivilligt och att i synnerhet svenska företag alltid sköter sig var de än är i världen. Vi vet att det inte stämmer, även om svenska företag *ofta* sköter sig mycket bra. De som sköter sig mycket bra eller bra skulle gagnas av ett bindande regelverk för att slippa konkurrens från andra, mindre nogräknade, företag. Det frivilliga corporate social responsibility eller OECD:s riktlinjer är tyvärr inte nog.

När det gäller miljökonsekvensbedömningar har mycket hänt på området, och åtminstone svenska företag sköter sig hyfsat. Däremot utreds inte MR-konsekvenser i den utsträckning de borde. Det gäller även EKN, som har regeringens uppdrag att främja svensk export och svenska företags internationalisering genom att försäkra exportföretag och banker mot eventuella förluster. När det gäller EKN kan vi direkt ändra detta genom att i uppdraget ställa krav också på MR-konsekvenser.

En fråga som det talas alldeles för lite om är företags koppling till väpnade konflikter, förutom miljöförstöring. Jag tänker till exempel på utvinning av konfliktmineraler. Det behövs också ett globalt regelverk för dem. Till att börja med kan vi driva på för en EU-lagstiftning och ett globalt certifieringssystem. Majoriteten hänvisar till riktlinjer, i det här fallet komplement till OECD:s riktlinjer. Men problemet kvarstår ändå: att de fortfarande inte är bindande. I en globaliserad värld behöver vi gemensamma regler för att minska konfliktytor och för att skydda arbetstagare, övrig befolkning och inte minst miljön.

Herr talman! En annan fråga som engagerat mig under alla år i riksdagen är urfolks och minoriteters rättigheter. Det finns länder som varken ger medborgarskap till eller registrerar grupper av människor som föds i landet, trots att deras folkgrupp har befunnit sig där under århundraden. De som inte är registrerade har inga som helst rättigheter. De kan inte gå i skola, kan inte få resedokument och kan inte få läkarvård. Det strider uppenbart mot de mänskliga rättigheterna.

I många länders rättighetskataloger utgår man dock från medborgarskap. Så är det också i den svenska. För utlänningar gäller det mesta i

Prot. 2012/13:97
24 april

*Mänskliga rättigheter i
svensk utrikespolitik*

Sverige, men med vissa restriktioner. Men en person som inte har medborgarskap, är utan status som flykting och saknar registrering faller helt utanför det internationella skyddssystemet. Utskottet väljer ändå att bara svara på vad som gäller statslösa. Inget svar ges om dem som inte ens är statslösa utan bara icke-registrerade.

Naturligtvis har inte alla minoriteter och urfolk det riktigt lika illa. Men det är trots det oerhört vanligt att de drabbas av diskriminering i egenskap av att vara minoritet i den stat de lever i.

Herr talman! För närvarande förs flera kamper för självständighet eller självbestämmande runt om i världen av olika folk. Vissa av dem lever under ockupation, som palestinier och västsaharier, andra lever under förtryck och/eller diskriminering. Till exempel har vi kurderna i flera av Kurdistans delar. Vi har uigurerna, tibetanerna, balucherna med flera. Jag läste i dag på Twitter att 116 tibetaner satt eld på sig själva, och det gör man inte helt utan anledning.

Vissa minoriteter finns i demokratiska länder men förvägras rätten att fritt bestämma sitt eget öde, som katalanerna. Andra, som skottarna, får lov att folkomrösta. Vissa minoriteter driver ingen kamp alls för självständighet – jag tänker på samerna – men vill ändå ha större självbestämmande.

Miljöpartiet är ett parti som vill se färre gränser i världen, inte fler. Samtidigt menar vi att det är viktigt att respektera rätten till självbestämmande. Det går i längden inte att tvinga folk att leva tillsammans då den ena parten inte vill. Man kan under en period göra det med represiva metoder, våld eller hot om våld. Men i slutändan kommer det till en punkt då den som är förtryckt reser sig. Man kan inte tvinga människor att vara gifta mot sin vilja heller, trots att det tyvärr finns de som tror det och som med hot om våld försöker upprätthålla sådana relationer.

Herr talman! Jag frågar mig hur det kommer sig att företrädare för majoritetsfolk runt om i världen verkligen tror att det går att tvinga den som vill ha en skilsmässa att vara kvar i äktenskapet och varför de inte väljer en smartare metod för att få människor att vilja vara kvar.

Jag är övertygad om att respekt för olikheterna är av avgörande betydelse för att nå en fredlig samvaro mellan majoritetsbefolkning och minoritet i länder som består av flera folk. Minoriteters tillgång till det egna språket och den egna kulturen och möjligheten att få använda dem är grundläggande krav, förutom att man har samma rättigheter i övrigt som den styrande folkgruppen. Försök till assimilering föder däremot bara större motstånd, medan ett större självbestämmande ger möjligheter att delta på samma villkor som den övriga befolkningen utan att den egna kulturen behöver förnekas. Då alla folkgrupper erkänns och respekteras i ett land, och då alla människor, oavsett om de är i majoritet eller minoritet, ges samma rättigheter, finns inte samma grogrund för konflikter.

Sverige bör därför i alla sammanhang och gentemot alla länder verka för respekt för minoriteters kulturella rättigheter, även då det råkar handla om länder i EU-kretsen. Jag tror tyvärr inte att vår utrikesminister har samma uppfattning, men jag hade hoppats på en annan inställning från utskottets ledamöter. Skydd av minoriteter ingår i de värden som utgör EU:s grundval och som vi åtar oss att främja i relationen med världen utanför EU. Jag undrar varför det inte gäller länder som redan är med. Självbestämmande leder inte alltid till självständighet, och det är

det som alla verkar vara rädda för. Självbestämmande kan också innebära att man bestämmer sig för att vara kvar.

Vi i Miljöpartiet står självklart bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall bara till reservationerna 5 och 9.

Anf. 42 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! Utrikesutskottet tar i betänkandet upp religions- och övertygelsefriheten och att den är nära förbunden med åsikts- och yttrandefrihet och andra mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som alla bidrar till att bygga demokratiska samhällen. Vi i Sverigedemokraterna instämmer i utskottets yttrande och vill framhålla hur viktigt det är att ständigt fortsätta med framåtskridandet på denna punkt.

I sammanhanget vill vi poängtera hur beräkningar från World Christian Database visar att ca 105 000 människor årligen dödas för att de är kristna. Uppgifter gör också gällande att 200 miljoner lever under ständigt dödshot och att ytterligare 350–400 miljoner utsätts för diskriminering i sin vardag för att de är kristna. Det är alltså över en halv miljard människor som dagligen utsätts för antingen att bli dödade eller att leva under dödshot eller diskrimineras bara för att de är kristna.

De senaste årens omvälvande förändringar i Nordafrika har tyvärr inte bara medfört positiva effekter, utan har också förvärrat situationen för kristna på flera håll i området. Uppgifter har framkommit om olika former av förföljelser av kristna i såväl Algeriet som Egypten. Mönstret går igen i flera länder. I exempelvis Pakistan finns rapporter om hur landets strikta hädelselagar har slagit mot kristna. I Nigeria har terroristgruppen Boko Haram utfört ett antal bombdåd mot kristna. I Irak lever kristna i skräck och utsätts för grymheter. Listan kan göras mycket längre.

Det är viktigt att uppmärksamma det förtryck som kristna är utsatta för i olika delar av världen. Sveriges regering bör tydligare visa sitt stöd för utsatta kristna genom att bland annat rikta världssamfundets uppmärksamhet mot förföljda kristnas utsatta situation. För några år sedan pågick en debatt i Storbritannien där man anklagade regeringen för passivitet gentemot övergreppen på kristna. I Sverige är det liksom i många andra västländer fortfarande tyst. Utrikesutskottet hänvisar i betänkandet till hur EU och FN har gjort insatser av olika vikt för att förbättra situationen för minoriteter i allmänhet, vilket självklart är vällovligt, om än inte tillräckligt. Ytterst är det dock ändå så att Sverige som nation har begränsad kontroll över insatser som dessa organisationer gör. Det innebär att vi i realiteten har att förhålla oss till de insatser som vi själva kan besluta om i den här kammaren.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill i likhet med utskottet understryka att det är angeläget att Sverige fortsätter att agera för urfolks och nationella, etniska, religiösa och språkliga minoriteters rättigheter, såväl i bilaterala kontakter som i arbetet inom EU och andra internationella organisationer. Detta utgör dock inte på något sätt ett hinder för Sverige att särskilt uppmärksamma situationen för kristna som förföljs i olika delar av världen, vilket också är bakgrunden till att vi har väckt vår motion. Jag yrkar därför, herr talman, bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 6.

Prot. 2012/13:97

24 april

*Mänskliga rättigheter i
svensk utrikespolitik*

Anf. 43 HANS LINDE (V):

Herr talman! Riksdagen debatterar i dag mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. I vanlig ordning lär det bli en debatt med vackra tal om alla människors lika värde där den allra mest högstämnda retoriken plockas fram. När man lyssnar på riksdagens debatter om mänskliga rättigheter är det lätt att tro att detta är ett okontroversiellt område där det råder bred enighet i svensk politik.

Men det är viktigt att komma ihåg att de mänskliga rättigheterna bär på en stor inneboende sprängkraft. Att säga att alla människor är lika mycket värda och att de mänskliga rättigheterna är individuella, odelbara och ömsesidigt samverkande är tyvärr i vårt land och i vår värld fortfarande något i högsta grad revolutionärt. Skulle vi verkligen, i ord och handling, visa att de mänskliga rättigheterna är universella – att man har samma rättigheter oavsett om man är manlig riksdagsledamot i Sverige, hbt-person i Uganda eller kvinna i Nicaragua – då skulle inte bara vår värld utan också vårt eget land se väldigt annorlunda ut.

Och vi behöver inte söka oss till fjärran länder och diktaturer som Nordkorea, Burma eller Saudiarabien för att hitta brott mot de mänskliga rättigheterna såsom de uttrycks i FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna. De begås så mycket närmare än så.

I artikel 23 sägs att ”var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt till skydd mot arbetslöshet”. Men vi lever i ett land där fas 3 är den största arbetsgivaren och där företag utnyttjar utländsk arbetskraft på våra restauranger, på våra vägar och i våra skogar.

Artikel 12 förbjuder ”godtyckligt ingripande i fråga om privatliv, familj, hem eller korrespondens”. Trots det har riksdagen under de senaste åren både infört datalagringsdirektivet och gett FRA utökade möjligheter att bedriva signalspaning.

I FN:s deklaration slår man vidare fast att ”var och en har utan diskriminering rätt till lika lön för lika arbete”, men i vårt land är det fortfarande så att kvinnor har drygt 86 procent av mäns inkomster.

I artikel 2 i FN:s deklaration tydliggör man att vi inte får göra någon åtskillnad på människor baserat på deras hudfärg eller ras. Det är väl precis det som har skett i Stockholms tunnelbana de senaste åren inom ramen för det så kallade REVA-projektet.

Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara ett land som står upp för de mänskliga rättigheterna, oavsett när och med vilka motiv de kränks och inskränks, oavsett om det sker i Stockholms tunnelbana eller i Irans fångelser. Jag lyfter upp både de nationella och de internationella frågorna i mitt anförande. De går inte att skilja åt. Ska vi vara en trovärdig kraft för mänskliga rättigheter i vår utrikespolitik måste vi börja med att se våra egna utmaningar på hemmaplan.

Herr talman! De mänskliga rättigheterna är, precis som de beskrivs i FN:s deklaration, odelbara, inbördes beroende och har universell giltighet.

De orden upprepas ofta. Men de får inte förvandlas till att bli ett pliktskyldigt mantra. Menar man allvar med att de mänskliga rättigheterna är odelbara och inbördes beroende måste det också få politiska konsekvenser.

Vi i den svenska arbetarrörelsen har lärt oss av vår historia att de medborgerliga och politiska rättigheterna är en förutsättning för att också arbetarklassens män och kvinnor ska kunna höja sina röster, kunna organisera sig och kunna kräva rätten till bostad, arbete och utbildning för sina barn.

Men vi har också lärt oss att om inte alla garanteras mat i magen, ett tak över huvudet och en inkomst som man kan leva på kommer de politiska och medborgerliga rättigheterna som yttrandefriheten, mötesfriheten och organisationsrätten att i realiteten förminska till att bara vara rättigheter för dem som är välbeställda och mäktiga.

Tyvärr konstaterar vi att den borgerliga regeringen i sin utrikespolitik och biståndspolitik alltmer börjar behandla och betrakta FN:s konventioner och deklarationer som ett smörgåsbord. När man kommer till ett smörgåsbord kan man på julafton välja bort sillen om man tycker att det är bättre med skinka. Men det går inte att plocka ut delar ur FN:s konventioner och ändå tro att man ska kunna hitta helhetslösningar. Det har vår egen svenska historia gång på gång visat.

I FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter beskrivs flera av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna, precis som Carin Runeson tidigare förtjänstfullt har beskrivit. Man säger att män och kvinnor har samma rättigheter och att rätten att slippa hunger är en mänsklig rättighet. Man slår fast att vi alla på detta jordklot har rätten för var och en att åtnjuta bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa. Det är förutsättningar för ett demokratiskt samhälle.

Trots det har den borgerliga regeringen vägrat att ratificera tilläggsprotokollet till denna konvention, samtidigt som man har undertecknat tilläggsprotokollet för konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna. Detta är ett tydligt exempel, men inte det enda exemplet, på hur den borgerliga regeringen betraktar de mänskliga rättigheterna just som ett smörgåsbord där man kan välja och vraka och välja bort det man för dagen ogillar.

Herr talman! Därför yrkar jag bifall till reservation 1 från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Herr talman! Nu om ett par minuter, klockan 12.00, går Transport ut i strejk här i Sverige efter att arbetsgivarna inte tillmötesgått fackets krav på högre löner för sina medlemmar. Att kunna organisera sig i en fackförening på sin arbetsplats, att kräva kollektivavtal och att gå ut i strejk är grundläggande mänskliga rättigheter. Det är en självklar del av en fungerande arbetsmarknad. Men för alltför många av jordens löntagare saknas dessa rättigheter.

Under 2011 dödades 76 personer bara för att de hade valt att engagera sig fackligt. Colombia toppade återigen statistiken, och Guatemala kom på andra plats. Det understryker att kampen för de mänskliga rättigheterna och demokrati är långt ifrån vunnen i Latinamerika.

Tusentals människor fängslades och fängslas fortfarande för sitt fackliga engagemang, och långt fler löntagare förlorar jobbet bara för att de har valt att engagera sig fackligt. Lägg därtill de 73 miljoner barn under tio år som arbetar runt om på jordklotet och de 12 miljoner människor som arbetar under tvång, vår tids slaveri. I jordens drygt 5 200 exportfrikoner arbetar 42 miljoner människor – den stora majoriteten är kvinnor –

under vidriga arbetsförhållanden, med låga löner och med ofta obefintliga möjligheter att organisera sig fackligt.

Att fackliga rättigheter är mänskliga rättigheter brukar vi upprepa här. Men det är också viktigt att se att i land efter land är det fackföreningarna som utgör de tydligaste försvararna av just demokrati och mänskliga rättigheter i stort. Det har vi inte minst påmint om av utvecklingen i Nordafrika och Mellanöstern. Där har det oftast varit de fackligt aktiva som har gått först i ledet när det gäller krav på reformer, demokrati och rättvisa.

Ska Sverige vara en kraft för de mänskliga rättigheterna kan därför inte frågan om fackliga rättigheter ignoreras i svensk utrikespolitik. Då måste de fackliga rättigheterna finnas med när man bedriver handelspolitik, när man agerar i Internationella valutafonden och Världsbanken eller när vi utformar vår biståndspolitik.

Vi måste vara väldigt tydliga, glasklara, i vår dialog med det svenska näringslivet. Vi kan aldrig acceptera att svenska företag, oavsett var på jordklotet de agerar, bidrar till brott mot de mänskliga rättigheterna eller till att stärka auktoritära regimer.

Därför yrkar jag också bifall till reservation 7.

Herr talman! Vi lever i ojämställd värld. Vi lever i en värld där mannen är norm och kvinnan ständigt är undantag. Generella beskrivningar av världen, även i denna kammare, utgår alldeles för ofta från mäns erfarenhet och mäns behov. Kvinnors erfarenheter å andra sidan osynliggörs eller beskrivs som särintressen. Vi lever på ett jordklot där det inte finns några jämställda frizoner.

Världen över ser vi att män och kvinnor inte har samma tillgång till utbildning, arbete, sjukvård och säkerhet. Trots att kvinnor utgör en majoritet av världens befolkning äger de bara 10 procent av jordens tillgångar, och inte ens var femte parlamentariker på detta jordklot är kvinna. I det sammanhanget kanske man ska påminna om att vi har ett parti i denna kammare som bidrar till att dra ned det genomsnittet. Var tredje kvinna i världen utsätts dessutom för våld på jobbet, i hemmet eller i samhället där hon lever. Varje år dör fler kvinnor och spädbarn i samband med en graviditet än i aids, malaria och tuberkulos tillsammans, och då är graviditet inte ens en sjukdom.

Jag vill därför avsluta mitt anförande med att säga: En utrikespolitik utan ett tydligt feministiskt perspektiv som synliggör förtryck och diskriminering av kvinnor kommer att bli en utrikespolitik där de mänskliga rättigheterna riskerar att bara betraktas som mäns rättigheter.

Anf. 44 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Herr talman! I dag ska vi debattera utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU15 som behandlar motioner inom området mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.

Vad står egentligen mänskliga rättigheter för? En bra definition är att mänskliga rättigheter gäller för alla människor utan åtskillnad oavsett land, kultur eller ursprung. Ingen regering kan hävda särskilda förhållanden som tradition, kultur eller religion som skäl för att kränka de mänskliga rättigheterna. Rättigheterna är också odelbara och ömsesidigt samverkande, precis som Hans Linde sade. Stater kan inte sälla bland sina folkrättsliga åtaganden. Alla människor ska ha samma värde.

Dessa principer slogs fast vid världskonferensen om mänskliga rättigheter för exakt 20 år sedan och har bekräftats efter det.

Utrikesutskottet behandlar varje år en rad motioner om mänskliga rättigheter. Det visar att det är ett angeläget område och att det engagerar väldigt många människor.

Arbetet med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling genomsyrar den svenska utrikespolitiken. Sverige ska vara en tydlig röst i världen för de mänskliga rättigheterna. Sverige arbetar bilateralt, inom EU och även multilateralt för att de mänskliga rättigheterna ska kunna genomföras och efterlevas fullt ut i världens länder.

Målet för arbetet med de mänskliga rättigheterna i svensk utrikespolitik är att bidra till att de rättigheter som fastslagits inom ramen för FN och andra internationella forum ska komma alla människor till del. Sverige har en lång tradition av engagemang för de mänskliga rättigheterna, bland annat genom ett starkt stöd för FN och det internationella samfundets arbete på MR-området. Vi deltar aktivt som observatör i MR-rådet sedan det skapades 2006.

MR-rådet har ett ansvar för att främja universell respekt för och skyddet av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna för alla utan undantag på ett rättvist och likvärdigt sätt.

Herr talman! Debatten om de mänskliga rättigheterna är en ständigt pågående diskussion och förtjänar uppmärksamhet i alla delar, men på grund av tidsbegränsningen kommer jag bara att beröra några av de områden inom de mänskliga rättigheterna som är föremål för diskussion i vårt betänkande.

Vi kan nog enas att om behovet av upprätthållandet av mänskliga rättigheter är allra störst hos de grupper som själva inte kan hävda dem. Jag tänker i första hand på våra barn, på världens barn.

Enligt ILO:s, den internationella arbetsorganisationen i FN, egna beräkningar utför ungefär 215 miljoner barn i världen barnarbete. 115 miljoner av dessa 215 miljoner är verksamma i de värsta formerna av barnarbete. De utnyttjas hänsynslöst i smutsiga gruvor, i farliga industrier och på gatorna i städer runt om i vår värld.

Bekämpandet av barnarbete är en stor utmaning i kampen för de mänskliga rättigheterna. För Sveriges del är det angeläget att stödja ansträngningarna att avskaffa de värsta formerna av barnarbete. Här bör Sverige såväl bilateralt som i sina kontakter inom EU och FN och i andra internationella forum fortsätta att verka för just detta.

Ett tydligt fokus måste läggas på att motverka exploatering och utnyttjande av barn. Det gäller framför allt barnarbete och sexuell exploatering. Det är av största vikt att stötta ILO:s ambition att få till stånd ett förbud mot de värsta formerna av barnarbete, till exempel skuldslaveri, rekrytering av barnsoldater, barnprostitution och framför allt arbete i farliga miljöer där barn tar skada. I allt utvecklingsarbete måste Sverige bli än bättre på förebyggande insatser och rehabilitering för att skapa en framtidstro hos alla barn.

Herr talman! Våra barns välfärd innefattar inte enbart att vi ska skydda dem från att utnyttjas i arbete, utan det handlar även om att skapa skyddade miljöer i deras hem. År 1979 var Sverige det första landet i världen att införa ett förbud mot barnaga. I 6 kap. 1 § i föräldrabalken slås det fast att barn inte får utsättas för kroppslig bestraffning eller an-

nan kränkande behandling. Barnaga är tyvärr fortfarande ett allvarligt problem i Sverige, men förbudet har bidragit till en viktig normbildning. När barnaga inte längre accepteras av samhället blir det svårare att rättfärdiga slag som uppfostringsmetod.

Efter att Sverige för mer än 30 år sedan införde förbud mot barnaga har 33 länder följt vårt exempel, och bara under 2012 införde fyra länder förbud mot barnaga. De flesta länder saknar tyvärr alltfjämt ett förbud mot barnaga. Enligt en FN-studie från 2006 om våld mot barn var minst 80 procent av världens barn utsatta för aga, framför allt i hemmet men också i skolan. Det är fortfarande tillåtet med barnaga i elva av EU:s medlemsstater.

Vid en konferens, som var riktad till ledamöter i Europaparlamentet och beslutsfattare från EU:s medlemsstater, i Bryssel i februari i år lyfte statsrådet Birgitta Ohlsson upp vikten av att alla unionens medlemsstater inför en nationell lagstiftning mot barnaga. Samtliga 27 EU-medlemsstater har antagit barnkonventionen.

Herr talman! En annan viktig frihetsfråga som förtjänar att lyftas fram i detta forum är vikten av respekt för människors olika sexuella läggning och könsuttryck. Varje dag kränks hbt-personer världen över. Det är inte okej. Därför är samarbetet mellan EU och FN:s MR-råd med likasinnade parter otroligt betydelsefullt. Det här samarbetet måste fortsätta och ha frågan om diskriminering av och våld mot hbt-personer högt upp på dagordningen.

Under 2013 ska MR-rådet utarbeta nya EU-riktlinjer för hbt-personers mänskliga rättigheter. Det här framgår av den handlingsplan som är knuten till EU:s strategiska ramverk för mänskliga rättigheter och demokrati. Under 2013 ska EU också enligt handlingsplanen utveckla en strategi för hur unionen ska samarbeta med tredjeländer i FN och Europarådet om mänskliga rättigheter för hbt-personer.

Herr talman! FN utarbetade en migrantarbetarkonvention 1990. I januari 2013 hade den ännu inte undertecknats eller ratificerats av någon EU-medlemsstat. Det är främst stater varifrån migrantarbetare kommer som har valt att ratificera konventionen. I princip återfinns rättigheterna i konventionen också i andra kärnkonventioner och även i ILO:s konventioner om migrantarbete. Sverige och övriga EU-medlemsstater stöder givetvis ILO:s arbete för universell ratificering och uppfyllande av organisationens åtta kärnkonventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet.

Herr talman! Till slut vill jag ta upp FN-konventionen mot statslöshet som undertecknades 1961 och trädde i kraft några år senare. Inom Europarådet bedrivs ett arbete för att undvika statslöshet. Mot bakgrund av de förändringar i statsindelningen som ofta innebär betydande problem med statslöshet – det var särskilt påtagligt i Europa under 1990-talet – har en konvention utarbetats om undvikande av statslöshet. Konventionen öppnades för undertecknande i maj 2006. I Sverige pågår just nu en utredning om huruvida Sverige ska ratificera konventionen eller inte. Det resultatet ska presenteras i slutet av april i år, det vill säga ganska snart.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på alla motioner.

(Applåder)

Anf. 45 CARIN RUNESON (S) replik:

Herr talman! Stater kan inte sälla när det gäller mänskliga rättigheter, säger Elisabeth Björnsdotter Rahm i sitt anförande. Det håller jag med om, men det är precis det som den borgerliga regeringen har gjort när den inte har ratificerat ESK-konventionens tilläggsprotokoll.

Sverige ska vara en stark röst i världen, fortsätter Elisabeth Björnsdotter Rahm. Ja, det är också min och Socialdemokraternas bestämda uppfattning. Jag tycker dock att Elisabeth Björnsdotter Rahm talar mot sig själv och sin regering. Då tänker jag återigen på tilläggsprotokollet till ESK-konventionen.

Redan 2008 antog FN:s generalförsamling enhälligt tilläggsprotokollet om enskild klagorätt. Sverige anslöt sig till konsensus vid antagandet men avgav samtidigt någon sorts röstförklaring där det påpekades att Sveriges inställning till tilläggsprotokollet var att man inte är övertygad om att enskild klagorätt är det bästa sättet att främja de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, bland annat för att rättigheternas karaktär ofta gör det svårt att med precision ange när en kränkning ska anses ha begåtts. Det känns för mig väldigt underligt. På något vis har man sagt ja, men sedan säger man ändå nej genom att kasta in en brasklapp.

Herr talman! Jag skulle gärna vilja höra Elisabeth Björnsdotter Rahms förklaring till varför man säger ja men ändå nej. Kan Elisabeth Björnsdotter Rahm förklara för mig hur man kan göra på två olika sätt vid ett och samma tillfälle?

Anf. 46 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Carin Runeson har helt rätt. Sverige har i konsensus sagt ja till tilläggsprotokollet i ESK-konventionen. Det har vi gjort. Samtidigt har vi sagt att vi kanske inte tycker att det är den bästa vägen att gå när det gäller enskild klagorätt. Som det ser ut i dag har endast 41 länder ratificerat tilläggsprotokollet till ESK-konventionen, vilket jag tycker lite grann speglar komplexiteten i konventionen, om det verkligen är rätt väg att gå.

Det Sverige har sagt är att vi vill se hur man ska gå till väga för att på bästa sätt utnyttja ESK-konventionen.

Anf. 47 CARIN RUNESON (S) replik:

Herr talman! Om jag inte minns fel ska tilläggsprotokollet träda i kraft den 5 maj i år. När betänkandet skrevs hade tio länder ratificerat tilläggsprotokollet. Jag får därför säga att det är oerhört glädjande att på de få veckor från det att betänkandet skrevs är antalet länder nu uppe i 41. Om den uppgiften är riktig har vi tagit ett rejält kliv framåt.

Tilläggsprotokollet varken upphäver eller på något vis rangordnar rättigheter, utan alla har samma tyngd. Genom att inte skriva på, vilket Sverige inte gjort, har man motarbetat dess möjlighet att träda i kraft. Nu finns det andra länder som har agerat klokare. Den svenska regeringen har alltså inte skrivit på. Jag måste säga att jag tycker att det faktiskt är lite pinsamt för en regering som påstår sig arbeta för de mänskliga rättigheterna.

Elisabeth Björnsdotter Rahm säger att det inte är rätt väg att gå. Vad är det som är fel? Förklara för mig vad det är som är fel, Elisabeth.

Anf. 48 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Tilläggsprotokollet till ESK-konventionen är oerhört komplicerat. Därför har, som jag sade tidigare, inte alla länder ratificerat det. Den svenska regeringen har den bestämda hållningen att vi vill se vad som blir konsekvenserna av detta tilläggsprotokoll innan vi ratificerar det. Vi har gått med på att i konsensus godkänna ESK-konventionen, däremot inte ratificerat den på de grunderna.

Anf. 49 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Jag har tre frågor. De gäller global nivå, EU-nivå och nationell nivå.

Jag börjar med den globala nivån och går tillbaka till det som jag talade om tidigare, ett bindande regelverk gällande företagens ansvar. Som jag sade i mitt anförande tror jag att för de företag som sköter sig väl skulle det vara en hjälp på vägen om det fanns ett bindande regelverk och sanktioner för de företag som inte sköter sig. Det skulle gynna dem till exempel i konkurrens med icke-seriösa företagare. Därför har jag svårt att förstå varför regeringen inte vill arbeta för att man ska få ett bättre bindande regelverk.

Att det ska vara frivilligt öppnar för väldigt mycket. Corporate social responsibility innebär att man lite grann kan välja och vraka, att välja det som man tycker är viktigast. Ett bindande regelverk för miljö, mänskliga rättigheter, socialt ansvarstagande etcetera tror jag skulle gynna svenska företag ute i världen. Jag anser att regeringen borde hålla med om det. Därför vill jag veta vad Elisabeth tycker om det.

Nästa fråga handlar om de kulturella rättigheterna, som jag också tog upp i mitt förra inlägg. När vi tar in länder i EU ställer vi krav på att de ska respektera minoriteters rättigheter, inklusive de kulturella rättigheterna, men när länderna väl är med har vi inte längre några verktyg för att kunna ställa sådana krav. När det till exempel gäller Katalonien fick jag svaret av Carl Bildt att det kan vara en intern spansk angelägenhet. Det är klart att det kan vara en intern spansk angelägenhet, men hur kan vi trycka på för att de ska ta sitt ansvar? Det skulle jag vilja ha utrett lite grann.

Anf. 50 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Det var många frågor Bodil Ceballos hade. Jag skulle vilja börja med att säga att OECD har utarbetat riktlinjer för multinationella företag och hur de ska agera när det gäller mänskliga rättigheter, miljö, arbetsmiljö, anställningsförhållanden och så vidare. Vi har sagt att dessa rekommendationer inte är bindande, men regeringarna i anslutna länder stöder OECD:s rekommendationer. Här har Sverige valt att arbeta i en trepartssamverkan mellan stat, näringsliv och arbetstagarorganisationer. Vi ställer krav på att man ska följa de riktlinjer som OECD tagit fram gällande näringsliv och mänskliga rättigheter.

När det gäller kulturella relationer och kulturella frågor inom EU kan jag hålla med Carl Bildt om att vi måste se om det är fråga om ett lands egna angelägenheter eller någonting som vi som utomstående part kan vara med och påverka och lyfta upp i debatten. Det måste avgöras från fall till fall, det vill säga när man anser att det är lämpligt att göra det.

Anf. 51 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Jag vet att OECD har riktlinjer och hur Sverige arbetar. Jag vet också att frågan är på agendan. Vi kommer dock inte ifrån att det är fråga om riktlinjer som inte är bindande. Det räcker inte med att regeringen stöder dem, utan det handlar om att de ska påverka hela vägen fram till där företaget är verksamt. Det är där det många gånger brister i dag. Med ett bindande regelverk och sanktioner skulle man kunna komma åt många av de företag som inte sköter sig. Det är dem man ska komma åt. De andra har stöd av att man sätter åt dem som inte sköter sig. Här når vi inte riktigt varandra, känner jag.

När det gäller kulturella rättigheter undrar jag varför det är vår angelägenhet då det handlar om länder utanför EU. Vi driver att Turkiet ska respektera kurdernas rättigheter. Vi driver att andra länder ska respektera sina minoriteters rättigheter. Men när vi kommer till de länder som finns i EU säger vi nej, det är ländernas eget ansvar. Jag menar att vi måste kunna trycka på de länder i EU som har samma problematik inbyggd som Spanien. Det finns fler länder än Spanien, och det kan komma ytterligare länder. Vi måste ha verktyg för att klara av den situationen.

Jag tror absolut att vi kan vara en påtryckare just vad gäller de kulturella rättigheterna, som är så fundamentala för att människor ska kunna leva i fred i ett land.

En sista fråga som handlar om migranterna här i Sverige: På vilket sätt är migrantarbetarkonventionen införlivad i den svenska lagstiftningen med tanke på det vi ser och har sett med REVA etcetera i tunnelbanan? Jag menar att vi inte lever upp till migrantarbetarkonventionen. Enligt utskottet har vi egentligen allt, så vi behöver inte underteckna den.

Anf. 52 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! De mänskliga rättigheterna gäller alla. Det har vi varit väldigt tydliga med och är överens om. Jag kan hålla med Bodil Ceballos om att Sverige ska ha en ledande roll och att Sverige ska vara en påtryckare där vi kan göra skillnad och ställa krav på att de mänskliga rättigheterna ska upprätthållas. Ja, det kan vi göra, och det gör vi i dag.

När det gäller migrantarbetarkonventionen är det precis som jag sade att inget land i EU har undertecknat den konventionen. Vi är eniga om att de lagar och regler som konventionen innefattar redan finns i vår lagtext. Där anser vi att vi har en starkare skrivning som gör att vi inte behöver underteckna migrantkonventionen.

Anf. 53 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag ska säga till Elisabeth Björnsdotter Rahm att anledningen till att jag blev politiskt aktiv en gång i tiden hemma i Trelleborg var att jag trodde på förändring, att förändring var möjlig att uppnå. När jag tittar ut över världen ser jag att vi under den tid jag har suttit i riksdagen sedan 2006 just sett förändring på flera punkter.

Den kanske största förändring som skett i världen under min tid i riksdagen är faktiskt det som har hänt med hbtq-personers rättigheter runt om på jordklotet. Vi har sett de senaste veckorna hur samkönade par har fått rätt att gifta sig i Frankrike, Nya Zeeland och Uruguay. Vi har sett framsteg inte bara i norra Europa utan runt om på jordklotet. I Argentina har man infört kanske världens kanske mest progressiva lagstiftning

gällande transpersoners rättigheter, långt bättre än den skamliga lag som vi fortfarande har kvar i Sverige. I Nepal har man infört möjligheten att ha ett tredje juridiskt kön. I Sydafrika har man infört en könsneutral äktenskapslag. I det polska parlamentet har man valt in en öppet transsexuell kvinna, någonting vi fortfarande väntar på ska hända här i Sverige.

Vi ser att det har skett en maktförskjutning globalt. Även om det finns en ganska lång rad länder som fortfarande har en oerhört restriktiv och konservativ syn på de här frågorna ser vi att det har hänt någonting. I FN kan man nu lägga fram deklarationer och resolutioner om hbt-personers rättigheter, och de går igenom. Det finns nu alla möjligheter att bygga internationella allianser och vara framgångsrik på det här området, om man har viljan, om man har modet.

Tyvärr konstaterar vi när vi läser betänkandet att de borgerliga partierna återigen säger nej till att Sverige ska driva kravet på en FN-konvention. Vi har konventioner när det gäller migrantarbetare, kvinnor, barn och personer med funktionsnedsättning, men vi saknar en konvention som skyddar hbtq-personer mot diskriminering.

Frågan till Elisabeth Björnsdotter Rahm är: Varför säger ni nej till en konvention som skulle skydda hbtq-personer och deras rättigheter?

Anf. 54 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att säga att jag håller med Hans Linde: Politik är att vara engagerad i förändringar. Det är precis det vi har sett. Jag håller med Hans Linde om att just när det gäller hbtq-personers mänskliga rättigheter har det skett en stor förändring, vilket jag är väldigt tacksam över, och jag är glad att Sverige är drivande i de här frågorna.

Det pågår ett stort arbete inom EU för att lyfta fram de här frågorna för att vi ska kunna hitta möjliga vägar för att alla människor ska ha samma rättigheter, även hbtq-personer. Det pågår alltså ett arbete inom EU.

Anf. 55 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag frågade om det konkreta förslag som ligger på riskdagens bord i dag, nämligen krav från Vänsterpartiet som vi ställt i motioner om och om igen på att Sverige ska verka för en FN-konvention som skyddar hbtq-personer mot diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Även om det i många länder sker framsteg ser vi många länder där det finns enorma behov av stöd och uppbackning. En FN-konvention skulle vara en del i det arbetet.

Det är nu ett halvt år sedan vi hade Pride här i Stockholm och jag hade möjlighet att guida en grupp hbtq-aktivister i Sveriges riksdag. Vi var bland annat i kammaren. Det var hbtq-aktivister från länder som Algeriet, Uganda och Sudan, länder där det fortfarande är förbjudet att vara hbtq-person och inleda en samkönad relation. De hade behövt en sådan uppbackning som en FN-konvention skulle kunna innebära. Jag beklagar att man återigen från Moderaterna och de andra borgerliga partierna säger nej till detta.

Jag vill återkoppla till den diskussion som vi hade här med Carin Runeson angående de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. I den så kallade ESK-konventionen finns i dag i artikel 2 ett tydligt förbud

mot diskriminering. Man har tolkat att detta förbud också omfattar diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Det är ett av många argument för att vi skulle behöva ett tilläggsprotokoll och att det skulle vara så bra om Sverige ratificerade det. Det skulle innebära att hbtq-personer fick en individuell klagorätt att lyfta frågor om diskriminering. Det skulle ge fler människor runt om på jordklotet rätten att kräva sina rättigheter gentemot sin regering. Även här ser vi att Moderaterna återigen tar på sig den roll de tyvärr haft alltför många gånger i svensk politik, att man bromsar och kommer i sista ledet när det gäller hbtq-personers rättigheter.

Jag är helt övertygad om att Elisabeth Björnsdotter Rahm och hennes parti kommer att göra som Moderaterna brukar göra i svensk politik: I sinom kommer de att inse att det här är bra, och då kommer de att följa efter oss i andra partier. Jag hoppas att vi inte behöver vänta alldeles för länge.

Anf. 56 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande kommer EU i år att presentera riktlinjer för mänskliga rättigheter och hbtq-personers rättigheter. Jag ser fram emot att få ta del av dessa riktlinjer.

När det gäller ESK-konventionen har vi konsensus, som jag sade till Carin Runeson tidigare, men vi har inte ratificerat tilläggsprotokollet. Vi vill se vilka konsekvenserna blir av den ratificeringen innan vi gör det. Det här är en komplexitet. Som sagt är det inte mer än 40 länder som har ratificerat tilläggsprotokollet.

Anf. 57 ISMAIL KAMIL (FP):

Herr talman! Under många år har Sverige arbetat och arbetar fortfarande för att främja demokrati och mänskliga rättigheter i världen. Sverige måste fortsätta att vara den starka kraften för öppna samhällen, stödja demokratiutvecklingen och ha ett fortsatt starkt svenskt engagemang för mänskliga rättigheter. Vi har ett förtroendekapital i dessa frågor som inte många har och kan därför agera för global fred och säkerhet på ett sätt som inget annat land kan göra.

Försvaret av mänskliga rättigheter har varit och ska vara en central del av Sveriges utrikespolitik. Därför är det viktigt att Sverige även i fortsättningen agerar för och har förhoppningar om en värld där människor kan leva i fred och inte förtrycks. Fokus måste ligga på att tillgodose individens grundläggande behov och syfta till att garantera friheter.

Herr talman! Med stöd av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, som antogs av FN för 65 år sedan, ska grundläggande normer för de mänskliga rättigheterna vara överordnade politiska, kulturella och religiösa skillnader. Alla stater har en skyldighet att värna alla människors lika värde och rättigheter. Ingen regering ska kunna hävda särskilda förhållanden som skäl för att kränka mänskliga rättigheter.

Man kan fråga sig: Har dessa folkrättsliga åtaganden omsatts i praktisk handling i världen? Har dessa grundläggande normer, som slagits fast i FN:s allmänna förklaring och i ett antal folkrättsligt bindande konventioner, efterlevts?

Begreppet ”skyldighet att skydda” är centralt i utvecklingen av folk-rätten. Folkpartiet tycker att det är bra att fokus nu har flyttats från staters säkerhet till att människors säkerhet i stället sätts i första rummet.

Ett tydligt uttryck för principen ”skyldighet att skydda” gavs i FN:s säkerhetsråds resolution 1973 om situationen i Libyen. Tyvärr har Ryssland och Kina blockerat allt agerande vad gäller Syrien. Civila dör, och civila mål attackerar varje dag medan säkerhetsrådet ser på.

Herr talman! Det är inte acceptabelt att över 70 000 människor har mördats och att ett inbördeskrig pågår i Syrien utan något agerande från FN:s sida. Regimens våld gentemot det syriska folket har nu pågått i 25 månader medan världssamfundet ser på.

Det är viktigt att Sverige står upp för de mänskliga rättigheterna i världen. När vi ser diktatorer begå brott mot mänskligheten ska vi inte avvakta och se på. När mänskliga rättigheter kränks ska vi inte blunda och gå förbi. Som medlem i FN har Sverige enligt FN-stadgan rätt och förpliktelse att agera för att främja respekt för mänskliga rättigheter.

Herr talman! Efter Förintelsen och andra världskrigets slut var den vanligaste meningen i varje människas mun: Aldrig mer. Det fruktansvärda som har hänt under Nazityskland får inte upprepas.

Tyvärr dröjde det inte länge innan det var dags för folkmord i bland annat Rwanda, Kurdistan, före detta Jugoslavien, Darfur med mera. Sverige måste vara en stark aktör vad gäller att försvara de universella normerna och värderingarna såsom demokrati, yttrandefrihet, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Krig och väpnade konflikter är ett av de största hindren för länders utveckling. Målet måste vara att uppnå välstånd genom demokrati, mänskliga rättigheter och en fungerande rättsstat. Utan fred och säkerhet kan dessa mål inte uppnås.

Herr talman! Ett starkt och välfungerande FN är en förutsättning för försvar av mänskliga rättigheter. Det underlättar att finna vägar och politiska lösningar för olika politiska och globala problem. Ett starkt och fungerande FN är garanten för fred och stabilitet i världen. Det blir lättare att skydda människor mot folkmord och brott mot mänskligheten. Demokrati och respekt för mänskliga rättigheter utgör en grund för en bättre värld där barnets rättigheter skyddas, där kvinnors rättigheter garanteras och där diskrimineringen och förföljelsen förebyggs.

Genom att stärka den internationella brottsmålsdomstolen, ICC, kan man lättare skydda och försvara mänskliga rättigheter men också granska brott mot mänskligheten samt krigsförbrytelser. Att folk-rätten och respekt för mänskliga rättigheter prioriteras och intar en framträdande roll i Sveriges utrikespolitik är välkommet. Det utgör en viktig del i arbetet för fred och säkerhet.

Prioriteringen att stärka sambandet mellan demokrati, mänskliga rättigheter och utveckling byggd på rättsstatens principer ligger inte bara i Sveriges intresse utan i allas intresse för att vi ska kunna ha en värld där människor ska kunna leva i fred och frihet utan fruktan och nöd.

Anf. 58 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Nu fick vi lyssna på Ismail Kamil under sex minuter. Det som slår mig är att här har vi en företrädare för Folkpartiet som står i en debatt om svensk utrikespolitik och mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik och håller ett anförande – och inte med ett ord, inte med ett

kommatecken nämns ordet kvinnor. Inte med ett ord eller ett komma-tecken nämns ordet jämställdhet. Det är som om en majoritet av jordens befolkning har försvunnit ur Folkpartiets utrikespolitik.

Jag måste säga att jag blir förvånad. Hur är det möjligt för en folkpartist att hålla ett anförande i en debatt om mänskliga rättigheter utan att nämna alla de orättvisor, all den diskriminering och alla de brott och kränkningar som begås mot kvinnors rättigheter runt om på jordklotet? Jag är fullt medveten om att det är ett ganska klassiskt grepp från oppositionen att säga: Ni har inte nämnt någonting om detta i ert anförande. Det brukar vi ta till ibland, och det är inte alltid helt hederligt eller ärligt. Men nu talar vi om majoriteten av jordens befolkning.

Jag minns en tid i denna kammare när det var Birgitta Ohlsson som företrädde Folkpartiet. Då var man garanterad att varje anförande i nästan varje debatt skulle vara ett brandtal för kvinnors rättigheter. Jag måste säga att jag många gånger stödde det som Birgitta sade. Hon hade många kloka invändningar.

Men när Birgitta Ohlsson blev statsråd och i stället ersattes av tre män från Folkpartiet i utrikesutskottet dog uppenbarligen också engagemanget för kvinnors rättigheter. Jag har lyssnat, och jag har läst, och jag ser inte ett enda kommtecken från Folkpartiet när det gäller kvinnors rättigheter.

Frågan till Ismail Kamil är: Varför är ni så tysta från Folkpartiet? Är det feministiska engagemanget dött och begravt nu när Birgitta Ohlsson har flyttat över på andra sidan vattnet?

Anf. 59 ISMAIL KAMIL (FP) replik:

Herr talman! Hans Linde brukar vara noggrann med att lyssna. Tyvärr har han inte lyssnat den här gången.

Jag ska upprepa det jag sade om jämställdhet: Sverige måste vara en stark aktör vad gäller att försvara de universella normerna och värderingarna såsom demokrati, yttrandefrihet, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Jag har också tagit upp kvinnorna i ett annat stycke som du tydligen inte har lyssnat på: Demokrati och respekt för mänskliga rättigheter utgör en grund för en bättre värld där barnets rättigheter skyddas, där kvinnors rättigheter garanteras och där diskriminering och förföljelse förebyggs.

Du har fel, Hans.

Anf. 60 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt i så fall. Det är lätt att missa när man plockar in kvinnorna och jämställdheten i små pliktskyldiga bisatser och allmänna uppräkningsavsnitt av vad man vill med världen. Då är det lätt att kvinnorna försvinner. Det är precis det vi ser, Ismail Kamil. I de fall då kvinnor finns med finns de i bästa fall med i de långa uppräkningsavsnitten och i de pliktskyldiga bisatserna. Men engagemanget och de konkreta förslagen – var finns de någonstans?

Vi är flera här från oppositionen som har använt ganska mycket av vår talartid till att tala om brott mot kvinnors rättigheter och skyddet för kvinnors rättigheter runt om på jordklotet. Det är viktigt att bekämpa mödradödlighet och att hävda kvinnors rätt till sin egen kropp och till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Om detta sade Ismail Kamil ingenting. I stället har Folkpartiet tillsammans med de övriga tre borgerliga partierna valt att avslå alla förslag som finns från oppositionen om att Sverige tydligare ska skärpa sin profil när det gäller jämställdhet.

Frågan kvarstår, Ismail Kamil. Vart tog jämställdhetspolitiken vägen? Vart tog det feministiska engagemanget vägen i Folkpartiet när Birgitta Ohlsson blev statsråd och ersattes av tre män från Folkpartiet i utrikesutskottet?

Anf. 61 ISMAIL KAMIL (FP) replik:

Herr talman! Först hette det att kvinnor och jämställdhet inte berördes med ett ord eller ett kommatecken. Nu handlar det om bisatser.

Nej, Hans Linde, det är inte med ord man ska bekräfta om man jobbar för kvinnors rättigheter eller för jämställdhet. Det handlar om vad vi gör i praktiken. Vi har Birgitta Ohlsson, som är vår minister och som tar upp dessa frågor. Vi har den nya jämställdhetsministern Maria Arnholm som tar upp de här frågorna – feministiska frågor, kvinnofrågor, jämställdhetsfrågor och mycket annat.

Detta är viktiga frågor för oss. Det gäller såväl jämställdhet, kvinnors rättigheter och hbt-frågor som barns rättigheter. Vi från Folkpartiet kommer inte att backa en millimeter när det gäller dessa frågor. Vi är aktiva, och vi kommer att behålla den ledartröja som vi har på oss i dessa frågor. Du kan vara lugn; dessa frågor kommer inte på något sätt att vara i bakgrunden. De kommer att vara i första ledet för oss i Folkpartiet. Det kan du vara lugn för.

Anf. 62 ABIR AL-SAHLANI (C):

Herr talman! I dag behandlar vi utrikesutskottets betänkande nr 15, som handlar om de mänskliga rättigheterna och svensk utrikespolitik. Med andra ord talar vi i dag om hur Sverige ska hålla fram de mänskliga rättigheterna i vår utrikespolitik.

Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Det är glädjande att vi har kommit till en fas i utvecklingen där det är ett argument som håller när vi säger att en viss händelse, en företeelse eller en stats agerande bryter mot de mänskliga rättigheterna. Så var det inte förr, men i dag är det så. Argumentet att en stat kränker sina medborgares mänskliga rättigheter är ett argument som håller.

Det visar att de mänskliga rättigheterna är universella, odelbara och ska gälla lika för alla. De mänskliga rättigheterna ska inte enbart vara en lyx för oss människor som bor i västländer. Samtidigt är det viktigt att påpeka att det är mycket svårt att efterleva kraven på mänskliga rättigheter i icke-demokratiska stater, och däri ligger den största utmaningen. Utan en fungerande demokrati är det förbaskat svårt att förverkliga de mänskliga rättigheterna.

Därför är denna fråga inte enbart juridisk utan i allra högsta grad också politisk. Och därför är de mänskliga rättigheterna också så viktiga att ständigt framhålla och i alla sammanhang lyfta fram – varje kvinnas, varje mans och varje barns rättigheter.

Herr talman! I många människors liv är FN det största hoppet. Utlämnade åt diktatorer, krig, svält och törst ser många människor FN som

symbolen för hoppet om en bättre morgondag, om att någon där ute bryr sig, om att någon orkar se och inte bara blundar och går sin väg.

För mig personligen var det genom en FN-resolution jag fick tillbaka min far. Han hade suttit i Abu Ghraib, det ökända irakiska fängelset i utkanten av Bagdad, i tio års tid, och jag var fräntagen min far under min barndom, men genom FN-resolutionen fick jag tillbaka honom. Detta med FN som symbolen för hopp är något jag tror att många människor som lever i hopplöshet i världen står för. För mig är också FN mycket personligt. Jag är väl medveten om att det inte är jag som äger FN, men jag tror att FN är personligt för många människor just för att det är symbolen om hoppet.

Trots denna mycket viktiga position för världens befolkning har FN inte kunnat uträtta sitt jobb. FN behöver fortsatt reformeras för att bli ett folkens FN, inte enbart staters FN. Självklart är det en sammanslutning av stater i dag, men vi måste orka vända på steken. Vi måste få FN att bli folkens, människors, FN och inte enbart staters.

När vi pratar om ansvaret att skydda, responsibility to protect, är det ofta diskussioner om staters gränser, interna angelägenheter och suveränitet. Det finns en verklig konflikt mellan de artificiella gränser som stater har och vad stater gör mot sina befolkningar, inom sina gränser. Vi premierar staters rättigheter före människors rättigheter. Det är en reell konflikt som jag anser måste adresseras. Vi måste skifta fokus.

Det skulle göra att FN lättare kunde fatta beslut om när det internationella samfundet ska agera eller ingripa. Det är problemet i till exempel FN:s säkerhetsråd och FN:s råd för mänskliga rättigheter. Där sitter icke-demokratiska stater. Det är ett riktigt problem, och det måste adresseras.

Sverige har varit pådrivande i FN:s reformarbete under olika regeringar, och det är jag stolt över, men vi får inte låta reformarbetet avstanna.

Herr talman! Lissabonfördraget ger EU möjligheter att tydligare arbeta för demokrati och mänskliga rättigheter. Det behöver dock ständigt utvecklas och bättre anpassas till de rådande omständigheterna runt om i vår värld, i Europa och i Sverige. Därför tycker Centerpartiet att det är bra att det i 2013 års utrikesdeklaration slogs fast att Sverige vill stärka skyddet och få till stånd en effektiv granskning av respekten för de mänskliga rättigheterna inte bara i EU utan i hela Europa. Därför är det särskilt välkommet med det strategiska ramverk och den handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati som antogs av EU i juni 2012.

Det är första gången som unionen har ett sammanhållet strategiskt ramverk, alltså ett verktyg. Kanske är det viktigaste målet, som jag ser det, att mänskliga rättigheter ska ingå i alla former av utrikespolitik som EU bedriver. Mänskliga rättigheter ska vara en ledstjärna i den utrikespolitik som EU bedriver. Det är oerhört viktigt.

EU har ett särskilt ansvar att alltid lyfta fram de här frågorna och vara en förkämpe för dem. Det som skiljer EU från FN är att EU består av demokratiska stater, och därför har vi ett särskilt ansvar för de mänskliga rättigheterna och för en fortsatt demokratisk utveckling runt om i världen och i Europa.

Samtidigt är det mycket viktigt att vi inom unionen inte hycklar utan har ögonen öppna för utvecklingen i våra egna länder och i vår egen union. Det gäller på unionsnivå, hur unionen som helhet och som byrå-

Prot. 2012/13:97
24 april

*Mänskliga rättigheter i
svensk utrikespolitik*

kratisk apparat utvecklas, och också vad vi i våra egna länder, i medlemsstaterna, gör.

Jag vaknar inte varje dag och är jättestolt över medlemsstaterna i unionen. Till exempel är jag inte särskilt glad över Frankrikes behandling av sina minoriteter, över hur konstitutionen förändras i Ungern, över hur Polen jagar kvinnor som vill göra abort eller hur många av de europeiska länderna fortfarande ser på homosexualitet som en sjukdom som måste motarbetas. Detta är jag inte stolt över. En intern revidering och en ständigt övervakning av de mänskliga rättigheterna inom EU behövs alltså.

Herr talman! Att nämna Irak när det handlar om mänskliga rättigheter är lite grann som att svära i kyrkan. Det sker en hel del avrättningar av människor även om det finns en rättsprocess bakom. Människor tvångsförflyttas på grund av sin sekttillhörighet eller sin religiositet. Det finns jättemånga utmaningar. Men ett gott exempel finns, och det är kurdernas situation. Man har utvecklats från en etnisk diktatur där det kurdiska språket var förbjudet, det var förbjudet att ge sina barn kurdiska namn eller att ta på sig kurdiska kläder. Ens hus kunde bli jämnat med marken bara för att man var kurd, och kemiska vapen användes utan någon tveksamhet mot kurdiska byar bara för att de var kurdiska.

I dag åtnjuter kurderna i Irak en självständighet som är garanterad både i den politiska processen och i konstitutionen. Folk kan prata sitt eget språk. Det kurdiska språket i Irak är ett av två officiella språk i landet, så regeringen är skyldig att trycka allt sitt material på både kurdiska och arabiska. Det går att sjunga på kurdiska, det finns studior och massor med tv-kanaler. Kurdiska språket är ett skolspråk och ett universitetsspråk. Detta finns ingen annanstans i regionen. Här kan man lära sig av Irak, även om det fortfarande finns många utmaningar och kränkningar av de mänskliga rättigheterna pågår.

Det kanske är en liten tröst för oss som bor utanför Irak, men jag är helt övertygad om att det är en stor tröst för den kurdiska befolkningen.

Herr talman! Den största solidariteten är att dela med sig av sitt hem, inte enbart genom vackra ord och bistånd. Jag är särskilt stolt över att Centerpartiet i dag är det enda partiet i Sverige som klart och tydligt står för fri rörlighet och invandring. I Centerpartiet är vi inte rädda för andra människor. Vi tror att människors rätt till ett liv i värdighet är långt viktigare än statens rätt att konservera sina egna gränser och därmed utesluta människor.

Herr talman! Jag vill även adressera de stater som ger sig själva rätten att frånta sina medborgare deras liv. Dödsstraffet är det ultimata förtryck en stat kan bedriva mot sin egen befolkning. Riksdagens grupp för mänskliga rättigheter, som har rätt nära samarbete med Amnesty, skriver minst en gång i månaden olika brev till regeringar runt om i världen med vädjan om att de inte ska avrätta sina medborgare.

Avslutningsvis: Det sägs att den största förtryckaren i världen är fattigdom. Kanske är det så. Men jag vill också lägga till ofrihet, att ständigt leva i ovärdighet och att fråntas sin mänskliga värdighet – när man våldför sig på kvinnors kroppar, när barn tvingas trycka på avtryckaren till ett automatvapen för att kanske döda sina föräldrar, sina nära eller andra medmänniskor och när män sätts i fängelse för sina åsikter. Att frånta människan hennes värdighet är den grövsta formen av förtryck.

Anf. 63 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att fråga vad Abir menade. Jag tyckte att du sade att MR gäller när man kommer ut i världen. Jag förstod inte riktigt på vilket sätt.

Jag tänker så här: När vi talar om MR här i Sverige talar vi oftast om de politiska och medborgerliga mänskliga rättigheterna. Det är det som har störst fokus. De ekonomiska, sociala och kulturella är lite vid sidan av. Men sedan kan man komma till exempel till Indien. Vi var på utskottsresa för några år sedan och besökte MR-kommittén. De talade i princip bara om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna hela tiden och om hur viktiga de var.

Det beror alltså på vart i världen man kommer. Visst, vi säger mänskliga rättigheter, och alla tänker positivt på någon del av de här mänskliga rättigheterna. Men det är inte så att vi talar samma språk. Därför undrar jag lite grann vad det var du tänkte på.

Sedan tänker jag på det du sade om MR, att de inte kränks lika mycket, i alla fall, i demokratier. Men det är ändå så att MR ständigt kränks, också i demokratier, även i Sverige. Det är viktigt att man har den här granskningen, som du talar om. Det handlar om att vi ska ha en granskning i EU-länderna.

Det som jag funderar över när det gäller EU är: Varför ska den här granskningen också handla om MR i utrikespolitiken? Det är oerhört viktigt att EU granskar vad de själva gör, för där är det brister. Det är svårt att granska sig själv, men vi får inte låta bli att granska EU bara för att det är svårt. Vi måste vara framåt där också.

Men det som jag egentligen ville fråga om är just det som jag tog upp i min förra fråga till Elisabeth om företagens ansvar.

Jag vet inte om ni i Centerpartiet, som är ett företagsvänligt parti, delar uppfattningen att de här riktlinjerna ska vara frivilliga eller om ni också ser behovet av att ha bindande regelverk för att stötta de goda företagen i konkurrensen med de dåliga företagen.

Anf. 64 ABIR AL-SAHLANI (C) replik:

Herr talman! Tack, Bodil Ceballos, för dina frågor! Jag tror inte att jag förstod dina två första frågor, men du kanske kan återkomma till dem.

Jag lyfte precis i mitt anförande att det är oerhört viktigt att vi inte hycklar, att vi tittar på vad vi gör både inom EU och i varje land. Det handlar om hur vi hanterar och bemöter de mänskliga rättigheterna i de nationella staterna men också internt i EU, som en byråkratisk apparat. Hur hanterar man EU-medborgare, och hur ser den demokratiska processen ut däremellan?

Det tycker jag är viktigt. Det är nämligen någonting som jag har lärt mig av mitt arbete, till exempel när jag var i Irak och pratade om att man i demokratiska stater gör så här. Då är det lätt att slå håll på min argumentation genom att bara säga: Men ni i väst låter ju inte kvinnor bära slöja. Är det demokratiskt att en kvinna inte får välja sin klädsel?

Hur hanterar vi våra egna processer? Hur ser vi på mänskliga rättigheter i våra egna kretsar, i våra egna länder? Det är oerhört viktigt.

Detta är inte bara nyttigt för oss som politiker. Det är jätteviktigt för våra medborgare att vi har den respekten för deras rättigheter som indivi-

Prot. 2012/13:97

24 april

*Mänskliga rättigheter i
svensk utrikespolitik*

der. Men det är också viktigt för vår trovärdighet som en aktör internationellt för de mänskliga rättigheterna.

Jag är inte alls rädd för ett införande av en intern revision och en intern utvärdering. Tvärtom förstår jag inte varför det inte har hänt tidigare. Samtidigt är det viktigt att vi, när vi har en sådan här intern utvärdering och en revidering, har instanser dit människor kan vända sig och klaga, så att de får någon form av upprättelse och en lösning på det problem som man har hittat.

Jag får kanske återkomma till företagsansvar i nästa replik, för jag blev lite eld och lågor över det här, så jag hinner nog inte nu.

Anf. 65 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Då tror jag att Abir och jag är överens om just det här med det interna, att vi också måste titta på oss själva.

Jag träffar många migranter här i Sverige och i andra EU-länder. Många gånger är det människor som har kommit till oss. De ser Sverige och EU som garantier för demokrati, mänskliga rättigheter etcetera. Sedan kommer de hit och blir oerhört besvikna, för de upplever inte att vi faktiskt respekterar de mänskliga rättigheterna.

Hela asylprocessen är ju på något sätt ett sätt att knäcka människor vid fotknölarna.

Det är många sådana frågor som jag tror att det är viktigt att vi tittar på. Det handlar om att vi granskar oss själva och att vi måste rätta till det som vi gör fel och ta det på allvar. Vi kan inte bara säga att mänskliga rättigheter är viktiga och universella etcetera. Vi måste också leva efter det själva.

Vi talar varje år om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik, men vi talar inte om mänskliga rättigheter i svensk inrikespolitik. Jag tror att vi har haft ett sådant betänkande en gång under de år som jag har suttit i riksdagen.

Men jag tror att du får återkomma till företagsfrågan. Det skulle vara väldigt bra, tycker jag, om Centerpartiet kunde ansluta sig till tanken att stötta de goda företagarna i kampen mot de mindre goda och se till att det verkligen finns ett stöd för dem med hjälp av bindande regelverk när det gäller deras ansvar för mänskliga rättigheter och miljö etcetera.

Anf. 66 ABIR AL-SAHLANI (C) replik:

Herr talman! Jag har själv en gång i tiden varit flykting. Jag blev lovad guld och gröna skogar av min smugglare, som självklart ville åt våra pengar för att smuggla in mig till Sverige. Det är klart att det höjde ribban för mina förväntningar. Och så var inte verkligheten 1991 och 1992. Det var någonting helt annat än vad smugglarna utlovade och vad jag hade för bild av Sverige.

Förväntningarna kanske inte motsvarar verkligheten, men jag tror att det är oerhört viktigt att bevara rättssäkerheten i asylprocessen, att det inte blir en godtycklighet när det gäller vilka som får stanna. Det är viktigt att man har en rättsprocess som respekterar mänskliga rättigheter. Det är oerhört viktigt. Men det är en migrationsdiskussion.

Sedan gäller det socialt ansvar i företagande utanför landets gränser och om man är beredd att ha bindande avtal och så vidare. Det är en väldigt tilltalande tanke, Bodil Ceballos. Det erkänner jag. Men jag

skulle inte tro att det skulle bidra till att fler i de länderna sattes i arbete. När jag ser att ett företag, till exempel ett svenskt företag, etableras utomlands blir jag särskilt glad för att människorna i det landet får ett arbete. I andra hand blir jag glad för att det skapar intäkter till den svenska ekonomin.

Men i första rummet blir jag glad för att de här människorna får ett arbete och kan lyfta sig själva ur fattigdom.

Sedan är det upp till oss konsumenter här i Sverige att faktiskt göra informerade val. Det är så vi kan få företagen själva att vilja göra rätt för sig. Jag tror inte att fler regler, mer krångel, skulle skapa en större medvetenhet. De goda företagen vill göra rätt för sig, och dem måste vi stötta genom att konsumera mer av deras produkter.

Jag är för frihandel, och jag hoppas på mindre krångel, inte mer.

Anf. 67 CARIN RUNESON (S) replik:

Herr talman! Abir Al-Sahlani sade i sitt anförande att de mänskliga rättigheterna är universella och odelbara. Det skriver vi väl alla under på. Så är det ju.

Abir sade också att det ibland är svårt att efterleva de mänskliga rättigheterna. Det vet vi också, att så är fallet, inte minst i odemokratiska länder.

Vidare sade Abir Al-Sahlani att MR-frågan är politisk – och den ska vara en ledande stjärna i allt arbete – och att FN är människors hopp. Det tycker jag låter väldigt bra.

Ösökt kommer jag tillbaka till det här med FN:s tilläggsprotokoll om ESK-rättigheterna. Abir Al-Sahlani talade om vad hon inte är glad över, herr ordförande. Det var intressant, och i allt väsentligt kan jag skriva under på det.

Men då, Abir Al-Sahlani, undrar jag: Är du glad eller inte glad över att Sverige inte har ratificerat FN:s tilläggsprotokoll om ESK-rättigheterna?

Anf. 68 ABIR AL-SAHLANI (C) replik:

Herr talman! Än så länge är jag glad att vi inte har gjort det, för jag tror inte på vackra ord, fler protokoll och fler tillägg. Jag tror att vi gör oss själva en otjänst genom att skriva på komplicerade tilläggsprotokoll som inte är relaterade till vår verklighet. Jag skulle hellre vilja se ett annat engagemang, kanske ett bilateralt samarbete med de länder där dessa rättigheter kränks, och därför är jag glad över att vi inte har ratificerat det – än så länge.

Anf. 69 CARIN RUNESON (S) replik:

Herr talman! Nu är det ändå så att det här protokollet möjliggör för människor som har fått sina sociala rättigheter kränkta på nationell nivå. Nu kan man lämna in klagomål till den FN-kommitté som bevakar statens efterlevnad av konventionen. Jag tycker inte att det är något fel i det.

Det är klart att vi inte kommer någonvart om vi bara skriver en massa protokoll och vackra ord, men många gånger är det ändå ett tilläggsprotokoll, ett skrivet dokument som innebär att man har kommit överens om någonting som man också måste hålla och efterleva.

Jag tycker fortfarande att Sveriges borgerliga regerings hållning när det gäller detta, det vill säga att vänta och se, är lite feg. Jag tycker att ni borde ha visat mycket mer engagemang i den här frågan. Vi borde ha varit med tidigt och ratificerat detta. Elisabeth Björnsdotter Rahm försökte ju förklara regeringens hållning i den här specifika och viktiga frågan, men jag måste säga att jag inte är särskilt övertygad. Jag känner det lite grann som att man har om inte slarvat bort det så ändå inte tagit det på allvar.

Jag vill återigen fråga Abir Al-Sahlani: Varför är det bättre att vänta och se? Varför är det inte bra att vara ett av de första länderna som engagerar sig mer i den här frågan? Det hjälper många människor i länder där man har det svårt.

Anf. 70 ABIR AL-SAHLANI (C) replik:

Herr talman! Tack, Carin Runeson, för dina frågor! Jag tror inte att det är fel att vara först på banan, först på bollen, men det betyder inte att man är engagerad, att man har ett riktigt engagemang och att man är beredd att betala skattepengar för det.

Vi gör det däremot via våra biståndspengar. Vi hjälper till att bygga demokratiska strukturer, vi har jämställdhetsfokus, vi har fattigdomsbekämpning och så vidare. På det praktiska planet har vi alltså visat att vi är beredda att satsa pengar på det här, och det gör vi.

Men det vi också måste hålla i huvudet när vi pratar om människor som blir utsatta för sådana kränkningar och för den typen av förtryck är att deras främsta problem inte är FN:s protokoll. Deras främsta problem, det största problemet som de lider av, är att de lever i icke-demokratiska stater, i ofrihet och med dagliga kränkningar. Det är det vi måste adressera snarare än att bråka om ett protokoll.

Detta måste vi adressera: ofrihet och icke-demokratier. Det får Sverige aldrig blunda för. Där måste vi vara förkämpar. Där gör vi också väldigt mycket, men vi skulle kunna göra ännu mer.

Anf. 71 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Det här betänkandet handlar om mänskliga rättigheter som alla här har pratat om före mig och nu jag också. Det här är, som jag också tänkte, ett begrepp som vi ofta använder men som verkligen förtjänar en fördjupad debatt och förklaring till vad det faktiskt handlar om.

Det är svårt att omfatta alla mänskliga rättigheter i en debatt, och därför har utskottet delat upp olika prioriteringar. Förra året var det kring olika regioner som Afrika och Latinamerika bland annat. Det här betänkandet har fokus på grundläggande rättigheter, barnets rättigheter, förföljelse på grund av sexuell läggning, rättigheter för personer som tillhör ursprungsbefolkning och så vidare. Jag kommer inte heller att hinna ta upp alla delar ens i det här betänkandet, men jag ska försöka lyfta fram några områden som är viktiga för oss kristdemokrater.

Grundläggande mänskliga fri- och rättigheter kom till för att försvara framför allt människovärdet och syftar till att garantera människor ett liv i frihet från fruktan och nöd. För dem som lever i ofrihet ger de grundläggande mänskliga rättigheterna hopp om ett liv i värdighet, bortom åsiktsregistrering, förföljelse och förtryck. De mänskliga fri- och rättig-

heterna är som flera har varit inne på okränkbara, odelbara och universellt giltiga. Det är alla staters skyldighet att se till att de efterlevs.

Människors ofullkomlighet och ibland också dess värre deras totala ondska gör dock att de mänskliga fri- och rättigheterna dagligen kränks och inskränks. Om det så rör sig om rätten till rent vatten eller rätten att utöva sin religion bryter stater dagligen mot FN-stadgan om de mänskliga rättigheterna.

För oss kristdemokrater är de mänskliga fri- och rättigheterna en grundförutsättning för bekämpandet av fattigdom och för en hållbar utveckling. Med ökad tillgång till mänskliga fri- och rättigheter minskar människors ekonomiska fattigdom. Det är vår övertygelse.

En av alliansregeringens prioriteringar inom utrikespolitiken är just att värna demokrati och mänskliga rättigheter. Vi använder därför en del av våra biståndspengar till det särskilda demokratistödet som går till svenska partiknutna organisationer, det vi kallar för PAO-stödet. Tanken är att använda och utveckla stöd till nya demokratier och till att försöka stödja demokratikämpar som verkar i diktaturer.

Herr talman! Genom historiens gång har Europa dess värre inte alltid stått för och värnat det okränkbara människovärdet. EU är dock ett levande exempel på medlemsstaternas vilja att göra upp med sitt förflutna. Mänskliga fri- och rättigheter står nu i centrum för EU:s agerande, såväl inom som utom unionens gränser. Vi ställer krav på de länder som ska komma in i gemenskapen, men lika viktigt är det också att vi nu fortsätter hävda att de här rättigheterna och värderingarna ska fortsätta att vara en tydlig del av EU:s gemensamma normer och värderingar. Även om den konkreta politiken naturligtvis kommer att vara olika i de olika länderna får vi inte tumma på de grundläggande värderingarna.

FN är det främsta forumet för att stärka de mänskliga fri- och rättigheterna globalt. Som en av organisationens större givare måste Sveriges roll bättre återspeglas inom FN, inte minst på området mänskliga rättigheter.

Dess värre misslyckas ibland FN med att klara sin uppgift. Folkmordet i Rwanda stoppades till exempel inte. FN har därefter fått gå in i självkritik som lyft fram nya mekanismer för att göra FN mer ansvarstagande. Där säkerhetsrådet inte kan enas finns nu möjlighet att via generalförsamlingen fatta beslut om åtgärder genom det som kallas för Uniting for Peace, vilket betyder att en majoritet av stater kan köra över ett förslamat säkerhetsråd.

På den internationella arenan finns i dag ett viktigt instrument för att skipa rättvisa. Den internationella brottmålsdomstolen ICC fyller en viktig funktion som vi måste fortsätta att värna. I före detta Jugoslavien, Rwanda, Darfur och östra Kongo finns krigsförbrytelser, folkmord och brott mot mänskligheten dokumenterade, och många fall har också lett till fällande domar.

Men det krävs ett fortsatt stöd från Sverige till ICC för att inte strafffrihet för förövare får råda. Då tänker jag särskilt på dem som använder sexuellt våld som krigsföring och de som använder barnsoldater. För att säkerställa att de ansvariga för tragedier som det stora antalet våldtäkter och folkfördrivningar som pågår i östra Kongo ställs till svars måste Romstadgan gälla och EU:s krav på borttagen strafffrihet vinna universell giltighet, samtidigt som överlämnande av misstänkta krigsförbrytare

underlättas. Att ICC:s nye chefsåklagare nu vill prioritera hårdare tag mot sexuell krigsföring är något som vi välkomnar.

Herr talman! Utveckling handlar inte endast om att skapa en bättre värld här och nu. Lika mycket handlar det om att skapa hållbarhet över generationsgränser. Barns rättigheter får aldrig nedprioriteras utan måste vara ett centralt element i all politik, inte minst i utrikespolitiken. Det är barnen som är vår framtid.

Just som vi kristdemokrater vill stärka respekten för barns rättigheter i Sverige genom att göra FN:s barnkonvention till svensk lag, lika kraftfullt vill vi motverka kränkningar av barns rättigheter globalt. Barn, var de än må leva, måste få vara just barn. Fler av världens stater måste därför nu ta sitt ansvar och ratificera ILO:s konventioner om de värsta formerna av barnarbete och minimiålder. Sverige har gjort en del, men vi måste göra mer.

På samma sätt som barnarbete är oförenligt med FN:s barnkonvention är barnaga det, vilket FN:s barnrättskommitté har fastslagit.

Att slå barn är att slå på barns fri- och rättigheter. Trots detta är barnaga alltför tillåtet i alldeles för många länder, till och med, som någon tidigare har varit inne på, i 11 av EU:s 27 medlemsstater. Det är inte okej. Vi kristdemokrater menar att Sverige, som det föregångsland vi är på området, måste fortsätta att gå i förtruppen för ett globalt förbud mot barnaga. Här vet vi att Unicef gör ett fantastiskt arbete, och flera riks- dagsledamöter har deltagit genom att göra resor för att försöka påverka olika länder att motverka barnaga.

Herr talman! Att bedriva klappjakt på och diskriminera en människa på grund av dennes sexuella läggning är ett övergrepp som egentligen hör hemma i historiens skamvrå. Trots detta möts vi varje dag av berättelser om hur hbtq-personer, helt legitimt och fullt legalt, förföljs, attackeras och dödas i länder som Uganda och Saudiarabien. I många hörn av vår egen kontinent är det fortfarande förenat med skam och fara att komma ut och leva som homo-, bi- eller transsexuell. Låt oss hoppas att EU med stöd av nya riktlinjer som nu har tagits fram för olika institutioner inom EU, liksom arbetet inom FN, kan bidra till att förbättra livet för dessa personer.

Herr talman! Det mänskliga minnet är ibland skrämmande kort. Efter nazismens och kommunismens grymma utrotningar av miljontals olik- tänkande, judar, romer, homosexuella, funktionshindrade och många andra grupper hade man velat hoppas och tro att etnisk, religiös och språklig diskriminering var ett minne blott på europeisk mark.

Men när vi nu skriver 2013 pågår en förföljelse av judar i Ungern som väcker allt annat än trevliga minnen till liv. Samtidigt fortsätter en till synes accepterad diskriminering av romer i både Prag och Paris samt i Stockholm. Och det finns också de som aktivt söker hetsa till diskrimine- ring av muslimer i Sverige.

Sverige måste inom EU fortsätta att vara tongivande i arbetet med att motverka alla former av diskriminering på grund av etnicitet, tro och språk. Unionens kommande riktlinjer om religions- och övertygelsefrihet är viktiga för att stärka alla EU-medborgares rätt att tro och tillbe, oavsett vilken gud de tillber och tror på.

Samtidigt måste Sverige, både i våra bilaterala relationer och genom EU och FN, fortsätta att arbeta mot etnisk och religiös diskriminering i

övriga världen. Gentemot Turkiet, ett av EU:s kandidatländer, måste vi ställa krav rörande den etniska diskrimineringen av landets kurder och undergrävandet av kristna minoritetsgruppers religiösa och språkliga rättigheter. Om denna systematiska diskriminering inte upphör i Turkiet kan man inte stå på listan över dem som vill bli medlemmar.

I Mellanöstern och Nordafrika måste Sverige fortsätta att uppmärksamma och motverka övergreppen mot regionens många kristna minoritetsgrupper. Vi har diskrimineringen av Turkiets, Egyptens, Syriens, Libanons och Iraks kristna som vi inte får acceptera. Vi ser en olycklig utveckling som vi på alla möjliga sätt måste stävja nu.

Diskrimineringen av muslimska minoritetsgrupper, såsom uigurerna i Kina och rohingyafolket i Burma kan inte heller tolereras. Ett förnyat mandat för FN:s MR-råds specialrapportör om religiös intolerans är ett viktigt steg för att skynda på arbetet med att stärka respekten för och skyddet av religiösa och etniska gruppers fri- och rättigheter världen över.

Herr talman! En grundläggande rättighet som vi värnar om i Europa är medborgarskapets rättigheter och rätten till fri rörlighet. Ingen människa är illegal. Ändå är det ett begrepp som har varit ganska vanligt inom EU den senaste tiden. Som tur är har det kommit reaktioner emot just begreppet illegal invandrare. Jag vill starkt ifrågasätta det begreppet, och jag hoppas att vi får bort det från EU:s agenda.

Att frånta en människa dennes nationalitet eller neka honom eller henne rätten att ändra sin nationalitet är också ett brott mot FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

Herr talman! Jag har under det senaste året fått rapporter om att Förenade arabemiraten har satt i system att göra politiskt oppositionella medborgare statslösa. De kan inte söka vård, resa eller få del av sina medborgerliga rättigheter. Det är naturligtvis inte acceptabelt.

Det är med förfasande vi ser hur vissa EU-länder behandlar ensamkommande flyktingbarn, asylsökande eller offer för människohandeln. Människor som flyr från hot, krig och förföljelse till vår del av världen måste behandlas med respekt och medmänsklighet. Det är därför glädjande att EU nu har presenterat ett förslag som syftar till att stärka skyddet för dessa utsatta grupper.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att respekten för och skyddet av de mänskliga fri- och rättigheterna inte är givet. Varje kränkning av de mänskliga fri- och rättigheterna är en kränkning av människovärdet, en kränkning som försvårar en verkligt rättvis och hållbar utveckling globalt. Därför har vi lagt stor vikt vid att främjandet av mänskliga rättigheter ska förbli centralt inom svensk utrikespolitik.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 72 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag vill börja med att i likhet med Carin Runeson yrka bifall till våra reservationer i betänkandet, nämligen nr 1, 2 och 8. Jag tänker tala omkring reservation nr 8, nämligen rättigheter för statslösa och lyfta fram ett land och en folkgrupp som sällan diskuteras eller nämns i riksdagens kammare. Då gjorde förstås Désirée Pethrus det alldeles nyss. Hon nämnde nämligen både Burma och rohingyafolket.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Mänskliga rättigheter i
svensk utrikespolitik*

Burma är ett land som har gjort en anmärkningsvärd resa på många sätt de senaste åren. Från att vara känt för att ha en av världens mest brutala militärdiktaturer, som obönhörligt slog ned alla antydningar till folkliga protester, som till exempel saffransrevolutionen häromåret, har Burma i dag öppnat sig oerhört mot omvärlden.

Aung San Suu Kyi, som bara för några år sedan satt isolerad från omvärlden i en mångårig husarrest, är i dag faktiskt en kollega till oss här inne, en folkvald i Burmas parlament. Det talas till och med om att hon skulle kunna bli president efter valet 2015. Vem hade kunnat tro det?

Ytterligare hundratals politiska fångar har släppts, och en mängd demokratiska reformer har genomförts, täckande allt från yttrandefrihetsfrågor till möjligheter för oppositionen att verka politiskt. Allt det här är förstås glädjande och på många sätt helt oväntat. Inte hade jag i min vildaste fantasi kunnat föreställa mig när jag reste till Rangoon på sen-vintern 2011, för bara lite drygt två år sedan, och träffade en nyss frigiven Aung San Suu Kyi att utvecklingen skulle gå så här häpnadsväckande fort.

EU suspenderade förra året i april alla sina sanktioner mot Burma, och bara häromdagen hävde man slutligen alla sanktioner. Det enda som nu finns kvar är vapenembargot. Svenska och internationella företag står på kö för att investera i en orörd, jungfrulig marknad. Sådana här möjligheter öppnar sig minsann inte varje dag. Mobillicenser ska köpas, naturresurser ska exploateras, infrastruktur ska byggas och den enorma turistpotential som Burma har är det många som vill satsa stora pengar på. Allt det här sker i en rasande fart.

Men, det finns förstås ett stort men. Det är lätt att bli fartblind.

Fortfarande har Burma en lång väg att vandra innan alla mänskliga rättigheter respekteras för hela befolkningen. Dels behöver vi se att demokratiska reformer implementeras och blir oåterkalleliga, dels behöver också grundlagen ändras radikalt. Militären har fortfarande ett helt dominerande inflytande och kan när som helst lägga in sitt veto mot vilket förslag som helst som väcks av parlamentet eller presidenten.

De väpnade konflikterna i gränsområdena mellan statsarmén och beväpnade motståndsrörelser är fortfarande en skrämmande verklighet för hundratusentals människor i landet. Tvångsförflyttningar, tortyr, systematiska våldtäkter, slavarbete och användande av barnsoldater förekommer fortfarande och måste förstås fördömas.

En folkgrupp som jag vill nämna särskilt i dagens debatt är den knappa miljon invånare i Burma som kallas rohingya. Det är en muslimsk del av befolkningen som är bosatt i västra Burma nära gränsen till Bangladesh. Det är enligt många kanske den mest diskriminerade folkgruppen som finns i världen – av många diskriminerade folkgrupper. De tillerkänns inte medborgarskap i Burma. Även om de har varit bofasta i landet i sekel anses de av staten inte höra till Burmas så kallade ursprungsraser. De får inte bosätta sig var de vill i landet, de får inte tillgång till utbildning på samma villkor, kan inte förflytta sig fritt och lever sedan länge i djup fattigdom och misär.

På senare tid har en redan mycket allvarlig situation blivit än värre. I juni förra året bröt storskaligt våld ut i västra Burma. Upplopp startade, och beväpnade mobbar dödade hundratals personer. Än fler har dödats

sedan dess, och över 100 000 bor under vidriga förhållanden i tillfälliga läger.

En humanitär kris är ett faktum, och våldet verkar vara långt ifrån slut. Många rapporter tyder dessutom på att våldet och förföljelsen riktad mot folkgruppen rohingya och andra muslimer i landet är systematiskt och kan vara kopplat till myndigheter på olika nivåer. Våldet har också spridit sig till andra delar av landet. Muslimer som inte hör till folkgruppen rohingya har också utsatts för våld och förföljelse. Bilder som på senare tid har publicerats av BBC och i en rapport av Human Rights Watch visar hur polis agerar oerhört passivt när hemska övergrepp äger rum mitt framför näsan på dem.

Human Rights Watch går så långt som att säga att det handlar om etnisk rensning från myndigheternas sida. För människor som lever i skräck i västra Burma, som inte vet när nästa upplopp startar, som inte kan lita på att polisen ingriper när de blir attackerade, för människor i norra Burma, i Kachinstaten, där Burmas armé nyligen använde stridsflyg mot civila mål, för alla internflyktingar, våldtagna kvinnor, barnsoldater och tortyroffer, för alla dem är talet om ett nytt, öppet och demokratiskt Burma bara tomt prat.

Det är nu av stor betydelse, när EU nu lyfter sina sanktioner mot Burma, att visa för regimen i landet att mänskliga rättigheter inte är något valfritt. Man kan inte plocka och välja bland de mänskliga rättigheterna, och det är inte något som man respekterar för valda delar av befolkningen. Mänskliga rättigheter är, som har sagts tidigare i debatten, allomfattande. Allas lika värde och rätt går inte att kompromissa med. Sverige måste i alla relevanta forum, i direkt kontakt med regimen i Burma, i EU-sammanhang och inom ramen för FN och andra internationella organisationer alltid driva frågan om respekten för de mänskliga rättigheterna i Burma för hela Burmas befolkning.

Anf. 73 CHRISTIAN HOLM (M):

Herr talman! Mänskliga rättigheter är ett område som alltid är aktuellt och alltid viktigt att diskutera också i riksdagens kammare. Alltför många människor lever runt om i världen i dag utan frihet, i förtryck och utan respekt för sina mänskliga rättigheter. De kränks regelbundet.

I debatterna om de mänskliga rättigheterna blir det ofta, helt naturligt, ett stort fokus på världens skurkstater, som leds av personer som inte har förtjänat och inte förtjänar att vara sina respektive länders ledare.

Det låter som en dyster bild jag målar upp. Men trots att vi ser mycket elände och många brott mot mänskliga rättigheter och mycket ofrihet är andelen människor och länder i världen som är fria i dag större än någonsin.

Vi har sett frihetsrevolutioner i omgångar. I slutet av 80-talet och början av 90-talet såg vi kanske den största omgången när kommunismen och socialismen i östra Europa kollapsade, när folk som tidigare hade förtryckts bakom järnridån under sovjetkommunismen fick sin frihet och i dag till stor del lever i frihet – många i länder som är medlemmar i EU. Andra är än i dag inte fria.

För ett par år sedan stod vi här i kammaren och diskuterade – vad som då kallades – den pågående arabiska våren. Vi såg diktatorer i norra Afrika och Mellanöstern falla som bowlingkäglor. Vi var glada och nöjda

Prot. 2012/13:97
24 april

*Mänskliga rättigheter i
svensk utrikespolitik*

över utvecklingen. Samtidigt ska vi vara noga med att poängtera att bara för att en dålig regim faller kommer folket inte per automatik att leva i frihet. Det krävs mycket arbete därefter. Bakslagen kan vara många. Det kan finnas frihet ett tag, men sedan rullas gardinen tillbaka. Det är viktigt att vi härifrån Sveriges riksdag och såklart också vår regering, civilsamhället och andra aktörer fortsätter att stödja frihetsförsvare både före, under och efter frihetsrevolutioner.

Vi ser vilken betydelse ett sådant stöd kan ha. Vi kan titta på det svenska stödet till baltstaterna och de baltiska folken under sent 80-tal och tidigt 90-tal, med måndagsmöten på Norrmalmstorg, och aktiva relationer mellan folk, som bidrog till ländernas frigörelse och kan ha varit en av de delar som öppnade sprickor för Sovjetunionens kollaps. Vi kan också se på det stöd som nyligen gavs till länderna i norra Afrika och Mellanöstern under den arabiska våren. Även om mycket har blivit bättre och världen är allt friare finns fortfarande enorma utmaningar.

Vi har under alltför lång tid kunnat följa, och följer tyvärr fortfarande, utvecklingen i Syrien där president Asad lemlästar och mördar sitt folk dagligen. Oppositionella förtrycks systematiskt, och antalet döda är skrämmande. Det är en svår situation, och alla oppositionella är inte goda krafter. Vi måste hela tiden stå upp, försvara och stödja frihet, öppenhet och demokrati.

På den afrikanska kontinenten finns också alltför många länder där det inte bara finns fattigdom i ekonomiska termer utan också i form av brist på frihet och demokrati. Det är odemokratiska regeringar eller svaga regeringar med starka oppositionella grupperingar. I Mali finns en gerilla och därtill väpnade islamister. De befinner sig i stridigheter med givetvis mänskligt lidande som följd.

Det är vapenskrammel också i världens mest ofria och slutna land, det kommunistiska Nordkorea. Där pågår någon form av offensiv för att skrämma omvärlden med hot om kärnvapenattacker mot demokratiska länder. Samtidigt förtrycker man, fängslar och svälter den egna befolkningen. Här känner vi från vårt håll mer än för något annat land en hopp- löshet eftersom möjligheterna för vad vi kan göra är begränsade.

Det var inte bättre förr, men vi kan fortsätta att se till att det blir ännu bättre i morgon genom att stödja alla dem som jobbar för mänskliga rättigheter. Med hjälp av demokrati kan vi vara med och bidra till att folk i såväl Kuba, Sudan, Vitryssland som många andra diktaturer kan leva ett fritt liv i framtiden.

I Vitryssland – inte mer än en dryg timmes flygtid från riksdagen – sitter fortfarande fredsaktivister som Mikhail Statkevich, Zmitser Dashkevich och Ales Bjeljatski fängslade. I Eritrea hålls Dawit Isaak fängslad. I Kuba fängslas oppositionella och journalister på löpande band, men det sker också i Ryssland, Venezuela och många andra länder.

I Ukraina sitter Julija Tymosjenko fortsatt fängslad på politiska grunder, och i Putins Ryssland rullas det demokratiska tillbaka alltmer och förtrycket och ofriheten växer.

Som Olle Thorell sade nyss har Burma tagit många och snabba steg i rätt riktning, men det är långt ifrån det vi skulle kalla en demokrati. Men vi kan hjälpa till och göra det mycket bättre.

I alla de exempel som jag har tagit upp, och även i dem som jag inte har tagit upp, måste vi fortsätta att uppmuntra det som går i rätt riktning

men samtidigt ställa krav på demokratiska reformer och stödja dem som står för frihet.

Prot. 2012/13:97
24 april

Pressfrihet i allmänhet är ett annat viktigt ämne som vi måste fortsätta att lyfta upp, eller snarare bristen på just denna frihet i många delar av världen. I stort sett i alla länder som jag rabblade upp tidigare är detta en bristvara, men det finns ytterligare länder som vi har mer samarbete med där man gör mycket rätt i övrigt men där man förtrycker och fängslar journalister. Vi kan tyvärr konstatera att det är alldeles för många i Turkiet, men varenda journalist som sitter fängslad är en för mycket. Det är också oroande att se utvecklingen med nya lagstiftningar bland annat på detta område i ett EU-land som Ungern.

Att stå upp för våra värderingar om frihet och öppenhet och att i alla lägen värna dessa måste vara en självklarhet. Stödet för demokrati och mänskliga rättigheter är den största sektorn i vårt bistånd. Frihet på nätet och svenskt demokratibistånd är och ska vara ett hot för varje diktator runt om i världen. Vi fortsätter detta arbete och ska vara en tydlig röst. Det är ett moraliskt ansvar vi har gentemot alla de människor runt om i världen som saknar just detta.

När vi pratar om mänskliga rättigheter berör det alla människor – för att inte få den debatt vi hade tidigare. Det omfattar män, kvinnor, barn, personer med olika etnisk bakgrund och med olika sexuell läggning – alla människor. När jag pratar om mänskliga rättigheter berörs hela världens befolkning.

Anf. 74 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i det Désirée Pethrus sade i sitt anförande tidigare.

Arbetet med att främja demokrati och mänskliga fri- och rättigheter genomsyrar den svenska utrikespolitiken. Både i våra bi- och multilaterala kontakter, inom ramen för vårt handelsutbyte och inte minst genom vår politik för global utveckling står vi upp för alla människors lika och okränkbara värde. Detta gör vi för att skapa en värld där människor kan leva i frihet under demokratiska former utan fruktan för liv, diskriminering och förföljelse på grund av etnicitet, kön, politiska åsikter, sexuell läggning eller religionstillhörighet med mera.

De mänskliga fri- och rättigheterna gäller för alla människor utan åtskillnad. I vissa delar av världen kränks de dagligen. Syrien liksom Egypten är länder där religions- och övertygelsefriheten tycks vara mycket lite värd. Förföljelsen av och övergreppen på Egyptens kopter och Syriens kristna grupper blir allt värre för varje dag som går. I våra bilaterala relationer med dessa båda länder, som genomgår en snabb och ofta våldsam samhällsförändring, måste Sverige betona religionsfrihetens betydelse för att öka toleransen mellan olika trosinriktningar.

Herr talman! Framför allt i Syrien måste understrykas vikten av att försona de olika muslimska inriktningarna, shia/alawiter och sunni, och dessutom tryckas på så att den kristna minoriteten tillåts leva i fred och frihet.

Förföljelse och övergrepp från islamistiska terrororganisationer som al-Qaida, Jabhat al-Nusra med flera är vardag för Syriens kristna i områden som regimen har förlorat kontrollen över.

Flera hundra kristna har tvingats att lämna sina hem och är i dag flyktingar i Syrien eller har flytt till angränsande länder. Ett exempel på detta är gårdagens kidnappning av två ortodoxa biskopar från Aleppo, den syrisk-ortodoxe biskopen Yohanna Ibrahim och den grekisk-ortodoxe biskopen Boulos Yazigi. Dessa biskopar var på väg för att hämta två präster som skulle friges, en grekisk-ortodox och en armenisk-ortodox som är kidnappade. Mitt i denna gärning kidnappas de själva.

Herr talman! Jag är mycket orolig över dessa fyra kristna religiösa ledare som är kidnappade i dag. Påven och de ortodoxa patriarkerna fördömer denna handling.

EU:s högsta representant Catherine Ashton liksom utrikestjänsten, EEAS, och svenska UD är engagerade i frågan och följer utvecklingen.

Att kidnappningar, våldtäkter och avrättningar får förekomma i den omfattning som de gör i dagens Syrien vittnar om den laglöshet som råder i landet. Krigsbrott är en av de grövsta kränkningar av människovärdet som kan förekomma. De får inte gå obehindrat förbi, utan den dagen kriget är över måste de ansvariga ställas till svars, oavsett om de är regimtrogna eller tillhör någon av oppositionsgrupperingarna.

Herr talman! Det framtida samhällsbygget i Syrien får inte tillåtas bli ett system där makten enbart hamnar i den största religiösa gruppens händer, utan målet måste vara en rättsstat med samma rättigheter och skyldigheter oavsett etnisk och religiös tillhörighet. Först då kan vi börja hoppas på ett verkligt öppet, fritt och demokratiskt Syrien.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 75 DÉSIRÉE LILJEVALL (S):

Herr talman! När det nyzeeländska parlamentet i förra veckan sade ja till samkönade äktenskap ställde sig både ledamöter och åhörare upp i sina bänkar, applåderade och sjöng en traditionell maorisk kärlekssång. Titta gärna på Youtubeklippet! Det var som om taket lyfte.

Med siffrorna 77 mot 44 legaliserades äktenskap mellan män och män och mellan kvinnor och kvinnor. Nya Zeeland är därmed det 14:e landet i världen som förstår att kärlek är gränslös.

Förutom Nya Zeeland har sedan tidigare Nederländerna, Belgien, Frankrike, Spanien, Portugal, Kanada, Sydafrika, Norge, Sverige, Island, Danmark, Argentina och Uruguay sagt ja till samkönade äktenskap. Storbritannien är på god väg. Det är bra, herr talman. Det är goda nyheter, herr talman.

Men i det här sammanhanget är inte 14 en hög siffra. Inte ens 15 – när man räknar Storbritannien som är på gång – kan ses som särskilt imponerande när vi vet att det i över 80 länder runt omkring i världen är olagligt med sexuella relationer mellan personer av samma kön. Det är till och med så att det i ett flertal länder är förenat med döden att komma ut ur garderoben.

Herr talman! Ett tydligt exempel på en öppen diskriminering av homoseksuella kunde vi läsa om i tidningen häromdagen. Horacio Cartes, homofob och nyvald president i Paraguay, uttryckte sin syn på samkönade äktenskap så här: ”Jag skulle på fullt allvar skjuta mig i punkurlorna om min son sade att han ville gifta sig med en annan man. Den som gillar att hoppa från stock till stock är inte mer än en apa.”

Alltså, herr talman, jag vet inte vad jag ska säga. Jag blir uppriktigt upprörd när jag hör det där. Lika vred blir jag när jag läser om Wilfred de Bruijn, homosexuell bibliotekarie i Paris, som för några veckor sedan blev brutalt misshandlad på grund av sin sexuella läggning. I samband med vårens franska debatt om samkönade äktenskap har det antihomosexuella våldet trappats upp. Bestört blir jag också när jag läser att det parlamentariska underhuset i Ryssland är på väg att förbjuda det man föraktfullt kallar för homosexuell propaganda. Dumaledamoten Oleg Bolytjev anser att lagen är nödvändig för att skydda äktenskapets helighet och säger: "Homosexuell propaganda kan vara skadlig för de ungas andliga utveckling."

Herr talman! Mänskliga rättigheter kan ibland uppfattas som en fras som vi bara slänger oss med. Men för homosexuella, bisexuella och transsexuella är innebörden av begreppet mänskliga rättigheter i allra högsta grad en fråga om just *mänskliga* rättigheter. Förtryck, diskriminering eller bestraffning av människor på grund av deras sexuella läggning strider – *det strider* – mot de mänskliga rättigheterna. Är det då inte märkligt, herr talman, att sexuell läggning inte tas med som en diskrimineringsgrund i FN-konventionerna om medborgerliga och politiska respektive ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter?

Sverige måste vara pådrivande i arbetet för en hbt-konvention. Sverige bör, så snart detta bedöms lämpligt, också arbeta för en internationell hbt-konferens. Och det är viktigt att Sverige uppmanar länder där homosexualitet bestraffas med dödsstraff att avskaffa detta.

Därmed, herr talman, avslutar jag mitt anförande med att yrka bifall till reservation 2 av Socialdemokraterna.

Anf. 76 ULRIK NILSSON (M):

Herr talman! Man lär sig ganska ofta att när man ska få utveckling, när någonting ska ske, krävs det pengar, investeringar, satsningar på maskiner, fabriker och vad det må vara. Det krävs att det skapas möjligheter för individer att växa och utveckla sig själva, och det krävs institutioner och system som säkerställer möjligheten att verka.

Just mänskliga rättigheter är en sådan institution som vi ofta bortser från. Det är en institution som vi kan säga är fullständigt självklar, därför att någonstans har vi nedärvt respekten för den andra individen, respekten för varje människas självklara rättighet att utveckla sig själv och vara sig själv.

När det kommer till frågor om sexuell läggning och frågor om religiös uppfattning är det kanske lite svårare att vara så där väldigt öppen, men det är fullständigt lika självklart att man ska ha samma rättigheter. Och jag tror att vi har kommit ganska långt i Sverige, inte ända i mål, men förhoppningen är att vi har skapat de där självklara institutionerna som säkerställer yttrandefrihet och möjligheten att faktiskt vara sig själv, som säkerställer att var och en har möjlighet att utvecklas på sina villkor och på sitt sätt.

Herr talman! Jag fick en gång lära mig att det finns så många konstiga människor och alltid en mer än vad du själv tror. Jag tror att det rätt väl sätter fokus på det vi ska diskutera här, för jag hade inte varit en hel människa om jag inte hade fått ha mina egna egenheter. Och det är klart

att det finns grupper av människor vars egenheter möjligen är något anorlunda än mina men som vi i dag förvägrar den möjligheten.

Vid ett besök i Indien för några år sedan hörde jag talas om ett projekt där man använde funktionshindrade för att hjälpa till att samla in uppgifter om de hemlösa och de som bodde på flodstranden. Det var naturligtvis ett sätt för de funktionshindrade att hitta en roll och en accept för sitt sätt att vara. På samma sätt skulle förmodligen den hbt-aktivist som vi träffade i Uganda kunna vara en bra entreprenör. Kanske skulle flickorna som blir våldtagna i Indien – jag såg tyvärr att det var ytterligare en i dag – kunna vara utmärkta journalister. Den där flickan i Afghanistan, som förvägras möjligheten att gå i skolan, skulle kanske kunna bli en duktig hjärnkirurg. Ett annat exempel är kvinnan som jag läser om just nu som utövade falungong i Kina. Hon är ingenjör men kan inte utöva sitt yrke därför att man är tvungen att kämpa för rätten att stå för den man är själv och också måste ta konsekvenserna av att man vill leva sitt eget liv. Just det här, de möjligheter vi tar ifrån varandra genom att vi förvägrar individer rätten att växa, är kanske det stora problemet när det gäller mänskliga rättigheter.

Sedan är då nästa fråga, om vi nu säger att individer får rättigheterna och att det ska vara hållbar utveckling: Kan man inte åstadkomma det på något annat sätt? Jag kommer då att tänka på något som jag hörde, herr talman. Det var ståupparen Babben Larsson som i något sammanhang sade: Du kan inte bygga platta organisationer med tillplattade människor. Jag tror inte att några organisationer som är hållbara i längden kan byggas av tillplattade människor. Det räcker inte att man uppifrån säger att nu ska vi fixa det så här och så här, utan det är bara genom att frigöra den kraft som vi alla människor kan bära på som vi får en sann utveckling. Det är också därför som demokrati, mänskliga rättigheter och annat är de frågor som gör den stabila tillväxten. Man kan naturligtvis säga: Vi kan fixa det här uppifrån, vi kan tala om hur vi ska göra det. Men det är först när människor får växa som det blir hållbart i längden.

Herr talman! Jag blev en gång i tiden aktiv i politiken därför att jag trodde på individen och på friheten. Det gör jag fortfarande. Men jag kan också konstatera att mångas frihet är beroende av att vi står upp för vissa generella rättigheter, står upp för de mänskliga rättigheterna och är beredda att jobba för dem. Därför är det både glädjande och självklart att vi i Sverige är eniga om att arbeta för mänskliga rättigheter, att vi står upp för dem, men att vi gör det i huvudsak i ett individuellt perspektiv och inte i ett kollektivt perspektiv.

Det viktigaste är inte vilka protokoll som skrivs. Egentligen skulle det inte behövas något protokoll, därför att den dag när vi har respekt för varandra har vi också täckt in alla, precis som Christian Holm tidigare var inne på.

Herr talman! Låt mig avsluta med Alf Henriksons ord. Han säger: Kollektivismens historia, om den är sann, är den tristaste läsning som tänkas kan, för allt kul som hänt genom tiderna har att göra med individerna.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Prot. 2012/13:97
24 april

*Mänskliga rättigheter i
svensk utrikespolitik*

Anf. 77 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Vi i riksdagens utrikesutskott har nu haft en ganska lång debatt här om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Och det har blivit ganska tydligt vilka skiljelinjer som trots allt finns i Sveriges riksdag när det gäller synen på mänskliga rättigheter. Vi ser en tydlig skiljelinje som går mellan de fyra borgerliga partierna och vi tre rödgröna partier när det kommer till de mänskliga rättigheterna.

Ska vi betrakta de mänskliga rättigheterna som odelbara, eller ska vi betrakta dem som delbara, som de borgerliga partierna verkar tycka? Ska vi göra som vi tycker från de rödgröna partierna och se att de olika mänskliga rättigheterna samverkar, förstärker varandra och är beroende av varandra? Eller ska vi betrakta de mänskliga rättigheterna som ett smörgåsbord där vi kan välja och vraka det vi för dagen känner för och välja bort det som vi inte gillar?

Denna skiljelinje har blivit tydlig när det gäller det vi kanske har diskuterat mest i dag, nämligen konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Här vägrar de borgerliga partierna hårdnackat att ställa sig bakom kravet att Sverige ska ratificera det tilläggsprotokoll som finns.

Det är ett tilläggsprotokoll som skulle ge individer klagorätt, det vill säga rätt att föra upp sin kritik och sitt missnöje när de känner att deras mänskliga rättigheter inte har respekterats. Det skulle ge människor i Sverige denna rättighet, och om Sverige valde att ratificera tilläggsprotokollet skulle det självklart också öka legitimiteten för de ekonomiska, sociala och kulturella mänskliga rättigheterna över hela jorden.

Det märkliga är att de borgerliga partierna och den borgerliga regeringen har utan problem ställt sig bakom andra tilläggsprotokoll. När det gällde konventionerna om de medborgerliga och politiska rättigheterna hade vi aldrig denna diskussion. Där såg man inga som helst problem med att införa individuell klagorätt.

Det är ett tydligt exempel på hur man behandlar mänskliga rättigheter på olika sätt. I den borgerliga politiken finns det ett A-lag och ett B-lag när det gäller de mänskliga rättigheterna. Som jag sade i mitt inledningsanförande: Behandlar man de mänskliga rättigheterna som ett smörgåsbord kommer man aldrig att kunna hitta några helhetslösningar.

Anf. 78 ULRIK NILSSON (M) replik:

Herr talman! Ibland har jag svårt att förstå logiken. Ni vill att vi ska behandla de mänskliga rättigheterna som ett och odelbart, som hängande samman, men sedan kräver ni att just några ska pekas ut i ett särskilt protokoll.

Jag inser att många av dessa konventioner och protokoll kan vara verktyg för att uppnå något. Jag kan mycket väl se att man ibland behöver fästa fokus på delar av detta för att stärka det. Det är dock så att någonstans måste debatten och ambitionen gå bortom att skriva just det protokollet. Någonstans måste det gå till den generella rättigheten och möjligheten att utvecklas såsom människa, medborgare och individ.

Därför är vi kanske inte fullt så oeniga vad gäller om det ska vara delat eller enhetligt, utan här tror jag att vi är helt överens. Möjligen är vi oeniga om vilka verktyg som behövs och vilka verktyg som behövs i Sverige och vad de får för konsekvenser.

Frågan är vad det är för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som Sverige enligt konventionen ska uppfylla som vi inte uppfyller i dag. Vad är det Hans Linde vill att Sverige ska åta sig via konventionen? Jag tror att verktygen riktar sig åt ett annat håll än mot Sverige.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Mänskliga rättigheter i
svensk utrikespolitik*

Anf. 79 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Det är de rödgröna partierna som är konsekventa och generella när det kommer till de mänskliga rättigheterna, Ulrik Nilsson. Vi vill att det ska finnas en individuell klagorätt oavsett om det gäller de medborgerliga och politiska rättigheterna eller de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Vi gör ingen åtskillnad; vi är generella.

De borgerliga partierna däremot förespråkar särlösningar. Man ska klagorätt när det gäller de medborgerliga och politiska rättigheterna men inte när det gäller de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna.

Det tydliggjordes också här att vi har ganska olika syn på FN-konventioners roll. Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att ratificera FN-konventioner, bland annat för att vi ser att de är viktiga verktyg även i vårt eget land. Vi har inte kommit till vägs ände vad gäller arbetet med de mänskliga rättigheterna i vårt land. Det gäller även de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna.

Vi ser också att när Sverige ratificerar en konvention ökar vi legitimiteten för konventionen på en global nivå. Då skapar vi ett ökat tryck på de länder i andra delar av världen som också skulle behöva ratificera konventionen.

Gång på gång har vi hört från Moderaterna att de vill undersöka om det är lämpligt för Sverige att ratificera detta tilläggsprotokoll. Jag kan inte riktigt frigöra mig från misstanken att de borgerliga partierna är ovilliga att ge individer i Sverige individuell klagorätt.

Jag är övertygad om att det finns människor i vårt land som skulle ha all anledning att använda sin klagorätt. Det gäller de transsexuella, som fortfarande tvångssteriliseras i vårt land. Det gäller de människor som stoppas i tunnelbanan på grund av sin hudfärg eller etniska härkomst. Det gäller de papperslösa som fortfarande förvägras vård. Jag är övertygad om att många av dem skulle sätta fingret på flera av de brott mot de mänskliga rättigheterna som fortfarande begås i vårt land.

Jag tror att detta är kärnan, Ulrik Nilsson. Ni är rädda för att det skulle synliggöra de problem och utmaningar som fortfarande finns i alliansregeringens Sverige.

Anf. 80 ULRIK NILSSON (M) replik:

Herr talman! Jag har lite svårt att stämma in i Hans Lindes beskrivning av att Sverige skulle ha sådana våldsamma brister i de mänskliga rättigheterna. Vem är det som saknar talerätt i Sverige? Vem är det som inte på politisk nivå eller i en öppen debatt kan väcka den typ av frågor som har lyfts upp? På vilket sätt skulle det påverka Sverige?

Jag är mycket medveten om att det finns många länder där talerätten behövs. Jag är dock rätt övertygad om att man här kan föra till torgs sina åsikter och uppfattningar. Jag är mycket mer bekymrad över den diskriminering som inte syns, den dolda diskriminering som inte kan föras upp till ytan. Men här i Sverige har vi den möjligheten.

Jag är därför fortfarande lite brydd över varför vi gör tilläggsprotokollet till huvudpunkten när huvudpunkten borde vara att vi sluter oss samman och säger att vi står för mänskliga rättigheter och individens möjlighet att växa och utvecklas och att vi också står för det i det internationella samfundet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Arbetsrätt

12 § Arbetsrätt

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU8
Arbetsrätt.

Anf. 81 JOHAN ANDERSSON (S):

Herr talman! I dag ska vi behandla 77 motionsyrkanden om arbetsrättsliga frågor som väcktes under allmänna motionstiden 2012. Det stora antalet motionsyrkanden visar på ett stort politiskt intresse för arbetsrättslagstiftningen och arbetsmarknadspolitiken.

Jag vill börja med att yrka bifall till våra reservationer nr 2, 5 och 12.

Sedan maktskiftet 2006 har det skett stora förändringar för den enskilde arbetstagaren vad avser arbetsrätten. Lejonparten av de stora förändringarna skedde förra mandatperioden 2006–2010.

Jag kommer att kortfattat beskriva en del av de förändringar och försämringar som har genomförts och som har drabbat den enskilde arbetstagaren ganska hårt. Jag kommer sedan att gå vidare till vad vi socialdemokrater har för tankar och idéer när det gäller arbetsmarknad och arbetsrätt.

Det har skett ganska stora förändringar i arbetsrätten. Ett av de första förslagen som den borgerliga regeringen genomförde efter tillträdet 2006 var att man försämrade och försvagade anställningsskyddet. Före regeringsskiftet 2006 hade den dåvarande socialdemokratiska regeringen lagt fram ett förslag som innebar förändringar av möjligheten att anställa på begränsad tid, så kallad visstid.

Den borgerliga regeringen strök det som var positivt för arbetstagarna ur förslaget men genomförde de delar som var till fördel för arbetsgivarna och förlängde tiden för visstidsanställningar kraftigt. Ändringarna syftade till att göra det ännu lättare för företagen att slippa tillsvidareanställa och därmed inte behöva saklig grund för att avsluta anställningen.

Efter att riksdagen röstat igenom försämringen anmälde LO och TCO detta till EU. Vad utfallet av den anmälan blir återstår att se. I dagarna har regeringen lämnat in ett yttrande till EU-kommissionen. Nu återstår för EU-kommissionen att ta ställning till yttrandet och se om den argumentation som regeringen har lagt fram är tillfyllest och att därefter komma med ett ställningstagande.

Naturligtvis vore det en nesa för Sverige att få en reprimand eller till och med få ett domslut som pekar på att man är tvungen att vidta åtgärder i den här delen. Det blir spännande att höra hur alliansföreträdarna kommenterar frågan om visstidsanställningar, om man håller med rege-

ringen i synen att detta inte är förenligt med den svenska modellen på svensk arbetsmarknad, vilket har varit arbetsmarknadsministerns kommentar i medierna i anslutning till det yrkande som regeringen har lämnat vidare till EU.

Det har blivit lättare att kringgå lag och kollektivavtal genom att man har tagit bort en del av de delarna när det gäller framför allt turordningsreglerna. Tidigare fanns det ett starkare skydd för dem som var äldre, över 45 år, som sades upp på grund av arbetsbrist. Det fanns ett skäl till det. Det är naturligtvis att det är svårare för den som är äldre att få ett nytt jobb. Detta var också något som man genomförde.

När det gäller lag och kollektivavtal handlar det mycket om att man införde så kallad F-skattsedel. Vissa arbetsgivare ställer i dag krav på att man har F-skattsedel i stället för att man blir anställd. Man är alltså egenföretagare i stället för att bli anställd. Det påverkar naturligtvis arbetstagarbegreppet. Det innebär att det blir lättare för arbetsgivare att slippa arbetsrättslig lagstiftning och kollektivavtal.

Det har blivit försämrad jämställdhetslagstiftning. När jämställdhetslagen ersattes med diskrimineringslagen passade regeringen på att luckra upp de regler som innebar att arbetsgivaren måste upprätta en plan för sitt jämställdhetsarbete och för sitt arbete mot lönediskriminering. Sådana planer skulle tidigare uppdateras årligen och upprättas hos alla arbetsgivare som har tio eller fler anställda. Efter ändringen räcker det att planerna upprättas vart tredje år, och arbetsgivare med färre än 25 anställda behöver inte upprätta några planer alls. Av erfarenhet vet vi att det förebyggande arbete som genomförs inom ramen för dessa planerade insatser är det som är effektivast för att motverka diskriminering.

Det har blivit svårare att teckna avtal och förhandla med utländska arbetsgivare. Det var också något som regeringen genomförde när det gäller behörig arbetsgivarrepresentant. Nu har vi en proposition som vi kommer att behandla i närtid. Vi socialdemokrater har föreslagit att den behöriga representanten också ska ges mandat att teckna kollektivavtal. Det ser vi som mycket viktigt för att kunna få en väl fungerande svensk arbetsmarknad. Det återstår att se hur resultatet kommer att bli när frågan behandlas här i kammaren framöver.

Det har skett kraftiga inskränkningar i strejkrätten. Då tänker jag närmast på lex Laval, där regeringen valde en minimilagstiftning. Nu har regeringen efter ett tillkännagivande i riksdagen tillsatt en parlamentarisk lex Laval-utredning med möjlighet att lägga förslag på hur en ny lagstiftning skulle kunna se ut framöver. Jag har ganska stora förhoppningar på att vi kommer fram till en förändrad lagstiftning som innebär att det blir lättare för arbetskraft att jobba utifrån svenska villkor.

Vad vill då vi socialdemokrater när det gäller arbetsmarknaden i allmänhet och arbetsrätten i synnerhet? Vi har haft en partikongress som nyligen avslutades. Där har vi slagit fast att full sysselsättning är det övergripande målet. Det är övergripande att få så många som möjligt sysselsatta på svensk arbetsmarknad. Vi har också slagit fast mål kring detta.

Vi förespråkar ett kraftfullt ekonomiskt program mot arbetslösheten och offentliga investeringar för fler jobb. När det är dåliga tider, passa på att göra offentliga investeringar i infrastruktur, skolbyggnader och andra delar som behövs för att kunna klara den framtida välfärden!

Resultaten i den svenska skolan ska vändas. Efter sex år med borgerligt styre pekar resultaten fortfarande nedåt, och skolresultaten går ganska snabbt ned. Det måste vändas. Det håller inte med den retorik som skolminister Jan Björklund har om att det är den socialdemokratiska regeringens fel. Nu har han regerat och styrt skolpolitiken i sex år. Nu måste man börja ta ansvar också.

Kvaliteten i välfärden ska höjas. Sverige ska gå före på miljöområdet. Vi vill också se ordning och reda på arbetsmarknaden. Där blir man ganska beklämd, tycker jag. Från att tidigare ha haft en arbetsmarknad som har varit ganska välreglerad när det gäller kollektivavtal och lagstiftning har det blivit en arbetsmarknad där det i dagsläget väldigt mycket handlar om oordning på arbetsmarknaden. Där har vi mer att göra. Vi socialdemokrater kommer att förespråka förändringar som går i den riktningen.

Rätt till heltid handlar en av våra reservationer om. Vi vill att heltid ska vara en norm på hela arbetsmarknaden. Heltid ska vara en rättighet. Vi vill i första hand att detta löses genom förhandlingar och kollektivavtal. Vi tror på parterna och deras möjligheter att gå före för att lösa ut heltidsfrågan. Men om detta inte är möjligt kommer vi att överväga att lagstiftning ska ske.

Vi lovar också att i socialdemokratiskt styrda kommuner och landsting verka för rätt till heltid, tryggare anställningar och bättre arbetsmiljö. Varje ny tjänst ska vara en heltidstjänst. Alla anställda ska kunna erbjudas heltidsanställning. Ingen medarbetare ska vara visstidsanställd mer än två år.

I dag går det dess värre bakåt även där, framför allt inom offentlig sektor, när vi ser hur det ser ut med delade turer mitt i veckorna och delade turer på helgerna. Det är en arbetsmarknadssituation som kanske rådde under början på 80-talet som man nu är tillbaka till.

Vi har i vår kommittémotion föreslagit en ny begränsningsregel för hur länge rullande visstidsanställningar kan fortgå. Vi föreslår max 24 månader under en femårsperiod, då allmän visstidsanställning, vikariat och provanställning övergår till en tillsvidareanställning.

Nu har regeringen ingivit sitt svar till EU-kommissionen om sin syn på hur man följer ramavtalet. Som en mått katt, kan jag konstatera, motiverar man sitt svar med att Sverige behöver en viss andel visstidsanställningar för att klara den svenska modellen.

Grundregeln på svensk arbetsmarknad är att tillsvidareanställning ska vara huvudregel. Det har vi varit politiskt överens om i kammaren. Det kommer att bli väldigt spännande att höra från Alliansens företrädare om den grundregeln inte kommer att gälla framgent, utifrån det svar som regeringen nu har lämnat in.

Vi socialdemokrater har också i vår kommittémotion föreslagit att man tar bort undantaget i LAS, lagen om anställningsskydd, att arbetsgivare med färre än tio anställda får undanta två personer från turordningsreglerna. Det upplever vi som mycket orättvist och orättfärdigt. De undersökningar som finns kring detta visar att detta har haft låg verkan. Oftast löser man de här frågorna om man har ett bra klimat på arbetsplatsen, med en facklig organisation som har bra möjlighet att påverka och bra möjlighet till inflytande. Då löser man detta på annat sätt, i förhand-

lingar. Man klarar ut de undantag som behöver gälla och de undantag som behöver ges.

Med de orden, herr talman, yrkar jag bifall till våra tre reservationer.

Anf. 82 MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till vår reservation 15. Självfallet står vi bakom även alla våra övriga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag inte bifall till dem.

Jag vill lyfta fram ett antal frågor som tas upp i betänkandet. En av dem handlar om effekterna av det ökade användandet av registerutdrag som gäller dem som har avtjänat sina straff.

Den största integritetskränkningen är naturligtvis den som brottsoffer utsätts för – någon som har blivit utsatt för ett brott, någon som faktiskt har blivit fråntagen den känsla av trygghet som kanske aldrig mer kommer tillbaka. Det är den största och grövsta integritetskränkningen. Det må det inte råda några tvivel om.

Men om vi utgår från den ståndpunkten är det också viktigt att personer som har avtjänat sina straff och som vill komma tillbaka in i samhället också ska kunna göra det så att vi inte får ett ekorrhjul. För den som en gång har trampat snett – blivit misstänkt för ett brott, dömts för ett brott och avtjänat sitt straff – måste det finnas rimliga vägar tillbaka in i samhället. Det tror jag att många partier är överens om.

Men om vi ser hur det ser ut i praktiken på vår arbetsmarknad i dag finns det en stor problematik kring frågan om integritetsskydd i arbetslivet. Den är så pass stor att detta blev föremål för en utredning, SOU 2009:44. Där föreslås ett antal åtgärder just för att stärka integritetsskyddet i arbetslivet.

Om man tittar på förslagen och hur svaret på vår motion har formulerats i utskottsbetänkandet blir det en liten diskrepans. Idén om att stärka integritetsskyddet för blivande anställda, existerande anställda, praktikanter, inhyrda och inlånade är någonting som är lite större än att tala om vad de har gjort tidigare.

När man väl har avtjänat sitt straff och ska tillbaka in i samhället måste det finnas två ingångar från samhällets sida. Den ena ingången handlar om en rehabilitering som förhoppningsvis har avslutats redan under vistelsen i fängelset, inom kriminalvården. Om rehabiliteringen inte har avslutats ska den fortsätta. Den andra ingången bör vara att den person som kan och vill jobba ska kunna få ett jobb.

På en arbetsmarknad med hög arbetslöshet kan det verka vara lyxproblem att tala om före detta kriminellas möjligheter att komma in i arbetslivet. Men faktum kvarstår, nämligen att oavsett om det är högkonjunktur eller lågkonjunktur är detta en grupp som stigmatiseras, dessutom på ett sådant sätt att det har föranlett en utredning. Enligt texten i betänkandet samlar denna utredning damm i Regeringskansliet. Det står lite kryptiskt att den bereds. Den började beredas 2009. Det låter som om det var några år sedan.

Jag vill lyfta fram en annan fråga, och den handlar om turordningsreglerna. Vi kan i betänkandet läsa att ett parti vill utöka undantagen från turordningsreglerna från två personer till fem personer. Det finns också partier som vill ta bort undantagen helt och hållet. Jag och Miljöpartiet menar, med den ingång som vi har haft i frågan, att så länge detta inte

missbrukas bör vi inte röra på LAS ännu en gång. Jag vet också att det inom Alliansen finns partier som nog skulle vilja ruska om LAS ytterligare för att kunna få till stånd någon form av lösning som de kanske benämner flexibilitet, men som vi från Miljöpartiet benämner otrygghet och ett sätt att våldföra sig på den svenska modellen som har tjänat oss väl och som har visat sig fungera relativt bra även i lågkonjunktur.

Herr talman! Jag vill också ta upp frågan om missbruk av visstidsanställningar. Missbruket av visstidsanställningar har uppmärksammats, inte bara av oppositionspartierna utan av EU. Ett motiverat yttrande landade på regeringens bord mycket snabbt. Svaret från departementet och ansvarig minister var nämligen av sådant slag att det inte gick att misstolka. Beskedet var: Vi kör som om ingenting har hänt. Det funkar för oss, och det är en väg in på arbetsmarknaden för unga.

Nu är frågan tillbaka i EU, och man behöver inte spekulera särskilt i hur det kommer att sluta. Detta är mycket tydligt och klart. Det står i det yttrande som vi fick till Sverige att vi kommer att hamna i domstol och så småningom också dömas i frågan. Det är ett relativt klart fall, även om de flesta fall när det gäller denna typ av frågor inte är lika klara. Det finns några tusen sådana yttranden från EU till medlemsländerna. Men här har av varandra oberoende experter uttalat sig och sagt att denna fråga kommer att leda till att Sverige bötfälls.

Då finns det två saker att göra. Det ena är att göra som regeringen gör och sticka huvudet i sanden och låtsas som att det regnar eller i bästa fall blåser över. Det andra är att försöka vara konstruktiv och se på vilket sätt vi kan klara av den svenska modellen och sättet att arbeta på som gör att vi har både flexibilitet och idén om att företag tack vare denna flexibilitet kan överleva.

Vi har nämligen branscher, till exempel besöksnäringen, och LRF:s medlemsorganisationer som är helt beroende av olika typer av visstidsanställningar. Säsongsanställningar är kanske det främsta jag tänker på när det gäller just dessa två branscher. Men vi har också ett behov av trygghet för de anställda.

Att år efter år – upp till fem, sex eller sju år – gå och inte med säkerhet veta om man har en så kallad fast anställning eller inte, att inte kunna planera för sin framtid, att inte kunna veta om man ska ge sig på en budgivning och kanske köpa sin första bostad eller att inte kunna teckna ett avtal på minsta lilla sak för att man inte kan visa att man har tillsvidareanställning. Det kan handla om att få ett hyreskontrakt eller om att köpa någonting som kostar mer än en månadslön. Vi tycker att det är mycket beklämmande att vi har hamnat i denna situation.

Vi i Miljöpartiet ser gärna att regeringen ser pragmatiskt på detta och ser över den samarbetsform som har gjort att ett eller två mindre partier i princip har kidnappat frågan och ställt det stora partiet i regeringen offside. Detta måste nämligen hanteras. Det som regeringen nu gör är snarare att icke hantera frågan. Möjligtvis använder man EU-kommissionens meddelanden och yttranden som ett spel i den interna politiken för att kunna ha dem som påtryckningsmedel för att få skutan dit man vill. Men detta är på riktigt. Det innebär att vi faktiskt har ett problem och att Sverige hängs ut i frågan.

Från Miljöpartiet kommer vi att vara mycket noga med att detta görs på rätt sätt. Vi tror inte på den typ av begränsningar som förs fram i de-

batten och som innebär att framför allt småföretagen inom besöksnäringen och inom LRF:s medlemsorganisationer drabbas. Men vi kommer inte heller att tumma på den rättighet som de anställda har att faktiskt känna tryggheten i att ha en tillsvidareanställning. Där finns det lite olika förslag. Vi har sett hur bland annat fackförbundet TCO har fört fram olika typer av olika begränsningsmodeller som skulle kunna funka för alla parter. Men än en gång gör regeringen det som den faktiskt har blivit rätt så duktig på under de senaste tre åren, nämligen att sticka huvudet i sanden.

Prot. 2012/13:97
24 april

Arbetsrätt

Anf. 83 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att vi står bakom samtliga sverigedemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 6 och 8.

Vi behandlar i dag arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 8 om arbetsrätt. Socialkonservatismen, som är den ideologiska inriktning vi i Sverigedemokraterna tillhör, har historiskt sett varit en inflytelserik kraft vid etableringen och försvaret av arbetsrätten samt vid förbättrandet av arbetarnas villkor i Europa, inte minst i länder som Tyskland och Storbritannien. Sverigedemokraterna har ingen avvikande mening i förhållande till våra historiska föregångare i detta avseende, utan även vi betraktar arbetsrätten som ett viktigt område för upprätthållandet av individens trygghet och upprätthållandet av harmoniska samhällsförhållanden.

Framväxten av den svenska och nordiska arbetsrätten skiljer sig på många sätt från andra länders i det att den till stora delar har växt fram organiskt genom överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter. Den svenska modellen med kollektivavtal har bidragit till en förhållandevis harmonisk utveckling och har, förutom det inneboende konfliktperspektiv som finns, medfört ett fokus på att det även finns intressen som förenar arbetsgivare och arbetstagare i form av till exempel stabilitet och tillväxt.

Sverigedemokraterna är i grunden positiva till den svenska modellen, och vi är beredda att försvara den inför framtiden. Försvara den tror jag tyvärr också att vi kommer att bli tvungna att göra. Den framväxande europeiska federalstaten har redan vid flera tillfällen givit prov på ambitioner att underminera den svenska modellen. Den som tror att dessa ambitioner kommer att minska i framtiden menar jag antingen är blind eller medvetet väljer att blunda. Det är uppenbart för alla som vill se att de starka federalistiska krafterna i Bryssel är fast beslutna att likrikta EU:s medlemsländer på alla sätt och områden de kan.

Jag beklagar att Sverigedemokraterna numera är det enda parti i riksdagen som konsekvent motsätter sig unionen i dess nuvarande form och den ständiga utvecklingen mot ökad överstatlighet. Om inte övriga partier tänker om i sitt ställningstagande i det här avseendet är jag övertygad om att vi kommer att få se negativa konsekvenser även på det arbetsrättsliga området.

All reglering av arbetsmarknaden sker naturligtvis inte genom kollektivavtal och bör ej heller göra så. Staten bör vara restriktiv med lagstiftning på detta område men har ändå en viktig uppgift i att upprätthålla ett grundläggande, rättvist och väl balanserat ramverk. Målet med arbetsrätten bör enligt Sverigedemokraternas mening vara att säkerställa att före-

tagens strävan efter tillväxt inte tillåts gå ut över arbetstagarnas behov av trygghet och rättvisa på ett alltför allvarligt sätt och att arbetstagarnas behov av trygghet och rättvisa inte tillåts gå ut över företagens och samhällets behov av tillväxt på ett alltför allvarligt sätt.

Jämviktsläget är inte statiskt. Det förändras över tid och påverkas av utvecklingen i vår omvärld. Den som vill värna jämvikten får således inte vara alltför fastlåst i ideologiska dogmer utan måste inta ett pragmatiskt förhållningssätt, både till arbetsrätten och till arbetsmarknadspolitiken i stort.

En fråga där jämviktsläget har rubbats på grund av samhällsförändringar och där lagstiftningen inte riktigt har hängtt med är enligt vår mening turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd. Den svenska ekonomin har förändrats radikalt sedan turordningsreglerna infördes och är i dag mer globaliserad och tjänstebaserad. Arbetstagarnas kompetens är i dag i många fall ett företags främsta tillgång. Möjligheten att behålla nyckelpersonal i svåra tider har således blivit viktigare och kommer sannolikt också att bli ännu viktigare i framtiden.

Vi är medvetna om att LAS är en semidispositiv lag i den meningen att den kan avtalas bort genom kollektivavtal och att facket många gånger har varit tillmötesgående i detta avseende. Det är dock långt ifrån alltid facken tillåter företagen att behålla spjutspetskompetens framför annan personal som har varit på arbetsplatsen längre, och i de fall där man faktiskt når en överenskommelse blir det ofta en kostsam process för företagen.

I en undersökning från 2009 angav Sveriges företagare att man ser flexibla turordningsregler som den näst viktigaste frågan för ett bättre företagsklimat i Sverige – hela åtta av tio företagare såg en sådan reform som ganska eller mycket viktig. Exakt hur allvarligt problemet är kan man givetvis diskutera, men det råder knappast något tvivel om att turordningsreglerna såsom de är utformade i dag i alla fall i någon mening hämmar tillväxten och företagens anställningsbenägenhet. Mycket talar också för att regelverket framför allt missgynnar ungdomar och invandrare.

Från Sverigedemokraternas sida intar vi en pragmatisk hållning i frågan. Vi är inte beredda att helt avskaffa den trygghet turordningsreglerna medför för arbetstagarna, men vi vill samtidigt underlätta för företagen och stimulera tillväxt och sysselsättning genom att öka antalet undantag från turordningsreglerna. God tillgång på arbete gynnar naturligtvis också arbetstagarna som kollektiv. Vårt att nämna i sammanhanget är även att Sverigedemokraterna vill kombinera flexibla turordningsregler med en förstärkt a-kassa.

Missmatchning och höga trösklar för ungdomar är två av de allvarligaste strukturella problemen på den svenska arbetsmarknaden just nu. En reformering av turordningsreglerna skulle kunna bidra till att minska båda dessa problem, och jag måste säga att det är minst sagt förvånande att en borgerlig regering är beredd att satsa miljarder på konstlade skatte-subsventionerade jobb samtidigt som man inte ens är beredd att överväga en kostnadsfri reform som skulle kunna stärka företagen, tillväxten och sysselsättningen.

Om den nuvarande utformningen av turordningsreglerna utgör ett exempel där arbetsrätten är i obalans till arbetsgivarnas nackdel utgör den

fråga som lyfts fram i reservation 8 ett exempel där arbetsrätten är i obalans till arbetstagarnas nackdel. Att en arbetstagare ska kunna bli av med sitt arbete på osakliga grunder och sedan inte ha rätten att få tillbaka sitt arbete ens efter att Arbetsdomstolen har slagit fast att man har blivit orättvist behandlad är naturligtvis oacceptabelt.

Som vi ser det är detta inte bara en arbetsrättslig fråga utan också en demokratifråga. Jag har själv bekanta och partikamrater som på osakliga grunder har blivit uppsagda från sina arbeten endast på grund av sina politiska åsikter. Det skulle lika gärna ha kunnat handla om en arbetstagare som gjort sig obekväma på arbetsplatsen genom ett starkt fackligt engagemang, till exempel. Den nuvarande ordningen gör det alltså inte bara möjligt för arbetsgivare att utsätta arbetstagare för orättfärdig behandling utan legitimerar också diskriminering av olikstänkande. Jag vill tacka Vänsterpartiet för att man har lyft upp den här viktiga frågan på dagordningen.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att även om vi från Sverigedemokraternas sida den här gången endast har valt att reservera oss till förmån för ett fåtal av motionerna i betänkandet anser vi att det finns många förslag i betänkandet som har ett vällovligt syfte och är värda att utreda och fundera vidare kring inför framtiden. Ett tydligt undantag från detta är dock Miljöpartiets förslag om att införa mångkulturell ledighetslagstiftning.

Att försöka särskilja det kristna från det svenska kulturarvet är som att försöka plocka äggen ur sockerkakan. Jag tänkte säga att den som förfäktar en sådan ambition borde börja med att plocka bort korset ur den svenska flaggan, men jag vill inte ge Miljöpartiet några fler dåliga idéer. Sverige behöver en samhörighetspolitik, inte mer av segregering, mångkulturalistisk splittringspolitik. Jag är glad att utskottsmajoriteten valde att avstyrka den här motionen, men jag önskar att motiveringen hade varit skarpare och tydligare.

Anf. 84 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Dagens debatt handlar om arbetsrätten, och många av de yrkanden som behandlas går ut på att göra justeringar i den arbetsrättsliga lagstiftningen för att möta konkreta, principiellt viktiga problem som arbetstagare möter på den svenska arbetsmarknaden. Det handlar om att anpassa regelverket till en verklighet där otryggheten för och utnyttjandet av arbetande människor har blivit mer regel än undantag inom vissa sektorer, vilket förstås också påverkar hela arbetsmarknaden och därmed hela samhället – hur vi har det och hur vi förhåller oss till varandra.

Den borgerliga majoriteten i utskottet föreslår avslag på samtliga motioner, och Vänsterpartiet har därför tolv reservationer i betänkandet. Jag står givetvis bakom dem alla, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservationerna 2, 5 och 13.

Herr talman! Arbetsrätten är i grunden en skyddslagstiftning. Basen för förhållandena på arbetsmarknaden är nämligen arbetsgivarens rätt att som en förlängning av äganderätten leda och fördela arbetet. Samtidigt har man i alla civiliserade samhällen konstaterat att arbetstagare är människor, inte maskiner eller stapelvaror, och att det därmed måste finnas skillnader mellan köp av exempelvis frukt eller verktyg och köp av arbetskraft. Därför försöker man på olika sätt skydda arbetstagarna från en

ovärdig och osaklig behandling på arbetet och i samband med konflikter runt anställningsavtalet.

Den svenska arbetsrätten är utformad mer som ett ramverk än som en detaljerad lagstiftning. Det är mycket stor flexibilitet, och de flesta villkor kan anpassas efter särskilda förhållanden. Det görs genom kollektivavtal, och därför är det väldigt viktigt att så många arbetsplatser och arbetstagare som möjligt täcks av kollektivavtal. Sedan är det naturligtvis så att lagstiftningen är viktig. Dels är det den plattform kollektivavtalen förhandlas på, dels bestämmer lagstiftningen hur villkoren ska vara när och där det inte finns andra framförhandlade villkor.

Trygghet i anställningen är av stor vikt för hela samhället eftersom det ökar möjligheterna till utveckling och omvandling av arbetsmarknaden. Trygga människor är friskare, starkare och mer kreativa.

Vi vet att i samband med 1990-talskrisen och den massarbetslöshet som då uppkom tippade maktförhållandena på svensk arbetsmarknad kraftigt till arbetsgivarens förmån. Det tillsammans med bland annat försämringar i lagen om anställningsskydd och bristfällig reglering av in- och uthyrning av arbetstagare har bidragit till att anställningsskyddet har urholkats.

Flera av Vänsterpartiets förslag går ut på att göra något åt just den situationen. I lagen om anställningsskydd är i dag huvudregeln fortfarande att anställningen ska gälla tillsvidare, alltså fast anställning. Men utrymmet för att frånga detta har vidgats i flera steg.

Det kanske viktigaste avsteget gjordes 2007 av dagens högerregering genom införandet av så kallad allmän visstidsanställning utan att något skäl behövde anges samtidigt med kraftigt uppluckrade tidsgränser.

Det är klart att tidsbegränsade anställningar kan spela en stor och viktig roll på arbetsmarknaden. När någon är tillfälligt frånvarande behövs det vikarier. Det kan behövas vid tillfällig arbetsanhopning, kortsiktigt ändrade förutsättningar för produktionen eller när ett specifikt arbete inte kan utföras av den befintliga personalen. Då kan det absolut behövas tillfälliga lösningar.

Men med dagens regler kan man i praktiken missbruka visstidsanställningar och sätta hela grunden för arbetsrätten ur spel och lösa permanenta personalbehov med osäkra anställningar. Det betyder helt enkelt att kostnaden för flexibiliteten för arbetsgivaren läggs över på arbetstagar-kollektivet.

Man kan slå upp ordet flexibilitet i ordlistan. Det står att det betyder böjlighet och anpasslighet. Det viktiga här är: Vem är det som böjer, och vem är det som böjs? Dagens situation är en situation där arbetsgivaren får alltför stora möjligheter att utnyttja arbetskraften.

Det är viktigt att understryka att det finns kostnader för visstidsanställningar. De som är visstidsanställda mot sin vilja betalar ett högt pris i form av otrygghet, oförutsägbar ekonomi, svårigheter att ta upp lån och teckna vissa sorters avtal. Det skapar en sorts malande stress som sätter spår efter en stund.

Vi vet också att osäkra anställningar inte är slumpmässigt fördelade i befolkningen. Kvinnor är överrepresenterade, och LO-medlemmar, ungdomar, invandrade är i mycket högre grad än andra hänvisade till tidsbegränsade anställningar.

När antalet visstidsanställningar blir stort påverkas också de fast anställdas arbetsvillkor negativt. Det medför stora kostnader för samhället i form av återkommande perioder av arbetslöshet, högre ohälsotal och högre kostnader för tillsyn av arbetsmiljön.

Bland annat Handelsanställdas förbund har visat på att på arbetsplatser med många visstidsanställda blir arbetet också tyngre för de fast anställda. De får dra ett tyngre lass, acceptera ökad stress och sämre arbetsmiljö. Vi riskerar också att få tystare och mer räddhågsna arbetsplatser där det blir svårare att upptäcka och åtgärda problem.

Inget av dessa problem, som är kända, tycks bekymra högerregeringen och företrädarna för den i riksdagen. Man håller så hårt fast vid dagens undermåliga lagstiftning att man till och med har fått EU-kommissionen att härska till. EU-kommissionen har knappast en track record präglad av radikal facklig aktivism.

Man konstaterar från EU:s sida att de svenska reglerna strider mot minimikrav i EU:s visstidsdirektiv. Genom att använda sig av olika typer av osäkra anställningsformer kan arbetsgivare i dag stapla icke-fasta anställningar på varandra under många år och till och med under obegränsad tid.

Sverige hade till i måndags på sig att vidta åtgärder, men regeringen fortsätter att triskas och förhala. Sverige kan, som vi hörde tidigare, till och med hamna i EU-domstolen. En regering som i övrigt visar en sådan följsamhet mot EU vägrar i det här fallet att agera i en situation där utsatta grupper på arbetsmarknaden ska ha skydd. Det är smått fantastiskt och ganska pinsamt.

Vänsterpartiet har presenterat flera konkreta åtgärder mot missbruket av visstidsanställningar. Vi vill att lagen ska vara formulerad så att objektiva skäl ska finnas för alla visstidsanställningar. Arbetsgivaren ska helt enkelt förklara varför man inte anställer fast.

Vi vill att lagen i den delen även fortsättningsvis ska vara semidispositiv och att arbetsmarknadens parter i centrala kollektivavtal kan komma överens om anställningsformer som är lämpliga inom respektive bransch. Då kan man få både flexibilitet och skydd, men alliansregeringen säger nej.

Vi yrkar också att det ska finnas en tydlig maximigräns för tidsbegränsade anställningar. All tid hos samma arbetsgivare oavsett anställningsform ska räknas samman. Efter 24 månader under en femårsperiod ska det övergå till en fast anställning – punkt.

Om inte arbetsgivaren efter fem år har kunnat reda ut om han har ett långvarigt behov av en viss anställd kan man fråga sig hur arbetsgivarens planeringsförmåga ser ut. Oavsett det är det orimligt att den anställda ska fortsätta att betala för detta velande.

Jag konstaterar också att det finns en reservation från S plus V i det här fallet. Vi hörde representanten för Miljöpartiet tala länge om denna fråga i anförandet. Det går att bifalla den reservationen om man så önskar.

Herr talman! En annan olycklig uppluckring av arbetsrätten handlar om det så kallade tvåpersonsundantaget i LAS. Arbetsgivaren har alltid rätt att säga upp personal på grund av arbetsbrist. Det skydd som LAS ger är att valet av vilka som ska sägas upp inte ska vara helt osakligt. Det är därför det finns en bottenplatta i turordningsreglerna som handlar om

ålder och anställningstid. Sedan kan man bedöma tillräckliga kvalifikationer och förhandla om så kallad avtalsturlista.

Dagens regeringspartier plus Miljöpartiet drev år 2000 igenom en möjlighet för arbetsgivare med högst tio anställda att lyfta bort två personer före eventuella förhandlingar. Det är en osaklig ändring, menar vi. Den har inte lett till några nya anställningar eller andra utlovade glädjeresultat. Däremot har den gjort att anställda i små företag saknar en viktig del av skyddet mot osaklig uppsägning. Det är inte rimligt. Därför bör det undantaget avskaffas.

Herr talman! Ofrivilligt deltidsarbete är ett av de allra viktigaste jämställdhetsproblem vi har i samhället i dag. Den som deltidsarbetar har ofta, förutom förstås en lägre inkomst, sämre utvecklingsmöjlighet i arbetet, erbjuds mer sällan kompetensutveckling och har en svagare löneutveckling. Deltidsarbete leder också till lägre ersättningar från och ofta kvalificeringsproblem till socialförsäkringar, a-kassa och pensions-system.

Det är tydligt att det här finns en könsaspekt. I branscher där det framför allt är män som jobbar har det visat sig fullt möjligt att organisera arbetet så att det i huvudsak baseras på heltidsjobb. I branscher som har liknande öppettider till exempel men med många kvinnor som arbetar säger arbetsgivaren att det är jättesvårt att få det att fungera.

Det betyder bara att många kvinnors tid tas för given och att det är de kvinnorna som måste betala för den extra flexibilitet som arbetsgivaren önskar ha. Det är ett problem som måste lösas med många olika åtgärder. Kommuner och landsting har ett stort ansvar. Där vet vi från Vänsterpartiets sida att vi jobbar i de kommuner där vi har möjlighet. Fackliga organisationer gör försök där det är möjligt. Men lagstiftningen bör också ta detta problem på allvar och understödja jämställdhetssträvanden på detta område.

Det mest rimliga och flexibla sättet att göra det är i enlighet med den svenska modellen. Lagen kan fungera som riktningsgivare och skydd för arbetstagarna samtidigt som den ger stora möjligheter att i kollektivavtal göra avsteg och anpassa konkret. Vi behöver en lag som gör heltid till en tydlig norm och deltid till en möjlighet. Det är ett av de förslag som Vänsterpartiet har formulerat.

Herr talman! Härondagen kom TCO med en ny rapport om övertidsarbetet där man konstaterade att det 2012 motsvarade ca 150 000 jobb om man räknar årsarbetstid på 1 600 timmar. Det obetalda övertidsarbetet är ett problem som finns överallt, särskilt inom privata tjänstemannayrken.

Vi kan också se att män jobbar övertid mer än kvinnor. Det är någonting som kan antas ytterligare påverka den könsbundna skillnaden mellan betalt och obetalt arbete. Där behövs det också göras väldigt mycket saker. Det mesta handlar inte om lagstiftning. Men det finns sådant man kan göra i lagen för att minska okynnesuttag av övertid och stärka arbetstagarens inflytande över arbetstidens förläggning. Det är också sådana förslag som Vänsterpartiet har presenterat men som utskottsmajoriteten dess värre säger nej till.

Herr talman! Avslutningsvis kan jag konstatera att arbetsrätten befinner sig i ett bredare politiskt sammanhang. Vi har i dag en regering ledd

av ett politiskt parti som historiskt varit i bästa fall ointresserat av och i de flesta fall skarp motståndare till vidgade rättigheter för arbetstagare.

Under de senaste åren har den hätska antifackliga retoriken outsourcecats mer till småpartierna i borgerligheten där man helt utan grund i de verkliga förhållandena sätter trygghet på arbetsmarknaden i motsatsställning till fler jobb och misslyckas med bägge.

När det kommer till kritan ser vi hur man låter försämring av arbetsrätten bli förstärkande och låter bli att anpassa lagarna till konkreta behov på arbetsmarknaden. Dagens debatt blir en ny påminnelse om att vi behöver byta perspektiv i arbetsrättsdebatten och samtidigt om att det svårigen låter sig göras med mindre än att man också byter regering.

Anf. 85 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i AU8 och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Att ta ansvar för vårt land och vår ekonomi och skapa goda förutsättningar för arbete och välfärd är Alliansens och Moderaternas viktigaste uppgift. Vi lägger grunden för ett samhälle som håller ihop och där människor kan känna trygghet, ta egna initiativ och förverkliga sina ambitioner och drömmar. Vårt mål är att alla människor som kan och vill arbeta också ska kunna göra det utifrån sina förutsättningar. De arbetsrättsliga reglerna i Sverige ger goda möjligheter att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med en hög sysselsättningsnivå.

Det överordnade målet för arbetsmarknadspolitiken och för Alliansen i stort är att skapa förutsättningar för fler jobb så att fler faktiskt kommer i arbete. Där fungerar den svenska modellen väl. Arbetsmarknadens parter tar ett stort ansvar för att avtal, löner och andra arbetsvillkor utformas i samförstånd på ett ansvarsfullt sätt. Ett arbetsrättsligt regelverk är nödvändigt för att företag och anställda ska kunna verka under stabila spelregler.

Som arbetstagare vill man självfallet känna trygghet i sin anställning. Som arbetsgivare är det viktigt att man har anställda med rätt kompetens. Vi menar att denna balans hittills har klarats av på svensk arbetsmarknad. Men dagens arbetsmarknad ser inte riktigt likadan ut som för 10, 20 eller 30 år sedan. Förändringen går ganska fort. Det ställs allt högre krav på rörlighet och på att man ska kunna förändra snabbare i tider av kris och lågkonjunktur.

Tillsvidareanställningar är grunden och huvudregeln i lagen om anställningsskydd. Tidsbegränsade anställningar är dock mycket värdefulla när det uppstår olika behov hos en arbetsgivare eller på en arbetsplats vid olika arbetstoppar. Dessa anställningar fungerar även som en bro in på arbetsmarknaden för många av dem som står en bit ifrån den reguljära arbetsmarknaden. Det gäller särskilt ungdomar och utrikes födda. De är också ofta inkörsporten till en fast tillsvidareanställning. Men det är självfallet viktigt att alla anställningsformer som vi har används på ett korrekt och ansvarsfullt sätt. Jag vill framhålla att det faktiskt inte finns några rättsärenden där missbruk av visstidsanställningar anmälts eller avgjorts.

Prot. 2012/13:97
24 april

Arbetsrätt

Jag träffade i veckan ett par företagare i två olika branscher som menar att många unga inte alls är intresserade av att få en tillsvidareanställning. De kan ha olika planer. De är osäkra på vad de vill, vad de ska studera eller vad de ska göra i framtiden. De vill kanske byta arbetsgivare för att på det sättet skaffa sig bredare kunskaper och få en bättre erfarenhet, vilket kan gynna det fortsatta arbetslivet.

Regeringen lämnade i förrgår sitt svar till EU-kommissionen på den kritik som framkommit om tidsbegränsade anställningar. Regeringen anser att reglerna i LAS är förenliga med kraven i EU:s visstidsdirektiv. Regeringen menar att EU-kommissionen för ett mer teoretiskt resonemang om riskerna med stapling av anställningar på varandra. Man bortser då från det starka arbetsrättsliga skydd som finns i svensk lagstiftning. Där finns företrädesrätten i LAS, och genom kollektivavtal kan man begränsa visstidsanställningarna. Vi menar att det kanske finns nio tio olika skyddsmekanismer för att förhindra ett eventuellt missbruk av visstidsanställningar. Men regeringen och EU-kommissionen tolkar kanske detta på olika sätt.

Herr talman! En tidsbegränsad anställning är bättre än ingen anställning alls. I alliansregeringens Sverige behövs och räknas varje jobb. Varje kvartal går 70 000–80 000 personer över från en tidsbegränsad anställning till en fast tillsvidareanställning. Här ligger Sverige i topp. Vi tycker att det är mycket bra. Statistik från Eurostat visar att Sverige ligger mycket högt bland de länder där flödena går till fast arbete. Detta visar att korttidsjobb är nyckeln in på arbetsmarknaden för väldigt många människor.

Vi försvarar vår svenska arbetsrätt. Vi menar att det är fel väg att gå att ytterligare begränsa flexibiliteten i anställningar i Sverige i en tid av ekonomisk kris och stora utmaningar på arbetsmarknaden. Vi menar att det fungerar väl.

Nu har regeringen svarat och säger sig vara beredd att samtala med och lyssna på EU-kommissionen. Vi får se om EU-kommissionen är beredd att gå vidare och dra Sverige inför EU-domstolen.

När det gäller turordningsregler eller återanställningsregler visar antalet tvister att det fungerar mycket väl när arbetsmarknadens parter själva bestämmer över detta i sina avtal. Tvåpersonersundantaget, som har nämnts av tidigare talare, kom redan 2001. Det har alltså fungerat i tolv år. Det syftar till att ge mindre företag – här talar vi om företag med mindre än tio anställda – en större flexibilitet när de tvingas till uppsägningar på grund av arbetsbrist. Att kunna behålla den specifika kompetens man behöver kan faktiskt vara livsavgörande för dessa små företag, särskilt i kärva tider.

Jag vill också påminna om att regeringen har gett en särskild utredare uppdraget att undersöka i vilken omfattning bemanningsföretag hyrs in när arbetstagare tidigare har sagts upp och därmed har återanställningsrätt enligt LAS.

Socialdemokraterna menar i sin motion att heltidstjänster ska vara norm på svensk arbetsmarknad. Heltid ska vara en rättighet, skriver även Vänsterpartiet. Man skriver att arbetsmarknadens parter ska reda ut detta avtalsvägen men också att man är beredd att lagstifta om parterna skulle misslyckas.

Herr talman! Det är intressant att Socialdemokraterna, som har makten i en majoritet av Sveriges kommuner, inte hårdare har drivit den här frågan under sitt långa regeringsinnehav. Det är ju just inom välfärdssektorn som deltidstjänsterna är många, och det är just här som politiker styr och har makten att förändra. Det här har diskuterats i flera årtionden, men Socialdemokraterna har stått för mer snack än verkstad i den här frågan.

Vi moderater står upp för arbetslinjen på alla sätt och i alla former. Vi uppmanar alla kommunala arbetsgivare och kommunala politiker att se över sin organisation för att skapa bättre möjligheter för fler att arbeta heltid. Det tjänar alla på, inte minst alla de kvinnor som i dag arbetar deltid. Vi är faktiskt överens om att kvinnor har en lägre sysselsättningsgrad och att det brister i vissa delar på svensk arbetsmarknad när det gäller jämställdhet. Det är inte bra. Genom att öka möjligheterna för alla att över huvud taget få jobba förbättras denna obalans. Alla som vill och kan ska också arbeta.

Därför är det viktigt att göra det mer attraktivt att anställa. Vi gör det enklare att anställa så att fler kan få jobb. Det är angeläget att stimulera kvinnor att gå från deltid- till heltidsarbete. Via jobbskatteavdrag och RUT-tjänster har vi också gjort det lättare för många att klara av att kombinera heltidsjobb med familj och hushåll. Men det finns mer att göra för att fler ska vilja och orka arbeta heltid, och arbetsmiljön har en stor betydelse i det sammanhanget.

Herr talman! När det finns en kedja av underentreprenörer är utgångspunkten att ansvaret ska gälla alla uppdragsgivare mellan arbetsgivaren och den beställande parten i det ursprungliga entreprenörsavtalet. Det kan vara svårt att avgöra vem som är ansvarig och därmed betalningsskyldig för lön och annat. Utskottets tillkännagivande till regeringen om att säkerställa detta regelverk gör att vi kan förvänta oss att regeringen återkommer till riksdagen.

Regeringen gav en särskild utredare uppdraget att utreda hur svensk lag ska implementera EU:s direktiv om sanktioner mot arbetsgivare. Det resulterade i en proposition från regeringen som utskottet och riksdagen senare ska behandla.

Moderaterna och Alliansen anser att det ska vara lätt att anställa om vi ska kunna klara dagens och framtidens utmaningar. Därför är det viktigt att hitta fler vägar in på arbetsmarknaden och i arbetslivet, sänka trösklar där de är höga och se till att alla kan få ett jobb.

Här vill jag betona skolans betydelse för en bra utbildning som ger alla elever möjligheter att gå klart sin utbildning. Det är livsavgörande att ungdomar inte hoppar av skolan, inte bara för deras framtid utan också för deras yrke.

Det är viktigt att ge många av dessa en ny chans att klara av att slutföra sin grundutbildning, och vi har därför infört en folkhögskolesatsning för just dessa ungdomar. Vi har också infört många typer av subventionerade arbeten och anställningar där det i vissa fall endast kostar ett par tusenlappar för arbetsgivaren att pröva en person som stått långt från arbetsmarknaden. Alliansen har dessutom sänkt arbetsgivaravgiften med 50 procent för ungdomar för att stimulera fler arbetsgivare att ta in unga på arbetsplatsen. Vi är beredda att göra ytterligare saker för att fler ska få jobb.

Herr talman! Lärlingsanställningar eller yrkesintroduktionsanställningar är en ny anställningsform som vi hoppas mycket på när det gäller ungdomars utbildning och instieg på arbetsmarknaden. Redan för ett och ett halvt år sedan bjöd regeringen in parterna på arbetsmarknaden till trepartssamtal. Här är regeringen beredd att tillföra sin del, alltså medel, så att företag ska ta emot ungdomar, detta för att ungdomarna ska dels få ett arbete, dels få en utbildning i de branscher där det är möjligt. Ett pilotprojekt har dragits i gång mellan Teknikföretagen och IF Metall i Gnosjö, och det pågår fortsatta förhandlingar för att fler ska kunna omfattas av en sådan lärlingsanställning.

Nya moderaterna anser att den svenska modellen utgör en god grund för en väl fungerande arbetsmarknad. Det ger facken stora möjligheter att gå ut i konflikt. Ändå är antalet strejkdagar i Sverige mycket litet. Det ger ett gott betyg till parterna och den svenska modellen.

Samtidigt måste vi alla inse att vår värld förändras. Konkurrenten från andra länder ställer stora krav. Vi går från ett mer klassiskt industrisamhälle till ett kunskaps- och tjänstesamhälle. Arbetslivet förändras. Den fria rörligheten över gränserna är bra för Sveriges kunder och konsumenter men ställer också nya och andra krav på parterna och de myndigheter som ska kontrollera att villkoren på den svenska arbetsmarknaden är sjysta. Fem år av lågkonjunktur och sviterna efter den djupa ekonomiska krisen har inneburit stora utmaningar för oss att få människor i arbete och pröva nya vägar för att fler ska komma in på arbetsmarknaden.

Det är mycket viktigt att företag och arbetsgivare hittar kompetent personal. Att kunna klara skiftningar i konjunkturen och våga anställa även i tider av oro gör att visstidsanställningar är viktiga på arbetsmarknaden. Vi menar att det finns en bra balans mellan trygghet för arbetstagar, en rörlighet på arbetsmarknaden och att det ska vara mer attraktivt att anställa samt finnas stabila villkor på svensk arbetsmarknad.

(Applåder)

Anf. 86 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Det var fascinerande att höra Katarina Brännströms redogörelse. Jag hörde konstateras att det finns ökade behov av snabba omläggningar av arbeten och att bland annat invandrade och ungdomar oftare har osäkra anställningar. Katarina Brännström har även hört någon ungdom som lär ha sagt till någon att det kan vara trevligt att ha en visstidsanställning i stället för en fast anställning. Jag tror på allt detta. Däremot är det lite oklart hur det ska motivera en lagstiftning som tar bort skyddet mot att behöva jobba under osäkra former och under mycket lång tid, kanske alltid.

Den begränsningsregel som vi föreslagit handlar om att ifall man under en femårsperiod har jobbat på samma ställe i mer än 24 månader ska anställningen övergå i en fast tjänst. Hur kan detta bryta mot någon av de saker som togs upp här? Hur kan det vara ett hot mot sådana snabba omläggningar som konjunkturförändringarna kan kräva av industrin? Har man under en femårsperiod till exempel haft någon anställd i tre år och ändå inte vill ge den personen en fast anställning, borde det då inte finnas en regel som säger att nej, nu får det vara nog?

Detta sägs vara en del av den svenska modellen. Är det så jag ska förstå Moderaterna, att en del av den svenska modellen innebär att det ska vara möjligt att utnyttja folk på det sättet, att inte ha några begränsningar mot osäkra anställningar? Är en tillsvidareanställning som norm på arbetsmarknaden bara ett slags prydnad som ska finnas på papper men inte i verkligheten? Är det förståelsen av den svenska modellen?

Prot. 2012/13:97
24 april

Arbetsrätt

Anf. 87 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Ali Esbati talar om skyddet och om otryggheten utifrån arbetstagarens synpunkt. Det tycker jag är väldigt bra. Vi värnar också arbetstagarens skydd och trygghet på arbetsmarknaden. Det är dock viktigt att framhålla den balans som måste finnas när det finns ett behov av att anställa, när det svänger ganska kraftigt. De senaste fem årens lågkonjunktur visar att det är väldigt ryckigt; det går upp och ned. Vi menar att det finns en balans mellan fast anställning och visstidsanställning som fungerar väl.

Trygghet kan även kopplas till att om man gör det hela för krångligt, väver in för många regler i en anställning, kan arbetsgivaren helt och hållet avstå från att anställa, och då får vi inte fram jobben. Det är bättre att ha ett jobb under sex månader än att inte ha det. Här måste det till en livsviktig balans för företagen i Sverige.

Jag tror och har hört att de flesta arbetsgivare gärna vill fastanställa. Det är oftast ett bra och billigt sätt att satsa på personalen. Att få personalen att stanna och känna sig trygg tjänar både arbetstagare och arbetsgivare på. Jag tror inte att det finns något motstånd, men i tider av oro och svängningar är man rädd eftersom man inte vet hur det ser ut om några månader. Det gör att det finns ett stort behov av visstidsanställningar.

Anf. 88 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Jag måste säga att det är svårt att förstå hur man kan använda ordet balans om en situation där det för den arbetsgivare som i all evighet önskar utnyttja visstidsanställningar ska vara möjligt att stapla olika former av osäkra anställningar på varandra. Det ger i så fall en ny dimension till ordet balans.

Det finns stora möjligheter att, också med den begränsningsregel som vi föreslår, ha olika typer av visstidsanställningar som är anpassade till situationen. Man kan ha en vikarie om någon är sjuk. Man kan ha visstidsanställda under en begränsad tid när man bedömer att det är nödvändigt. Det vi i dag diskuterar är om man ska sätta en ganska generöst tilltagen gräns för utnyttjande på det sättet. Dessutom finns alltid möjlighet för arbetsgivaren att säga upp personal som är fast anställd om man långsiktigt upplever att det råder arbetsbrist. Alla dessa möjligheter finns. Nu diskuterar vi hur man ska få balans. Förståelsen av ordet balans tycks vara väldigt olika.

Jag blir mycket orolig över det mantra som upprepas, att en tidsbegränsad anställning är bättre än ingen anställning alls. Det är ett ganska tomt argument som kan användas mot varje form av förbättring av arbetstagarens rättigheter. Varje jobb, med vilka villkor som helst, är alltid bättre än inget jobb alls, särskilt om man kombinerar det med en politik som innebär att det finns många fler med inget jobb alls. Då inser man att

situationen blir ganska dålig för de arbetstagare som försöker slå vakt om sina rättigheter.

Som jag konstaterade i mitt anförande finns det ingen motsättning mellan goda villkor på arbetsmarknaden och låg arbetslöshet. Om det vore så skulle länder utan exempelvis arbetsrättslagstiftning ha full sysselsättning, och så är det väl ändå inte.

Anf. 89 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag reagerar lite över de ord som Ali Esbati använder – utnyttja arbetstagare sades faktiskt ett par gånger. Jag är inte så säker på att det är ett utnyttjande. Jag tycker att vi behöver poängtera att Sverige kanske är det land i världen där det är tryggast att vara arbetstagare. Vi har de bästa villkoren genom vår egen lagstiftning, våra kollektivavtal och den svenska modellen. Jag tror inte att särskilt många känner sig utnyttjade. Många gånger är det fråga om ett givande och ett tagande, att man vill gå i olika anställningar och kanske inte ser en fast anställning på just den arbetsplatsen som det högsta målet i livet.

Sedan finns det regler som gör att man inte ska kunna stapla anställningarna på varandra. Som jag sade i mitt anförande menar vi att det finns nio tio skyddsmekanismer i svensk lagstiftning, eller för arbetsmarknadens parter, för att kunna begränsa visstidsanställningarna. Det är ett skydd som är gott nog.

Nu får vi se om EU-kommissionen ser att vi i Sverige har väldigt bra lagar och höga murar omkring en anställning, vilket är bra för alla. Det är bra för Sverige, och vi har ingenting däremot. Men i tider när det är väldigt kärt på arbetsmarknaden och vi ser att arbetslösheten ökar menar vi absolut inte är rätt tillfälle att göra det ännu svårare och ännu mer begränsande på svensk arbetsmarknad. Vi tycker att det är bra, vi ser att det fungerar väl och vi har heller inte sett motsatsen, ännu så länge i alla fall.

Anf. 90 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara till protokollet få antecknat att det var reservationerna 2, 5 och 12 som jag yrkade bifall till, ingenting annat.

Jag blir beklämd när jag hör Katarina Brännström argumentera för regeringens ställningstagande när det gäller yttrandet till EU om visstidsanställningar. Katarina inleder med att säga att hon har varit ute på företagsbesök och träffat ungdomar som inget hellre vill än att vara visstidsanställda. Jag tror inte den bilden är riktigt korrekt. Åtminstone märker inte jag det. Är man visstidsanställd i dag har man svårt att få ett hyreskontrakt eller ta banklån. Man har alltså en begränsning i sin levnad i samhället om man inte har en tillsvidareanställning.

Det är det ena.

Det andra som jag tänkte fråga Katarina om när det gäller visstidsanställningar är: Ser du något som helst problem med visstidsanställningar? Grunden på svensk arbetsmarknad är att det ska vara tillsvidareanställningar. Det har vi varit överens om. Katarina och Moderaterna brukar hänvisa till att de inget hellre vill än värna den svenska modellen. Den svenska modellen är väldigt tydlig: Grunden är tillsvidareanställningar.

I offentlig sektor har vi under den närmaste sjuårsperioden ett behov av ungefär 427 000 nya anställningar. Det är kopplat till de pensionsavgångar som kommer att ske framöver. Ska vi anställa dessa 427 000 på visstidsanställningar, på ofrivilliga deltider och så vidare? Hur ser Katarina på att Moderaterna ska kunna klara av den problematik som upplevs av framför allt många unga med visstidsanställningar?

Prot. 2012/13:97

24 april

Arbetsrätt

Anf. 91 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Johan använder ord som beklämd när jag berömmar vår regering, som faktiskt hyllar den svenska modellen. Det tycker inte jag var rätt uttryck. Vi har många möjligheter i Sverige med vår egen lagstiftning och arbetsmarknadens parter att genom avtal och överenskommer göra de begränsningar som kanske krävs någonstans i någon bransch på något sätt.

Man talar gärna om skräckscenarier. Man kan inte få hyreskontrakt eller banklån. Den som har ett jobb på ett år är oftast inte arbetslös länge efter det året. Man kommer snabbt i arbete igen. Det är inte särskilt begränsande när det gäller möjligheten att teckna hyresavtal.

Dessutom tror jag att det är bra med en rörlighet på en arbetsmarknad. Många gånger säger de höga sjuklönetalen att människor har varit alldeles för länge på samma arbetsplats. Att ha en fast anställning är naturligtvis en trygghet, men det innebär också att man blir väldigt rädd för att röra på sig. För en ung människa kan det innebära en bredare yrkeserfarenhet, som ger en bättre möjligheter att få fler anställningar, om man har varit i olika jobb.

Sist men inte minst: 70 000–80 000 går varje kvartal från de lite lösare anställningarna till en fast anställning. Det visar att flödet fungerar bra i Sverige. Enligt EU-statistiken ligger vi i topp där. Jag ser inte den problematik som Johan och andra målar fram i fråga om visstidsanställningar. Vi tycker att det är en bra balans i dag.

Anf. 92 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag börjar bli oroad när jag hör Katarina Brännström och Moderaternas företrädare som ett mantra hänvisa till att det fungerar i Sverige i dagsläget. Vi kan sticka huvudet i sanden. Jag gjorde liknelsen i mitt anförande att regeringen är som en mått katt. Dess värre tycker jag inte att den bilden ändrats någonting efter Katarinas anförande.

Jag vill övergå till en annan fråga. Jag kan delvis hålla med Katarina Brännström om att vi har gjort för lite när det gäller rätten till heltid. Den socialdemokratiska regeringen fram till 2006 gjorde inte tillräckligt åt deltidspenariet. Vi är tydliga från Socialdemokraternas sida att vi vill att parterna i första hand ska lösa detta avtalsvägen.

Vi har ett stort ansvar. Många av oss är verksamma i våra lokala fullmäktigeförsamlingar, landstingsfullmäktige och vad det nu är, på hemmaplan. Hur ser Moderaterna på det som jag pekade på tidigare, att 427 000 behöver anställas eller återrekryteras i offentlig sektor? Ska dessa återrekryteras på deltidsanställningar, otrygga sådana, med allt vad det innebär för problematik utifrån ett jämställdhetsperspektiv?

Vi fick för en tid sedan redovisat att ungefär 3,6 miljoner skiljer det sig mellan mäns och kvinnors inkomst under ett helt arbetsliv. Frågan till Katarina Brännström och Moderaterna blir: Vad har ni för recept på att komma till rätta med deltidsproblematiken? Då tänker jag framför allt på offentlig sektor, men det gäller även andra avtalsområden. Handelsns område är ett område där det finns väldigt få heltidstjänster. Oftast är det butikschefen som är heltidare, och det är en man.

Anf. 93 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag vill säga en sak om visstidsanställningar innan jag går över till frågan om heltid. Vi ser det som en inkörsport till arbetsmarknaden och de fasta anställningarna. Det är där vi ser en bra balans.

När det gäller rätt till heltid sade jag att Socialdemokraterna pratat väldigt mycket om det men gjort väldigt lite. De av våra kolleger som är verksamma i kommunerna och har makten där har ett stort ansvar. Där är Johan och jag helt överens.

När vi talar om otrygghet måste man säga att det är en otrygghet för många kvinnor – särskilt för kvinnor i offentlig sektor inom vår välfärd, som ju vi alla talar väldigt väl om – som har deltidsanställningar eller timanställningar där de hoppar ut och in under en och samma dag. Jag tycker att om det är någonstans vi kan tala om otrygghet är det där, och där borde man börja.

Jag tycker inte riktigt att det är rättvist att jämföra den lilla butiken, som kanske har en anställd och inte kan ha denna en måndag förmiddag utan behöver ha denna på fredag eftermiddag då kunderna kommer, med offentlig sektor där vi politiker faktiskt bestämmer. Det handlar om dålig organisation för hur man ska göra för att framför allt kvinnor ska få heltidsanställningar om de så vill ha. Jag tycker också att det ska vara norm; jag tycker att det är en bra princip. Men då måste det till ett arbete ute i kommunerna. Det är viktigt att man börjar där, inte i den här kammaren utan i verkligheten, lyssnar på kvinnor och ser till att arbetsmiljön är så pass god att kvinnor vill, orkar och kan arbeta heltid.

Detta är en stor utmaning inom välfärdssektorn i framtiden om vi ska få yngre generationer att vilja ha de jobben. Här delar vi naturligtvis ansvaret. Johan kan gå hem till sina kolleger och prata med dem, och jag ska prata med mina.

Anf. 94 CHRISTER NYLANDER (FP):

Fru talman! Jag tror att vi alla som sitter i riksdagen och sysslar med politik mycket noga följer utvecklingen på arbetsmarknaden. Det är en central del av politiken. Vi läser statistik, vi läser forskning, vi besöker arbetsplatser, vi pratar med vänner och bekanta och lyssnar på deras historier om hur det fungerar på deras arbetsplats men också historier om hur de söker jobb och försöker få in en fot på en arbetsplats.

Ibland kan kulturen bidra till förståelse. Förra året var filmen *Äta, sova, dö* en viktig bildskapare, en viktig bekräftelse på hur det ser ut i Sverige. I maj kommer jag och kulturutskottets ordförande att arrangera en sak tillsammans med Dramaten som kan bidra till en ökad förståelse för hur det ser ut på arbetsmarknaden i Sverige.

Det finns många sätt att nå kunskap. Men det räcker inte att ha kunskap. Man måste också använda kunskapen till någonting. Vi som politiker har uppdraget att dra slutsatser av den kunskap vi fångar in och utifrån dessa slutsatser formulera en politik som gör Sverige bättre för att möta de utmaningar som vi står inför.

Till stor del tror jag att det handlar om vilken fråga man söker ett svar på. Hur formulerar man huvudfrågan? Det tror jag är centralt när man bestämmer sig för vilken politisk inriktning man ska ha under de kommande åren. Jag tror att den huvudfråga som arbetsmarknadspolitiken står inför den kommande tiden är ungefär denna: Innebär globaliseringen krav på ökad flexibilitet, eller gör den inte det?

Fru talman! Alliansregeringen har inga planer på större förändringar av arbetsrättens grunder. Det har inte heller utskottet uttalat i betänkandet. Det gör däremot oppositionen. De har rätt många förslag i sina reservationer och motioner om hur arbetsrätten bör förändras. Det är slående att nästan vartenda ett av förslagen – och även inläggen från oppositionen, framför allt från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet – handlar om hur man ska minska flexibiliteten och göra svensk ekonomi mindre dynamisk. Det handlar om hur man minskar företagets möjligheter till snabb omställning.

Jag tror att det är fel sätt att möta de utmaningar som Sverige står inför. Förändringstrycket i ekonomin kommer inte att minska. När Kina, Indien, Turkiet och Brasilien utmanar oss kommer man att fortsätta satsa på att vinna marknadsandelar. Det innebär inte att förändringstrycket i svensk ekonomi minskar. Behovet av att ställa om minskar inte när företag runt om i världen konkurrerar med svenska företag om marknadsandelar och produkter.

Kravet på flexibilitet kommer inte att minska när jobb som i dag på den svenska arbetsmarknaden framstår som självklara inte blir det längre därför att ny kunskap kommer till, nya företag skapas i andra länder och svenska företag förlorar i konkurrenskraft. Jag tror att det är klokt, fru talman, att utgå från stora samhällsutmaningar när man funderar på den politiska inriktningen.

Jag ser att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet gör en annan bedömning än vad jag gör när man funderar på den stora utvecklingen generellt. Det kan inte vara så att de förslag som kommer från S och V, framför allt, och som innebär att man ska minska flexibiliteten är ett svar på frågan: Hur möter Sverige globaliseringens utmaningar? Hur ser vi till att svensk ekonomi är så dynamisk att vi kan se till att jobben stannar här, att företag kan växa här och att välståndet kan fortsätta att skapas i detta land? Jag tror att ni är på väg åt fel håll, och det rimmar illa – framför allt när det gäller Socialdemokraterna – med de uttalanden som ni gör om att ni är ett näringslivsvänligt parti som vill se växande välstånd i Sverige.

Ali Esbati påstår i sitt inlägg att allianspartierna alltid har varit emot arbetslagstiftning och bekämpat LAS, MBL och så vidare. Det är inte sant. På 70-talet, när detta infördes, var Folkpartiet ett av de pådrivande partierna. Skillnaden är att vi inte lever på 70-talet längre, och Sverige lever inte på 70-talet längre. Ali Esbati kanske längtar tillbaka till 70-talet, men de regelverk som funkade då funkar inte i den ekonomi som Sverige i dag lever i. Därför måste man vara beredd att göra justeringar

successivt i den lagstiftning som finns. Lagstiftning som funkade på 70-talet behöver inte funka exakt på samma sätt i en helt ny ekonomisk tid.

Fru talman! Även om inte alliansregeringen föreslår några större förändringar i arbetsrätten ser jag att behovet framöver växer. Folkpartiet delar i övrigt också denna ståndpunkt. I en tuffare global konkurrens behöver Sverige bli mer dynamiskt för att klara jobben. Vi behöver bli mer dynamiska för att klara välstånd på lång sikt. Trygghet i omställningen kan inte bara vara att det jobb som man har just nu kommer att finnas för all framtid. Tryggheten kommer också att behöva finnas i att nya jobb skapas. Om man känner att det jobb man har nu inte kommer att finnas kvar är en viktig del av trygghetskänslan att man vet att nya jobb hela tiden skapas i ekonomin.

En annan del av trygghetsklimatet är att man vet att det finns trygghetssystem som fungerar när man blir av med jobbet och när man söker ett nytt jobb. Därför är det så viktigt att vi har en a-kassa som funkade för alla och som ger en bra inkomsttrygghet. Därför är det så viktigt att vi har omställningsmöjligheter för människor som finner att det yrke de har utbildat sig till och den kunskap de har måste kompletteras eller förbättras.

Jag tror att tryggheten framöver mycket kommer att handla om känslan av att svensk ekonomi har förmågan att skapa nya jobb och nytt välstånd, känslan av att det finns en trygghet under perioden då man söker sig vidare till ett nytt jobb men också känslan av att det finns stora möjligheter att ställa om sig själv och ha stöd i den omställningen när man söker ny kunskap och nya möjligheter.

När man, som Folkpartiet föreslår, gör förändringar i turordningsreglerna för LAS framöver tror jag att det är viktigt att man kopplar detta till att samtidigt göra trygghetsförstärkningar för den enskilde individen för att se till att det finns fortsatt trygghet på arbetsmarknaden.

Fru talman! En viktig del framöver är att vi måste sänka trösklarna till arbetsmarknaden för dem som står långt utanför. Jag uppskattade mycket Mehmet Kaplans inlägg om möjligheten att komma tillbaka för de människor som har suttit i fängelse. Det är en grupp som har ganska svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Det är viktigt att lyfta fram integritetsaspekten. Men både Folkpartiet och Miljöpartiet som brukar hävda integriteten vet också om att detta är en avvägningsfråga. Det är inte alltid så lätt, för det finns också krav på trygghet och säkerhet på arbetsplatsen som man måste väga in i ekvationen. Men jag delar synpunkten att vi måste fundera på hur denna grupp, men också många andra grupper som i dag står långt utanför arbetsmarknaden, får sänkta trösklar in.

Min förhoppning är att lärlingar ska bli ett mer naturligt inslag i svensk arbetsmarknad. Jag tror att det är centralt för att minska ungdomsarbetslösheten. Detta kombinerat med fortsatta skolreformer kan göra att vi får minskade och sänkta trösklar för just ungdomar. Men jag tror att vi kommer att behöva göra mer.

Visstidsdebatten är het just nu. Vi har i Sverige en ganska tudelad arbetsmarknad där vi har hård reglering av tillsvidareanställningar och generellt mindre hård reglering när det gäller visstidsanställningar jämfört med andra jämförbara länder. Det är inte säkert att problemet med denna skillnad kan lösas genom att man bara reglerar visstid hårdare. Vi måste också komma ihåg att trots att alliansregeringen har infört nya

möjligheter till visstidsanställningar är det en ganska konstant andel människor som befinner sig i visstid. Framför allt är detta en viktig språngbräda in på arbetsmarknaden för dem som i dag står långt därifrån.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Prot. 2012/13:97
24 april

Arbetsrätt

Anf. 95 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Först ska jag svara på frågan om huruvida jag längtar tillbaka till 70-talet. Jag hann bara uppleva några få år av 70-talet. Jag kan konstatera att man visserligen hade bra musik och ibland skojiga kläder, men det är inte något huvudskäl för att återvända dit.

Jag sade också i mitt anförande att det parti som leder regeringen historiskt har varit tveksamt till många arbetsrättslagstiftningar. Jag vet att mittenpartierna i Sverige har varit mycket mer benägna att stödja bra fackliga förslag och arbetsrättsliga regleringar och inte bara har släpats dit. Men det är beklagligt att man har lämnat många av dessa positioner.

Jag tycker att det var ett bra anförande som Christer Nylander hade. Han pekar just på att vi har olika uppfattningar om vad som läggs i begreppen dynamiskt, att ställa om och flexibilitet. Som jag sade i mitt anförande handlar flexibilitet rätt mycket om att se vem det är som böjer och vem det är som böjs, alltså vem som ska ha det flexibelt. Den situation som man drabbas av som arbetstagare är att när man inte har en trygghet i anställningen får man ett väldigt icke-flexibelt liv. Men som jag har konstaterat och pekat på får man också mindre möjligheter till kompetensutveckling när man har osäkra anställningar och deltid. Det är inte alls säkert att man är mer benägen att ta risker när man är i den situationen. När vi har en situation där folk tas in och man har en slit-och-släng-kultur i företag är det inte alls säkert att det är en god grund för att de ska bli mer flexibla och bättre på att ställa om, att utveckla nya produkter och att utveckla ett nytt sätt att tänka.

Detta är ett stort problem som det skulle vara intressant att höra någon från högern reflektera över i stället för att de håller sig till denna närmast evangelistiska globaliseringsförståelse som inte har så mycket att göra med de verkliga utmaningar som Sverige står inför.

Anf. 96 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Fru talman! Låt mig börja bakifrån. Jag tycker att det är en konstig åsikt att globaliseringen inte skulle påverka de utmaningar som Sverige står inför. Svensk ekonomi är en av de ekonomier i världen som är mest beroende av omvärlden. Det är det vi märker; när det går dåligt i Europa, i USA och i Kina slår det hårt mot svensk tillväxt och svenska jobb. Det är klart att om Sverige ska lyckas ha ett högt välstånd måste vi fortsätta på vägen att vara ett öppet land som är skickligt på att konkurrera med omvärlden.

Det är min analys av samhället att detta innebär att vi kommer att få se större krav på omställning av företag, av politik och av den enskilde. Man kan vara mot detta och tycka att det verkar hemskt, men jag väljer i stället att se det och fundera på vad jag kan göra åt det.

För mig är det då viktigt att se till att Sverige kan behålla välstånd och jobb genom att vi har bra företagsklimat och att företag kan ställa om sig i en tid när produkter snabbare försvinner ur sortimenten och kunskap som ena dagen är top of the top helt plötsligt kan bli obsolet. I en tid då ett företag som väldigt framgångsrikt på en marknad helt plötsligt kan klappa ihop är det viktigt att Sverige behåller förmågan att ställa om, skapa nya jobb och behålla välståndet.

I detta funderar jag som liberal mycket på hur individen påverkas. För mig är det centralt att fundera på individens trygghet. Precis som Folkpartiet gjorde på 70-talet måste jag i dag fundera på hur individens trygghet kan säkras, men mina lösningar är inte desamma som på 70-talet. Jag funderar mycket på hur man kan få trygghet i omställningen, dels genom att nya jobb hela tiden skapas, dels genom att man får stöd i omställningen och också har en bra, fungerande a-kassa under tiden då man söker jobb. Men det innebär inte att en politik för trygghet handlar om att se till att de jobb som finns i dag till varje pris bevaras.

Anf. 97 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Christer Nylander sade att det är en konstig åsikt att mena att globalisering inte påverkar Sverige. Då är det ju bra att ingen av oss har denna åsikt. Det är bra att konstatera det.

Vi har väldigt olika syn på hur man skapar trygghet och vad som är en god grund för att bygga Sverige starkt i framtiden. Christer Nylander var i sitt anförande inne på att sätta in diskussionen om arbetsrätt i relation till frågan vilka som är de stora samhällsproblemen. Jag kan nämna några strukturella utvecklingstendenser. Vi ser att löneandelen har sjunkit i hela västvärlden, inklusive Sverige, under lång tid. Det är en stor förändring. Vi ser att investeringarnas andel av bnp i bland annat Sverige sjunker under lång tid. Vi ser allvarliga problem med det svenska skolsystemet som har förstärkts av en idé om att man kan låta skolan fungera som något slags glad marknad. Det har gått väldigt dåligt.

Detta är tunga, stora problemställningar som påverkar Sveriges konkurrenskraft i framtiden. På detta har Folkpartiet och Alliansen inte några svar. Tvärtom är den politik man för något som förstärker de här problematiska tendenserna. I stället vill man ta ut det som man kallar flexibilitet och dynamik genom att göra den enskilde arbetstagaren, ofta unga människor, till föremål för att bli utnyttjad av oseriösa arbetsgivare. Jag tror inte att det är en särskilt framgångsrik väg om man vill – för att använda ord som låter bra – ackumulera humankapital eller göra folk mer benägna att ta risker, lära sig saker, förkovra sig och bli bättre på att konkurrera på en marknad med starkt global konkurrens.

Anf. 98 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Fru talman! Det är min bedömning att det företag som vill lyckas i den framtida konkurrensen måste fundera ganska mycket på hur man ackumulerar humankapital. De företag som enligt Ali Esbati finns och använder sig av slit-och-släng-kultur och är oseriösa arbetsgivare kommer på lång sikt att förlora på en fungerande marknad. Den ekonomiska framtiden tror jag handlar mycket om att vårda människan och humankapitalet. Det är så man på lång sikt bygger värde i en ekonomi.

Vi har en arbetsmarknad som sedan mitten på 1990-talet har haft ungefär 15 procent visstidsanställda. En stor del av dem är ungdomar som har fått en första fot in på arbetsmarknaden, är väldigt glada för det och ganska snart går vidare till en tillsvidareanställning. Till stor del handlar visstidsjobben om just detta, alltså om ett första steg in på arbetsmarknaden. En annan del av visstidsanställningarna handlar om att man under säsonger har behov av en stor mängd arbetskraft som man inte har behov av under andra delar av året. Då fungerar också det som ett sätt att skapa flexibilitet för det enskilda företaget och branschen.

Jag tror att vi kommer att få leva med ungefär 15 procent visstidsanställda, vilket vi har haft sedan mitten av 1990-talet i svensk ekonomi. Det är dock ett problem, och här delar jag Ali Esbatis oro, att många av de människor som fastnar i visstidsanställningar under lång tid inte får det stöd de behöver till vidareutveckling av sin kompetens eller den trygghet de behöver när det gäller att söka andra jobb, att köpa fastighet eller liknande. Det är ett bekymmer. Därför är det bra att människor ganska sällan fastnar i visstidsanställningar. En visstidsanställning funkar som en språngbräda in på fullt jobb.

Risken är att om man skulle krångla till det för visstidsanställningar skulle lösningen inte bli att fler ungdomar fick fast tjänst under 40 år framåt, utan förmodligen skulle effekten bli att färre ungdomar fick jobb över huvud taget.

Anf. 99 GÖRAN LINDELL (C):

Fru talman! Debatten om arbetsrätt är väl något av ett återkommande värtecken i denna kammare. I år finns alltså 77 motionsyrkanden som berör detta område på olika sätt. De flesta motionerna går ut på att i större eller mindre delar förstärka arbetstagarens ställning – nota bene den arbetstagare som har jobb – medan några strävar efter att stärka mindre företag och arbetsgivarens situation eller underlätta för den som ska in på arbetsmarknaden och inte har ett jobb. Låt mig inleda med att konstatera att Centerpartiet tillstyrker utskottets förslag och avstyrker samtliga reservationer.

Jag tänker i övrigt använda min tid här i talarstolen till en del mer allmänna reflexioner på detta viktiga område av arbetsmarknadspolitiken för att beskriva Centerpartiets ståndpunkter och tankar.

Det är ju så att arbetstider och andra arbetsförhållanden oftast avgörs bäst i överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter. Det är en gammal fin tradition här i landet, och det är så vitt jag förstår en ordning som vi i stor politisk enighet vill slå vakt om. Den lagstiftning som därutöver måste till ska inte i onödan lägga sig i men fungera som ett skydd för att hålla överenskommelser inom lämpliga ramar. Politikens konflikt-tytor har ofta handlat om var gränsen går, när lagstiftning behövs och hur detaljerat lagar ska styra villkoren på arbetsmarknaden. Ofta har nya lagar präglats av omsorg om svaga grupper, och lagar har stiftats i en ambition att skapa trygghet och lika villkor.

Samtidigt finns en motbild av att denna vällovliga omsorg över den som finns inne i systemet ökar utmaningen för den som inte har jobb. Och dessutom har systemet skapat så stora barriärer mellan att ha ett jobb och att stå utanför att det skapat en alltför stor rädsla för att byta arbete. Alltför många upplever sig i dag sitta fast på jobb där de inte trivs eller

av olika anledningar inte passar in, men de orkar eller vågar inte ta steget att söka sig någon annanstans därför att de då förlorar sin trygga plats i systemet. Att som relativt nyanställd per definition hamna först i raden för uppsägning om den nya arbetsgivaren får problem avhåller många från att byta jobb även om det skulle vara bra för alla parter.

Självklart är dessa barriärer ännu större för den som ska in på arbetsmarknaden för första gången, antingen man är ung, nyinflyttad till landet, eller har varit utanför arbetsmarknaden ett tag av andra skäl. En annan aspekt på samma tema är att det blir en större dramatik i att byta jobb eller att bli av med sitt gamla jobb oavsett varför. Det upplevs som något av ett trauma, något per definition negativt, ja nästan lite suspekt.

Fru talman! Jag skulle önska att alla som byter jobb blev sedda som modiga och som några som tillför och skapar nya värden i ett samhälle i omvandling och inte som förlorare som man ska beklaga. Men för att denna förändring ska ske krävs förändringar på flera fronter. Mycket av detta handlar om att förändra grundläggande attityder till jobb i det svenska samhället och till att byta och flytta till nya roller i livet. Lagar och regelverk skulle dock också kunna medverka.

Fru talman! Vi i Centerpartiet har visat att vi är beredda att lyfta olika frågor, även kontroversiella, inom detta område: turordningsregler vid uppsägning, lönelägen vid nyanställning av ungdomar, lärlingslöner med mera.

Vi vill förändra villkoren i en riktning så att det underlättar när det gäller byte av jobb men framför allt för den som ska hitta sin plats på arbetsmarknaden för första gången.

Vi vill underlätta särskilt för mindre företag att våga anställa och expandera. En del förändringar har skett i rätt riktning, men vi tycker fortfarande att mer behöver göras på detta område. Vi konstaterar att det har varit svårt att föra en sansad diskussion och debatt när det gäller dessa frågor. Det blir lätt läsningar och konfrontation.

Men Centerpartiet är övertygat om att mycket inom området arbetstider och arbetsrätt ska ligga på överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter även i fortsättningen och att samhället samtidigt ska ha ett övergripande ansvar att se till att det finns ett grundläggande skydd, liksom god hjälp att komma in på arbetsmarknaden.

Centerpartiet menar vidare att det är viktigt att arbetslöshetsförsäkringen blir en tydligare omställningsförsäkring. Samhällsekonomin, de anställda och de som söker jobb behöver en bättre fungerande rörlighet på arbetsmarknaden. Det handlar om en känsla av att arbetsmarknaden innehåller mängder av olika möjliga jobb och en rörlighet där du både som arbetstagare och som arbetsgivare kan hitta vad du söker och där förändringar bejakas och stimuleras. Det tänker vi fortsätta att arbeta för.

Anf. 100 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Debatten har i dag till stor del handlat om visstidsanställningar. Utifrån den diskussion som har föregått mitt anförande vill jag inleda med perspektivet att vi i Sverige har en hög ungdomsarbetslöshet.

Det är en av vår tids stora samhällsutmaningar. Alliansen betonar i det betänkande som vi i dag debatterar att det är viktigt att uppmärksamma alla de ungdomar som vill komma över den höga tröskeln in på arbetsmarknaden, som i dag finns.

Grunden för att jobb skapas är ett gott företagsklimat med företag som anställer. I dag är etableringsåldern på arbetsmarknaden runt 28 år. Snabbt räknat har jag några år kvar till den åldern för egen del. Men jag känner vänner som har fått ta sig in på arbetsmarknaden genom vikariat, kortare anställningar och jobb genom bemanningsföretag. När jag frågar dem hur de ser på sin anställning blir svaret att de är glada över att ha fått in en fot på arbetsmarknaden. Flera har sedan fått en tillsvidare tjänst.

Av de i snitt 100 000 personer som varje månad går från arbetslöshet till jobb i Sverige får 80 000 jobb i en visstidsanställning. Men varje månad, som Katarina Brännström sade tidigare i debatten, går 70 000–80 000 personer från en visstidsanställning till en tillsvidareanställning.

En tidsbegränsad anställning kan vara en språngbräda in på arbetsmarknaden till en tillsvidareanställning. Det är viktigt att de anställningsformer som finns används på ett korrekt och ansvarsfullt sätt.

Det är bra, tycker jag, att regeringen tar kommissionens kritik på allvar och fortsätter dialogen för att kunna förklara hur vårt svenska system funkar, apropå den debatt som har föregått mitt inlägg kring EU-kommissionens synpunkter på det svenska systemet med visstidsanställningar.

God anställningstrygghet för alla arbetstagare ska eftersträvas, och tillsvidareanställning ska fortsatt vara grunden på arbetsmarknaden och vara huvudregeln i lagen om anställningsskydd.

LAS måste utformas så att rimlig trygghet för de anställda skapas utan att nyanställning och nytillträdande på arbetsmarknaden missgynnas.

Fru talman! För tolv år sedan kom allianspartierna överens med Miljöpartiet om att företag med mindre än tio anställda får undanta två personer vid uppsägningar på grund av arbetsbrist. Det är ett undantag som underlättar för småföretag att behålla nyckelkompetens vid uppsägning. Det minskar också riskerna med att anställa.

Fyra av fem jobb skapas hos småföretag. Därför är det viktigt att den arbetsrättsliga lagstiftningen kombinerar de här företagens behov av flexibilitet med de anställdas behov av trygghet.

För de här företagen kan möjligheten att få behålla viss kompetens i samband med neddragning av antalet anställda många gånger vara avgörande för den fortsatta verksamheten.

Motioner har år efter år väckts i den här kammaren för att skrota det undantaget, likaså i det betänkande som vi i dag debatterar.

Vi kristdemokrater vill inte slopa det här undantaget. Vi skulle tvärtom vilja gå lite grann åt andra hållet och höja taket för hur stort ett företag får vara för att ha det här undantaget. I dag är taket tio anställda. Men fyra av tio företagare anser att de skulle vara mer benägna att anställa om taket höjdes lite grann. Därför vill Kristdemokraterna höja taket, så att även något större småföretag med fler än tio anställda kan omfattas av detta undantag i turordningsreglerna.

När det gäller turordningsreglerna i stort, fru talman, har arbetsmarknadens parter ett stort ansvar och sitter i huvudsak på de verktyg som behövs för att rätta till eventuella obalanser och brister.

När vi har debatterat och fokuserat på arbetsmarknadspolitik och jobbpolitik i Sverige de senaste åren har mycket av fokuset varit på utbudssidan, att stärka utbudet av arbetskraft, att göra det mer lönsamt för

människor att arbeta så att fler söker arbete. Det är bra. Det är arbetslinjen, som Alliansen har drivit. Men för att de som vill jobba ska ha något jobb att söka måste man också fokusera mer på efterfrågan. Det handlar om att efterfrågan på arbetskraft stärks så att det finns jobb att söka, så att säga, när man har fått större drivkraft att vilja arbeta.

Hur väl vi än vill i den här kammaren är det, som jag sade tidigare, inte i eftermiddag som vi trycker på knapparna för att skapa fler jobb, utan jobb skapas av företag, av företagare som har idéer och som satsar på dem med sin tid, sitt engagemang och sina resurser. På så sätt skapar de möjlighet för fler att få jobb.

Politikens uppgift är att stödja, underlätta och skapa möjlighet för de här företagen.

Alliansregeringen har gjort stora satsningar på att få fler ungdomar i arbete. Vi har halverat arbetsgivaravgifterna för unga, som jag välkomnar att också Miljöpartiet nu omfamnar. Vi har sänkt jobbskatten, som jag sade, halverat restaurangmomsen och reformerat den svenska skolan, så att elever med praktisk kompetens i högre grad uppskattas och får en positiv start för vidare utbildning eller för sitt arbetsliv.

Men det behövs mer på det området. Kopplingen mellan skola och arbetsliv är en nyckelfråga när det gäller att underlätta övergången in på arbetsmarknaden. Därför är de trepartssamtal som pågår mellan regeringen och arbetsmarknadens parter på branschnivå viktiga och spännande att följa. Man ska förhoppningsvis via avtal få fram yrkesintroduktion, där arbete och utbildning kan kombineras.

En utredning på samma tema har nyligen kommit med förslag på en ny anställningsform, utbildningsanställningar – om man vill kan man kalla det för lärlingsanställningar. Förslaget är att man som ung, upp till 23 år, ska kunna anställas på en lärlingsprovanställning upp till 18 månader.

Kristdemokraterna är positiva till utredningens förslag. Och om parterna kommer överens om yrkesintroduktion via avtal är det också förstås en bra väg framåt för att minska gapet mellan skola och arbetsliv.

De ungdomar som vill in på arbetsmarknaden förväntar sig att vi ger dem de förutsättningar som de behöver för att kunna kombinera utbildning och arbete, och det är ett lyckosamt koncept.

Enligt OECD är väl utbyggda lärlingsanställningssystem något som har lett till lägre ungdomsarbetslöshet i flera EU-länder.

Anställningar som kombineras med utbildningsinslag är viktiga för att sänka de höga trösklarna in på arbetsmarknaden, och vi tycker också att det är dags i Sverige att ha ett väl utbyggt lärlingssystem, där jobb och utbildning kombineras för att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 101 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till Andreas Carlson. Han passade på, vilket jag tyckte var väldigt positivt, att ta upp ungdomars situation på arbetsmarknaden. Detta har Andreas och jag debatterat vid flera tillfällen tidigare.

Jag vill naturligtvis börja med regeringens svar på EU:s kritik när det gäller visstidsanställningarna, och min fråga lyder som följer: Delar Andreas Carlson den syn som Katarina Brännström från Moderaterna gav uttryck för här tidigare, det vill säga att ungdomar mår bra av att ha oflexibla anställningsformer? Nu var det inte riktigt så Katarina sade, men jag tolkade det så. Hon redovisade bland annat ett par arbetsplatsbesök som hon hade varit ute på där hon hade träffat ungdomar som gärna tog visstidsanställningar. Hon kopplade det också till den höga arbetslösheten.

Min konkreta fråga till Andreas Carlson i den här delen är: Ser du också det här med oflexibla anställningsformer som en del i att kunna få ungdomar anställbara?

Det är min första fråga. Jag har en följdfråga sedan.

Anf. 102 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tyckte inte att frågan blev så jättekonkret, Johan Andersson. När jag lyssnar på debatter brukar jag utgå från vad ledamöter säger. Sedan är det klart att jag kan ha olika tolkningar och funderingar om varför en ledamot säger olika saker och vad personen i fråga tänker och tycker, men jag tyckte inte att Katarina Brännström sade det Johan Andersson tolkade det som. Min tolkning är alltså en annan än hans tolkning.

Om jag ska svara på vad Katarina Brännström sade tycker jag att fokus bör vara på att vi egentligen inte har sett några ökade antal visstidsanställningar i stort i Sverige sedan 90-talskrisen. Jag tror att det är viktigt att det finns ingångar för ungdomar på arbetsmarknaden. Som jag också lyfte fram i mitt anförande ser jag därför positivt på de partssamtal som pågår för att kunna kombinera utbildning med en anställning.

Jag tror också, som jag sade i mitt anförande, att många ungdomar som kommer in på en visstidsanställning, där vi vet att varje månad 70 000–80 000 personer går vidare till en tillsvidareanställning, ser det som ett positivt steg in på arbetsmarknaden. Det handlar inte om att vi ska konstruera en modell där vi får så oflexibla anställningsformer som möjligt utan att vi ska hitta möjligheter för ungdomar att få in en fot på arbetsmarknaden.

Anf. 103 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att jag var lite svamlig i min frågeställning. Det kan jag ge Andreas kredd för.

Jag tar en annan fråga. Ungdomslöner debatterade vi för ett år sedan här. Då var det en livlig debatt i Sverige. Sedan har den debatten lagt sig; det är i alla fall min bild. Vi hade mycket diskussioner, och det var nästan lite budgivning mellan de borgerliga partierna. Sänkta ingångslöner skulle naturligtvis få fler ungdomar in på arbetsmarknaden, enligt Alliansens företrädare.

Jag och mitt parti tror inte på den konstruktionen. Vi tror inte på att höga ingångslöner har så mycket att göra med ungdomsarbetslösheten. Min konkreta fråga till Andreas i den delen är: Vidhåller Kristdemokraterna sitt förslag om att sänka ungdomslöner, vilket då skulle skapa en bättre och flexiblare arbetsmarknad, enligt Kristdemokraterna? Är det ett ställningstagande som man vidhåller fortfarande – eller?

Anf. 104 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att jag behöver titta i protokollet från förra årets debatt. Minns jag så fruktansvärt fel? Har jag stått här och sagt att Kristdemokraterna vill sänka lönerna för ungdomar?

Vad jag minns sade jag förra året i debatten att vi inte tar ställning till lönebildningen i Sveriges riksdags kammare genom att trycka ja eller nej utan att det är en fråga för arbetsmarknadens parter och ska så vara.

Jag tittade faktiskt igenom protokollet i går. Jag kanske läste dåligt, men jag har inte sagt det i debatten. Jag tror att Johan Andersson möjligen kan ha blandat ihop Kristdemokraterna med något annat av Sveriges riksdags olika partier. Men när det gäller svaret på frågan, om vi potentiellt sett skulle säga att Kristdemokraterna har varit för lägre ingångslöner, så är det också fel. Kristdemokraterna tycker som sagt att det här ska vara en fråga för parterna.

Däremot, om vi tittar på exempelvis vad OECD kommer fram till för slutsatser och anledningar till att vi i Sverige har en hög ungdomsarbetslöshet så är höga ingångslöner ett av de problem, om man nu får kalla det för det, som de pekar ut. Men jag har aldrig sagt att vi ska lösa det genom att lagstifta om ingångslönerna i Sveriges riksdag. Det här är en fråga för arbetsmarknadens parter, och jag tycker att arbetsmarknadens parter ska ta ett stort ansvar för att hitta vägar in för ungdomar på arbetsmarknaden.

Däremot tror jag, fru talman, att ett förslag och ett system om en lärlingsprovanställning där man har introduktionsavtal, där man lär sig yrket samtidigt som man har ett utbildningsinslag och på det sättet, eftersom man jobbar lite mindre, får en lite lägre lön samtidigt som man studerar, skulle kunna vara ett sätt att minska trösklarna in på arbetsmarknaden för ungdomar. Det tror jag att vi alla behöver jobba ännu mer på för att ta tag i den stora samhällsutmaning som det är med för många ungdomar som inte kommer in på arbetsmarknaden.

Anf. 105 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Göran Lindell inledde sitt anförande tidigare med att säga att den här debatten är ett vårtecken. Jag skulle önska att Göran Lindell hade rätt i det. Tyvärr befinner sig svensk arbetsmarknad i en bister vinter för tillfället, och det finns väl inga tecken på att det skulle töa där ute eller att vindarna skulle blåsa mindre snålt kring de 400 000 arbetslösa som den sittande regeringens politik har lett till. Tyvärr är det på det viset.

Vårtecken kanske vi kan se fram emot nästa höst, hur konstigt det än låter, om vi får byta ut den här regeringen och få en arbetsmarknadspolitik värd namnet. Det är nämligen så att den här debatten om arbetsrätt förs i en miljö där svensk arbetsmarknad står inför väldiga utmaningar. Vi har den här arbetslösheten som jag pratar om – över 400 000 människor, långtidsarbetslösheten som ökar, ungdomsarbetslösheten som ökar – som en fond till den här debatten. Där har inte regeringens politik lett till någon förbättring eller till några som helst vårtecken.

Vi har också en situation där det, trots hög arbetslöshet, är så att många företag inte kan anställa fast de behöver anställa. Då är det inte lagen om anställningsskydd som gör att de inte anställer. När Svenskt Näringsliv i sin rekryteringsenkät kommer fram till att var femte rekryte-

ring misslyckats beror det på att regeringen inte har lyckats rusta de arbetslösa så att de kan ta de jobb som faktiskt finns.

Man har dragit ned arbetsmarknadspolitiken, och man har dragit ned utbildningspolitiken, och det är skälet till den vinter som svensk arbetsmarknad befinner sig i, där företagen inte har en möjlighet att anställa fast de har ett behov av att anställa. Det är väldigt viktigt att komma ihåg detta.

Alliansregeringen säger sig stödja den svenska modellen. Det har vi hört här. Det finns nog anledning att fråga sig hur stabilt det stödet egentligen är. Det finns anledning att gå bakom de fina orden och se hur det ser ut i verkligheten. Stödet för den svenska modellen är egentligen en bluff. Allting man gör motverkar den.

Vi har för få låglönejobb, säger Sveriges statsminister. Göran Lindell var inne på att lönerna borde sänkas. Ja – det är så politiken ser ut i verkligheten. Det är bra att Göran Lindell står för det.

När det gäller Moderaterna, det ledande allianspartiet, de så kallade Nya moderaterna, syftar de naturligtvis till exakt samma politik som Göran Lindell. Men sedan några år tillbaka står de inte för den i ord. Det är skillnaden. Nya moderaterna har möjligen nya vägar, men de är på väg till exakt samma mål som tidigare: ett orättfärdigt samhälle, ett orättvist samhälle, ett samhälle där orättvisorna ökar.

Anställningsskyddet har varit uppe till debatt här i dag, turordningsreglerna och anställningsformerna. Det finns anledning att avliva en del myter kring det här, för det är en destruktiv debatt eftersom den leder helt fel.

Det finns de som säger att om man tar bort anställningsskyddet skulle det bli bättre för de unga. Då skulle de unga inte vara arbetslösa. Det där är en myt. Det finns ingen som helst verklighet bakom de orden. Det är bluff och båg.

Av de hundra tusen arbetslösa unga som finns utanför denna kammarare är det ungefär så här många, en handfull, som är arbetslösa på grund av turordningsreglerna. Av de hundra tusen arbetslösa unga är det högst en handfull som är arbetslösa på grund av turordningsreglerna. Det är fakta. Det är sanningen. Det är så det ser ut.

Den där mytbildningen är som sagt destruktiv, eftersom den leder blicken åt fel håll. Den där mytbildningen tjänar bara till att skada den svenska arbetsmarknaden. Inte nog med att det är en felaktig politik, den skadar också arbetsmarknaden.

Katarina Brännström säger att unga inte är intresserade av fasta anställningar. Har man den inställningen är det inte så konstigt att man också för en politik som innebär att fasta anställningar blir mer och mer ovanliga på arbetsmarknaden. Det är ganska självklart att man med den uppfattningen inte lever upp till EU-kommissionens krav på att vi ska rätta till den svenska lagstiftningen, som inte ens fyller EU:s krav på anställningsskydd.

Christer Nylander vill ha ökad flexibilitet på arbetsmarknaden. Folkpartiet har ändrat politik sedan 70-talet, säger Christer Nylander.

Det fanns en tid när Folkpartiet var med och genomförde demokratin med oss. Det fanns en tid när Folkpartiet stod för jämställdhet. Det fanns en tid när Folkpartiet hade en progressiv syn på arbetsrätten. Fru talman! Det fanns en tid.

Nu är det en annan tid, som Christer Nylander mycket riktigt säger. Det är en annan tid nu och ett annat folkparti.

Fru talman! Vi socialdemokrater har andra lösningar. Om företagen inte kan anställa för att de arbetslösa inte har de erfarenheter och de utbildningar som krävs ser vi socialdemokrater till att utbilda de arbetslösa. Det är vår modell.

Om det är så att vi har en lagstiftning som gör att företagen kan stapla visstidsanställningar på varandra oupphörligt, så att du i princip i evighet kan vara otryggt anställd, lägger vi fram förslag som täpper igen den möjligheten. Det är det som är skillnaden, och det är det som är viktigt att ta fram i denna debatt.

Sverigedemokraternas representant Mattias Karlsson förtjänar också att kommenteras. Sverigedemokraterna är ju ett fackföreningsfientligt, löntagarfientligt parti. Bortsett från många andra tveksamma delar av deras politik är detta ett klassiskt fackföreningsfientligt parti.

I sitt anförande beskriver Mattias Karlsson i stället Sverigedemokraterna som arbetsrättens försvarare, den svenska modellens tillskyndare. Jag måste säga att jag blev något förvånad. Ska man skratta eller ska man gråta? Det var, skulle jag säga, till och med värre än när Sofia Arkelsten hävdade att Moderaterna infört demokratin och bekämpat apartheid. Den här typen av bisarr historieförfälskning, fru talman, måste kommenteras.

Mattias Karlsson var inne på att han var rädd att Miljöpartiet skulle plocka bort korset från vår svenska flagga. När man tar upp den typen av argumentation från riksdagens talarstol vet jag inte heller om jag ska skratta eller gråta. Men så slog det mig att Mattias Karlsson mycket väl vet vad han pratar om. Det är inte särskilt länge sedan som Mattias Karlsson och hans kamrater plockade bort hakkorset från sin flagga. Mattias Karlsson pratar naturligtvis av egen erfarenhet.

Fru talman! Tiden närmar sig votering. Jag skulle kunna kommentera det här mycket mer, men jag inser att tiden inte räcker till, så jag får yrka bifall till reservationerna 2, 5 och 12.

(Applåder)

(forts. 14 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

UbU16 Utökad undervisningstid i matematik

Punkt 1 (Åtgärder tidigt)

1. utskottet

2. res. 1 (MP, V)

Votering:

268 för utskottet

37 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 96 M, 20 FP, 18 C, 20 SD, 17 KD

För res. 1: 22 MP, 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 3 MP, 4 FP, 5 C, 4 V, 2 KD

Punkt 2 (Uppdrag till Skolverket m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

290 för utskottet

15 för res. 2

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 96 M, 23 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 15 V

Frånvarande: 16 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 2 KD

Punkt 3 (Tillgången till matematiklärare)

1. utskottet

2. res. 3 (MP)

Votering:

284 för utskottet

23 för res. 3

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 96 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 15 V, 17 KD

För res. 3: 23 MP

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 4 (Skolans val)

1. utskottet

2. res. 4 (MP, V)

Votering:

269 för utskottet

38 för res. 4

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 97 S, 96 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD
För res. 4: 23 MP, 15 V
Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 5

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU12 Prövning av nätkoncession

Punkt 2 (Elområden)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

195 för utskottet

97 för res. 1

15 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 23 MP, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res. 1: 97 S

Avstod: 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 3 (Nettodebitering av el)

1. utskottet

2. res. 4 (V, MP)

Votering:

269 för utskottet

38 för res. 4

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 96 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res. 4: 23 MP, 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 6 (Smarta nät)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

172 för utskottet

135 för res. 7

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res. 7: 97 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 8 (Övriga frågor om elnätsutbyggnad)

1. utskottet
2. res. 9 (S)

Votering:

195 för utskottet

97 för res. 9

15 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 23 MP, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res. 9: 97 S

Avstod: 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 9 (Elcertifikat)

1. utskottet
2. res. 11 (S, MP, V)
3. res. 12 (SD)

Förberedande votering:

137 för res. 11

20 för res. 12

150 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Huvudvotering:

152 för utskottet

135 för res. 11

20 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 20 FP, 19 C, 17 KD

För res. 11: 97 S, 23 MP, 15 V

Avstod: 20 SD

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 10 (Kommunala energibolag)

1. utskottet
2. res. 13 (S, MP, V)

Votering:

173 för utskottet

134 för res. 13

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 96 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res. 13: 96 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

NU16 Naturgasfrågor

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

287 för utskottet

20 för res.

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 96 M, 23 MP, 20 FP, 19 C, 15 V, 17 KD

För res.: 20 SD

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

NU20 Granskning av handlingsplan för detaljhandeln och grönbok om otillbörliga affärsmetoder

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (S)

Votering:

151 för utskottet

97 för res. 1

58 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 19 C, 17 KD

För res. 1: 97 S

Avstod: 23 MP, 20 SD, 15 V

Frånvarande: 15 S, 12 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

UU15 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Punkt 5 (Tilläggsprotokoll till ESK-konventionen)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

172 för utskottet

135 för res. 1

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res. 1: 97 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 8 (Hbt)

1. utskottet
2. res. 2 (S)

Votering:

172 för utskottet

97 för res. 2

38 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res. 2: 97 S

Avstod: 23 MP, 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 9 (Urfolk och minoriteter)

1. utskottet

2. res. 5 (MP)

3. res. 6 (SD)

Förberedande votering:

25 för res. 5

20 för res. 6

262 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Gunnar Axén (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

264 för utskottet

23 för res. 5

20 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 96 M, 20 FP, 19 C, 15 V, 17 KD

För res. 5: 23 MP

Avstod: 20 SD

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 10 (Handel och arbetsliv)

1. utskottet

2. res. 7 (MP, V)

Votering:

269 för utskottet

38 för res. 7

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 96 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res. 7: 23 MP, 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 11 (Statslöshet)

1. utskottet

2. res. 8 (S, MP, V)

Votering:

173 för utskottet

134 för res. 8

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 96 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res. 8: 96 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Punkt 12 (Migrantarbetarkonventionen)

1. utskottet

2. res. 9 (MP, V)

Votering:

269 för utskottet

38 för res. 9

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 96 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 17 KD

För res. 9: 23 MP, 15 V

Frånvarande: 15 S, 11 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Arbetsrätt

14 § (forts. från 12 §) **Arbetsrätt** (forts. AU8)

Anf. 106 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag hade absolut inte trott att vi skulle ha några slutreplikar utan att vi skulle få votera om vårt betänkande i dag. Men när Patrik Björck går upp och argt recenserar alla oss andra på ett sätt som gör att man faktiskt känner sig rätt påhoppad kan man inte låta bli. Att kalla vår politik för bluff och båg och andra bisarra uttryck som han använder och påstå att jag säger att unga inte är intresserade av fasta anställningar måste ju bemötas.

Jag kanske först ska tala om för Patrik Björck att alliansregeringen har blivit vald två gånger. Vi har en statsminister med flera ministrar som har mycket högt förtroende. Det kanske också säger hur mycket bluff och båg svenska folket tycker att det är.

Att jag skulle ha sagt att unga inte är intresserade av fast anställning stämmer inte alls. Jag har försökt förklara att visstidsanställningar är en inkörsport till arbetsmarknaden och till fasta anställningar. Det är flest unga som har den typen av anställningar. Det tycker vi är en bra balans, och det visar på att det går att få jobb på det här sättet. Men Patrik Björck lever kvar i gårdagens politik med 70-talets argument. Det borde då ha varit paradiset efter alla socialdemokratiska regeringsår, men se det är det

inte enligt Patrik Björck. Det mesta är ju fel om det inte leds av en S-regering.

Antalet visstidsanställningar är detsamma nu som det har varit sedan 90-talet. Det har inte hänt någonting. Det mesta är faktiskt ganska bra på svensk arbetsmarknad. Vi försvarar den svenska modellen och vi försvarar svensk arbetsrätt, oavsett vad Patrik Björck står i denna kammare och säger.

Jag tycker att det är oförskämt att föra en debatt på det sätt som gjordes. Dessutom stämmer inte de åsikter som Björck framförde med de yrkanden som gjorts i dag, då vi också hade en bra debatt.

Anf. 107 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Vi får väl läsa i protokollet då. Jag har varit med om förut att Katarina Brännström i sina repliker tar tillbaka det hon har sagt i sina anföranden. Men det är väl bara att vi läser i protokollet. Min minnesbild är i alla fall, och det kan vi ju testa, att du sade att du har varit ute på företag och träffat unga eller om det var företagare som berättade om unga som inte var så intresserade av fasta anställningar. Det är inte exakt ordagrant men ganska nära – det kan vi kolla i protokollet – så även det var bluff och båg, Katarina Brännström.

Ja, att ni vunnit val är ju sant. Det kan jag inte argumentera emot. Förhoppningsvis gör ni det väl inte igen, för resultatet av er politik – det var det som jag försökte beskriva – är ju det som är så katastrofalt. Resultatet av er politik är att arbetslösheten stiger. Långtidsarbetslösheten tredubblas och ungdomsarbetslösheten går rakt upp i taket. Det är det som väljarna får ta ställning till i valet nästa gång.

Jag ifrågasätter er nya moderata politik. Ni har visserligen sagt att ni numera tycker att lagen om anställningsskydd är bra, och det kan väl i och för sig vara ett steg i rätt riktning. Men när ni samtidigt ser till att det blir svårare och svårare att få en fast anställning skyddas man ju inte av lagen om anställningsskydd. Det är det vi vill i vårt förslag. Vi säger att visst, det kan finnas visstidsanställningar, men de får inte pågå i evighet, som Katarina vill, fru talman. Det är det som är skillnaden. Till och med EU-kommissionen har sagt att det inte stämmer med EU:s arbetsrättsliga lagstiftning. Då lägger vi fram förslag som ska förhindra att visstidsanställningar pågår i evighet.

Vi har inte lagt fram något förslag om att vi ska ta bort alla visstidsanställningar, inte alls, men de får inte pågå i evighet.

Anf. 108 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Verkligheten tycks vara något som Patrik Björck har lite svårt med. Jag sade nyss, och det visar statistik, att andelen visstidsanställningar är ungefär lika stor i dag som den har varit sedan 90-talet. Då är det inte så att vi förhindrar någon från att få det. Dessutom strömmar det varje kvartal över 70 000–80 000 från de andra anställningarna in i fast anställning. Det är väl väldigt bra.

Att säga bluff och båg om sina motståndares politik är så lågt att det inte är värt att bemöta. Och när det gäller att vinna val är jag övertygad om att människor inte går på den sortens retorik. Det är riktigt dåligt.

Prot. 2012/13:97
24 april

Arbetsrätt

Det märkliga är att den retorik som Patrik Björck för fram stämmer dåligt med det som står i betänkandet och era förslag som ni lägger fram.

Patrik Björck dundrar på som om vi lever i en verklighet där inget är sunt eller gott på arbetsmarknaden för att det finns en alliansregering. Det är inte heller sant.

Varför har ni i så fall inte skarpa förslag på varenda punkt när vi i dag diskuterar arbetsrätt i Sverige? Nej, för att ditt parti inte anser att det står så illa till. Det verkar i stället vara Patrik Björcks personliga uppfattning. Att recensera alla oss som har fört en saklig debatt och diskuterat med din kollega Johan Andersson är att idka krypskytte av värsta sorten med det tyngsta artilleriet. Det gagnar ingen, och det kommer att visa sig framöver när det handlar om förtroende.

Vi vill att alla ska ha ett jobb. Vi räknar alla jobb. Vi vill att ungdomar ska få många vägar in på arbetsmarknaden till fasta anställningar, och då är visstidsanställningar just en sådan bra väg in.

(Applåder)

Anf. 109 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Om man beskriver läget på svensk arbetsmarknad som gott är det – ursäkta mig, fru talman – bluff och båg. Läget på svensk arbetsmarknad är precis som jag beskrev. Vi har en förskräckande stor arbetslöshet, och åldern för när man kommer in och blir etablerad på arbetsmarknaden har höjts. Så ser det ut.

På grund av att ni inte utbildar dem som är arbetslösa kan de inte ta de jobb som faktiskt finns. Det är läget på svensk arbetsmarknad. Enligt Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät misslyckas vart femte rekryteringsförsök på grund av regeringens undermåliga arbetsmarknadspolitik. Det är inte jag som hittar på detta, utan företagen lider under er arbetsmarknadspolitik.

Att påstå att vi inte lägger fram förslag blir lite fånigt. Läs de reservationer som vi har med i betänkandet och som jag yrkade bifall till.

Katarina Brännström har rätt i att det är väljarna som i slutändan kommer att avgöra vad som gäller och vilken politik de tror på. Att det skulle vara bevis på en lyckad jobbpolitik att vi har mycket högre arbetslöshet än jämförbara länder får vi väl se om Katarina Brännström lyckas övertyga väljare på gator och torg om.

Faktum är att Sverige borde kunna mycket mer. Vi borde naturligtvis kunna se till att företagen får anställa dem som de behöver anställa. Vi måste naturligtvis föra en politik där de arbetslösa kan ta de lediga jobb som finns. Vi måste givetvis föra en politik där vi inte dömer ungdomar till evig visstidsanställning.

(Applåder)

Anf. 110 GÖRAN LINDELL (C) replik:

Fru talman! Jag blev också lite förbluffad när Patrik Björck äntrade talarstolen efter den lugna, sansade och sakliga diskussion vi hade haft tidigare under debatten. Han tog verkligen på sig rollen som slugger. Han citerade mig vid några tillfällen, och det avvek så tydligt från vad jag menade med mina formuleringar att jag utgår från att det var medvetet.

Låt mig kommentera det som handlade om vårtecken. Jag använde det måhända lite putslustigt om denna debatt som årligen brukar behandla dessa frågor. Det tolkade Patrik Björck som att det handlade om vårtecken för hela ekonomin och arbetsmarknaden. Om vi fortsätter den liknelsen tror jag också att den vår som är på gång på arbetsmarknaden och i samhällsekonomin är seg och att det är en och annan köldknäpp kvar innan vi når en varm sommar.

Allmän lönesänkning och att det skulle vara bra för arbetsgivarna verkar jag ha talat om i ett senare läge. Jag har inte tänkt den tanken, men visst skulle lägre löner göra det enklare och billigare för företagen.

Det jag sade var att Centerpartiet har varit berett att lyfta fram olika frågor, även de kontroversiella inom detta område, såsom turordningsregler, uppsägning, löneläge vid nyanställning av ungdomar med mera.

Jag sade också att det har varit svårt att ha en sansad diskussion och debatt i dessa frågor.

Min fråga till Patrik Björck gäller de förslag från Socialdemokraterna med flera som har diskuterats under debatten. På vilket sätt hjälper dessa arbetsmarknaden framåt?

Anf. 111 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Rätt ska vara rätt, Göran Lindell. Menade Göran Lindell med sitt uttalande att man ska höja ungdomslönerna tar jag tillbaka min kritik. Menar Göran Lindell att ungdomslönerna är för låga och att de ska höjas vid anställning är det helt okej. Då har jag varit oförsämd mot Göran Lindell. Jag gjorde det djupt felaktiga antagandet att Göran Lindell menade att man skulle sänka lönerna vid en översyn av löneläget. Den typen av slutsatser får man kanske inte dra i en sådan här debatt, och jag ber om ursäkt för det. Nu faller hela mitt resonemang eftersom Göran Lindell och Centerpartiet står för höjda ungdomslöner.

Vad gäller vintern är vi överens. Det är vinter och köldknäppar. Till och med finansministern känner att politiken inte fungerar. Finansdepartementet har hela tiden fått revidera sina prognoser. Man har konstaterat att arbetslösheten inte går ned, trots att man har försämrat a-kassan och genomfört en politik som skulle tvinga arbetslösa att ta jobb enligt idén att trycker man ned de arbetslösa tillräckligt mycket kommer de att ta de jobb som finns. Det har inte fungerat. Arbetslösheten ökar.

Finansministern, jag och Göran Lindell är överens om att det är vinter på svensk arbetsmarknad. Det är bra att vi är överens om verklighetsbeskrivningen, men bekymret är att varken finansministern eller Göran Lindell lägger fram några som helst förslag för att vi ska förbättra situationen. Man fortsätter med samma, samma, samma. Det är inga nya förslag utan bara mer av samma politik som har gett oss denna vinter.

Anf. 112 GÖRAN LINDELL (C) replik:

Fru talman! Jag hade för avsikt att föra en sansad diskussion, tala om förslag av olika slag och vända på olika stenar. Men som jag sade har det varit svårt att föra en sansad diskussion och debatt när det gäller dessa frågor. Det blir lätt låsning och konfrontation, och jag känner mig sannspådd.

Precis som vi har varit inne på tidigare visar många av de avtal som har slutits på arbetsmarkanden att de fackliga organisationerna har för-

stått dessa frågor bättre än åtminstone en del av oss politiker. Man har också förstått betydelsen av att jobba med former för att minska hindren in på arbetsmarknaden.

Socialdemokraternas förslag är att fördubbla arbetsgivaravgiften. Frågan är om det leder åt det håll vi alla hoppas på.

Det verkar inte spela någon större roll vilken fråga man ställer, för kommentarerna blir ändå helt andra. Låt mig dock ställa frågan ännu en gång till Patrik Björck: Vi borde egentligen ha talat om arbetsrätt och arbetstider under denna debatt, så på vilket sätt ska de förslag som du och de som varit före dig i debatten lagt fram underlätta och förbättra på arbetsmarknaden och minska arbetslösheten?

Det är där du har lagt fokus i debatten och diskussionen, så därför förtjänar min fråga ett svar när jag nu ställer den en gång till.

Anf. 113 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Det som har framförts från en mängd olika talare är att man hyllar den svenska modellen. Skillnaden är att ni lägger fram förslag som försvårar den svenska modellen och som kanske till och med urholkar den svenska modellen medan de förslag som vi lägger fram stärker den svenska modellen.

Göran Lindell vill föra en sansad debatt. Ett sätt att göra den sansad är att berätta om du vill höja eller sänka ungdomslönerna. Det är väldigt svårt att debattera med någon som inte är tydlig med vad man vill. Sedan är det inga problem med att föra den debatten.

Våra förslag är till för att stärka den svenska modellen och därmed svensk arbetsmarknad – och därmed också medverka till en bättre fungerande arbetsmarknad.

Om man som Göran Lindell vill ha statlig inkomspolitik, fru talman, går man rakt emot den svenska modellen. Om man som Göran Lindell vill försämrade anställningstryggheten går man också rakt emot den svenska modellen. Då förstör man förutsättningarna för den framgångsrika arbetsmarknadsmodell som vi har haft här i landet, som har tjänat det här landet och som vi har haft stor nytta av i många decennier. Den håller man på att urholka sakta men säkert.

De förslag som vi lägger fram i det här betänkandet, om de går igenom vid voteringen, stärker den svenska modellen och därmed indirekt svensk arbetsmarknad.

Anf. 114 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! När man lyssnar till Patrik Björck skulle man kunna tro att det redan är första maj. Men det lät mer som ett förstamajtal från en företrädare för KPML(r) än från Socialdemokraterna. Den här agitatoriska stilen har såklart ett visst underhållningsvärde, men jag tror egentligen inte att det gynnar vare sig det politiska samtalet eller samhället i stort.

När det gäller det Patrik Björck tog upp, min kommentar till Miljöpartiet: Jag sade att om man har utgångspunkten att rensa bort allt som har ett kristet ursprung i den svenska kulturen, då måste man också i konsekvensens namn ta bort korset i den svenska flaggan. I min värld är det ett logiskt och stringent resonemang, men Patrik Björck tycker att det är horribelt. Du kanske har en egen, socialistisk logik – jag vet inte.

Patrik Björck beskyller mig eller mitt parti för att vara arbetarfientligt och fackföreningsrörelsefientligt. Om det hade varit fallet tror jag inte att mitt parti under den senaste tiden hade seglat upp som det näst största partiet inom LO-kollektivet. Eller menar Patrik Björck att Sveriges löntagare är så pass okunniga att de i stora massor skulle stödja ett parti som var direkt fientligt mot dem? Så är det naturligtvis inte.

Patrik Björck tror säkert att han är arbetarvänlig när han utmålar Sveriges företagare som skurkar som bara vill utnyttja människor, som måste hållas i schack genom regler och som man måste försvåra verksamheten för så mycket som möjligt. Men det är inte en löntagarvänlig politik.

Något av det mest viktiga och väsentliga för att förbättra villkoren för Sveriges löntagare är att se till att det finns jobb. God tillgång till jobb är den mest arbetarvänliga reformen vi kan införa. Men där har Patrik Björck inga lösningar.

Sedan tar du upp partihistorik. Det stämmer att vi har saker i vår partihistoria som jag skäms för och som vi försöker göra upp med. Det har alla partier – inte minst Socialdemokraterna. Skillnaden är att ni inte ens försöker göra upp med det.

I ditt partis barndom kunde ledande företrädare stå och prata om mord och terror som legitima sätt att bedriva politik på. Ni har instiftat Rasbiologiska institutet.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Tiden är ute.)

Ni har tvångssteriliserat människor. Ni har samarbetat med kommunister och gör det än i dag.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Nu måste ledamoten sluta.)

När det gäller partihistorik och demokrati ska du inte läxa upp mig, utan du ska skämmas och veta hut.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Det är inlägg på två minuter i replikskiftena. Jag ber ledamöterna att följa de reglerna.)

Anf. 115 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Och jag behöver naturligtvis inte läxa upp Mattias Karlsson, för det gör talmannen så bra själv.

Detta är mycket bekymmersamt. Mattias Karlsson säger att han vill ha ett bra samtalsklimat och så vidare. Men bekymret är att om man vill ha det, då måste man börja med att vara ärlig och hederlig. Jag kan inte citera ordagrant, men i anförandet antydde Mattias Karlsson att Sverigedemokraterna har stått för arbetsrätten och har en historia där man har kämpat för den svenska modellen. Men det är ju inte sant.

Då blir det svårt, fru talman, att föra det samtalet – om man inte är sanningsenlig. Det var det jag försökte rätta till, just för att jag är intresserad av samtal.

Det som stämmer är att Sverigedemokraterna har en historia med en stark fackföreningsfientlighet. Man har ganska nyligen nödtorftigt gjort en liten make-over i sin arbetsmarknadspolitik, just för att inte framstå som omöjlig att välja för löntagargrupperna. Ungefär på samma sätt som

man har låtit håret växa ut och har bytt ut skinnpajen mot kostymen har man nödtorftigt maskerat sin fackföreningsfientliga arbetsmarknadspolitik, just för att inte skrämma bort löntagargrupperna. Det är sanningen!

Försöker man dölja det försvårar man ett samtal och en debatt, och det var det jag ville komma fram till i mitt inlägg.

Anf. 116 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att i vårt principprogram, som är vårt mest grundläggande dokument, lyfts fackföreningarnas betydelse fram. Vi är på intet sätt ett fackföreningsfientligt parti.

Patrik Björck lyssnade nog inte så noga på mitt anförande, för jag pratade inte om mitt parti inledningsvis – det som han har hakat upp sig på – utan jag pratade om socialkonservatismen som ideologi. Det är ett historiskt faktum att den har varit bidragande till att etablera arbetsrätt och stärka löntagarnas villkor i Europa historiskt sett, i bland annat Tyskland och Storbritannien. Jag sade att jag tyckte att det var positivt och att det är något som vi också vill värna om, den traditionen.

Den svenska modellen värnar vi. Frågan är om Socialdemokraterna gör det. Det absolut största hotet mot den svenska modellen på lång sikt menar jag är Europeiska unionen, såsom den är utformad i dag. Men där lägger sig Socialdemokraterna platt i fråga efter fråga.

Du säger att vi försöker maskera att vi är fackföreningsfientliga eller löntagarfientliga. Vi är det inte och har aldrig varit det. Men det är befriande att Patrik Björck inte ens försöker maskera att Socialdemokraterna fortfarande är ett företagarfientligt parti.

Anf. 117 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Man behöver inte gå längre än till det aktuella betänkandet och läsa den reservation som vill förhindra fackföreningar att sluta kollektivavtal. Så långt behöver man ta sig, fru talman, för att konstatera att Mattias Karlsson företräder ett fackföreningsfientligt parti – det räcker med att man slår upp det här betänkandet! Längre än så behöver man inte gå.

Vill man fortsätta kan man naturligtvis gräva upp hur mycket dynga som helst ur historien. Men det räcker att gå till det här betänkandet, så har man fackföreningsfientligheten tryckt på papper, svart på vitt. Så ser det ut!

Nej, vi socialdemokrater är inte emot företagare. Vi socialdemokrater för en företagsvänlig politik. Jag har träffat massor med företagare som är djupt bekymrade över den arbetsmarknad som vi har i dag, där man med illojal konkurrens konkurrerar ut hederliga, duktiga företagare. Det är hela branscher som faktiskt äts upp genom skattesmitning, dumpade sociala villkor och löner.

Den överväldigande majoriteten företagare är djupt bekymrade över den utvecklingen. De stöder oss socialdemokrater när vi vill ha ordning och reda på arbetsmarknaden, där man som företagare kan konkurrera med bra produkter, bra service och ett sjyst hanterande av miljön och av de anställda.

Det stödet har vi, och den politiken för vi. Just nu är vi på väg åt ett håll där den typen av företagare får det svårare, där branscher äts upp av

en inre kräfte och där svensk arbetsmarknad håller på att erodera, till företagens och de anställdas förfång.
(Applåder)

Prot. 2012/13:97
24 april

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 april.)

15 § Migration och asylpolitik

*Migration och
asylpolitik*

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU7
Migration och asylpolitik.

Anf. 118 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Så är det då dags igen för ännu en migrationspolitisk debatt här i Sveriges riksdag. Frågorna vi debatterar är på inget sätt nya men otroligt viktiga.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 3, 13 och 16 angående skydd för tolkar, ändring av begreppet synnerligen ömmande omständigheter samt skärpt lagstiftning kring arbetskraftsinvandring i betänkandet SfU7 *Migration och asylpolitik*.

Samtidigt som den arabiska våren har övergått till blodbad i Syrien har den svenska migrationspolitiken svajat mer än vanligt. Vem som egentligen bär den blågröna migrationspolitiken och vilken linje som gäller har inte alltid varit lätt att förstå när hoten om uppbrott och kriser kring uppgörelsen avlöst varandra uppblandat med många olika besked från olika personer i den svenska regeringen.

En sak vet jag dock, nämligen att statsministern fortsätter att vara svaret skyldig till varför han i en så viktig fråga som migrationspolitiken inte har sökt bredare uppgörelser för Sveriges bästa.

I migrationsdebatterna under de senaste åren har jag tagit olika ingångar och utgått från olika perspektiv i debatten. Bland annat har jag samlat kraft härute i minnesmontern för Raoul Wallenberg. Där ligger det stenar från Budapest där han vandrade och bedrev sitt arbete. Där ligger också hans almanacka från 1944 där han antecknade möten, telefonnummer, utgifter för resor och bärare. Det var en av de få ägodelar som överlämnades till hans familj.

Med hjälp av skyddspassen – en föregångare till möjligheten att söka asyl – räddade Wallenberg många människor undan Förintelsen.

Jag är stolt över Raoul Wallenberg och över det som Sverige har gjort genom åren. På samma sätt som han visade mod och civilkurage mot dem som en gång flydde från nazisternas förföljelse måste vi i dag och i framtiden kunna erbjuda en fristad för de människor som flyr från vår tids totalitära regimer.

Detta kallas juridiskt för asylrätt. Asylrätten får aldrig avhumaniseras till flöden och volymer utan är en mänsklig rättighet och, för mig som socialdemokrat, en grundpelare. Det är helt oacceptabelt att göra inskränkningar i asylrätten och börja begränsa människors mänskliga rättigheter. Här får det aldrig råda något tvivel om var vi som land står.

Jag har i andra debatter tagit till mig av den danska författarinnan Janne Teller och hennes bok *Om det var krig i Norden*. Det handlar om att vända på perspektiven, alltså om det blev krig här i Sverige och inte någonstans långt borta, och om att stanna upp och försöka vända på perspektiven – att det är vi som blir flyktingar i ett främmande land. Hur skulle vi då vilja ha det, och hur skulle vi vilja bli bemötta? Vad kan och borde vi göra bättre i svensk migrationspolitik? Även om vi är bra kan vi bli bättre och inte minst höja rösten i Europa.

Vi ska inte bygga murar i EU mot omvärlden. Vi kan inte med ena handen heja på när människor kämpar för demokrati och frihet och med andra handen väldigt snabbt smälla igen dörren de gånger som inte framgång uppnås. Det är inte acceptabelt att människor riskerar sina liv i rangliga båtar över Medelhavet från Nordafrika till Europa.

För mig som socialdemokrat och för Socialdemokraterna som parti är det mycket viktigt att vi får ett starkare samarbete i asyl- och flyktingpolitiken inom EU.

När europeiska länder nu driver en allt striktare migrationspolitik måste den svenska rösten i EU vara än tydligare när det gäller kravet på gemensamt ansvarstagande och upprätthållande av internationella konventioner.

Människor på flykt undan krig och förtryck ska inte mötas av uttalanden om illegal migration och stängda gränser utan av ett värdigt mottagande och en rättssäker asylprocess. Här har vi mycket att göra.

I en debatt som vi tidigare hade tog jag som utgångspunkt krönikan med rubriken: Därför har Danmark ingen Zlatan. Zlatan är inte bara en av världens största fotbollsspelare utan också en produkt av svensk invandringspolitik, kompletterad med den viktiga ingrediensen folkrörelse. En produkt av Sverige, lika mycket svenskt kulturarv som en midsommarstång i Rättvik, skrev krönikören i Östersunds-Posten.

Fru talman! Oavsett vad jag har valt för utgångspunkter för att ge liv och perspektiv åt debatten har vår socialdemokratiska migrationspolitik legat fast. Migration handlar om människor och möjligheter. En socialdemokratisk migrationspolitik utgår från en stark solidaritet människor emellan. Sveriges största problem är att arbetslösheten stiger och skolresultaten sjunker, inte att människor kommer hit.

Fru talman! Om det är någonting som jag verkligen saknar i den blågröna migrationspolitiken är det diskussionen om och ansvaret för hur det svenska flyktingmottagandet ska se ut och hur det ser ut i dag. Denna debatt måste upp på agendan.

I dag bärs flyktingmottagandet i vårt land till mycket stor del upp av enskilda kommuner. Så kan det inte fortsätta. Det är till landet Sverige man kommer, och alla Sveriges kommuner måste ta ett solidariskt ansvar för flyktingmottagandet.

Jag är helt övertygad om att det behövs ett ökat nationellt ansvar för att stödja de kommuner som i dag tar ett mycket stort ansvar. Mottagandet måste utvecklas. Migrationsverket har ett större ansvar gentemot kommunerna än man i dag har resurser för, och ansvaret gentemot kommunerna måste tydliggöras.

Under den tid som asylsökande väntar måste Migrationsverket ta ett större ansvar för den sökandes sociala situation.

Vi har varit tydliga som parti med att vi vill införa en solidaritetsbonus för att stödja kommuner som under de senaste åren har tagit ett mycket stort ansvar. Men i grunden behövs ett nytt flyktningmottagande som tydliggör både statens och alla kommuners ansvar för mottagandet.

Vi är också tydliga med att lagen om eget boende, EBO, måste avvecklas. Dagens utformning leder till att människor, och i synnerhet barn, far illa när de bor i överfyllda lägenheter.

Regeringen har misslyckats både med jobben och med bostadspolitiken. Arbetslösheten ökar, och få bostäder byggs. Det får konsekvenser inom detta område precis som i samhället i övrigt.

Den etableringsreform som regering har genomfört i syfte att nyanlända snabbt ska ut i jobb har inte fått avsedd effekt och behöver därför utvärderas.

Fru talman! Det är inte bara flyktningmottagandet som behöver stå i fokus. I förra veckan rapporterade Sveriges Radios *Ekot* att Sverige förra året inte klarade av att leva upp till sitt åtagande att ta emot 1 900 kvotflyktingar. Det är någonting som faktiskt får mig som lagstiftare och politiker att skämmas. Jag tycker inte att man ska ställa människor mot människor. Men de som har det absolut tuffast och är mest utsatta är dessa människor. Det handlar bland annat om flyktingar som har varit utsatta för tortyr och våldtäkt och som har fått skador från krig och förföljelse och är i stort behov av vård och stöd. Det handlar också om barn som har förlorat hela sina familjer i det krig som de har flytt från. Detta uppger UNHCR.

Att detta misslyckande beror på att Migrationsverket inte har fått fram tillräckligt många platser i kommunerna och att kommunerna oftast pekar på att bostäder saknas kan räcka som en förklaring men definitivt inte som ett svar när frågan ställs till ministern om hur detta kan bli bättre.

Jag vill gärna här i dag få veta från majoritetens företrädare vad regeringen och ni har tänkt göra för att säkerställa att vi inte även detta år misslyckas med vårt åtagande när det gäller kvotflyktingar.

Herr talman! Det är ingen hemlighet att vår uppfattning är att begreppet synnerligen ömmande omständigheter har kommit att tolkas alltför restriktivt och måste ändras.

Vi har drivit på för en förändring under de senaste åren, och jag tycker att det är bra att ni har tagit ett steg framåt när det gäller barn och nu utlovar en förändring före mandatperiodens slut. Jag är dock besviken på att ni inte vågade gå hela vägen. Det duger inte att sitta i tv-sofforna och säga en sak och när ni sedan har möjligheten att på riktigt förändra lagstiftningen visa att det bara är tomt prat. Ärligt talat: Är ni nöjda med den förändring ni nu aviserat? Är det så långt krafterna och viljan räckte? Är det detta vi har debatterat och visat att det finns en bred enighet om i Sveriges riksdag?

Herr talman! Avslutningsvis vill jag i debatten lyfta upp arbetskraftsinvandringen. För oss socialdemokrater är arbetskraftsinvandring i grunden något väldigt positivt. Att människor flyttar dit jobben finns är en naturlig del i en globaliserad värld. Sverige är ett tydligt exempel på att den kunskap, arbetskraft och mångfald som har kommit hit också har haft väldigt stor betydelse för vår tillväxt och utveckling. Det förutsätter dock ordning och reda på arbetsmarknaden, en stärkt roll för arbetsmark-

nadens parter och full respekt för villkor och kollektivavtal så att oseriösa arbetsgivare inte kan utnyttja människor på flykt.

Dagens lagstiftning när det gäller arbetskraftsinvandringen måste förändras, och jag sträcker här i dag ut en hand till regeringen och majoritetsföreträdarna. Om ni menar allvar med att ni står upp för den svenska modellen, för sjysta villkor och för en hållbar arbetskraftsinvandring, låt oss då göra några viktiga förändringar!

Migrationsverket måste få i uppdrag att följa upp de ansökningar om arbetstillstånd som beviljas och säkerställa att rätt avtal gäller. Man behöver kontrollera inbetalda skatter och avgifter så att det motsvarar den lön arbetsgivaren har uppgivit. Arbetstillstånden behöver bli rättsligt bindande, och sanktionsmöjligheterna mot de företag som missbrukar systemen ska vara kännbara. Det är nödvändigt med förhandskontroller av arbetsgivare så att människor som har missbrukat systemet inte får tillstånd.

En seriös politik för arbetskraftsinvandring bjuder inte upp till dans med oseriösa företagare. Det är tid att ta ansvar.

(Applåder)

Anf. 119 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! I många år var som bekant all debatt om migration och asylpolitik i praktiken omöjlig i det här landet. Inget riksdagsparti vågade ta i frågan annat än när det gällde att förespråka ökad invandring, fler flyktingar och ökade satsningar på andra än det egna landets befolkning. Vi är många som genom åren har ställt oss frågan varför det förhåller sig på det sättet.

I ett försök att besvara frågan skulle jag vilja citera min partikollega Richard Jomshof, som fredagen den 19 april i år debatterade de interna gränskontrollerna här i kammaren. Han sade: "Ett svar som jag vill ge är naturligtvis undermåliga politiker men också undermåliga journalister." Sveriges journalistkår bär onekligen en stor del av skulden till att debatten förts så ensidigt i det här landet under flera decennier. Varje lögn om massinvandringen och dess påstådda förträfflighet har upphöjts till sanning, medan varje sanning om massinvandringens konsekvenser för samhället har tystats ned.

Man hade kunnat tro att det skulle finnas en eller annan folkvald politiker i det här landet som hade ryggrad nog att stå upp för de svenskar som hjälpte till att bygga landet eller åtminstone för dem som är rättmätiga arvtagare till dem som byggde landet – våra föräldrar och förfäder. Men det krävdes att ett helt nytt politiskt parti tog sig in i Sveriges riksdag för att debatten skulle vara möjlig. Sedan Sverigedemokraterna kom in i riksdagen 2010 har debatten om massinvandringen kommit i gång – långt efter de allra flesta andra västliga demokratier, men bättre sent än aldrig.

Herr talman! Jag vill också säga att det är väldigt hedrande och en stor ära att få vara en av dem som får vara med och ta debatten. Vi behandlade för ett år sedan ett liknande betänkande i socialförsäkringsutskottet, om just migrationspolitik med anledning av motioner från allmänna motionstiden. Då påpekade jag bland annat att alla forskare och alla ekonomer – alla som har försökt räkna på vilka de samhällsekono-

miska konsekvenserna av den förda massinvandringspolitiken är – har kommit fram till att den här politiken är till ekonomisk skada för Sverige.

Jag räknade upp professorerna Bo Södersten, Jan Ekberg, Kjetil Storresletten och docent Jan Tullberg. Jag nämnde dessa forskares avhandlingar samt välkända beräkningar och artiklar. Ingen av mina motdebattörer opponerade sig mot att dessa beräkningar faktiskt finns. Jag tolkar det som att alla politiker i den här församlingen är väl medvetna om att beräkningarna existerar, vad de innebär och att vi faktiskt förlorar väldigt mycket på den förda massinvandringspolitiken. Det är en stor förlustaffär för Sveriges invånare.

Något annat jag nämnde i förra årets debatt är att Sverige ligger långt efter andra jämförbara länder. I andra länder, som till exempel Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Finland, Danmark, Österrike med flera, har man nämligen sedan länge insett att massinvandringen medför stora problem och stora kostnader. Där uttalar sig också ledande företrädare för äldre, etablerade partier – såväl socialdemokratiska som liberala och konservativa – i samma ordalag som Sverigedemokraterna gör i Sverige.

Här lever dock de största partiernas företrädare kvar i föreställningen att alla lögnar till stöd för fortsatt massinvandring är någonting gott och att varje sanning som grund för ett ifrågasättande är av ondo. Inte heller på denna punkt var det någon i riksdagen som ifrågasatte det faktum att politiker över hela det politiska spektrumet i de flesta andra länder har kommit till samma insikt som Sverigedemokraterna. Jag tolkar det som att samtliga riksdagens ledamöter, i alla fall de som sitter i det här utskottet, var medvetna om detta redan för ett år sedan. Det underliga var bara att riksdagens majoritet, trots att man kände till fakta i målet, valde att bortse från det.

Herr talman! Vad har då hänt sedan den debatt vi hade för ett år sedan – sedan alla dessa fakta accepterades? Jo, tonläget från andra västländer har skärpts ytterligare. I till exempel Storbritannien presenterade premiärminister David Cameron så sent som i mars i år en rad förslag på hur man ska förhindra ekonomisk massmigration. Framför allt är det möjligheten att flytta till Storbritannien och leva på bidrag som Cameron vill begränsa. Det är tvärt emot hur den brittiske premiärministerns kollega här i Sverige, Fredrik Reinfeldt, gör. I Sverige ska nämligen till och med de som vistas illegalt i landet få tillgång till all offentlig service.

Cameron föreslår alltså begränsningar i tillgången till offentlig finansierad hälsovård och socialhjälp för EU-migranter. Det kommer även att bli mer kännbara påföljder för arbetsgivare som anställer illegala invandrare och för hyresvärdar som hyr ut lägenheter till personer som inte har rätt att vistas i landet. Intressant är också att oppositionen i Storbritannien, socialdemokratiska Labour, i det här sammanhanget riktade in sig på att regeringen har misslyckats med att förhindra illegal invandring. Man verkade inte ha mycket att anföra emot de nya åtgärdsförslagen i sak, utan det var som sagt regeringens misslyckande med att stoppa illegal invandring man opponerade sig mot.

I Danmark har socialdemokraterna också föregått med gott exempel när de uttalat sig för utvisning av de militanta islamister som har låtit sig rekryteras till inbördeskriget i Syrien för att strida på al-Qaidas sida. Från Frankrike rapporterades i augusti förra året att den nye socialdemokratiska presidenten François Hollande har tagit vid där den avgångne, kon-

Prot. 2012/13:97
24 april

*Migration och
asylpolitik*

servative Sarkozy lämnade: Man stängde ned ett antal romska läger och utvisade dussintals romer ur landet.

Det var några exempel. Samtidigt som andra länder i Europa går framåt i utvecklingen går vi i Sverige åt fel håll i allt snabbare takt. Under den borgerliga regeringens tid vid makten i Sverige har invandringen slagit nya rekord flera gånger om. År 2012 beviljades 111 000 uppehållstillstånd, och därmed är vi uppe i över 1,6 miljoner uppehållstillstånd sedan 1980. Från den 1 juli 2013, alltså i år, om några månader, kommer Sverige att erbjuda tandvård, sjukvård och läkemedel på betydligt bättre villkor till personer som bryter mot svensk lagstiftning än till vanliga medborgare.

Sverige kommer att erbjuda svensk välfärd till utlänningar som håller sig undan verkställande av avvisningsbeslut och som befinner sig illegalt inom Sveriges gränser. Detta blir verklighet i och med samarbetet som regeringen har med Miljöpartiet.

Ett annat exempel på att Sverige går bakåt i utvecklingen är att det nyligen blev tillåtet med böneutrop från moskén i Fittja utanför Stockholm. Det är inte nog med att assimilation av muslimer redan nu är så gott som omöjlig på grund av det stora inflödet så att de bildar parallella samhällen med seder och värderingar som diametralt skiljer sig från de svenska. De tillåts dessutom uppföra fullskaliga moskéer och får möjlighet att manifesteras sin religion genom böneutropen.

Jag menar att varje nytt steg som tas i den riktningen är ett steg bort från ett sammanhållet Sverige. Det är ett steg bort från assimilation. Det är ett steg bort även från integration, som jag vet att de flesta andra politiker i utskottet förespråkar. Det är ett nytt steg i riktning mot en anpassning av det svenska samhället efter de nytillkomnas behov och önskemål. Jag menar att det är de som flyttar till Sverige som ska anpassa sig till oss och inte tvärtom.

Jag vet att många skulle vilja hänvisa till religionsfriheten i det här fallet. Religionsfriheten i Sverige infördes i syfte att möjliggöra för svenskar att utträda ur Svenska kyrkan. Den infördes för att svenskar skulle kunna utöva sin kristna tro utan påbud och politisk styrning.

Det gjordes också för att svenskar skulle kunna avsäga sig all religiös tro helt och hållet och även för att utländska ambassadörer, diplomater och i enstaka fall arbetskraftsinvandrare skulle kunna bo i Sverige utan att först behöva konvertera till vår luthersk-evangeliska tro.

Religionsfriheten infördes inte i syfte att möjliggöra för utlänningar att välla in över landets gränser i hundratusental, att föra med sig sina egna religioner eller ideologier, sina vidskepelser och vanföreställningar, och ställa krav på det svenska samhällets anpassning till dessa.

Religionsfrihet är ett privilegium. Det är en frihet under ansvar. Den kan bara värnas i Sverige genom en ansvarsfull invandringspolitik. En sådan politik har vi inte i Sverige i dag. Nya moskéer planeras och byggs runt om i landet, och splittringen av Sverige fortsätter.

Herr talman! Jag vill förtydliga att Sverigedemokraterna står för att vi ska bibehålla religionsfriheten. Det är invandringspolitiken vi vill ändra på, om nu någon tolkade det på något annat sätt.

Herr talman! När vi i höstas debatterade regeringens budgetproposition hade vi i socialförsäkringsutskottet att ta ställning bland annat till utgiftsområde 8 Migration. Migrationsminister Tobias Billström stod då här i kammaren och gjorde klart att Migrationsverket får alla pengar det vill ha. De nedskärningar på Migrationsverket som Sverigedemokraterna föreslog var helt orealistiska och omöjliga att genomföra.

Med tanke på de uppgifter som kom fram i Sveriges Televisions *Uppdrag granskning* för tre veckor sedan börjar man ställa sig frågan om det kanske inte är så omöjligt ändå. Där visades nämligen att det pågår ett fruktansvärt slöseri.

I värmländska Glava placerades fler asylsökande än det finns fast boende invånare. Inte nog med att Migrationsverket missbrukar invånarnas välvilja och gästfrihet. Det är samtidigt så desperat efter boende åt asylsökande att det betalar nästan vad som helst för undermåligt boende.

Ett exempel var att man inhyste sex vuxna personer i ett utrymme på 16 kvadratmeter. För dessa 16 kvadratmeter betalar Migrationsverket 45 000 kronor i månaden. Det slutar inte där. Exempelen på hur hanteringen av flyktingströmmen missköts är många.

Men regeringen har som sagt sett till så att alla pengar finns för att man ska kunna slösa så hejdlöst som man gör. Det får kosta vad det vill. Om bara inflödet av nya migranter och asylsökande fortsätter att öka är regeringen nöjd. Om bara volymerna upprätthålls är allting bra.

Vad har vi då för opposition i riksdagen? Ja, Miljöpartiet, som är ett av världens allra mest extremt massinvandringsförespråkande partier, har ett samarbete med regeringen, så det opponerar sig inte alls.

Hur är det då med Socialdemokraterna? Ja, när vi debatterade migrationsanslagen i höstas hade Socialdemokraterna ingen avvikelse från regeringens förslag över huvud taget och ingen egen politik på området.

När regeringen anslår alla medel som krävs för att upprätthålla västvärldens mest ansvarslösa massinvandringspolitik, då lyser socialdemokraternas opposition med sin frånvaro. Visst hade man ett antal motioner. Men de man önskade bifalla hade uppenbarligen ingen inverkan på budgeten. I så fall hade de haft några egna anslag i budgeten, kan man tänka sig.

Tittar vi på de reservationer som finns i betänkande nr 7, som vi nu debatterar, ser vi att under första punkten i betänkandet avstyrks återigen min motion om att regeringen ska redovisa hur stora kostnaderna för asyl- och anhöriginvandringen är. Den här gången görs det med motiveringen att "asylrätten bygger på internationella konventioner om mänskliga rättigheter och är inte en fråga om ekonomi".

Herr talman! Det är en fråga om ekonomi. Det är därför som inget annat land än Sverige väljer att vantolka de internationella konventionerna till sin egen nackdel på det sätt som Sverige gör. Lögnen upphöjs återigen till någonting ädelt och gott.

Herr talman! Sverigedemokraterna har lagt fram en lång rad förslag som syftar till att komma tillrätta med asylmissbruk, människohandel och organiserad brottslighet. De sju gamla partierna i riksdagen avstyrker samtliga förslag. Men i flera andra europeiska länder är det regeringspolitik.

Sverige kommer tyvärr att fortsätta halka efter så länge vi har en regering som vägrar att ta sitt förnuft till fånga på dessa områden. Vi i Sverigedemokraterna står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande ska jag yrka bifall endast till hälften av dem. Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 4, 14, 21, 32, 38 och 40.

Anf. 120 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Vi kan titta på utvecklingen. David Lång inledde med att tala om framgången som Sverigedemokraterna har bidragit med genom att komma in i parlamentet. En tydlig sak kan vi se. Svenskarna har i dag en än mer generös inställning till flyktingar och invandrare. Det kanske är så att Sverigedemokraterna och den debatt ni för också bidrar till den positiva utvecklingen. Det kan jag tacka för.

Vi kan titta på de utmaningar vi har framför oss. Vi står inför dramatiska demografiska förändringar. Allt färre unga ska försörja allt fler äldre, och hur ska det gå till? För tillfället går det fyra personer i åldern 15–64 år på varje person över 65 år. Flyttar vi fram tiden till 2060 kommer det att gå endast två personer i arbetsför ålder på varje 65-plussare.

Det är en utveckling som vi vet kommer att öka. Från 2015 kommer den utvecklingen att gå allt snabbare. Man pekar redan på att inom fem år kommer Sydeuropa att ha problem att få arbetskraften att räcka till. Inom tio år är det en verklighet här hemma.

Vi behöver inom kort fler som kan jobba. Det räcker inte lång väg med dem som finns här. Det vore intressant att få höra: Ser Sverigedemokraterna migration och arbetskraftsinvandring som en möjlighet i de utmaningar vi står inför?

Anf. 121 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att Fredrik Lundh Sammeli kraftigt övervärde-
rar möjligheten att lösa de demografiska utmaningarna med arbetskrafts-
invandring. Det är fortfarande så att det tar väldigt lång tid för invandrare
att komma i arbete, i genomsnitt sju år.

Den arbetskraftsinvandring vi hade på 60- och 70-talet brukar också
nämnas ganska ofta. Löser man problemet genom att ta in fler invandrare
minskar man incitamenten för näringslivet att omstrukturera industrin.

Vi såg till exempel hur det var när finanskrisen slog till 2008–2009.
Vi hade arbetslöshet redan dessförinnan. Det blev ännu högre arbetslös-
het. Företagen slimmade sina organisationer, effektiviserade och satsade
på teknisk utveckling just för att öka produktiviteten och därmed över-
leva.

Den utvecklingen hade kommit betydligt tidigare om vi inte redan
hade haft en väldigt hög invandring.

Det har talats om den demografiska utmaningen väldigt länge. Jag
kommer ihåg att jag själv skrev en artikel i vår egen partitidning SD-
Kuriren så tidigt som 2004. Då började jag en nedräkning: Nu är det bara
tio år till dess att den sista 40-talisten går i pension. Det är 40-talistgene-
rationen som är den stora generationen.

I år är det 2013. Nästa år går den sista 40-talisten i pension. Är det då
som vi ska börja tjäna på massinvandringen? De flesta företrädare för de
gamla partierna i den här församlingen brukar hävda att när 40-talist-
generationen är borta från arbetsmarknaden behöver vi massinvandring.

Anf. 122 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Sverigedemokraterna eller David Lång särskilt bryr sig om jobben, utan ni använder arbetslöshetsfrågan som belägg för er linje att minska invandringen.

Det är er högerpolitik och inte invandringen som hotar jobben och välfärden i vårt land.

Jag hörde David Lång peka på att förra året fick 112 000 människor uppehållstillstånd i Sverige. Det stämmer, men då ska man också komma ihåg att 18 000 av dem är flyktingar och skyddsbehövande. Bakom dessa siffror som du slänger dig med i debatterna finns en verklighet som handlar om människor som kommer hit som arbetskraftsinvandrare, människor som rör sig inom EU och EES, adoptivbarn, människor som återförenas med sina familjer och kvotflyktingar. Att baka ihop alla dessa och tala om massinvandring med 112 000 under 2012 är inte korrekt.

När kommer du att nämna att det förra året var 48 000 människor som lämnade Sverige? Det är svenskar som hittade kärleken i ett annat land eller människor som valde att återvända till sitt tidigare land sedan kriget tagit slut.

Det är intressant att också titta på asylrätten. För mig är det en mänsklig rättighet och för oss som parti är det en grund. Frågan till David Lång är: Hur tycker Sverigedemokraterna att vi ska förhålla oss till FN-konventionerna? Hur många ska tillåtas söka asyl i vårt land?

(Applåder)

Anf. 123 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Fredrik Lundh Sammeli började med att säga att Sverigedemokraterna använder arbetslösheten som belägg för sin syn på invandringspolitik. Det är väl ganska starka belägg.

När det gäller flyktingar har vi som princip att man ska hjälpa folk i närområdena. Vi står naturligtvis för asylrätten. Alla ska kunna söka asyl, men alla behöver inte komma till Sverige. Vi kan hjälpa många fler i närområdena. En human politik borde rimligtvis innebära att man försöker hjälpa så många som möjligt.

Tyvärr konstaterar jag också att Socialdemokraterna i Sverige skiljer sig kraftigt inte bara från Sverigedemokraterna utan också från sina partikolleger i andra länder. Jag skulle ha velat ställa en motfråga, men jag har fått klart för mig att bara retoriska frågor är tillåtna så här i avslutningen av ett replikskifte. Jag önskar att Socialdemokraterna kunde vara lite mer som sina partikolleger i Danmark, Storbritannien eller åtminstone Frankrike. Varför de inte kunde bli det får väl bli en vilande fråga till nästa anförande.

Anf. 124 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Bakom det betänkande vi diskuterar i dag gömmer sig olika syn på mänskliga rättigheter och asylrätt och därmed också olika syn på hur människor som kommer till Sverige för att söka skydd eller arbete ska behandlas. Efter att ha hört David Långs anförande blev jag sugen på att inflika en liten grundkurs i demokrati.

*Migration och
asylpolitik*

Det står alla partier fritt att tycka till, och det har vi gjort. I det här betänkandet ryms både SD:s förnekande av asylrätten och vår syn, vi som vill något annat. Det är demokrati. Det är dock inte vår skyldighet att hålla med. Vi har rätt att säga ifrån och säga emot. Men framför allt är det inte vår skyldighet att diskutera utifrån era förutsättningar, lika lite som vi kommer att diskutera utifrån gamla nazistiska perspektiv om judebolsjevismen, som Ali Esbati säger. Lika lite kommer jag att diskutera huruvida UFO:n har någon typ av inverkan på vår ekonomi. Det är min demokratiska rättighet.

Nåväl, jag går vidare till det vi ska debattera i dag och som SD inte berörde något vidare. Vi debatterar i dag asylrätt, mänskliga rättigheter och hur vi som demokratiska partier tycker att Sverige ska behandla människor som kommer hit.

De förutsättningar för skydd som Sverige i dag använder sig av har en del kvar att önska innan vi till fullo lever upp till de krav och riktlinjer som internationell rätt och UNHCR anger, inte minst vad gäller begreppet väpnad konflikt, bedömningen av risk för förföljelse och förföljelse på grund av kön eller hbt-skäl. På samma sätt tycker vi i Vänsterpartiet att det finns klara brister i asylbedömning och asylprocess på både svensk och europeisk nivå.

I dag har jag dock valt att återigen särskilt belysa några konsekvenser av svensk migrationspolitik ur ett barnperspektiv samt rikta fokus på de nuvarande reglerna kring arbetskraftsinvandring.

Herr talman! Våra barn och andras ungar – det är ett uttryck som tyvärr beskriver den skillnad i livsvillkor och rättigheter som finns mellan olika barn i Sverige i dag beroende på deras ursprung. Jag får inte ihop dessa orimliga skillnader mellan olika barns villkor och rättigheter med det som vi ofta får höra här inne i kammaren när vi debatterar.

Det talas mycket om att alla barn ska ha samma rättigheter och möjligheter att leva och utvecklas och att de ska skyddas från övergrepp, våld och utsatthet. När man lyssnar på ytan verkar alla vara rörande överens. Men så är det ju det där med orden, att de kan betyda så olika saker och att de egentligen först fylls med verklig kraft och styrka om de leder till handling.

Herr talman! Runt om i landet sitter just nu ett antal familjer som hotas av splittring. Det är familjer där ena föräldern och barnen har uppehållstillstånd medan den andra föräldern inte har det. Oftast handlar det om personer som sökt asyl i Sverige och under tiden träffat kärleken och skaffat familj. Tyvärr ser vi att den lagändring som kom 2010 för att undvika det som kallas oskäligen familjesplittring inte har fungerat. Den har alltför många undantag, och allt för få har kunnat nyttja den. Framför allt ser vi att personer som saknar pass eller inte har kunnat verkställa sin utvisning nekas möjlighet att direkt från Sverige söka uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning.

Resultatet är att dessa familjer splittras för att den sökande ska återvända till hemlandet och söka därifrån eller från en ambassad i utlandet. I Sverige talar vi annars mycket om hur viktigt det är att ett barn har rätt till båda sina föräldrar, men i dessa fall verkar barnets rätt inte väga lika tungt. Det anses fullt rimligt att små barn ska vara utan sin ena förälder i minst sex månader. Ofta handlar det om betydligt längre tid. Vi har sett flera fall där den ofrivilliga splittringen har dröjt i årtal.

I allra värsta fall – vi vet att dessa fall finns – kan, när det rör ansökan från diktaturer som till exempel Iran, ett sådant återvändande innebära risk för tortyr eller död.

Våra barn och andras ungar, herr talman.

Hur kan vi tillåta att Sverige 2013 aktivt splittrar familjer på detta sätt? Hur ska vi förklara för lilla Selma, två år, Maxim, fyra år, Vanessa, också fyra år eller Miran på två och ett halvt år att deras rätt till sina pappor inte vägde lika tungt som en stelbent lagstiftning som kräver att ansökan lämnas in i utlandet? Det kan inte förklaras, för det finns inget rimligt svar. Lagen måste ändras.

Herr talman! När ett barn i Sverige omhändertas enligt lag med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, är det allvarligt. Det innebär att samhället tar över ansvaret för barnet eftersom det antingen far illa i sin hemmiljö eller är till fara för sig själv. Samhället träder in för att skydda barnet. Inte sällan är det just från föräldrarnas omsorgssvikt eller misshandel som barnet behöver skyddas.

Det här drabbar såklart även asylsökande barn. Svenska samhället har då samma skyldighet att se till barnets bästa och skydda det från våld och övergrepp och i stället erbjuda trygghet.

Det är här det kommer in igen, det här med våra barn och andras ungar. För medan den ena myndigheten, i detta fall socialtjänsten, försöker tillvarata barnens rättigheter släpper den andra myndigheten, Migrationsverket, taget om dessa barn och utvisar dem tillsammans med just de personer som inte kan ta till vara deras behov.

Herr talman! Om vi inte vill göra skillnad mellan våra barn och andras ungar krävs det konkret handling. Lagen måste ändras på en rad punkter, så att barn till asylsökande eller barn som själva befinner sig i asylprocessen ges samma rättigheter och skydd som alla andra barn i det svenska samhället.

Det innebär att ett LVU-omhändertagande måste räknas som verkställighetshinder och att ett tvångsomhändertaget barn inte kan utvisas utan att socialnämnden lämnat sitt godkännande.

Det innebär att föräldrar till barn i Sverige ska kunna ansöka om uppehållstillstånd häriifrån och inte behöva lämna barnet och landet.

Det innebär att försörjningskravet vid anhöriginvandring måste tas bort, så att familjer inte tvingas leva åtskilda av ekonomiska skäl.

Låt oss behandla alla barn i Sverige som våra barn och aldrig som andras ungar.

Herr talman! Den nuvarande arbetskraftsinvandringslagstiftningen kom till stånd i en överenskommelse mellan den borgerliga regeringen och Miljöpartiet. Lagstiftningen präglas av en välkänd borgerlig strategi, nämligen att lägga alla risker och allt ansvar på arbetstagaren och underlätta för arbetsgivaren att välja och vraka bland arbetskraft och göra sig av med den när det passar.

Sedan lagändringen genomfördes har vi sett exempel på hur thailändska bärplockare och skogsarbetare från Kamerun lurats på löner och erbjudits vidriga arbetsförhållanden. Från fackligt håll får vi rapporter om ett stort antal arbetsgivare som bryter mot krav på avtalsenliga löner, arbetstidslagstiftning och arbetsmiljölågstiftning.

Facket berättar om arbetare från hela världen som betalat stora summor till mellanhänder för ett arbetstillstånd där de först utlovats kollektivavtalsenlig lön och rimliga arbetsvillkor men sedan, vid ankomsten i Sverige, fått löner långt under miniminivå. De har fått bo hos arbetsgivaren och jobba ändlösa pass.

Facket berättar om frustrationen över att inte kunna hjälpa dessa utsatta människor, att inte ha möjlighet att fullfölja ett viktigt fackligt arbete som även kan gagna den utsatta. Så länge arbetstillståndet kopplas till en enskild arbetsgivare och arbetstillståndet inte baseras på ett bindande arbetserbjudande är det alltid arbetaren, arbetstagaren, som får ta konsekvenserna av oseriösa arbetsgivares regelbrott.

Klagar arbetstagaren på villkoren är det han eller hon som får sitt tillstånd indraget om man inte lyckas hitta ett nytt arbete inom ett par månader. Det är någonting som är svårt till och med för oss som lever här. Arbetsgivaren kan ostraffad fortsätta utnyttja ny utomeuropeisk arbetskraft.

Vi vet hur det låter från borgerligt håll. Inte sällan har Vänsterpartiet och andra delar av arbetarrörelsen anklagats för att vara protektionistiska och nationalistiska när vi har hävdat att all arbetskraft på den svenska arbetsmarknaden ska omfattas av samma rättigheter och regelverk. Det är en ohederlig beskrivning. I skuggan av borgerlighetens nya regler för arbetskraftsinvandring växer en ny arbetarklass utan rättigheter fram. De får utstå just de vidriga arbetsförhållanden som arbetarrörelsen har kämpat för att utplåna.

Vänsterpartiets solidaritet ligger, då som nu, alltid hos den som utnyttjas och fråntas rättighet till en lön att leva på, bra arbetsmiljö och avtalsenliga arbetstider. Det är en ovillkorlig solidaritet, oberoende av varifrån arbetskraften kommer eller vilket tillstånd som finns i fickan.

Herr talman! Regeringen och Miljöpartiet vet mycket väl hur läget på arbetsmarknaden är. Men ändå verkar de anse att dessa problem bäst löses genom att det ska vara möjligt att dra in arbetstagarens tillstånd. Offret för skrupelfria arbetsgivare ska alltså straffas, men inget ska göras åt arbetsgivaren.

Det är naturligtvis konsekvent av en regering som i alla delar skapat en parallell arbetsmarknad utan rättigheter för utomeuropeisk arbetskraft. Samtidigt är det beklämmande att de nya Moderaterna så tydligt visar upp samma gamla motstånd mot allt som kan skydda och förbättra villkoren för arbetstagaren.

Ur Vänsterpartiets perspektiv är det som behöver göras för att skydda utomeuropeisk arbetskraft från att utnyttjas ganska enkelt.

För det första ska arbetsgivaren vara skyldig att bifoga ett bindande anställningsavtal till en ansökan om arbetstillstånd. Då slipper vi situationer där arbetskraft luras hit under falska förutsättningar, och det blir möjligt för facken att agera om avtalsbrott sker. Lönen i anställningsavtalet blir ett golv. Det är alltid möjligt att förhandla fram en högre lön vid ankomst.

För det andra bör efterkontroller göras i ett samarbete mellan myndigheter och fack, så att villkoren efterlevs.

För det tredje ska arbetstagare som träder fram och berättar om missförhållanden hos arbetsgivaren få stanna i Sverige tillståndstiden ut. Det skulle göra att arbetstagare vågar berätta om missförhållanden utan att själva straffas.

För det fjärde ska arbetsgivare som utnyttjar papperslösa göras skadeståndsskyldiga. De nuvarande sanktionerna står inte alls i proportion till de vinster som arbetsgivare kan göra genom att systematiskt utnyttja papperslös arbetskraft.

Herr talman! De politiska skiljelinjerna i frågan om arbetskraftsinvandring är tydliga. Det är egentligen inte så svårt: lika lön för lika arbete och en trygg och välfungerande arbetsmarknad med lika rättigheter för alla. Men detta kommer gamla och nya moderater uppenbarligen att motsätta sig i alla tider.

Med detta, herr talman, ställer jag mig bakom alla Vänsterpartiets reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 18 och 22.

(Applåder)

I detta anförande instämde Marianne Berg (V).

Anf. 125 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Man kan konstatera att Vänsterpartiet i flera av reservationerna i det här betänkandet tar ställning på ett sätt som skulle innebära ännu större invandring, ännu fler beviljade uppehållstillstånd och ett ännu mer släpphänt regelverk än i dag.

Det är i och för sig ganska logiskt eftersom Vänsterpartiet i höstas ville anslå 500 miljoner kronor mer än regeringen på utgiftsområde 8 Migration. Men Vänsterpartiet brukar också vara mycket starkt kritiskt till att privata aktörer gör stora vinster inom vård, skola och omsorg.

Jag tänker då på programmet i Sveriges Television, *Uppdrag granskning*, för tre veckor sedan. Där framgick det att Migrationsverket betalade 45 000 kronor i månaden för 16 kvadratmeter boyta. Och det finns andra exempel på att företagare och entreprenörer har tjänat mångmiljonbelopp på ungefär samma sätt.

Jag undrar: Vad tycker egentligen Christina Höj Larsen och Vänsterpartiet om att privata aktörer tjänar så grova pengar på att Migrationsverket är desperat efter boenden för de asylsökande?

Anf. 126 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Det är en jättebra fråga som egentligen väldigt väl belyser skiljelinjerna mellan våra partier.

Vänsterpartiet är alltid, i alla lägen, emot att det görs vinster på skattemedel. Och Sverigedemokraterna är alltid, i alla lägen, emot invandring och flyktingar över huvud taget. Det skiljer oss som partier.

Vi är såklart också kritiska till att alla möjliga fixare runt omkring i kommunerna erbjuder väldigt skruttiga och hemska boenden för asylsökande. Men det innebär inte att vi inte ska ta emot asylsökande. Lösningarna för att få ett bra flyktingmottagande handlar bland annat om att alla kommuner ska ta emot och att man ska göra det på ett solidariskt och bra sätt.

Det är inte så att det saknas möjligheter. Vi har massor med plats, och vi har faktiskt också möjligheter att ta emot människor. Men vi behöver göra det på ett bra och ansvarsfullt sätt, där vi inte skänker bort våra skattepengar på något område.

Anf. 127 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Christina Höj Larsen! Att Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet har väldigt olika synsätt i migrationsfrågor är ingen nyhet. Men som en parentes kan jag nämna att just i det här betänkandet har vi någonting lite grann gemensamt. Både jag och Christina Höj Larsen har nämligen bifallit två yrkanden om arbetskraftsinvandring som innebär att arbetsgivare ska vara skyldiga att bifoga ett bindande anställningsavtal till ansökan om arbetstillstånd och att Skatteverket ska göra efterkontroll av att den utlovade lönen verkligen har utbetalats.

När det gällde den fråga som jag ställde svarade alltså Christina Höj Larsen att man är alltid emot vinster med skattemedel och att alla kommuner ska ta emot. Man är alltså emot privata vinster med skattemedel även på migrationsområdet. Samtidigt bedriver man trots allt en politik som innebär att det kommer hit så många att Migrationsverket blir helt desperata efter bostäder. Det finns alldeles för få bostäder, och Vänsterpartiet är också villiga att ständigt skjuta till mer pengar till den förda politiken.

Allt det här resulterar naturligtvis i att det blir stora vinster för dem som skakar fram bostäder, samtidigt som det finns folk som redan bor i Sverige som kanske skulle ha nytta av dessa bostäder i stället. Jag tycker att Vänsterpartiet nästan verkar delta i något slags strävan efter att sprida så mycket pengar omkring sig som möjligt i hopp om att de som lyckas roffa åt sig dessa pengar ska bli så positiva till invandring att den politiken kan fortsätta drivas.

Ser inte Vänsterpartiet att resultatet av den förda politiken blir just stora vinster på skattemedel?

Anf. 128 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Nej, det ser jag absolut inte. Jag tycker att det är ett otroligt snurrt resonemang. Som de som följer politik kanske har lagt märke till är rätten till bostad, utbildning och arbete central för Vänsterpartiet. Utifrån de riktlinjerna diskuterar vi all politik, och då gör vi aldrig skillnad på varifrån människor kommer. Det kan vara ett tips till David Lång att försöka ta in det perspektivet.

Jag skulle vilja ställa en intressant motfråga till SD. Den gäller tvåårsregeln och de många utländska kvinnor som gifter sig med svenskar, kommer hit och här utsätts för misshandel. Ofta gör SD sig till förespråkare för brottsoffren, men just i det här fallet talar SD väldigt tyst om just kvinnors möjligheter och rättigheter att stanna här när de har utsatts för brottslighet och misshandel. Som lagstiftningen ser ut just nu får kvinnor utstå väldigt allvarlig misshandel för att de ska kunna få möjlighet att stanna i Sverige efter att de har behandlats på detta vidriga sätt.

Det är någonting som återigen tydligt visar att för Sverigedemokraterna är det framför allt ursprunget som är viktigt och egentligen sällan

Anf. 129 EVA LOHMAN (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i SfU7.

Sedan tänkte jag att jag skulle lugna Fredrik Lundh Sammeli. Han var så fundersam över varför inte Sverige tog emot fullt antal kvotflyktingar. Vi tog förra året emot 1 853 kvotflyktingar. Det är alltså 47 färre än vad vi har avtal om, och det har lite grann att göra med att vi har svårt med platser. Det är svårt att förutse hur många asylsökande som kommer till Sverige. Vi har även problem med av- och utvisningar. Alla lämnar inte landet. Det är anledningen till att vi tar emot färre, men det är alltså 47 personer färre än vad vi har avtal om.

Samtidigt försöker Sverige också verka för att ge UNHCR en mer framträdande roll. Vi skänkte, om jag inte minns alldeles fel, 756 miljoner till UNHCR förra året, och det gör vi därför att migration är en positiv kraft som bidrar till ett rikare och öppnare Sverige. Sverige ska fortsätta vara ett öppet land som välkomnar människor oavsett om de söker skydd, vill arbeta här eller kommer hit som anhörig till någon som redan bor här.

Vi har en human, rättssäker och generös asylpolitik, och den ska vi värna om. Vi ska också värna om att den är reglerad, att det är individuella prövningar. Det är ett viktigt system som vi ska ha kvar.

Vi ska också värna om det öppna regelverk för arbetskraftsinvandring som har tillkommit genom alliansregeringen och Miljöpartiet. Vi behöver arbetskraftsinvandringen för att möta vårt framtida behov. Vi måste på sikt säkra den svenska välfärden, och reformen ger också människor från andra länder möjlighet att komma hit och förverkliga sina drömmar.

Vi har kanske det mest öppna regelverket för arbetskraftsinvandring i världen, i alla fall i Europa. Vi har inga kvoter, och vi gör ingen skillnad på människor utifrån färdigheter och utbildning.

Det nya med denna reform som trädde i kraft så sent som 2008 är att det är arbetsgivaren som bedömer vilket behov han eller hon har i sitt företag. Självklart måste vissa grundkriterier vara uppfyllda. Man ska kunna leva på lönen som man får. Man ska kunna ha ett försäkrings-
skydd, och arbetsvillkoren och anställningsvillkoren ska inte vara sämre än vad de är för andra i branschen, alltså svenska kollektivavtal eller praxis inom branschen.

Missförhållanden och utnyttjande av utländsk arbetskraft ska naturligtvis motarbetas. Sedan 2012 ställer Migrationsverket högre krav på nya företag som vill anställa och som har varit verksamma i ett år eller kortare tid. Företagen ska kunna visa att man garanterar lön i tre månader, och man ska också visa skattekontoutdrag för de tre senaste månaderna.

Vi menar att det är oacceptabelt att enskilda arbetsgivare inte följer de regler som gäller. Under våren kommer också regeringen med förslag för att ge fler verktyg till Migrationsverket som de kan använda när de ser att arbetstagare utnyttjas och missbrukas.

Jag vill understryka att de allra flesta som kommer hit för att arbeta gör det på sjysta villkor, och det är en uppskattad reform eftersom många

*Migration och
asylpolitik*

arbetsgivare som haft svårt att få tag på arbetskraft på det här sättet kan anställa människor från andra sidan jordklotet.

Vi hörde i det förra utskottets diskussion när Patrik Björck nämnde någonting om att var femte rekrytering misslyckas i Sverige enligt Svenskt Näringsliv. Så är det ju, och det beror till stor del på att arbetsgivarna inte får tag i kompetent arbetskraft. Då kan man alltså söka arbetstagare från andra länder.

Reformen är bra. Den är bra för de personer som kommer till Sverige och har möjlighet att skapa sig ett nytt liv.

Herr talman! År 2012 sökte närmare 44 000 personer skydd i Sverige. Under samma år fick, som vi tidigare har hört här, ungefär 110 000 människor uppehållstillstånd. Ungefär 17 400 eller närmare 18 000 av dem var skyddsbehövande. Andra var studenter, medföljare till studenter, arbetskraftsinvandrare och anhöriginvandrare. Det är alltså fel att ge sken av att det kommer 110 000 flyktingar eller asylsökande till Sverige. Så är det inte.

Antalet som söker asyl i Sverige är dock fortfarande högt. Det är väl sällan så enkelt att se värdet av asylrätten som när det gäller dem som flyr från Syrien i dag. Fram till i dag har ungefär 9 000 personer från Syrien fått asyl i vårt land, och det ska vi vara stolta och glada över. De allra flesta från Syrien får alltså uppehållstillstånd. För oss är det självklart att de ska ha sin sak prövad. Varje person som kommer till Sverige och knackar på dörren och säger att de behöver skydd och söker asyl här ska få sin sak prövad. Det är en mänsklig rättighet. Att hänvisa syrier som kommer hit till närområden för att få en plats i ett flyktingläger är inget alternativ, även om Sverige är en av de största givarna till UNHCR.

Ett så stort tryck på Sverige ställer naturligtvis stora krav på Migrationsverket, både vad gäller handläggningstider och boenden. Till detta kommer också att Migrationsverket handlägger ansökningarna om arbetskraftsinvandring. Verket arbetar hårt med att försöka förkorta handläggningstiderna så att de som väntar får snabbare besked. Men det finns stora utmaningar i detta, både genom att många inte kommer ut i etableringsprocessen så snabbt som man skulle önska eftersom det saknas platser för nyanlända ute i kommunerna men också för att återvändandet för dem som får avslag inte sker så snabbt som det borde göra.

Just återvändandet har regeringen under ett antal år haft fokus på. Ett långsiktigt samarbete har bedrivits mellan polisen, Migrationsverket och Kriminalvården i syfte att arbeta effektivare med av- och utvisningar. Människor som har lagakraftvunna beslut om av- eller utvisning kan också få hjälp med återetablering i sina hemländer. Det är viktigt att den som har sökt asyl får ett besked så snabbt som möjligt, oavsett om beslutet är negativt eller positivt.

Herr talman! De barn som har utvecklat eller är i riskzonen för att utveckla uppgivenhetssyndrom eller andra allvarliga sjukdomstillstånd ska uppmärksammas, oavsett vilken del av asylprocessen de befinner sig i. Det är särskilt viktigt att myndigheterna samverkar i denna fråga. Socialstyrelsen arbetar också nu med att ta fram en vägledning rörande stöd och vård för barn med uppgivenhetssyndrom.

I det ramavtal som Miljöpartiet och regeringen har är man överens om att personer som håller sig undan verkställighet av utvisning eller avvísning, alltså gömda och papperslösa, ska få laglig rätt till subvent-

ionerad vård som motsvarar den vård som asylsökande har tillgång till. Det innebär att papperslösa under 18 år har tillgång till

- fullständig vård
- regelbunden fullständig tandvård
- läkemedel.

Gömda och papperslösa vuxna har rätt till

- vård som inte kan anstå och mödrahälsovård
- hälsoundersökning
- tandvård som inte kan anstå
- läkemedel som receptförskrivs.

Dessutom kan landsting och regioner erbjuda mer vård förutom detta.

Herr talman! Sverige har också ett stort ansvar för den lokalanställda personal som arbetar för den svenska ISAF-styrkan. Det är självklart att Sverige har ett särskilt ansvar för tolkarna, och Försvarsmakten har så nyligt som i mars månad också deklarerat att man tar sitt ansvar. Frågan bereds nu i Regeringskansliet, och även Försvarsmakten och Migrationsverket arbetar aktivt med frågan.

Det är heller inte ovanligt att förföljelse på grund av homo- eller bisexuell läggning åberopas sent i en asylprocess eller när avvisnings- eller utvisningsbeslutet redan har vunnit laga kraft. Om det åberopas sent i en asylprocess ska det inte minska uppgiftens trovärdighet. Migrationsverket har haft en utbildning i normkritiskt synsätt, som det heter. Det ska införlivas i verkets utbildningsprogram. En särskild samordnare för hbtq- och genderfrågor har också tillsatts.

Migrationsverket har dessutom i regleringsbrevet för 2013 blivit ålagt att redovisa vilka metoder och verktyg myndigheten använder för att säkerställa rättslig kvalitet och hur myndigheten arbetar för att säkerställa likformig tillämpning i asylärenden där sexuell läggning och könsidentitet åberopas. Uppdraget ska vara klart och redovisas i juni månad i år.

Herr talman! Avslutningsvis kan jag säga att vi ska vara stolta över att Sverige har en bra och fungerande migrationspolitik vad gäller flyktinginvandring såväl som annan invandring. Vi har ett rättssäkert, humant och generöst system där fokus ska ligga på individen och dennes möjligheter att få sin sak prövad. Min uppfattning är att även om det är ekonomiska kristider i många av Europas länder får det aldrig användas som skäl till att stänga gränserna, dels för att migration har ett plusvärde i sig, därför att det stimulerar, öppnar upp och ger kraft åt samhällen, dels också därför att vi har ett moraliskt ansvar för att skydda människor som flyr undan krig, förföljelse och förtryck.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Prot. 2012/13:97
24 april

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 130 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Eva Lohman talade om arbetskraftsinvandring tidigt i anförandet, vill jag minnas. Moderaterna är som bekant regeringens största parti, och därmed får man betrakta det som det parti som bär störst ansvar för den förda regeringspolitiken. Argumenten från Moderaterna har genom åren ofta varit just att vi tjänar på invandringen därför att de kommer hit och kommer i arbete, och vi behöver arbetskraften för vår egen åldrande befolkning och så vidare, särskilt när 40-talisterna går i pension. Om vi bara inför en arbetslinje, tror man, kan vi se till att alla som kommer hit också omedelbart hamnar i arbete, och så kommer Sverige att tjäna på mångkulturen.

Problemet är ju att det inte funkar så. Det har aldrig funkat så. Det tar väldigt lång tid för nytillkomna att faktiskt komma i arbete. De system för instegsjobb som regeringen har infört innebär ju också att svenska skattebetalare sponsrar invandrades arbete, och därmed sponsrar svenskarna också sin egen arbetslöshet. Nystartsjobben, som förvisso gäller alla, även svenskar, nyttjas ju främst av invandrare eftersom de är överrepresenterade i arbetslöshetsstatistiken. Det innebär alla dessa kostnader, trots löften om att vi skulle tjäna på det i framtiden.

Jag skulle vilja ställa samma fråga till Eva Lohman som jag gjorde till Fredrik Lundh Sammelin tidigare. Nästa år, 2014, är den sista 40-talisten pensionsmässig. Då passerar de 65. Jag talade också i mitt anförande om att massinvandringen har motiverats med en massa lögn genom åren, så min fråga till Eva Lohman är: Tror Eva Lohman, Moderaterna, på fullt allvar att Sverige kommer att börja tjäna på massinvandringen från och med år 2015, eller är det dags att redan nu erkänna att alltihop bara var ett stort bedrägeri?

Anf. 131 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Jag är 40-talist själv, och jag har inga som helst planer på att gå i pension. Det kan jag säga.

Jag tycker att alla länder tjänar på migration. Man kanske inte gör det år 1, år 2 eller år 3, men man tjänar på migrationen.

Den bild av Sverige man får när man läser Sverigedemokraternas motioner är ett land med stängda dörrar, stängda fönster, där vi ska ange varandra om vi misstänker att någon inte har papper för att vistas här. Vi ska utvisa människor som är hemlösa och vi ska splittra familjer. Det är ett kallt land, som jag inte tror kommer att växa och vara ett öppet och rikt samhälle. På sikt kommer det att bli ett fattigt land.

Anf. 132 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret! Det är alltså Eva Lohman som ska rädda välfärden genom att inte gå i pension. Svaret är alltså ja, vi kommer att börja tjäna på massinvandringen från 2015. Är det så jag ska tolka svaret?

Annars tycker jag att det verkar som om Moderaterna har tänkt satsa på att fortsätta upprätthålla illusionen ett tag till, men jag undrar också hur länge till det kommer att hålla. Visserligen är svenska statens finanser ganska skapliga i dagsläget, så rent ekonomiskt går det kanske, men jag undrar om Moderaterna någonsin funderar över om svenska väljare verkligen går på det där särskilt länge till. Man kan lura en del av befolk-

ningen hela tiden och man kan lura hela befolkningen en kort stund, men man kan inte lura alla hela tiden, brukar det heta.

Att massinvandringen är kostsam är väl belagt. Moderaterna med alliansregeringen har nu valt att samarbeta med Miljöpartiet för att driva igenom att utlänningar som saknar tillstånd i Sverige ska få del av svensk sjukvård, tandvård och mediciner till en lägre kostnad än svenskar. Hur försvarar Moderaterna för sina väljare att man nu när man för första gången i sin långa historia vill framställas som ett välfärdsparti väljer att satsa den välfärden på utlänningar som vistas i Sverige illegalt?

Anf. 133 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Det är så stora frågor du tar upp, David Lång. Först och främst har inte jag tänkt rädda landet genom att fortsätta jobba efter 65. Men vi kommer att ha friheten, och vi har friheten att jobba så länge vi vill.

Vi behöver ha människor som kommer hit och jobbar. Vi vill ha människor som kommer hit för att jobba. De söker asyl. Vi vill ha ett öppet samhälle. Vi vill ha ett öppet Europa där man kan komma och gå och leva.

Människor som inte har sina papper i ordning eller som är gömda papperslösa måste ju ha möjlighet att få läkarvård om de så behöver. Barnen måste ha det. Det här har fungerat ändå, innan den här överenskommelsen, därför att enskilda landsting och regioner har givit den här vården. Nu har vi formaliserat den, så nu ska det fungera för alla.

Anf. 134 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Jag var tydlig i mitt anförande som inledde den här debatten att flyktingmottagandet behöver komma upp till debatt. Det är alldeles för lite diskussion om det, och jag är förvånad över att det inte finns med i ramuppgörelsen mellan Alliansen, regeringen och Miljöpartiet. Det är en så otroligt viktig del och en så otroligt central fråga i svensk migrationspolitik.

Några tar ett stort ansvar, som alla borde ta. Regeringen har misslyckats med både arbetsmarknadspolitiken och bostadspolitiken. Arbetslösheten ökar, och det byggs få lägenheter och bostäder. Migration kan vi debattera och diskutera, men vi kan också se på den verklighet som i dag råder.

Över 6 500 människor finns i våra asylboenden med beviljade uppehållstillstånd. Det är människor som aldrig får möjlighet att komma ut till en kommun, aldrig kan påbörja livet som svenskar med en bra etablering. Det beror på att kommunerna inte har nog med platser. Den siffran beräknas under året passera 9 000 och nästa år passera 14 000. En mindre svensk kommun kommer att finnas kvar i våra asylboenden därför att etableringsreformen inte fungerar.

Jag har följande frågor till Eva Lohman och Moderaterna. Vilka viktiga förbättringsområden ser ni inom flyktingmottagandet? Varför är ni så tysta i debatten? Jag vill också veta om ni själva tror på ett solidariskt flyktingmottagande mellan våra kommuner. Vad är ert svar till alla de kommuner som i dag känner sig ensamma? De har gått in i en uppgörelse, tar en viktig del av ansvaret men känner inte att de får den statliga uppbackningen.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 135 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Migrationsverket är hårt ansatt. Man jobbar för att öka servicenivån till de olika kommunerna och för att försöka samverka bättre med kommunerna och närsamhället runt omkring. Det viktiga är att Migrationsverket i tid går ut och informerar nya samhällen om att det ska komma asylsökande som ska bo där.

Antalet personer som söker asyl är högt. Det har varit högt ett tag. I dag väljer fler asylsökande Migrationsverkets boenden i stället för privata alternativ.

Jag tror och hoppas att fler kommuner kommer att ställa upp och ta emot flyktingar. För mig är det viktigt att det bygger på frivillighet, men naturligtvis måste man ha ett motivationsarbete och prata med kommunerna. Jag tror att på sikt kommer alla kommuner i Sverige att vara solidariska.

Anf. 136 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Staten måste ta ett större ansvar för det svenska flyktingmottagandet. Migrationsverket måste vara mer närvarande lokalt och regionalt för att säkerställa att det blir en bra verksamhet. Där kan inte regeringen och Alliansen bolla ansvaret till myndigheterna och säga att det är något för dem. Vi behöver ha diskussionen i politiken och säkerställa att fokus och resurser blir riktiga.

En framgångsrik migrationspolitik är en politik som fokuserar på jobben och full sysselsättning. Där kan jag se att etableringsreformen inte har nått det syfte den skulle göra. I dagarna rullar de första människorna ur etableringsreformen. Tiden där man får ett stöd har passerat, vilket innebär att det kommer att finnas människor som placeras i kommuner där hela tiden för etableringsreform redan är dåtid. Därför är vi tydliga med att etableringsreformen behöver ses över och utvärderas. Jag hoppas att ni delar den uppfattningen.

Vidare lyfte jag tydligt fram arbetskraftsinvandringen. Den är otroligt viktig för vårt land. Om vi ser tillbaka 100 år kan vi se att arbetskraftsinvandringen är en av de delar som har byggt Sverige så starkt som det är i dag. Det kommer att vara en viktig del för framtiden.

Hur kan ni vara nöjda? Eva Lohman pekade i talarstolen på frågan om företagarna lever upp till de regler som finns i dag. Men verkligheten är att dagens regler inte är tillräckliga. Det behövs fler delar. Om Eva Lohman, Moderaterna och regeringen menar allvar, att arbetskraftsinvandringen är något positivt, något viktigt för vårt land, behöver ni också komma med i diskussionen om hur vi seriöst säkerställer att människor inte utnyttjas.

Anf. 137 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Staten tar stort ansvar. Det finns inget land i Europa som tar så stort ansvar för situationen i världen som Sverige gör. Det är på grund av detta som det ser ut som det gör. Det är svårt att hitta platser till boenden. Där tycker jag att Fredrik Lundh Sammeli är fel ute.

Migrationsverket jobbar med mycket kort varsel och under hårt tryck, samtidigt som Migrationsverket ska öka sitt serviceutbud och ha mer kontakt med närsamhällen och kommunerna. Vi avvaktar och ser. Jag är övertygad om att det arbetet kommer att gå bra.

Vi ska inte glömma att arbetskraftsinvandringen försvann 1974. Sedan har det varit ytterst svårt att komma till Sverige för att jobba. Vi vill att Sverige ska vara ett land dit man kan komma för att jobba. Att möjligheten missbrukas av arbetsgivare och att arbetstagare utnyttjas är naturligtvis inget som vi är tillfredsställda med. Det är därför som det i regleringsbrevet till Migrationsverket framgår att verket ska se över hur kontrollerna kan bli bättre.

Vi ska inte heller glömma bort att 60 000 arbetstillstånd har beviljats sedan 2008. I dag finns drygt 20 000 giltiga tillstånd. För de allra flesta som har kommit hit har det fungerat bra. Den största gruppen är dataspecialister från Kina och Indien. Sedan är det hotell- och restaurangpersonal och därefter ingenjörer som jobbar här i dag.

Vi ska inte bara titta på det som har varit dåligt, men vi ska självklart åtgärda det som har varit dåligt och se till att det fungerar. Alliansregeringen vill att människor ska komma hit och jobba. Vi vill ha ett öppet land där man kommer och går och jobbar ett tag. Vi vill inte ha ett stängt Sverige.

Anf. 138 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! I mitt anförande tog jag upp några av de familjer som just nu hotas av splittring för att en förälder, i många fall en pappa, ska lämna landet för att kunna söka uppehållstillstånd genom familjeanknytning.

Jag har varit i kontakt med många av dessa familjer över en längre tid. Jag har sett och hört deras frustrationer, rädslor och frågor om varför pappa måste lämna Sverige, varför han behöver lämna Sverige och åka till Teheran, vistas där i ett halvår eller mer. Vad är syftet med den politiken? Jag blir dem svaret skyldig eftersom det för mig är fullständigt obegripligt.

Det här är obegripligt i ett barnperspektiv. Vi säger i Sverige att båda föräldrarna är lika viktiga. Vi har politiskt ofta fört ett arbete som handlar om hur viktigt det är att likställa pappan med mamman. I det här perspektivet blir det helt andra förutsättningar för familjerna.

Jag frågar på familjernas vägnar, på Selmas vägnar, två år, vad syftet är att pappa behöver åka till Teheran i minst ett halvår.

Anf. 139 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Lagstiftningen fungerar inte så för att göra det svårare för någon. Det beror på att det är två olika system. Man kommer hit och söker asyl, och man får sin ansökan prövad individuellt. Jag har ingen uppfattning om de enskilda fallen som Christina Höj Larsen tar upp. Jag känner inte till dem.

Tanken är att om en förälder måste lämna landet gör Migrationsverket och migrationsdomstolarna en samlad bedömning av hur det ser ut för mannen och för föräldrarna. Finns det barn? Hur kommer detta att påverka föräldrarna?

Hur utfallet sedan blir vet jag inte. Men Migrationsverket och migrationsdomstolarna jobbar på det sättet att man gör en samlad bedömning av den asylsökandes situation. Då tar man hänsyn till exempelvis om det finns barn, vilket i sin tur ska göra det lättare att få stanna här.

Anf. 140 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Vi är ju här för att vi är politiker, och vi är satta att stifta lag och förändra saker som vi ser inte fungerar bra. Det här är inte enskilda fall, utan de är delar av ett mönster. Detta är ett problem, ett politiskt problem, och vi har alla möjligheter att åtgärda det.

Det skedde en lagändring 2010 som just syftade till att det skulle vara lättare att söka asyl från Sverige när man väl är här. Men vi har sett att det inte fungerar särskilt väl. Framför allt när giltigt pass saknas finns inte möjligheten att söka härifrån.

Jag tycker att det absolut är regeringens politiska ansvar att försöka åtgärda det och inte bara, som Eva Lohman, referera till befintliga regler. Jag måste anta att det finns djupare politiska visioner än att bara referera till någonting som inte fungerar. Vi har tydliga förslag på vad som skulle kunna ändras för att dessa familjer inte ska behöva splittras.

Min fråga kvarstår: Varför inte göra denna ändring? Varför måste man lämna landet?

Anf. 141 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Som jag sade tidigare kan jag inte svara om de enskilda. Men jag vet att man gör en samlad bedömning i ett asylärende eller vid en avvisning eller utvisning – om det finns barn, hur familjesituationen ser ut, anknytning till Sverige och så vidare. Det bör vara lättare om man har barn här. Nu vet inte jag om man verkligen utvisar eller avvisar en person som har små barn.

Jag är ofta på besök på flyktingförläggningar och träffar familjer, och skulle hjärtat tala fick alla stanna. Men vi ska ha reglerad invandring. Det är viktigt. Vi ska ha individuell asylprövning. Det är också viktigt.

Vi har ett generöst system. Det framställs som att vi är ett snålt land där det är svårt att få tillstånd. Så är det ju inte. Sverige är kanske bäst i Europa på just asylpolitik och migrationspolitik. Vi har ett säkert och ett generöst system.

Anf. 142 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Miljöpartiet har en vision om en värld utan gränser där alla människor har en möjlighet att flytta men ingen tvingas fly, där fri rörlighet är självklart och välkommet och där forcerad migration hör till historien.

Vi är tyvärr långt ifrån en sådan verklighet. Människors livsförutsättningar ser helt olika ut beroende på var de råkar vara födda. Vissa människor föds till ett liv i fred och frihet, och andra lever generation efter generation i fångenskap i flyktingläger.

Men ingen väljer var man föds. Det senaste året har ovanligt många tvingats söka asyl i Sverige. Det liknar 90-talets siffror under Bosnienkriget, och anledningarna är lika allvarliga i dag. Hundratusentals människor flyr undan militärens attacker i Syrien. Asadregimen bombar sitt eget folk, och flyktinglägren i Jordanien är redan överfulla. Några av dem lyckas fly till EU och länder som Tyskland, Frankrike och Sverige.

Här kan de få en fristad undan det urskillningslösa våldet. Det är i våra situationer som dessa som det är viktigast att värna asylrätten, som det är viktigast att mottagandet fungerar, att människor blir välkomnade

och kan få en bra start, få hit sin familj, komma in i samhället och arbetslivet.

Respekten för asylrätten och synen på migration är ifrågasatta runt om i krisens Europa. Främlingsfientliga partier vinner mark, och främlingsfientlig retorik letar sig in i etablerade politikernas anföranden. Migration beskrivs som ett problem och ett hot. Många människor som är oroliga för sin framtid, för arbetslöshet och för välfärden lägger felaktigt skulden på migranter.

I Storbritannien varnar Cameron för "social turism" helt utan belägg och vill minska invandringen. I länder som Ungern, Serbien och Rumänien förföljs romer. Den diskriminering romerna utsätts för är helt omänsklig. I Grekland har nynazistiska Gyllene gryning kommit in i parlamentet, och hatbrotten mot hbt-personer och flyktingar har ökat rejält.

Hur kan vi i Sverige möta en sådan här utveckling? Sverige ska inte göra samma misstag som andra EU-länder har gjort när främlingsfientliga partier har ökat i popularitet. Etablerade partier har då tagit över en främlingsfientlig retorik och politik. De har närmat sig de främlingsfientliga och övertagit deras problemformulering som utgångspunkt. Det har förpestat hela det migrationspolitiska, ja, hela det politiska samtalet och endast legitimerat främlingsfientliga ståndpunkter, vilket gjort att de partierna har ökat ännu mer. Det är helt fel väg att gå.

Det är endast genom att diskutera migration ur rakt motsatt utgångspunkt, nämligen baserat på humanitet och medmänsklighet, som främlingsfientligheten kan sättas ur spel. Arbetet mot främlingsfientlighet är därmed nära kopplat till arbetet för en mer human migrationspolitik. Om människors rättigheter och hur de kan stärkas är i fokus, snarare än synen på människor som problem, finns det inte utrymme för främlingsfientlighet. Om frågan människor ställer sig är "hur mycket rasism tål Sverige", snarare än "hur mycket invandring tål Sverige", lyser främlingsfientligheten med sin frånvaro.

I vår har människor engagerat sig för en human migrationspolitik och för alla människors lika värde. Vårens kritik mot polisens kontroller av papperslösa i tunnelbanan och kritik mot att barn avvisas trots att de är födda och uppvuxna i detta land är ett tecken på att debatten spelas på rätt planhalva. Det gör att de främlingsfientliga krafterna helt tappar bort bollen. Och det är bra.

Vår utgångspunkt måste handla om att stärka människors rättigheter och se de individer som berörs. Så tacklar vi främlingsfientligheten bäst, inte genom att anpassa politiken efter de främlingsfientliga utan genom att vara trygga i våra åsikter som grundar sig på humanitet och öppenhet, samtidigt som vi ger relevanta svar på de samhällsproblem som människor oroar sig över men felaktigt skyller på invandring.

Miljöpartiets samarbete med regeringen om migrationsfrågorna har gjort politiken mer human och öppen – human, rättssäker och ordnad. Vi har mött främlingsfientligheten med det den inte tål – mer humanitet och öppenhet. Det är det som är syftet med det samarbete vi har ingått. Det ger konkreta resultat för de människor som berörs.

En fjärde migrationsdomstol inrättas i Luleå. Migrationsverkets landinformation har förbättrats. EU-direktiv har genomförts. Fler familjer har fått möjlighet att återförenas. Lagändringar om papperslösas rätt till

Prot. 2012/13:97
24 april

*Migration och
asylpolitik*

hälso- och sjukvård och papperslösas rätt till skolgång kommer nu att röstas igenom i riksdagen i vår och träda i kraft. Det är viktiga reformer för samhällets mest utsatta. Framöver kommer vi också att till exempel renovera arbetskraftsinvandringsreformen för att förhindra att oseriösa arbetsgivare utnyttjar människor som kommer hit och arbetar.

Att vi gör politiken mer human och fortsätter på den inslagna vägen är helt avgörande. Därför är det mycket positivt att vi har kommit överens med regeringen om att genomföra en förändring av bestämmelsen ”synnerligen ömmande omständigheter” så att den omfattar fler. Det kommer nu att bli lättare för utsatta barn och deras familjer att få stanna i Sverige om de kanske är födda och uppvuxna i det här landet.

”Synnerligen ömmande omständigheter” ändras till ”särskilt ömmande omständigheter” för barn. Vi är överens om att lagändringen kan träda i kraft den 1 juli 2014 och gälla för dem som befinner sig i asylprocessen. De som har fått ett lagakraftvunnet avslagsbeslut kan redan i dag ansöka om verkställighetshinder om det framkommit nya omständigheter. Även i det fallet är vi överens med regeringen om att genomföra en lagändring som innebär en lättnad för barn.

Herr talman! Jag vill avsluta med att läsa upp ett brev som jag fick från Ahmed, den tolvårige sonen i en familj som jag träffat, som riskerar att avvisas till Palestina efter sex år i Sverige:

”Hej! Jag heter Ahmed. Du kanske hört lite om oss. Jag kom till Sverige när jag var 6 år. Det var kul i Sverige det är alltid lugnt. Inget krig och pappa kunde leva i trygghet med oss. I Sverige har jag levt halva mitt liv. Här är mina vänner och alla jag är uppväxt med. Sverige har alltid varit mitt hemland för mig en plats där jag är trygg. Men när de tog pappa har jag börjat bli rädd. Jag är rädd för polisen och MV. Det är jobbigt att sova på natten. Jag vill kunna stanna i Sverige. PS/Vi alla är människor. Ahmed Almallak.”

Vi kan inte förändra allt, men vi kan ta steg åt rätt håll, och det är vår plikt att ta det ansvaret. Det är för denna familj och för många andra som vi behöver ändra lagen. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 143 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Man kunde ju tro att Miljöpartiet som vill göra så otroligt kostsamma miljöåtgärder skulle vilja spara in på i princip allting annat, inklusive något så utsiktslöst som massinvandringspolitiken. Dess värre är det inte så. De har i stället gjort upp med regeringen, som Maria Ferm just sade i sitt anförande, om att framtvinga en ännu mer ansvarslös massinvandringspolitik än vad vi hade tidigare.

Från den 1 juli i år kommer utlänningar som uppehåller sig illegalt i Sverige att få del av den svenska välfärden och betydligt mer generösa villkor än svenskar. Och det finns svenskar som har små ekonomiska marginaler. År 2009 var det enligt riksdagens utredningstjänst 490 000 svenskar som avstod från tandvård av ekonomiska skäl, 77 000 svenskar som avstod från medicinering därför att det var för dyrt och 48 000 svenskar som avstod från sjukvård därför att de inte hade råd. Och Miljöpartiet vill av någon anledning prioritera vård till utlänningar som inte ens har tillstånd att uppehålla sig i Sverige i stället för de svenskar som trots allt har varit med och betalat för välfärden.

Min fråga till Maria Ferm är: Varför anser Miljöpartiet att tillståndslösa utlännningar är värda dessa förmåner, när det finns svenskar och även andra som uppehåller sig i Sverige lagligt som blir utan?

Prot. 2012/13:97
24 april

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 144 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Att vi vill genomföra de här reformerna handlar inte om att det är en förmån, utan det handlar om att rätten till vård är en mänsklig rättighet.

Sverige har under många år blivit kritiserat för att ha brutit mot de internationella konventioner man har skrivit under och inte säkerställt att människor har en möjlighet att få rätt till hälso- och sjukvård. Det är därför det är så viktigt att genomföra de här förändringarna.

Papperslösa kommer att få rätt till hälso- och sjukvård på samma villkor som asylsökande har i dag. Det betyder rätt till vård som inte kan anstå. Det är inte rätt till lika mycket vård som andra personer har som befinner sig i Sverige, så det är fortfarande inte på samma villkor, vilket vi hellre hade velat se. Men det är en oerhört stor förbättring jämfört med i dag.

Det betyder att om man har problem som inte kan vänta, som är så pass akuta att man behöver få vård, antingen om det är tandvård eller annan vård, har man rätten att få det, till skillnad från i dag då papperslösa inte har någon rätt till vård, förutom akut sjukvård, och då måste de betala hela summan själv. Det är alltså inte, som för andra, subventionerad vård, utan de måste betala hela den stora summan. Det är personer som redan befinner sig i en oerhört utsatt situation och som har väldigt små marginaler. Det här är helt omänskligt.

Det är en oerhört viktig förändring som vi genomför nu och som innebär att Sverige tar sitt ansvar för att säkerställa en så pass basal sak som rätten till hälsa.

Anf. 145 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Maria Ferm hänvisade till de internationella konventioner som är undertecknade, men det måste i så fall innebära att praktiskt taget alla länder som undertecknat dessa konventioner har brutit mot dem i alla tider.

Anledningen till att Sverigedemokraterna är emot den här regelförändringen är för det första att man naturligtvis inte ska belöna ett bedrägligt beteende, som det innebär att ha fått avslag på en ansökan om uppehållstillstånd och därefter hålla sig undan verkställighet av avvisningsbeslut.

För det andra har den svenska välfärden byggts upp och bekostats av svenskar och ska därför i första hand komma svenskar till del.

I övrigt har vi tidigare konstaterat att Miljöpartiet är ett av världens allra mest extremt massinvandringsförespråkande partier. Man tycks inte se någon övre gräns för hur mycket pengar man kan vräka ut på ständigt ökade volymer av utlännningar. Jag skulle ärligt talat önska att Miljöpartiet kunde förespråka att alla de här resurserna användes till miljöinsatser i stället. Då skulle man i alla fall upprätthålla illusionen av att vilja göra något konstruktivt. Nu visar man i stället med all önskvärd tydlighet sitt destruktiva sinnelag. Jag tycker att det är beklämmande.

Sverigedemokraterna vänder sig också emot det alltför frikostiga utdelandet av permanenta uppehållstillstånd. De borde naturligtvis vara tillfälliga som regel. Målsättningen bör också vara att flyktingar ska återvända när omständigheterna så tillåter. Det tror jag nog också är något som skiljer sig från Miljöpartiet.

Anf. 146 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Om jag förstår David Lång rätt menar Sverigedemokraterna att om en person som är i behov av mödravård, en person som ska föda barn och inte har papper utan lever som gömd i Sverige, ska den personen inte ha rätt till vård. Om en person som har hiv eller som lider av diabetes eller något liknande är papperslös ska den personen nekas vård. Om en person som lider av en livshotande sjukdom och som behöver behandling för den är papperslös ska den personen nekas vård. Då ska vi tvinga människor som arbetar inom vården att säga nej till de personerna, att bli bödlar.

Ja, du har helt rätt, David Lång, att där skiljer sig våra åsikter. Vi anser att människor som är i behov av vård ska få rätt till det, oavsett av vilken anledning de befinner sig i Sverige. Det handlar om att vi ser människor som människor och inte något annat.

Anf. 147 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet SfU7 *Migration och asylpolitik*.

Herr talman! Folkpartiet vill värna asylrätten. Sverige ska föra en human och rättssäker flyktingpolitik. EU ska precis som Sverige ha en human, rättssäker och gemensam asylpolitik och öppna för arbetskraftsinvandring. Vi vill särskilt uppmärksamma barns asylskäl.

Vi i Folkpartiet har av tradition ett starkt internationellt engagemang för flyktingar. Att ge skydd åt människor som tvingas fly för sina liv eller undan förföljelse är en medmänsklig skyldighet. Sverige ska fortsätta att ha en human flyktingpolitik. Alla som söker asyl ska få sin sak prövad. Men samtidigt måste fler demokratier ta sitt ansvar. Det är därför viktigt att Sverige fördjupar sitt internationella samarbete och driver på inom EU för en flyktingpolitik som vilar på humanitetens grund.

Det är också viktigt att de flyktingar som kommer hit och får uppehållstillstånd tas emot på bästa möjliga sätt, att de snabbt får möjlighet att lära sig språket och att de snabbt får möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden.

En av de åtgärder som regeringen har genomfört inom detta område är en reform för att skynda på nyanlända flyktingars etablering i Sverige, den så kallade etableringsreformen. Denna reform utvärderas ständigt. Det jobbas också ständigt med att förbättra reformen så att fler ska få möjlighet att på ett bra sätt inte bara komma till Sverige utan också komma in i Sverige via arbete och allt som det innebär i positiv möjlighet till integrering. Regeringen har också genomfört Sfi-lyftet för att förbättra undervisningen i svenska för invandrare. Regeringen har också gjort det lättare för människor att komma till Sverige och arbeta.

Herr talman! De nya reglerna för arbetskraftsinvandring, som Folkpartiet var med och drev igenom, gör att Sverige nu har tagit ledningen i utvecklingen mot öppnare gränser och ökad rörlighet. Nu arbetar vi för

att fler länder i Europa ska följa i våra steg. Även människor som inte är flyktingar ska kunna komma till Sverige och Europa. Som liberaler tror vi på idén om ökad arbetskraftsinvandring.

För att klara svensk tillväxt och välfärd i dag måste Sverige vara öppet för arbetskraftsinvandring.

Vi i Folkpartiet har tydligt fokus på en politik som skapar arbetstillfällen, gynnar tillväxt och underlättar företagande. Vi tror inte att en reglerad arbetskraftsinvandring står i motsats till en ökad sysselsättning, tvärtom. Ska företagen kunna växa måste de i vissa fall kunna rekrytera nyckelpersoner från utlandet, såsom exempelvis it-tekniker och ingenjörer. Det är därför bra att den som har hittat ett jobb i Sverige som han eller hon kan försörja sig på har rätt att flytta hit.

Viktigt att poängtera i sammanhanget är att anställningsvillkoren inte får vara sämre än vad som gäller enligt de svenska kollektivavtalen eller vad som är praxis inom yrket eller branschen. Vi tror på den svenska modellen. Därför vill vi värna den även i detta sammanhang.

Vi i Folkpartiet vill också, herr talman, att utländska studenter ska kunna stanna en längre tid än i dag för att kunna söka arbete efter avslutad utbildning. Det är viktigt för att vi i större utsträckning ska kunna behålla välutbildade personer i Sverige i stället för att de flyttar tillbaka till sina hemländer efter avslutad utbildning eller söker sig till andra länder där de kan få utlopp för sin kompetens.

Kommittén för cirkulär migration och utveckling har i sitt slutbetänkande föreslagit att det ska införas en möjlighet för de studenter vid universitet och högskola vars studier pågår minst två terminer att få uppehållstillstånd för en tid av sex månader efter avslutade studier så att de kan söka sig in på den svenska arbetsmarknaden.

Kommittén föreslår vidare att familjemedlemmar till den som har beviljats uppehållstillstånd för studier vid universitet eller högskola ska kunna beviljas arbetstillstånd. För den som har antagits till utbildning på forskarnivå föreslår kommittén att det ska införas en ny tillståndsförm, uppehållstillstånd för doktorander.

Vi i Folkpartiet är mycket positiva till förslagen, och regeringen bereder nu dessa.

Jag vill i sammanhanget också nämna att Migrationsverket har infört möjligheten för internationella studenter att ansöka om uppehållstillstånd via webben.

Herr talman! Nu i april har vi kunnat pricka av ytterligare en punkt på Folkpartiets lista över politik som vi vill genomföra. Vi beslutade då tillsammans med övriga partier inom Alliansen och Miljöpartiet att ändra formuleringen i utlänningslagen från ”synnerligen ömmande omständigheter” till ”särskilt ömmande omständigheter” när det gäller barn.

Det är en stor framgång som kommer att leda till att fler barn, till exempel sådana som är födda i Sverige, får stanna här.

Det juridiska begreppet ”synnerligen” var alltför snävt. Asylsökande har visserligen kunnat beviljas uppehållstillstånd även om de inte behöver skydd mot förföljelse. Det har dock inskränkt sig till väldigt allvarliga fall, exempelvis ett mycket allvarligt hälsotillstånd.

Med formuleringen ”särskilt ömmande omständigheter” kommer lagen inte längre att vara det nålsöga den tidigare varit. Det är en stor seger för oss som länge arbetat för en mer liberal asylpolitik.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Migration och
asylpolitik*

Men det är framför allt en seger för de barn som trots oerhört tuffa omständigheter vad gäller hälsa, situation i hemlandet och långvarig vistelse i Sverige riskerat att få avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd.

I sammanhanget vill jag också nämna att i det förslag till partiprogram som vi i Folkpartiet ska ta ställning till i höst föreslås trygga och lagliga vägar för dem som söker asyl. Skulle EU göra det möjligt för människor att söka inresevisum på en EU-ambassad i hemlandet och tryggt och lagligt resa hit för att söka asyl vore det ett stort lyft, framför allt för att människor skulle slippa den risk det innebär att resa med människosmugglare som inte sällan utnyttjar personer i en utsatt situation. Det gäller inte minst dem med barn.

Det är också viktigt att inom EU kämpa för att ta emot fler kvotflyktingar genom FN-organet UNHCR. Om alla EU-länder tog emot lika många som Sverige skulle EU kunna ta emot 100 000 fler flyktingar per år. Även detta skulle särskilt gynna barn eftersom det främst är de utan resurser att ta sig vidare som blir kvotflyktingar. Detta ska vi kämpa vidare med framöver.

Men vi ska också glädja oss, främst för barnens skull, åt den framgång vi som sagt nått med den ändrade formuleringen i utlänningslagen från ”synnerligen ömmande omständigheter” till ”särskilt ömmande omständigheter” när det gäller barn.

Herr talman! När det gäller frågan om förstärkning av skyddet för tolkar som anlitas av den svenska försvarsmakten noterar vi i betänkan- det att Försvarsmakten den 7 mars 2013 förklarade att man tar sitt arbetsgivaransvar för de lokalanställda tolkarna i Afghanistan. Försvarsmakten har därefter överlämnat ett svar till regeringen om vilket stöd Sverige kan ge lokalanställd personal när den svenska styrkans närvaro i Afghanistan trappas ned.

Försvarsmakten anser att denna grupp är särskilt utsatt och att andra myndigheter bör överväga möjligheten att ge stöd, till exempel inom systemet för flyktingkvoten.

Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Jag har full förståelse för och delar motionärernas önskan att skydda de lokalanställda tolkarna i Afghanistan. Men eftersom frågan bereds i Regeringskansliet bör resultatet av denna beredning avvaktas, och riksdagen bör därför inte göra ett uttalande i frågan i dag.

Herr talman! Till sist ska jag göra en liten reflexion med tanke på en del av det som har sagts under dagens debatt. Sverige är ett av de länder i Europa som har starkast ekonomi, och vi har också relativt hög sysselsättning. Det innebär inte att den arbetslöshet vi har är okej. Den ska vi jobba på att minska ytterligare. Men om en restriktiv invandring vore en dunderkur för att förbättra ett lands ekonomi borde de allra flesta länder i Europa ha bättre tillväxt, högre sysselsättning och starkare offentliga finanser än Sverige. Men så är inte fallet, och det är värt att ta i beaktande.

(Applåder)

Anf. 148 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Det är nästan omöjligt att prata om migrationsfrågor utan att glida in på integrationsfrågor, och en hel del av de motioner som

behandlas i betänkandet hänvisar till de problem som förknippas med integration av invandrare i Sverige.

Jag tänkte därför använda en del av mitt anförande till att borra djupare i detta. Ibland sägs det att man i Sverige inte får tala om problemen med invandring. Det är i många stycken en obegriplig ansats. Det talas om invandring och integrationsproblem precis hela tiden, varje dag, på alla nivåer och även här i Sveriges riksdag.

Frågan man måste ställa sig är dock hur man formulerar problemet. Det finns de som inte gillar människor från andra länder, som tror att människor från en viss del av världen är utrustade med en speciell uppsättning egenskaper och att dessa egenskaper på olika sätt skulle vara dåliga. De människor som tycker så söker naturligtvis förklaringar till allsköns samhällsproblem i invandringen, precis som marxister skyller alla problem på kapitalismen.

Ibland lockas vi politiker att förenkla vår världsbild något så att den idétradition våra respektive partier har med sig ska upplevas som mer relevant. Ärligt talat önskar jag ibland att vi kunde lägga lite mer tid att hitta lösningar på våra samhällsproblem i stället för att leta samhällsproblem till våra lösningar.

Problemen med utanförskap ska inte förringas. De är mycket allvarliga och måste tas an med kraft, mod och nytänkande. Men låt oss kalla dessa problem vid dess rätta namn. Det allra viktigaste är naturligtvis arbetsmarknadsproblemen. Det tar genomsnittligt alldeles för lång tid för den som flyttar till Sverige att hitta ett jobb, och det leder i sin tur till en lång rad andra problem.

Under 50- och 60-talen hade vi en väldigt framgångsrik invandring till Sverige. Det talades inte om integration, än mindre om integrationsproblem. Folk kunde komma på en fredag och börja jobba nästföljande måndag. Språket lärde man sig på jobbet liksom hur saker och ting funkar i Sverige. Det fanns en jobbkompis att fråga. Arbetslivet blev en väg in för att kunna etablera sig i Sverige.

Så är det inte riktigt längre. Ett antal förändringar på den svenska arbetsmarknaden har överfört rättigheter från den som står utanför den till dem som redan har jobb. Ekonomiprofessor Assar Lindbeck kallar detta för en insider-outsider-problematik. De som redan har jobb har makt att höja trösklarna för dem som står utanför.

Detta drabbar inte bara utrikesfödda utan även ungdomar. Ungdomar har stora problem att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden, vilket skapar utanförskap, inlåsnings effekter och sociala problem. Trots det har jag inte sett några motioner om att begränsa tillkomsten av nya ungdomar.

Det finns också anledning att ha ett självkritiskt förhållningssätt till detta. Även om viktiga reformer genomförts i syfte att sänka trösklarna finns det mer kvar att göra. Alldeles oavsett är det varken ungdomarnas eller de nyinflyttades fel att den svenska arbetsmarknaden inte fungerar så som vi skulle önska.

Herr talman! De moraliska skälen att värna asylrätten är fullt tillräckliga. Det fruktansvärda lidande, de krigets fasor, det förtryck och den förföljelse som människor runt om i vår värld utsätts för är ofattbart.

Prot. 2012/13:97

24 april

*Migration och
asylpolitik*

Lika ofattbart är det hur vissa kan anse att det mot bakgrund av hur vi har konstruerat systemen är motiverat att i tider av svår nöd stoppa folk som flyr för sina liv. Då får vi väl konstruera om systemen.

Vilhelm Moberg uttryckte det så här: ”Asylrätten är en lag för civiliserade människors samlevnad, som icke får, icke kan och – låt oss i det längsta hoppas och tro det – icke skall kränkas av ett kulturland som Sverige.”

Herr talman! Att värna det svenska är att värna öppenheten mot omvärlden. Rörlighet av handel och människor över gränser har gjort oss till det land vi är i dag och kommer att fortsätta utveckla oss såväl ekonomiskt som kulturellt.

Redan på vikingatiden var utbytet med omvärlden oerhört viktigt – ibland kanske mer eller mindre frivilligt från vissa av de inblandades sida, ska sägas, men även sedan lag och rätt fick sitt intåg i samhällsbygget fortsatte utbytet över gränser att vara en absolut förutsättning för Sveriges kulturella och ekonomiska utveckling.

Runt år 1000 var Sigtuna något av ett politiskt, kulturellt och religiöst centrum, och under Olof Skötkonung, den första kristna svenska kungen, blomstrade staden ekonomiskt och drog till sig långväga gäster och bosättare, lite som Shanghai eller New York i dag – städer som vibrerar av mångkulturalismens kraft.

Fortsatt under århundradena utvecklades bland annat Hansaförbundet, med en handelspolitik som skulle imponera på mängen Brysselbyråkrat. Många tyskar slog sig ned i Stockholm, Visby, Kalmar, Norrköping och Nyköping.

Som centerpartist kan man ha många synpunkter på en hel del av Gustav Vasas politik, men en av de klokare sakerna var att han förde en aktiv invandringspolitik. På 1500-talet var 15 procent av Stockholms invånare av utländsk härkomst – rena rama massinvandringen.

Så kan man hålla på ända fram till våra dagar. Invandringen från till exempel Tyskland, Frankrike, Holland och Belgien lade grunden för den välståndsutveckling som tog fart på allvar i samband med de viktiga marknadsliberaliseringarna i mitten av 1800-talet, med bland annat avskaffande av passtvang och ökad öppenhet mot omvärlden för finanser, folk och företag.

På 1800-talet var det också många svenskar som emigrerade, främst till USA och Kanada. USA är intressant som invandringsland, eftersom landet har haft många olika omgångar när nya folkgrupper har flyttat dit – och det är alltid den senaste folkgruppen som är ifrågasatt.

Samma saker som sägs om muslimer i dag och deras påstådda olämplighet att finna en plats i det europeiska samhället sades i USA om irländare i början av 1900-talet. De upplevdes annorlunda, hade en annan religion och var säkerligen överrepresenterade i brottsstatistiken. Men de kom snabbt in i samhället. Sedan kom italienarna och var lika ifrågasatta.

Lite lustigt i sammanhanget var misstron mot svenska och tyska immigranter till USA. Hur skulle den människa som hade växt upp i en auktoritär monarki som Sverige eller Tyskland kunna anpassa sig till det liberala samhället med konstitutionella rättigheter? Men de lyckades.

Det kan inte ha undgått så många politiskt intresserade att vi i Centerpartiet har genomfört en omfattande idéutvecklingsprocess. Den processen utmynnade i ett idéprogram som vi nyligen antog på en ex-

trastämman. I idéprogrammet fastslår vi att Centerpartiet strävar efter öppna gränser, fri rörlighet samt en generös och human flykting- och invandringspolitik.

För ett parti som bygger sina värderingar på alla människors lika rätt och värde finns inget annat logiskt ställningstagande än att verka för en fri värld där människor kan röra sig fritt över gränserna. Vi tycker att det är en styrka att leva i ett mångkulturellt samhälle.

Människor som migrerar blir broar mellan länder, språk och kulturer. Sverige är ett litet, exportberoende land i ett hörn av världen. Vi har en enorm resurs i alla de som talar andra språk och är bekanta med andra länders affärskulturer, seder och sociala koder.

Rätten att migrera, att röra sig över gränser, är en principiell fråga, en mänsklig frihet, som får begränsas endast på mycket goda grunder.

Den brittiska 1600-talsfilosofen Thomas Hobbes slog fast att frihet är frånvaron av hinder mot rörelsefriheten. Adam Smith, liberal tänkare och i många stycken ansedd som nationalekonomins fader, var emot alla hinder mot det fria flödet av arbetskraft. Nobelpristagaren von Hayek ansåg att frihet för migration är en av de mest accepterade och mest beundransvärda av liberalismens principer. Ludwig von Mises sade: Liberalen kräver att varje person har rätt leva hur han vill.

Herr talman! Det finns orter i Sverige som hotas av avfolkning. Det är ett allvarligt problem, för med avfolkning blir livet tuffare för dem som bor kvar. När kundunderlaget för det lokala näringslivet försvinner får företagaren svårare att överleva, och kommunerna får svårare att upprätthålla kommunal service när invånarantalet och skatteintäkterna minskar. 234 av våra 290 kommuner hade varit avfolkningsorter om det inte hade varit för invandringen.

Med fler människor i kommunen neutraliseras nedläggningshot mot skolor och förskolor. Livsmedelsbutiker, bensinmackar, apotek, snickare, bilverkstäder och tandläkare kan vara kvar på orter som annars skulle förlora dem.

Även på orter som inte hotas av avfolkning är migrationen till Sverige en lösning på ett stort och allvarligt problem: den demografiska utvecklingen. Vi blir inte yngre i vår del av världen, och situationen är ungefär densamma i hela Europa. En åldrande befolkning där andelen pensionärer hela tiden ökar relativt den arbetande befolkningen kommer till slut att befinna sig i en situation där bärkraften helt enkelt inte räcker till.

Redan nu är vårdsektorn i Stockholms län beroende av invandring. Bland personalen är en av fyra född i ett annat land än Sverige. Sju av tio restauranger drivs av någon som är invandrare. En tiondel av systemerare och programmerare kommer från något annat land.

Herr talman! Utan en fungerande migration stannar Sverige. Jag menar det bokstavligen: Var tredje buss- och spårvagnsförare är invandrare.

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att vi ser på politiken lite grann som med progressiva glasögon. Vi behöver se de praktiska problemen och de utmaningar som måste hanteras i dag. Men vi måste också tillåta oss att höja blicken för att se vad vi kan få i morgon.

Ett långsiktigt hållbart samhällsbygge kräver invandring till Sverige, precis som det har varit genom hela vår historia. All migrationspolitik är

en ständig sammanvägning av motstående storheter. Den överenskomelse som vi i Alliansen har träffat med Miljöpartiet är en kompromiss men träffar så rätt det går under dagens förutsättningar.

Vi har trots allt lyckats genomföra betydande förbättringar med utökade rättigheter för till exempel tillståndslösa när det gäller sjukvård och utbildning med särskilt fokus på barnperspektivet. Möjligheten till arbetskraftsinvandring erbjuder en väg för dem som vill satsa på en framtid i Sverige.

Det är viktiga och värdefulla reformer som jag är mycket stolt över att – till någon liten del – ha varit med om att genomföra.

Slutligen vill jag, eftersom detta är min sista debatt – jag lämnar mitt uppdrag på fredag – tacka talmännen, kammarkansliet, alla kolleger i socialförsäkringsutskottet, vännerna i Alliansen, Miljöpartiet och oppositionen för ett varmt välkomnande och en mycket givande period.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 149 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Jag känner till att Johan Hedin ersätter Fredrick Federley här i riksdagen. Fredrick Federley är ju en av Centerpartiets symboler för Stureplanscentern, ett centerparti för storstaden, långt ifrån det landsbygdsparti man en gång var. Jag lade också märke till att Johan Hedin nämnde den idéutvecklingsprocess som hans parti har genomfört och att man nu förespråkar öppna gränser – man ska inte se invandringen som ett problem utan försöka hitta lösningar.

De lösningar som man har hittat har uppmärksammats på olika håll. Jag sade både i mitt anförande och i ett tidigare replikskifte att jag med intresse såg programmet *Uppdrag granskning* i Sveriges Television för tre veckor sedan.

Där framgick det att man till Glava, ett litet samhälle i Värmland med ett par hundra invånare, skickade ett par hundra flyktingar. Man öppnade en ny flyktingförläggning där. Inte nog med att det innebar ett ganska grovt missbruk av invånarnas välvilja och gästfrihet, utan det resulterade också i en massa ökade besvär för befolkningen, ökat svinn i den lokala livsmedelsbutiken och ökad allmän vantrivsel.

Det är inget unikt, utan det är många flyktingförläggningar som har öppnats på landsbygden, bland annat i slott och herrgårdar.

Min fråga till Johan Hedin är: Är detta en god landsbygdspolitik? Är det den landsbygdspolitiken vi kan förvänta oss från Centerpartiet i fortsättningen?

Anf. 150 JOHAN HEDIN (C) replik:

Herr talman! Låt mig besvara frågan så här. För ett par veckor sedan var jag på en liten ort i Jämtland som heter Rossön. Där har företagare och samhällsföreningen startat ett asylboende. De driver också en friförskola och en friskola. Det största hotet mot Rossön upplever man är avfolkningen. Deras plan är att ta dit intet ont anande asylsökande och sedan visa dem pimpelfiskets fröjder för att de ska stanna kvar i Rossön.

De behöver människor! Det är mycket god landsbygdspolitik att se till att det kommer folk till vårt land – och det är inte trångt i Sverige.

Som jag nämnde i mitt anförande hade 234 av våra 290 kommuner varit avfolkningsorter om det inte hade varit för invandringen.

Det finns andra siffror som jag kan hänvisa till. Invandringen har sett till att vi är fler i Sverige. Om jag inte minns fel är vi 2,4 miljoner fler i Sverige jämfört med 1945. Sedan 1945 har 2,4 miljoner människor flyttat hit. Ungefär 1,4 miljoner har flyttat härifrån. I kombination med det faktum att utrikes födda skaffar fler barn än infödda svenskar har invandringen sedan 1945 bidragit till att vi är fler i Sverige. Av hela ökningen med 2,4 miljoner står invandringen för lite drygt 1,8 miljoner.

Jag vill fråga David Lång: Det är väl inget självändamål att vara så få som möjligt i Sverige?

Anf. 151 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Nej, det finns det verkligen inte.

Centerpartiet ingår ju i den allians som inte verkar se någon övre gräns för hur stora resurser man kan satsa på massinvandringen. Jag vet inte om jag ska tolka Johan Hedins svar som att man är inne på den linje som jag frågade Vänsterpartiets företrädare om tidigare, alltså om man vill transportera en massa utlänningar ut till olika orter i landet och sedan betala lokalinvánarna för att ta hand om dem. Då ska lokalinvánarna bli glada och positiva till massinvandringen. Är det detta som är planen?

Detta har knappast uppskattats någonstans där det har prövats. När det gäller det exempel som jag gav, Glava i Värmland, och många andra anser lokalbefolkningen att det medför en massa negativa konsekvenser. Jag tycker därför att det är ganska ansvarslost att utsätta dessa människor för det. Det tyder på en bristande ansvarskänsla, och det är definitivt inte någon bra landsbygdspolitik. Hade man fört en vettig landsbygdspolitik som innebär till exempel satsningar på infrastruktur, företagande, samhällsservice och även satsningar på försvaret, som Sverigedemokraterna vill göra, hade det kunnat gynna landsbygden på sikt. Vi kan inte heller inhysa asylanter i varenda herrgård och i varenda nedlagd skola som finns. Det gör det inte mer attraktivt att bo på landet. Men det verkar tyvärr vara Stureplanscenterns politik.

Anf. 152 JOHAN HEDIN (C) replik:

Herr talman! Jag får en något annan bild när jag reser runt. Jag misstänker att det finns någon bias, ett mätfel, här. Antagligen blir vi inbjudna av olika personer, och antagligen träffar vi olika personer med olika åsikter.

Jag träffar många, framför allt centerledda kommuner, som ser utmaningar men också enormt stora möjligheter att möta hotet om avfolkning med att folk flyttar till deras orter.

När det gäller huruvida det är en vettig landsbygdspolitik och skulle skrämja bort folk att det kommer dit folk från andra kulturer måste jag fråga: Varför skulle det skrämja bort folk att det kommer dit folk från andra kulturer och andra länder? De flesta som jag känner är glada över att göra nya bekantskaper. Man behöver medarbetare, man behöver lärare i skolorna, man behöver läkare på mottagningarna, man behöver folk i de mekaniska verkstäderna, och man behöver kompisar att pimpelfiska med.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 153 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Mänskliga rättigheter, de grundläggande rättigheterna till liv och att få leva det livet i säkerhet, att få leva det i frihet, att få vara den man är och att få leva sitt liv utifrån den livsåskådning som man har är grunden i svensk migrations- och asylpolitik.

Det är inte för att invandring i decennier har gynnat vårt land och byggt vårt land, det är inte för att vården skulle kollapsa utan en fjärdedel av alla våra läkare som är invandrare, det är inte för att Felix, Findus, Cloetta, Zoegas eller ens favoriten Marabou mjölkchoklad inte skulle finnas om det inte hade varit för invandrarna som har byggt dessa i grunden mycket svenska företag, det är inte för de 35 miljarder av vår bnp 2006 som kom från de småföretag som drevs av personer som har invandrat till vårt land, och det är inte ens för att vart åttonde företag drivs av en invandrare eller för att det är just dessa företagare som är bäst på att anställa fler.

Nej, svensk migrations- och asylpolitik utgår inte från vad vi har att vinna, fast vi har mycket att vinna, utan den utgår från mänskliga rättigheter.

Inte ett ord om mänskliga rättigheter kan man höra när man lyssnar på Sverigedemokraterna. Jag förstår varför, därför att om Sverigedemokraterna skulle nämna de mänskliga rättigheterna skulle det vara i varje förslag som de lägger fram där de vill att vi bryter mot de mänskliga rättigheterna.

Rätten till liv väger fjäderlätt när de i andra vågskålen lägger in kravet på identitetshandlingar eller att resan hit har ordnats av en smugglare.

Min fråga till Sverigedemokraterna blir: I vilka andra fall ska en persons mänskliga rättigheter styras av en annan persons brottsliga gärningar?

För Sverigedemokraterna är rätten till hälsa någonting som kan offras helt utan en blinkning. Papperslösa och gömda hoppas man kunna röka ut ur landet, oavsett vilket lidande och vilket mänskligt pris som kommer att få betalas.

David Lång hänvisar i sitt anförande till grannländer. Men han undviker mycket noga att nämna att det är just dessa grannländer som har fått Sverige att framstå i ganska pinsam dager, där vi har varit ett av få länder som faktiskt inte har upprätthållit den mänskliga rättigheten om rätt till vård.

Jag och Kristdemokraterna är mycket glada över att vi nu tar de välbehövliga beslut som vi länge har jobbat för, nämligen att vård ska vara någonting som vi i Sverige upprätthåller oavsett andra omständigheter.

Jag är glad över att Fredrik Lundh Sammeli började debatten med att påminna oss om den goda gärning som Raoul Wallenberg gjorde när han stod upp för de mänskliga rättigheterna. Han visade att *en* person kan göra skillnad. Det förtjänar verkligen att påminnas om.

När stöveltrampens vibrationer spred sig över Europa var det framför allt enskilda personers civilkurage, tillsammans med stater, som gjorde att människoliv kunde sparas.

Detta är inte mindre viktigt i dag när röster i Europa återigen höjs i toner som är främlingsfientliga. Tvärtom ger det oss ännu större ansvar både som stat och som enskilda. Vi som politiker, pensionärer, pappor, publicister, pappersarbetare – vilken privatperson som helst – har möj-

lighet att göra skillnad, och vi behöver göra skillnad. Det är bara då och bara så som vi kan sätta stopp för främlingsfientligheten.

Sverigedemokraterna står för främlingsfientlighet. Vi står för att upprätthålla de mänskliga rättigheterna.

Herr talman! Kristdemokraterna har under många år, långt innan jag kom in i Sveriges riksdag, arbetat för förändringar av migrationspolitiken, förändringar som vi nu i regeringsställning är med och genomför och fortsätter att genomföra på område efter område. Det är för att synsättet har ändrats från att det är den närmaste budgeten som styr till att det är de mänskliga rättigheterna som styr. Sverige blir mer generöst, humant och rättssäkert med vår migrationspolitik samtidigt som vi bygger ett bättre Sverige och en bättre värld.

Vi har tidigare i debatten hört företrädare från de andra allianspartierna i regeringen tillsammans med företrädare från Miljöpartiet berätta om fler av de viktiga förändringar som vi genomför, har genomfört eller är på väg att genomföra. Det handlar om hur vi ändrar lagen så att vård och skolgång ska bli en rättighet också för den som lever gömd och hur barns rättigheter ska stärkas. Det handlar också om att vi ska se över hur barnkonventionens rättsstatus ska kunna bli starkare. Därför tänker jag inte uppehålla mig längre vid det.

Herr talman! I stället vill jag avsluta med att lyfta fram familjen. Familjen har nämligen en otroligt viktig ställning för oss människor.

Redan när den dåvarande socialdemokratiska regeringen ändrade familjebegreppet i lagstiftningen och tog bort den möjlighet som tidigare fanns att återförenas med sina närmaste anhöriga protesterade vi kristdemokrater, och vi har fortsatt att göra det genom att skriva motioner här i Sveriges riksdag år efter år sedan dess. Den kampen kommer vi att fortsätta föra.

Vi har inte nått ända fram än på det området, men vi fortsätter att föra kampen. Vi vet nämligen hur viktig familjen är för oss människor.

Klockan är nu strax före sju på kvällen – en tid då många familjer sitter tillsammans vid middagsbordet. Man kanske hjälper sina äldre tonårsbarn med läxorna. Man kanske läser en saga för ett mindre barn. De som har utflyttade barn kanske passar på att hälsa på sin äldre förälder. Eller hur många sitter inte i kväll och hjälper någon förälder med deklarationen? Familjen är viktig hela livet, och det är viktigt att kunna återförenas med sina närmaste även om det har funnits en period i livet då beroendet inte har varit riktigt lika starkt. Vi kristdemokrater kommer att fortsätta verka för att vi inför en sista-länken-bestämmelse.

Herr talman! Det finns många viktiga delar i det här betänkandet, och jag yrkar bifall till förslaget i det.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 154 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Vi har haft många långa debatter och diskussioner i den här konstellationen på migrationspolitikens område sedan 2010. En fråga har vi gång på gång kommit tillbaka till, nämligen begreppet ”synnerligen ömmande omständigheter”.

Jag har många gånger varit tydlig med att vi tycker att det har tolkats för strikt. Det var inte vad lagstiftaren menade. Det behövs en förändring för att öka möjligheten för Migrationsverket att göra undantag i specifika fall. Det är bra att ni nu har aviserat att ni är beredda att röra er ett steg framåt, för vi har funderat på hur det kan vara så att det finns en fråga där det i debatten finns en stor enighet men där det fortfarande inte sker någon förändring. Jag är dock besviken på att ni inte vågade gå hela vägen.

Mina frågor till Emma och Kristdemokraterna är: Är ni nöjda med den avgränsning till barn som nu ska ske? Varför är den avgränsningen, när vi nu ändrar begreppet, så viktig? Varför ska det behöva ta ett år att landa och säkerställa att vi här i riksdagen kan fatta ett beslut som en stor del av partierna här inne har sagt att de vill genomföra?

Anf. 155 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Att Kristdemokraterna nu får möjlighet att genomföra den förändring vi har arbetat för ser jag självklart som någonting väldigt positivt. Vi kristdemokrater har särskilt pekat ut barnens situation i migrationsprocessen – att det är just för barn det är extra viktigt att förändra lagstiftningen, så att man kan göra en vidare tolkning och ta lite bredare hänsyn till de omständigheter som gäller för barn. Det är för att barn har en annan ställning. Barn är inte ansvariga för den situation de befinner sig i.

Vårt krav har varit att man ska ändra från ”synnerliga skäl” till ”särskilda skäl” just när det gäller barn. Det betyder dock inte att vi på alla andra områden tycker att lagstiftningen är tillräcklig i dag. Där andra partier har ropat efter att vidga undantagen, så där lite mer luddigt som det ändå blir när man ändrar från ”synnerliga” till ”särskilda”, för att komma till rätta med situationer som är specifika har vi kristdemokrater i stället efterfrågat de specifika förändringarna.

En sådan situation, som brukar nämnas, är den jag talade om i mitt anförande, alltså sista länken – när det är en ensam anhörig kvar i det forna hemlandet som vill kunna komma hit och återförenas med sina anhöriga. Det är en specifik situation, vi kan förutse den och vi borde i lagstiftningen kunna åtgärda den specifikt, så att det blir rättssäkert. Den möjligheten var det en gång i tiden Socialdemokraterna som begränsade. Jag är glad om Socialdemokraterna har ändrat sig också på den punkten.

Anf. 156 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Barn väljer inte att bli migranter. Det är ett jätteviktigt perspektiv i hela debatten, diskussionen och utformandet av politiken. Det är också så att barnkonventionen behöver bli lag. Det har hänt väldigt mycket i Sverige under de år vi har haft barnkonventionen, men det är också så att mer behöver hända. Jag hoppas att vi kan se det bli verklighet framöver.

Det är också så från vårt håll att vi är väldigt tydliga med att praxis kring barn i migrationspolitiken behöver mildras. Jag har dock också uppfattat i diskussionen och samtalen här i kammaren, på seminarier och möten runt om där vi tillsammans har fått möjlighet att diskutera migrationspolitik att jag och du har delat uppfattningen att begreppet ”synnerligen ömmande omständigheter” behöver ändras. Jag har trott att det har

varit i den breda omfattningen, alltså att det inte är avgränsat till endast barn.

Utifrån det vill jag ändå veta: Är det detta ni lägger fram? Är det detta du och Kristdemokraterna har drivit? Då har jag helt missuppfattat de senaste årens diskussion, där jag har trott att vi har stått sida vid sida i att göra den breda förändring regeringen nu inte genomför.

Prot. 2012/13:97

24 april

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 157 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! I så fall har nog Fredrik Lundh Sammeli inte riktigt lyssnat, för när vi har pratat om de förändringar vi vill göra och när det har handlat om förändringen från ”synnerliga” till ”särskilda” har vi hela tiden sagt att det ska gälla barn. När det gäller barn är det nämligen viktigt att det finns en vidare tolkning, för det finns så mycket olika saker man inte kan förutse.

När andra partier har efterfrågat den bredare förändringen i situationer som går att förutse har vi i stället efterfrågat den specifika lagförändringen – att familjer ska kunna återförenas så att gamla föräldrar ska kunna tillbringa sin sista tid med sina anhöriga. Det är en situation som är specifik, som går att förutse och som det går att ta hänsyn till i lagstiftningen så att det inte råder någon rättsosäkerhet och så att det inte blir beroende på hur gammal eller hur sjuk, halt eller lytt föräldern är. Det är i stället familjerelationen i sig som är så viktig att vi ska kunna genomföra en förändring på området.

Vi har inte nått ända fram i frågan, men givet hur många förändringar från Kristdemokraternas migrationspolitiska program vi redan har fått igenom hyser jag gott hopp om att vi så småningom kommer att nå fram i den frågan också.

Jag är väldigt glad att Socialdemokraterna har en helt annan ton i debatten i dag och att man har kommit fram till att barnkonventionen ska införas i svensk lagstiftning. Den förändringen kom inte omedelbart, men den har kommit. Det är viktigt. Det är helt andra toner från Socialdemokraterna i dag än från den migrationsminister från Socialdemokraterna som stod och sade att det skulle vara en humanitär katastrof om barn med uppgivenhetssyndrom skulle stanna i Sverige. Jag är glad att den förändringen har kommit. Det är viktigt för debatten här i kammaren, men det är framför allt viktigt för vårt land.

Anf. 158 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag kan påminna Emma Henriksson om att ”synnerligen ömmande omständigheter” var någonting Kristdemokraterna lyfte fram som en lösning på frågan även när fallet Ganna var uppe för diskussion. Det handlade väl alltså inte bara om barn, för Ganna är betydligt äldre än vad ett barn är.

Jag tänkte lyfta fram lite frågor kring ordning och reda på arbetsmarknaden utifrån frågan om arbetskraftsinvandring. Precis som Fredrik Lundh Sammeli har talat om välkomnar vi arbetskraftsinvandring, men vi har också lyft upp de problem vi ser på arbetsmarknaden.

Vi har skrivit i vår motion att vi vill ha ordning och reda. Jag har här i talarstolen i riksdagen tidigare debatterat med migrationsminister Tobias Billström om en förändring i dagens regelverk eftersom vi nu har sett hur människor utnyttjas gång på gång, och gång på gång.

I utskottsbetänkandet från den borgerliga majoriteten tillsammans med Miljöpartiet lyfte man fram att det är någonting som man ska se över. Men det har inte kommit något lagförslag trots att migrationsministern så sent som i januari stod och utlovade att det skulle komma en förändring.

Man kan också läsa en debattartikel från när det var som hårdast och vi såg skandalerna med skogsarbetarna från Kamerun. Vi har även sett hur bärplockare utnyttjats. Vi har sett vad vi nästan kan kalla jobbtrafficking inom branscherna där Hotell och Restaurang, Transport och Byggnads verkar.

Då lovade Billström att stoppa det han kallade slavkontrakten. Maria Ferm från Miljöpartiet var jättehårt ute och sade: Vi kommer att ställa de kraven. Vad ledde det till? Nada, ingenting. Vi har inte sett någon effekt.

Min fråga var varför man inte stod bakom dessa frågor. Har inte Hans Backman, som har stått här i talarstolen och talat om den svenska modellen och att hålla sig till svenska kollektivavtal, sett effekterna av bindande kontrakt?

Är det inte viktigt att ni gör någonting åt detta? Varför tvekar ni? Är det den delen där Centerpartiet tidigare sade att det skulle öppna den svenska arbetsmarknaden för lönekonkurrens? Är det därför ni inte vill säkerställa att de som kommer till Sverige får jobba på svenska villkor?

Vi kommer senare i vår att både diskutera sanktionsdirektivet och genomföra sanktionsdirektivet mot arbetsgivare. Men det löser inte frågan alls. Vi talar om att vi vill ha ordning och reda på arbetsmarknaden och bindande anställningskontrakt.

Vi har lyft upp frågor om att Migrationsverket måste få i uppdrag att följa upp de ansökningar om arbetstillstånd som de beviljar och säkerställa att rätt avtal gäller. Det är nödvändigt med förhandskontroll av arbetsgivarna och sanktionsmöjligheter mot de företag som missbrukar systemet. Arbetstillstånden ska vara rättsligt bindande med lägsta nivå så att det inte går att få ett tillstånd beviljat och sedan omförhandla till väsentligt sämre villkor.

För dem i socialförsäkringsutskottet som inte tagit del av en väldigt bra rapport från Hotell- och Restaurangfacket kan jag rekommendera den. Den heter *Till vilket pris som helst – en uppföljning av arbetskraftsmigranternas villkor i hotell- och restaurangbranschen*.

Jag ska citera några delar därifrån. ”Liten indisk restaurang med fyra anställda hade fått nio ansökningar beviljade och hade ytterligare fyra ansökningar liggande hos Migrationsverket. Arbetsgivaren hävdade att de nio personerna ännu inte kommit till Sverige. På frågan vad han tänkte göra om de verkligen kom fick vi svaret: ’Vi kanske ska ha öppet lite längre eller de kanske ska syssla med reklam’. Till företaget fanns ytterligare ett företag kopplat med samma situation.”

Detta var ett företag. Det finns naturligtvis fler exempel. ”Arbetsgivaren på restaurang Z har uttryckt att personalen man anställt via Migrationsverket är ’flexibla’ och ’tillgängliga’. Det syns om inte annat i över-tidsmättet där Omar på tre månader arbetat 60 timmar övertid.” Ni känner säkert till arbetstidslagen.

Det finns exempel efter exempel. Det man pekar på från Hotell- och Restaurangfacket är att anställningserbjudanden måste bli bindande, att

det måste finnas tydliga sanktionsmöjligheter och att arbetstagarna inte ska riskera utvisning.

Johan Hedin har här förtjänstfullt stått och förklarat varför det är bra med arbetskraftsinvandring. Men vad han inte förklarade är varför vi har en lagstiftning som straffar de arbetstagare som försöker påvisa att de utnyttjas. Den enda som i dag straffas är den enskilde som påpekar att den inte har den uppgivna lönen. Då kan den personen bli utkastad, och arbetsgivaren kan ta in någon ny.

Jag har en fråga till Eva Lohman, Hans Backman, Emma Henriksson och även Johan Hedin. Jag hade tänkt ställa frågan till Maria Ferm, men hon är inte här. Varför vill ni inte göra någonting åt detta? Är ni verkligen nöjda med att människor kommer till Sverige och utnyttjas på det sätt som sker i dag? Om ni inte är nöjda, varför gör ni inte någonting åt det?

Redan i januari har den här frågan påtalats. Den påtalades förra året. Jag var ganska säker på att ni också uttryckte att det inte ska se ut så här på svensk arbetsmarknad när man visade upp fallen från Kamerun. Till exempel sade Tommy Andersson, som är avtalssekreterare på GS-facket: Det är ren människohandel vi pratar om här.

Vi tycker att det är viktigt att upprätthålla ordning och reda på arbetsmarknaden. Vi vill inte neka människor att komma hit om det finns arbete. Däremot är vi väldigt säkra på att de inte ska komma hit och utnyttjas.

Svenska kollektivavtal ska gälla på svensk arbetsmarknad. Om ni säger att ni står upp för svenska kollektivavtal, varför agerar ni inte? Varför ser ni så nöjda ut när den här situationen i dag råder på svensk arbetsmarknad?

Herr talman! Med detta tackar jag för ordet i den här debatten.

Anf. 159 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Tack, Eva-Lena Jansson, för inlägget om arbetskraftsinvandring. Det är glädjande att vi är överens om att det i grund och botten är bra med arbetskraftsinvandring. Självklart vill vi i Folkpartiet och samtliga allianspartier se en bra ordning för hur det fungerar för dem som kommer hit och arbetar.

Vi står bakom att kollektivavtal ska gälla. Det har vi lagt fast och sagt. Det jobbas också med frågan att hitta vägar för att i större utsträckning ålägga arbetsgivare ansvaret att verkligen leva upp till de villkor som ska gälla på arbetsmarknaden.

Det arbetas med förslag på att säkerställa att den som är arbetstagare får ett större skydd och större möjlighet att få sin rätt om den råkar ut för en oseriös arbetsgivare.

Det är lätt när man debatterar arbetskraftsinvandring att man hamnar i just att man hittar och tittar på problemen, och det ska vi göra. Men under de senaste åren har det utfärdats en väldig massa arbetskraftsinvandringstillstånd i Sverige, 60 000, och de allra flesta av dem har fungerat bra.

Bland annat har vi fått hit it-ingenjörer. Vi har verkligen fått hit människor som vi behöver ha för att våra företag på ett bra sätt ska kunna verka i den moderna, globaliserade ekonomin. Det är viktigt att se båda delarna.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Migration och
asylpolitik*

Vi ska vara öppna för arbetskraftsinvandringen. Vi ska vara medvetna om att väldigt mycket fungerar bra. De problem som finns ska vi självklart fortsatt arbeta för att stävja. Vi vill inte heller ha oseriösa arbetsgivare som utnyttjar människor. Det är för oss främmande.

Anf. 160 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Om det är främmande för Hans Backman att människor utnyttjas kan man också ändra regelverket för att komma till rätta med det.

Jag tror att Hans Backman är organiserad i fackförbundet ST, som tillhör tjänstemannaorganisationen TCO. TCO har varit jättetydligt med vad som krävs för att ändra detta.

Mitt tips till Hans Backman är att ta kontakt med TCO. Jag tror att TCO har ganska bra förslag i frågan, om han inte litar på Socialdemokraterna.

När det gäller de 60 000 är merparten tyvärr inte it-tekniker. Jag tror att det var 6 000–7 000 bärplockare från Thailand. Jag vet inte om alla skulle skriva under på att det har varit en lycklig affär för många av de bärplockarna.

Vi har fått läsa om hur de har utnyttjats. Vi har läst om och sett reportage om hur de som kommit från Kamerun har utnyttjats. Vi har sett alla de personer som i dag kör omkring i lastbilar och lever i lastbilar under vedervärdiga förhållanden.

Vi möter sådana människor i beskrivningarna i rapporten från Hotell- och Restaurangfacket där arbetskraft på restauranger bor i källare och utnyttjas som slavar. Detta sker i Sverige i dag. Det man gömmer sig bakom är att det finns ett ihåligt regelverk för arbetskraftstillstånd.

Det är uppenbart att man inte ser de problemen. Man säger att det är en så lyckad reform att vi inte behöver bry oss om lite småfläckar. Om det är så lyckat, gör då någonting åt problemen! Det tycker jag att Hans Backman borde göra. Det var också därför jag sade det i mitt anförande.

Anf. 161 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Vi ska självklart inte blunda för de problem som finns med exempelvis bärplockare. Men vi måste också lyfta fram att det finns väldigt många goda exempel som både de som kommer hit och jobbar och Sverige som land tjänar på.

När det gäller TCO är jag inte själv medlem. Jag har däremot väldigt mycket kontakter med TCO. Jag har nyligen diskuterat möjliga vägar för att finna sätt att få ett bättre fungerande system som säkerställer arbetstagarernas rättigheter när de kommer till Sverige och också arbetsgivarnas skyldigheter. Jag är fullt öppen för att fortsätta dessa diskussioner. Det är vi alla i Alliansen. Det är viktigt för oss.

När det gäller bärplockarna har vi, vilket också står i betänkandet, infört nya riktlinjer som gäller arbetstillstånden för personer från länder utanför EU. Det innebär bland annat krav på garanterad lön också när det är ont om bär och att bärföretaget ska kunna visa att förutsättningar finns för att organisera arbetet när det gäller mat, logi och transportmedel.

Anställningsvillkoren ska vara på minst samma nivå som i svenska kollektivavtal eller vad som är brukligt inom yrket eller branschen.

Arbetet ska erbjudas i sådan omfattning att lönen är minst 13 000 kronor i månaden före skatt. Det gäller även för en som arbetar deltid. Arbetsgivaren ska visa att lön har betalats ut till tidigare bärplockare och redovisa hur företaget klarar av att betala den erbjudna månadslönen även vid dålig tillgång på bär eller i de fall arbetstagaren inte klarar av att plocka bär motsvarande den erbjudna månadslönen.

Självklart ska vi titta på problemen. Inte minst när det gäller frågan om bärplockare är det viktigt att vi säkerställer arbetstagarnas villkor så att de kan vara goda.

Anf. 162 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Om man tycker att frågan är viktig och tar den på allvar – vi kan plocka ut olika delar av arbetsmarknaden – är det centrala om arbetstillstånden är rättsligt bindande. Är det fråga om ett anställningsavtal som är rättsligt bindande, eller är det bara ett erbjudande som innebär att det kan bli något annat när man väl har kommit hit? Man kan låtsas vara en god arbetsgivare och skriva upp lönen när Migrationsverket hör av sig, så att det finns papper på det.

När vi vet att dessa missbruk förekommer finns det ett antal frågor att ta itu med. Det är inte svårt att agera. TCO, LO med flera har ju agerat och reagerat på detta. Om Hans Backman inte litar på Socialdemokraterna, Vänsterpartiet eller några andra partier här i Sveriges riksdag, fine, men lita gärna på de fackliga organisationerna som har sett de här problemen på arbetsmarknaden länge och vill göra något åt dem!

Vi vill göra något åt detta nu – inte se hur svensk arbetsmarknad bryts upp, där människor från andra länder får sämre villkor och sämre arbetsmiljö och utnyttjas på svensk arbetsmarknad. Vi står upp för den svenska modellen. Svenska kollektivavtal och svenska löner ska gälla för alla på den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 163 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Herr talman! Jag vill berätta historien om Kosta. Kosta kommer från Bulgarien. Under de senaste åren har han kommit till norra Uppland tillsammans med sin familj – med sina barn och sin fru. Vad gör han då i norra Uppland? Jo, han är här under bärsäsongen för att plocka bär. Han har genom åren fått många svenska vänner just i de trakter där han är. De träffas hemma hos varandra även om Kostas svenska hem är ett tält. Hans barn leker med svenska barn och har blivit ganska duktiga på att tala svenska. När familjen har varit här under bärsäsongen åker de tillbaka hem till Bulgarien för att sedan återvända till Sverige nästkommande höst. På vintern beger sig Kosta till Spanien eller Italien och plockar frukt.

Kosta är ett bra exempel på den fria rörligheten för EU-medborgare, och han är ett mycket bra exempel på dem som kommer hit och hjälper oss att plocka våra bär. Vi behöver denna arbetskraft. Tänk, det är bara 5 procent av alla bär i våra skogar som blir plockade. Bärindustrin behöver fler sådana som Kosta.

För ett par veckor sedan deltog jag i en temadag om bärplockning som anordnades av Nedre Dalälvens intresseförening och Leader Nedre Dalälven. Medverkande under dagen var bland andra företrädare för stora skogsbolag och mindre skogsägare, bärindustrin, kommunföreträdare och polisen. Man diskuterade just bärplockarnas situation med utgångspunkt i de uppmärksammade händelserna i norra Uppland och i gränstrakterna mot mitt hemlän Dalarna och Gästrikland under sommaren 2012, då många utländska bärplockare samlades för att plocka bär men blev missnöjda över dålig skörd och dåliga förhållanden.

Dagen gick i ett positivt tecken. De stora skogsbolagens företrädare menade att vi behöver vara fler ute i skogen, inte färre, för att öka förståelsen för skogen. Man sade också att allmänhetens besök i skogen sedan 1970-talet har minskat med uppemot 30 procent. Bären i skogen är en del av vår biobaserade samhällsekonomi.

Vi är i Sverige stolta över vår allemansrätt, som inte finns någon annanstans i världen. Den ger oss möjlighet att vistas i skogen och att plocka bär och svamp, men vi har också en skyldighet att lämna skogen i gott skick. Skogen bör vara öppen, och vi ska inte bomma igen den. Vi ska se till att vi både får och ger andra ordentlig information om allemansrätten och vad den innebär.

Men varför gick det då så snett för många av Kostas landsmän då de var här förra året, och vad kan vi göra för att förhindra det? Det var också en av de frågor som togs upp på temadagen. Det fanns många tankar och idéer om detta hos deltagarna. Ett skogsbolag hade sett till att arrangera läger med ordnade sanitära förhållanden. Polisen var ute i förebyggande syfte och hade uppsökande information men skulle gärna vilja ha mer samarbete med andra aktörer då de också gjorde kontroller. Uppsökande verksamhet bedrevs också från Arbetsmiljöverket.

Ett av de problem som gjorde att så många utländska bärplockare inte lyckades plocka några bär var helt enkelt att de var här för tidigt på säsongen och att det dessutom var ett dåligt bärår med ca 25 procent sämre skörd än tidigare år.

Sammantaget var dock det besked som kom ut av denna temadag att de utländska bärplockarna behövs för bärindustrin och att vi alla på olika sätt kan hjälpa till att se till att de får drägliga förhållanden när de kommer hit.

De allra flesta bäruppköpare är mycket seriösa, men vi måste stävja de oseriösa. Och skogen ska locka till besök även av oss svenskar.

Arbetskraftsinvandringen är viktig och vitaliserar arbetsmarknaden. Där har Kommittén för cirkulär migration och utveckling diskuterat olika möjliga lösningar. Genom ett regleringsbrev 2013 ska Migrationsverket särskilt redovisa insatser för att upptäcka missbruk av regler. Det är ju av yttersta vikt att missförhållanden för invandrad arbetskraft motverkas. Och reglerna har kommit att förändras när det gäller människor som kommer hit från tredje land.

Herr talman! Jag är glad över den överenskommelse som regeringen har slutit med Miljöpartiet när det gäller arbetskraftsinvandring, för migration är positivt och bidrar till ett rikare samhälle.

I Sverige har vi uteslutande ett efterfrågestyrt system, och arbetsgivare rekryterar den personal från utlandet som inte går att få i Sverige. För det är ju ändå arbetsgivarna som vet vilka kompetenser som behövs. Det är då också viktigt att våra svenska anställningsvillkor och försäkringsskydd följs.

Vi moderater vill att det ska vara lätt att anställa arbetstagare och välkomnar därför en ökad arbetskraftsinvandring. Vi behöver olika slags kompetenser men också ett stabilt system med kontroll av villkoren för dem som kommer hit för att arbeta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 164 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Det var ett intressant och lite oväntat anförande av Ann-Britt Åsebol, måste jag säga.

Jag citerade tidigare en rapport från Hotell- och Restaurangfacket, som börjar med orden: ”Vi har mött människor som arbetar 12 timmar om dagen, 7 dagar i veckan, utan någon chans till vila. Vi har träffat människor som hankar sig fram med månadslöner på 3 000–4 000 kronor. Protesterar de förlorar de sin rätt att vistas i Sverige.”

Jag förstod det som att Ann-Britt Åsebol också tyckte att det var viktigt att människor som kom hit kunde leva under drägliga villkor och kanske inte bara sova i en upplust skog någonstans.

Om det är viktigt att informera om allemansrätten borde det också vara viktigt att säkerställa att de som kommer hit har fått information om arbetsvillkor, rätten när det gäller föreningsfrihet och så vidare. Är det någonting som Ann-Britt Åsebol tänker driva vidare?

Om man nu tycker att det är viktigt att människor som kommer till Sverige inte utnyttjas undrar jag: Varför tycker inte Ann-Britt Åsebol och övriga från de borgerliga partierna och Miljöpartiet att arbetstillstånden ska vara rättsligt bindande?

Anf. 165 ANN-BRITT ÅSEBOL (M) replik:

Herr talman! Tack, Eva-Lena Jansson, för de här frågorna! Det är viktiga frågor. Jag tror att det här berör oss alla på olika sätt.

Jag tror att både Eva-Lena Jansson och jag är ute på många olika studiebesök. Vi ser olika saker. Vi ser hur verkligheten ser ut där ute.

Jag hade alltså förmånen att förra sommaren vara ute i läger för att se hur de här bärplockarna levde. Det fanns mycket övrigt att önska på de ställen där de levde. Men det finns också något positivt hos skogsägarna, som vill att de ska komma hit, och bärindustrin, som vill att de ska komma hit.

Är det så att vi med arbetsrättsvillkor kan stävja det här med de dåliga uppköparna, vilket vi kan, löser det sig självt. Det finns alltså i dag redan bestämmelser för hur man köper upp bär. Allt ska förtecknas. Det finns en noggrannhet i det här som gör att man kan komma vidare.

Vad som kan behövas är en uppföljning av de här bäruppköparna. Och det finns en rättslig möjlighet att göra det. Möjligen beror det här på att man inte har tid, att man inte gör det. Men regelverket för att stävja det här med de dåliga uppköparna finns. Regelverket finns när det gäller att jobba med de här frågorna.

Arbetsmiljöverket vill gå ut och hjälpa till för att se till att det är drägliga förhållanden. Det är inte det som saknas.

Jag tycker att det är bra att vi hjälps åt att se över det här. Vi behöver den här arbetskraftsinvandringen. Men de som kommer hit ska också ha det bra och ha drägliga villkor när de är här.

Anf. 166 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är inte bristen på ambitioner jag ifrågasätter, utan det är bristen på initiativ och riktiga förslag.

Jag har vid några tillfällen läst upp de här förslagen, så jag behöver inte ta dem igen.

Man ser att det är brister i dag. Man ser att människor kommer till Sverige och utnyttjas. Vi kommer att kunna se att det kommer människor till Sverige som har förhoppningar om att kunna försörja sig själva och sin familj genom arbete här. De har blivit hitlurade med felaktiga villkor. De tror att de ska få någonting annat. En del av dem kommer att vara nöjda med att de faktiskt tjänar mycket sämre än vad en svensk anställd skulle göra.

Jag är inte nöjd, för jag tror på alla människors lika rätt och lika värde. Då ska de människor som kommer till Sverige tjäna precis lika mycket som jag skulle göra om jag var ute och jobbade i skogen eller om jag stod på restaurangen.

Svenska kollektivavtal ska gälla på svensk arbetsmarknad. Jag tvivlar inte på att ni har ambitioner. Men ni har absolut noll vilja att upprätthålla den svenska modellen. Om ni hade vilja skulle ni agera i stället för att säga: Vi får se om det löser sig av sig självt. Det kanske det gör, eftersom arbetsgivarna ändå vill göra någonting gott.

Man kan fråga gränspolisen i Stockholm. De pratar alltså om att det sker jobbtrafficking i dag. Den här organiserade verksamheten måste man se och då ge myndigheter redskap.

Men man kan också börja hjälpa till och göra det svårare för dem som vill utnyttja människor till sämre villkor.

Varför vill inte Ann-Britt Åsebol och de borgerliga partierna göra det? Det är min fråga, herr talman.

Anf. 167 ANN-BRITT ÅSEBOL (M) replik:

Herr talman! Reglerna finns, och de ska efterlevas. Det är mitt första sätt att övertyga, att säga att reglerna finns. Vi har en information. Vi har ett positivt samhälle, där vi behöver en arbetskraftsinvandring.

Som bäruppköpare köper man bär för lika många kronor av mig som svensk som av en arbetskraftsinvandrad. Bäruppköparna har inte olika villkor beroende på vem det är som de köper bären från. Där är det minsann lika villkor.

Problemet är bara att det inte finns så många svenskar som är ute i skogarna och plockar de här bären. Skulle vi vara fler som var där ute och plockade och sålde kanske det skulle hjälpa till att hålla uppe det här på ett bättre sätt. Men det finns ingenting som säger att bäruppköparna köper bär till sämre pris än om det skulle vara en svensk som skulle sälja bären.

Det är viktigt att vi har en arbetskraftsinvandring. Vi har öppna gränser. Låt oss fortsätta att ha de här öppna gränserna, så att folk kommer hit och gör de här jobben, som vi så väl behöver.

Det finns många goda exempel på hur vi även inom restaurangbranschen och inom skogsindustrin tar hand om utländska arbetare som kommer hit. Man kan välja på vilket sätt man vill se det här. Vill man se de dåliga sätten kan man göra det. Men det finns också många bra, roliga och trevliga solskenshistorier om hur det går bra för dem som kommer hit.

Anf. 168 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Herr talman! I det betänkande som debatteras behandlas ett antal motioner som rör utländska studenter och doktorander. Dessa avslås med hänvisning till regeringens beredning av utredningen om cirkulär migration. Min partikollega Hans Backman tog upp denna del av betänkandet – tack för det!

Jag vill ägna några minuter ytterligare till just dessa frågor.

Vi lever i en alltmer globaliserad värld. Det betyder att människor blir alltmer rörliga, och varje nation behöver en strategi för att upprätthålla sin konkurrenskraft.

I Sverige är vi många som tycker att en attraktiv väg framåt är att satsa på kunskap och en välutbildad befolkning som kan producera avancerade produkter och tjänster.

Samtidigt med globaliseringen pågår en demografisk förändring. I Sverige och västvärlden blir många äldre, och vi ser att det på sikt kommer att saknas arbetskraft med rätt utbildning. SCB kom relativt nyligen med beräkningar som visar att trots att intresset nu ökar för civilingenjörsutbildningarna kommer Sverige år 2030 att sakna ca 30 000 ingenjörer om vi fortsätter som i dag. Även inom vårdsektorn kommer det att finnas stora brister på utbildad arbetskraft.

Till Sverige kommer årligen många utländska studenter och doktorander. Det är ofta unga människor med begåvning och framåtanda. Tyvärr är det också många som lämnar Sverige efter sina examina. En del av ansvaret vilar på oss som sätter upp villkoren för dem att stanna. Jag menar att det i dag är onödigt svårt för studenter och doktorander att kunna stanna i Sverige och bidra till vårt samhälle och vårt välbefinnande.

Hur har då utvecklingen sett ut vad gäller utländska studenter och doktorander? Låt mig börja med utländska doktorander, som jag tidigare har motionerat om och som min ersättare Mathias Sundin motionerade om i höstas.

Under de senaste tio åren har det skett en kraftig ökning av utländska doktorander i Sverige. År 2011 var 37 procent av alla nybörjardoktorander utländska. Lite drygt hälften av samtliga doktorandnybörjare inom naturvetenskap och teknik var utländska.

Andelen som försörjs av stipendier har minskat och låg 2011 på 16 procent. Nästan hälften av de utländska doktoranderna var finansierade via anställning. De betalar därmed skatt i Sverige och avlönas med svenska skattepengar. Oavsett om de är anställda eller ej är alla doktorander här i dag på studentvisum, vilket är mindre fördelaktigt än uppehållstillstånd för arbete vad gäller exempelvis möjlighet att kvalificera sig för permanent uppehållstillstånd.

Vi kan alltså konstatera att en stor och växande del av doktoranderna i vårt land kommer från utlandet. Vi satsar skattepengar för att de ska uppnå doktorsgrad. Vi behöver deras kunskaper inom forskarteam och i arbetslivet, men vi har snäva villkor för dem att stanna och bidra i Sverige, vilket medför att många lämnar vårt land för att arbeta i ett annat land.

Antalet studenter från länder utanför Sverige har halverats mellan år 2010 och 2011. Den enkla förklaringen är förstås att det numera inte är gratis utbildning för alla som vill studera i Sverige.

Jag står bakom att studieavgifter har införts, men detta behöver kompletteras med insatser för att antalet utländska studenter återigen ska öka. Utbildningen ska präglas av kvalitet och förhållandena runt om av låg byråkrati, och det ska vara väl avvägda förutsättningar för att kunna stanna för att arbeta.

För snart exakt tre år sedan presenterades den parlamentariska utredningen *Cirkulär migration och utveckling*. Det är mot bakgrund av regeringens beredning av denna utredning som alla motioner om studenter och doktorander får avslag. I svar till mig vid frågestunden den 21 mars sade migrationsminister Billström att han avser att presentera förslag baserat på utredningen som gäller studenter och doktorander under våren. Även i propositionslistan står det att det ska komma en proposition under maj.

Jag ser fram emot en sådan proposition, för Sverige har inte råd att framöver ha gårdagens lagstiftning i konkurrensen om värdefull arbetskraft.

Vad händer då i omvärlden? Storbritannien, Australien och USA är exempel på länder som nyligen har förändrat sin lagstiftning för att möjliggöra för studenter och doktorander att stanna och arbeta i deras länder. Tyskland har en välkomnande hemsida med adressen www.make-it-in-germany.com, där man kan läsa att man i Tyskland får stanna i 18 månader efter examen för att söka ett passande jobb.

Denna hemsida kan förresten vara något för Svenska Institutet att inspireras av i sitt uppdrag att marknadsföra Sverige som en attraktiv destination.

Apropå Svenska Institutet publicerade Dagens Nyheter för ett halvår sedan en läsvärd artikel av insynsrådet för Svenska Institutet under rubriken "Svensk byråkrati stoppar internationella talanger".

Jag ska ge ett annat lästips, en studie från Migrationsverket som heter *Invandring av internationella studenter till Sverige*. I denna rapport finns mycket information kring utländska studenter, och det identifieras några insatser som skulle kunna bidra till att höja Sveriges internationella attraktionskraft bland studenter från länder utanför EU. Bland annat nämns frågan om studenters möjlighet att stanna i Sverige för att söka arbete efter studier, liksom medföljandes rätt till arbetstillstånd.

I Mathias Sundins riksdagsmotion tas frågan om arbetstillstånd för doktoranders medföljande upp. Det är inte ovanligt att personer som uppnått sådan ålder att de kan komma i fråga som doktorander också har hunnit träffa någon som de vill leva med. Vill man vara ett attraktivt land för doktorander behöver man också ta i beaktande att det kan vara två som ska kunna komma vidare i sina karriärer.

Slutligen: I mars lade EU-kommissionär Cecilia Malmström fram lagförslag om att minska byråkratin i EU-länderna för utländska studenter och forskare. Bland annat handlar det om att underlätta rörligheten inom EU och att forskare och studenter under vissa villkor ska kunna stanna upp till tolv månader efter examen för att söka jobb eller starta företag.

Till Sveriges Radio sade Cecilia Malmström så här: ”Vi ser att den här kategorin personer, som ofta är oerhört begåvade människor, som kommer hit för att studera eller gästforsa tyvärr minskar. Vi har identifierat väldigt många problem för dem att komma hit. Byråkratiska hinder och så vidare. Det gör att de här personerna, som ofta, efter att de har forskat eller läst färdigt kan gå in och bidra till utveckling, tillväxt och innovation i Sverige eller någon annanstans i Europa, vänder sig till andra kontinenter. Det är problematiskt för Europa, för det här är duktiga människor som vi behöver.”

EU-direktivet föreslås träda i kraft 2016. Frågan är då: Behöver vi i Sverige verkligen EU för att agera? Nej, vi i Sverige ska inte lägga oss på minsta gemensamma nivå vad gäller villkor för att attrahera människor med kompetens till vårt land.

Herr talman! Jag noterar avslagen på motioner i dagens betänkande men hoppas och utgår från att både socialförsäkringsutskottet och regeringen har en ambitiös agenda på det här området.

Anf. 169 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Det är glädjande att få in nya ledamöter i migrationsdebatter som kan lyfta fram viktiga perspektiv.

Det var den regering vi nu har och den regering som Karin Granbom Ellison utgör ett underlag för som införde avgifter för utländska studenter vid våra universitet och högskolor. Det är en utveckling som man väldigt tydligt kan se resultatet av. Från i genomsnitt 30 000 utländska studenter per år är vi nu nere på 7 000 i Migrationsverkets årsredovisning för 2012.

Det gör världen fattigare, för vi bidrar inte till att fler har möjlighet att komma hit och studera och återvända och vara med och bygga sina länder. Det gör också Sverige fattigare, därför att vi tappar en viktig del av de internationella perspektiven till våra egna högskolor och universitet. Därför är det glädjande att Karin så tydligt pekar på att det behövs en politik för arbete och utbildning.

Där har den majoritet som Karin själv företräder mer att leverera. Tittar vi på andelen studenter som går vidare till universitet ser vi att vi tappar kraftfullt och är nere på 37 procent – sämst i Norden. Vad är Karins besked eller arbete gentemot de egna partikamraterna som också sitter på nyckelpositioner när det handlar om landets utbildningspolitik?

Anf. 170 KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik:

Herr talman! När det gäller utbildningspolitik jobbar vi hela tiden för att höja kvaliteten i den högre utbildningen – och i alla sammanhang. Just när vi pratar om högre utbildning står jag bakom att det var rätt beslut att införa studieavgifter. I stället för att konkurrera med att vi i Sverige ska ha gratis utbildning ska vi i stället ha en hög kvalitet som verkligen är internationellt attraktiv att söka sig till.

Ja, det har blivit ett sjunkande antal studenter från andra länder till Sverige. Det här är någonting som jag menar att vi ska fortsätta att jobba för att öka. Det handlar om att Sverige måste bli mer känt som en utbildningsnation. Nu jobbas det också från flera olika håll på att minska byråkratin. Jag är med på linjen att det kan vara något för krångligt att söka sig till Sverige och även till andra länder i Europa, precis som Cecilia Malmström uttrycker det.

Vi måste förenkla byråkratin, och på det viset hoppas jag, precis som Fredrik Lundh Sammeli, att vi framöver kommer att se att det är fler personer som söker sig utifrån till våra universitet.

Anf. 171 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! För att kunna driva morgondagens forskning och innovationer behöver Sverige ett större internationellt utbyte.

Om vi är överens om det perspektivet, vilket Karin Granbom Ellison så bra pekade på i sitt anförande, behöver vi också möjliggöra för studenter att stanna här och söka jobb. Vi behöver se över migrationspolitiken i de perspektiven.

Men tittar man på den utveckling vi har i Sverige när det gäller utländska studenter är frågan om det verkligen är rätt väg att gå att införa studieavgifter när man ser en förändring från i genomsnitt 30 000 utländska studenter, som har kommit hit och berikat vårt land och bidragit till vår utveckling, till ungefär 7 000.

Med en tydlig agenda från Karin när det gäller internationell utbildningspolitik och de delarna på det här området tycker jag ändå att det är konstigt om hon landar i att den väg regeringen har valt är rätt väg: att införa studieavgifter.

Vi behöver också med kraft höja andelen som går vidare till högre utbildningar i vårt land. Vi är sämst i Norden. Island ligger bra mycket högre på 60 procent, och det finns länder som ligger på 70–80 procent. Där har regeringen ett ansvar. Problemet är inte att människor kommer hit till vårt land. Problemet är att arbetslösheten stiger och studieresultaten sjunker.

Anf. 172 KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik:

Herr talman! Jag vill inledningsvis konstatera att jag och Fredrik Lundh Sammeli verkar ha ett gemensamt anslag när det gäller att det behövs mer utbyte mellan universitet och att det är bra att det kommer människor hit till Sverige. Precis som du sade är det önskvärt att det finns ett större internationellt utbyte. Därmed tror jag också att det finns förutsättningar för att vi ska kunna arbeta just för den fråga som jag lyfte fram, att det ska finnas en större möjlighet för studenter och doktorander att i framtiden få bättre villkor och att det då ingår att det finns större möjligheter att stanna här och arbeta.

Jag undrar om jag hörde rätt, Fredrik Lundh Sammeli. Sade du 30 000 eller 13 000? Det är en rätt stor skillnad. Den siffra som jag har sett är 13 000, som nu har sjunkit. Det är naturligtvis en siffra som vi ska försöka att närma oss igen. Då handlar det om att minska byråkratin. Det handlar om att marknadsföra Sverige. Det handlar om att göra sig känd som en forskningsnation med hög kvalitet.

Det kan möjligen vara så att vi behöver se över stipendieprogram, men det finns också, som jag nämnde, ett antal viktiga instanser som har påvisat att en betydande del i att attrahera studenter är att skapa goda förutsättningar för dem att efter studier och examen få stanna i vårt land och få bidra. Jag hoppas att vi där kan hitta en samsyn framöver i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 april.)

Prot. 2012/13:97
24 april

*Migration och
asylpolitik*

16 § Riksdagens arbetsformer m.m.

*Riksdagens
arbetsformer m.m.*

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU17
Riksdagens arbetsformer m.m.

Anf. 173 PETER ERIKSSON (MP):

God kväll, herr talman och ni andra! Jag tänker nu börja en liten diskussion som vi i konstitutionsutskottet ska ha om riksdagens arbetsformer. Det är ett betänkande som vi lägger fram för riksdagen som behandlar en lång rad motioner. Det är 69 motionsyrkanden totalt sett. Det är frågor som handlar om allt. Det handlar om hur vi sitter i bänkarna, om vi ska sitta partigruppsvis eller fortsätta med det gamla system som vi har haft i Sveriges riksdag under lång tid, att man sitter tillsammans med dem som kommer från det egna länet eller riksdagsvalkretsen. Det handlar om våra egna arvoden. Det handlar om hur vi arbetar, utskottens utrikes resor och så vidare.

Det finns en del förslag som jag själv tycker vore värda att se noggrannare på, kanske överväga att bifalla till och med eller utreda vidare. Men de flesta av de motioner som vi har behandlat här avstyrker vi med hänvisning till att det faktiskt finns pågående utredningar redan.

Det som berör allra flest frågor är att riksdagsstyrelsen har tagit initiativ till att se över riksdagsordningen. Det är där som många av de här frågorna behandlas och ligger rent juridiskt. Där har vi nu en utredning där talmannen är ordförande. Vi väntar med iver och intresse på talmannens och den här parlamentariska utredningens förslag om vilka ändringar som ska ske. Det gör ju att vi kan passa och smita undan lite grann och slippa ta ställning till de flesta av de här frågorna, även om vi nog hade velat ta ställning till och säga någonting om en del av dem.

Jag tänkte ta upp ett par av de här motionerna helt kort. Jag är medförfattare till en av reservationerna. Den handlar om lobbyism. Det är någonting som vi inte har utrett i Sverige på länge, och det är någonting som berör och påverkar demokratin ganska mycket, enligt min bedömning. Det finns yrkeslobbyister i Sverige såväl som i Bryssel och i andra

länder, och det finns organisationer som jobbar på att försöka påverka. Och det är alldeles i sin ordning. Det är inget konstigt med det. Jag tycker att det är bra att det finns många som försöker vara med och påverka och delta i demokratin på olika sätt.

Men det finns också andra demokratiska effekter av lobbyismen som vi inte har utrett närmare. Det kan finnas problematiska frågor kring att vissa organisationer har starka resurser och möjligheter att påverka och att andra har mycket sämre. Därför föreslår jag och Mia Sydow Mölleby från Vänstern att vi ska försöka utreda frågan kring lobbyismen, ta ett större grepp kring den i framtiden och försöka få bättre utrett och granskat vad lobbyismen i Sverige innebär. Vad har den för effekt? Hur påverkar den demokratin och så vidare?

En annan fråga som jag tänkte kommentera bara kort är faktiskt också en reservation från Mia Sydow Mölleby, Vänsterpartiet. Nu ser jag att hon inte är här. Marianne Berg är här i stället. Du kanske tar den debatten.

Det handlar alltså om våra egna arvoden. Det är en av de mest besvärliga saker som finns när man ska börja bestämma sina egna arvoden och löner. Vi vill ju alla ha väldigt bra betalt. Vi tycker att vi gör ett bra jobb oftast. Men det tycker jag är ett gott skäl till att man ska försöka undvika att bestämma sin lön själv, särskilt när det är skattebetalarna som står för kalaset.

Den motion från Vänstern som Mia har reserverat sig för innebär i praktiken att vi i riksdagen ska gå tillbaka till ett system där vi bestämmer våra egna arvoden. Jag är definitivt motståndare till en sådan lösning. Jag tror inte att det vore lyckligt för någon om vi fick en sådan utveckling att vi ska sitta här och rösta om vilka arvoden vi ska ha.

I övrigt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 174 JONAS ÅKERLUND (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till våra två reservationer. Klockan är mycket så jag tänker hålla mig till bara dem. Givetvis står jag bakom förslaget i betänkandet i övrigt. Jag kan instämma i mycket av det som Peter Eriksson sade.

Det första jag tänkte nämna något om är just placeringsfrågan, hur vi sitter i kammaren. Vi är placerade med utgångspunkt från det ställe där vi var mantalsskrivna vid valet. Man förutsätts per definition ha någon form av gemenskap med andra som är skrivna på ungefär samma ort.

Jag tror att det var ganska rationellt på den tiden både kunskap och människor var långt mer trögrörliga än i dag. Men i dag är det inte särskilt svårt att bo i Bollnäs och mycket snabbt informera sig om läget i Borås. Därför tror vi att det vore mer rationellt att man helt enkelt satt partigrupsvis. Då kunde det kanske dessutom, med det parlamentariska läge som råder nu, undvikas att man helt enkelt råkar trycka på fel knapp i hastigheten. Man kan korrigera varandra.

Det för mig in på nästa reservation, som gäller just arbetsformen, eftersom vi har kvittning. Det skulle för vår del vara aktuellt bara när en enig opposition står mot regeringen, eftersom regeringen är en minoritetsregering. Om vi då har kvittning i just den situationen blir ju beslutet här i kammaren en korrekt avspeglning av valresultatet.

Vi tycker att den ordningen är att föredra framför att det är slumpen eller enskilda omständigheter som avgör hur utfallet av en omröstning i riksdagen blir. Det är bara tre röster som skiljer. Är det tillfälligheter som ska avgöra, om en eller flera kan vara här eller inte? För oss är det lite svårt att försvara eftersom det vore så pass enkelt att ordna. När vi går till beslut ska förhållandena här i kammaren på ett korrekt sätt avspegla det valresultat som väljarna gav oss.

Anf. 175 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! Vänsterpartiet har tre reservationer i betänkandet.

En reservation handlar om en barnkonsekvensanalys av de lagar vi stiftar i kammaren. Regeringen lade år 2009 fram några strategier om att barnens rättigheter i enlighet med barnkonventionen ska tas i beaktande. Regeringen har i år tillsatt en utredning som ska vara klar senast i mars 2015. Den ska också utgå från barnkonventionen och de tilläggsdirektiv som vi har skrivit under.

Men det var inte detta vi reserverade oss för egentligen. Många lagar som vi stiftar här, som inte direkt berör barnens rättigheter, påverkar dem indirekt. Det kan gälla frågor om arbetslöshet. Hur påverkar den försämrade ekonomin barnen? Hur påverkar det barnen när föräldrarna träter i en vårdnadstvist? Sådana frågor måste tas i beaktande i en barnkonsekvensanalys.

Herr talman! Lobbying behöver jag inte ta upp. Den frågan tog Peter Eriksson upp. Nu går jag i stället över till arvoden.

Det är en gammal käpphäst i Vänsterpartiet att driva att våra arvoden ska gå jäms med prisbasbeloppet. I år är det 44 500 kronor.

Vi har drivit frågan varje år i kammaren. Skam den som ger sig, säger jag. Till sist kanske vi får igenom denna fråga. Det vet man aldrig.

Inkomstgarantin – det vi får efter avslutat uppdrag i riksdagen – har utretts, och jag väntar med spänning på hur förslaget som ska läggas fram kommer att se ut.

Nivån på våra arvoden är i dag 58 300 kronor. Arvodet diskuteras ofta bland allmänheten, om inte annat mycket i medierna. Det finns de som anser att våra arvoden är höga och att de måste vara höga för att minimera risken att ledamöter avstår från att kandidera till en riksdagspost eller andra politiska uppdrag. Men jag tycker inte att det håller. Jag kandiderar inte och arbetar inte politiskt därför att jag ser hur mycket jag kan få i plånboken. Jag arbetar politiskt för att jag vill driva och förändra samhället. Det måste vara den första ambitionen.

Sedan har vi frågan om ersättningarna för olika uppdrag vid sidan av partiarbetet eller arbetet som riksdagsledamot. Man kan till exempel sitta i en nämnd eller i en utredning eller vara utskottsordförande. Då finns vissa tillägg.

Vänsterpartiet anser att de uppdragen ingår i arbetet som riksdagsledamot och inte ska ersättas med ytterligare pengar. De som talar högt om dessa frågor och anser att arvoden ska vara kvar menar att extrauppdragen tar enormt mycket tid. Det är naturligtvis sant. De tar tid. Men det måste vara rimligt att resterande riksdagsledamöter i ett parti hjälper till och avlastar den person som tar på sig ansvarsuppgifterna i nämnder eller utredningar. Så svårt kan det inte vara. I alla fall tycker jag inte att det

kan vara så svårt för de största partierna i riksdagen, det vill säga Moderaterna och Socialdemokraterna.

Jag avslutar, herr talman, och yrkar bifall till reservation nr 5.

Anf. 176 LARS ELINDERSON (M):

Herr talman! Vid den här tiden varje år brukar vi behandla betänkanden från samtliga utskott som innehåller ett stort antal motioner från den allmänna motionsperioden. Normalt ser varje betänkande ungefär likadant ut. Utskottens majoritet föreslår avslag på alla yrkanden, oavsett vilka partier som sitter i majoritet, medan företrädarna för oppositionen väljer ut ett antal speciellt viktiga förslag från det egna partiet eller enskilda ledamöter som man vill bifalla.

Resultatet av voteringen brukar bli att de allra flesta motionsyrkanden avslås. Jag vill minnas att kammaren förra året avslag ca 99 procent av de ungefär 3 600 motionsyrkanden som behandlades det året. Jag gissar att resultatet blir ungefär detsamma i år.

För en utomstående – och kanske också för ledamöterna – kan det ibland vara svårt att förstå varför det ser ut på det sättet. Det speglar inte vår uppfattning eller ens partiernas uppfattning i de sakfrågor som behandlas.

Konstitutionsutskottets betänkande handlar bland annat om motionsrätten och formerna för riksdagens hantering av det så kallade motionsinstitutet. Även om det finns en hel del andra viktiga frågor, som bland annat har nämnts i tidigare anföranden, tänker jag hålla mig enbart inom det området, frågan om det så kallade motionsinstitutet.

Bland annat redogörs i betänkandet för ett antal av de olika utredningar som har gjorts och förslag som har lagts fram under senare år, till exempel det faktum att riksdagsstyrelsen så sent som i höstas tillsatte en parlamentarisk kommitté som ska se över motionsinstitutet. Regeringen tillsatte dessutom nyligen en parlamentarisk kommitté som ska se över budgetprocessen, som i hög grad påverkar motionsinstitutet och ledamöternas möjligheter att motionera.

Det kommer därför att bli anledning för konstitutionsutskottet och kammaren att återkomma med en större genomgång av frågorna vid ett senare tillfälle, kanske inom bara något år. Jag tycker ändå att det finns anledning att göra några kommentarer om utskottets hantering i dag, om inte annat som en information för eventuella lyssnare som har funderat över förhållandet att vi avslår yrkanden som vi i sak på många punkter håller med om.

Den vanligaste motiveringen för utskotten att avstyrka och kammaren att avslå motionsyrkanden är att frågan är föremål för utredning, bereds i Regeringskansliet eller hanteras på annat sätt. Det faktum att regeringen har tillsatt en särskild utredning eller gett en särskild utredningsman eller motsvarande uppgift att fördjupa sig i ärendets olika aspekter och återkomma med förslag till åtgärder är naturligtvis ett legitimt skäl för att avvakta det arbetet innan beslut fattas. Normalt är det också en tid angiven för när denna utredning ska vara färdig och ibland också när regeringen bedömer att man därefter kan återkomma till riksdagen med förslag till beslut.

En del yrkanden som avslås gäller förslag som tidigare har aktualiserats och där regeringen offentligt eller efter fråga från till exempel

handläggare i det aktuella utskottet meddelat att man har påbörjat ett arbete med att hantera frågan och att man avser att återkomma till riksdagen i frågan. I det fallet är det svårare att exakt veta om och när regeringen avser att återkomma med förslag. Men likväl finns det, enligt den praxis som utskotten tillämpar, i sådana fall skäl att avvakta med ett ställningstagande tills det ges besked i frågan.

Ibland händer det dock att utskotten tappar tålamodet och likväl enas om ett tillkännagivande där regeringen anmodas att påskynda beredningen eller återkomma med en motivering till att det har tagit så lång tid. Den här gången finns det inget sådant tillkännagivande i konstitutionsutskottets betänkande.

Sedan en tid tillämpas också en förenklad procedur som anger ytterligare ett skäl att avslå yrkanden, nämligen att yrkanden tidigare behandlats i närtid. De kan därför med hänvisning till denna tidigare behandling avslås på samma sätt som förut.

För oppositionspartierna innebär motionsrätten en möjlighet att markera och förtydliga uppfattningar och åsikter som skiljer sig från majoriteten. Det finns därför skäl att reservera sig även om frågan har avgjorts tidigare, även om det finns en utredning som har tillsatts för att se över frågan eller även om frågan bereds.

Att motioner och yrkanden avslås med motiveringen att frågan är föremål för utredning eller bereds på annat sätt innebär alltså inte att frågan inte behandlats i sak.

Trots att vi här yrkar avslag på de allra flesta motionerna och trots att det finns ett antal reservationer från oppositionspartierna i betänkandet vill jag lyfta fram en enda punkt i fråga om motionsinstitutet.

Min partikollega Jan Ericson föreslår en generösare motionshantering på så sätt att han menar att när en motion, ibland slentrianmässigt även om förslagen redan är föremål för utredning eller faktiskt genomförts, bör det kombineras med tydliga skrivningar om att motionens förslag har vidarebefordrats för kännedom till den eventuella utredning eller den beredning som pågår i det ansvariga departementet. En sådan förändring skulle enligt motionären sannolikt minska antalet motioner som återkommer varje år och signalera en större respekt för riksdagsledamöternas arbete och riksdagen som främsta representant för demokratin.

Jag tycker att det ligger ganska mycket i Jan Ericsons synpunkter.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 177 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Herr talman! Våren är äntligen här i större delen av landet, även om det är lite kallt ibland, och så här lagom till valborgshelgen tar konstitutionsutskottet upp ett motionsbetänkande med hela 69 olika yrkanden i alla tänkbara ämnen – en verkligt färgglad vårbukett, skulle man kunna säga.

När det gäller riksdagens arbetsformer är det av stort värde att det råder en så bred enighet som möjligt mellan partierna. Förändringar bör helst göras i enighet. Att utskottet på samtliga punkter yrkar avslag ska alltså inte tolkas som att utskottet konsekvent tar avstånd från motionärernas idéer. I många fall är det i stället pågående utredningsarbete som är orsaken.

Det finns också motioner där vi sätter tilltro till riksdagsförvaltningens kunskap och engagemang. Till exempel finns det en motion om teckentolkning vid tv-sändningar från riksdagen. Det är angeläget att riksdagsförvaltningen följer den tekniska utvecklingen och aktivt bevakar möjligheterna att förbättra utbudet av teckentolkning. Om vi skulle bli besvikna i denna fråga, vilket jag inte räknar med, får kanske utskottet återkomma till saken.

Herr talman! I en motion tas kvittningssystemet upp. Men kvittning är inte något som är lagreglerat och inte heller något som organiseras av riksdagen eller riksdagsförvaltningen. Precis som framgår av betänkandet är kvittningssystemet något som har utvecklats genom samarbete mellan partier i riksdagen. Det finns alltså ingen rättighet att ingå i kvittningssystemet, och kvittningssystemet är inte heller något som riksdagen beslutar om. Därmed blir det avslag på motionen.

Ett par motioner handlar om riksdagsledamöternas placering i kammaren. Jag har i och för sig aldrig stött på någon väljare som tycker att detta är en viktig fråga, men jag förstår att den kan engagera en del av oss i kammaren. I grund och botten är det en närmast filosofisk fråga om vad det innebär att vara riksdagsledamot. Ska partitillhörigheten framhållas mer, eller bör placeringen påminna om väljarna som har röstat fram ledamoten? Betraktat på detta sätt är min egen slutsats att det ligger närmare till hands att behålla dagens placeringsordning.

Någon motionär har gjort hänvisningar till placeringsordningen i det brittiska parlamentet, där man ju sitter partivis. Men skillnaden är att ledamöterna i Storbritannien är valda i enmansvalkretsar, och då blir tanken att placera ledamöterna efter valkrets givetvis irrelevant.

Det finns en reservation om att utreda lobbyismen i Sverige. Vad är lobbying? Och vem är lobbyist? Ordet väcker associationer, och många ser framför sig bilden av en PR-man som ilar i riksdagskorridorer för att sätta press på folkvalda. Men verkligheten är mer komplex än så.

Demokratin handlar om att bilda opinion och att argumentera för sin ståndpunkt. Alla vi som är folkvalda kan intyga att det pågår ett intensivt arbete för att påverka riksdagens ledamöter i olika frågor. Vi blir kontakterade av företrädare för intressegrupper, fackliga organisationer, företag och enskilda företagare, forskare och intresserade samhällsmedborgare. Det sker naturligtvis också indirekt påverkan genom medierna.

Allt detta handlar om påverkansarbete, och så är fallet oavsett om någon anlitat andra till hjälp för sin sak eller inte. Det finns inte alltid en knivskarp gräns mellan opinionsbildning och lobbyism. Vem som är lobbyist är en definitionsfråga.

När politiken utsätts för påverkansarbete från andra delar av samhällslivet är det något som kan ha både positiva och negativa följder. Det är därför som vi inom Folkpartiet för en diskussion om hur man ska kunna öka transparensen och även tydliggöra gränsdragningen mellan politikerrollen och andra roller. I dag är det inte ovanligt att ledande personer går mellan politiken och PR-världen. Folkpartiets programkommitté har föreslagit en karantänsregel för avgående statsråd innan de går vidare till uppdrag där känslig regeringsinformation kan vara särskilt värdefull. Det kan handla om övergångar till såväl PR-firmor som andra företag.

Christer Nylander, som är riksdagsledamot för Folkpartiet, har skrivit en motion om att en ny maktutredning behövs. Det var över 20 år sedan en sådan gjordes. Några saker som förändrat maktförhållandena sedan dess, runt 1990, är ökad globalisering, medlemskap i EU, internets framväxt, ett ändrat medielandskap och så vidare. Motionen av Christer Nylander behandlas inte i detta betänkande, men jag vill nämna den i detta sammanhang då jag är öppen för att en sådan utredning skulle kunna ge ny kraft i den viktiga debatten om demokrati och maktfördelning i Sverige. Det är möjligt att frågan om lobbyism och påverkan skulle kunna passa i ett sådant större sammanhang.

Med detta sagt yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 178 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Vi har i konstitutionsutskottet genom detta betänkande behandlat 69 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden, och de handlar i huvudsak om riksdagens arbetsformer. Samtliga motionsyrkanden avstyrks av vårt utskott.

Just detta att samtliga motioner avstyrks vill jag något kommentera, inte minst mot bakgrund av att en motionär efterlyser en generösare motionsbehandling. Även om motionerna avstyrks tycker jag att konstitutionsutskottet, genom ett seriöst och ambitiöst arbete av vårt kansli, ger rimliga förklaringar och hänvisningar till varför motionerna inte tillstyrks. I regel sker det genom hänvisningar till pågående eller nyligen avslutade utredningar, alternativt till att en motsvarande motion redan tidigare behandlats i utskottet.

Ibland händer det att det som motionärerna vill få genomfört redan har blivit genomfört innan motionerna hunnit behandlas av riksdagen. Så är fallet med motionen av mina centerkolleger Roger Tiefensee och Anders Åkesson, som i höstas motionerade om att alla riksdagsledamöter ska utrustas med pekplattor för att minska riksdagens pappersförbrukning. Redan vid årsskiftet hade riksdagsförvaltningen påbörjat utdelningen av pekplattor till alla riksdagsledamöter, så frågan hann bli inte bara utredd utan också genomförd innan motionen behandlades.

Jag vill också något kommentera den motion om registrering av lobbyister som ordföranden i vårt utskott, Peter Eriksson, har väckt och som nu har behandlats i konstitutionsutskottet, där vi avstyrker den.

Peter Eriksson och Mia Sydow Mölleby vill ha ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att ett register över lobbyister i Sveriges riksdag ska upprättas. Frågan utreddes och bedömdes redan av Demokratiberedningen år 2000 och har efter det varit uppe i flera olika sammanhang. Vi delar den bedömning som gjordes av Demokratiberedningen att en sådan registrering främst skulle gynna resursstarka organisationer och missgynna medborgargrupper och mer resurssvaga organisationer. Vi anser alltså fortfarande att de argumenten är hållbara och anser inte att det skulle vara någon större nytta med ett sådant lobbyistregister.

Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 179 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag vill bara kort säga att den reservation som vi har skrivit inte gäller något register över lobbyister, utan den gäller en utred-

ning om lobbyism i allmänhet, hur det påverkar demokratin och hur det fungerar i dag.

Anf. 180 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Herr talman! Men den motion som lämnades handlade om registrering av lobbyister.

Anf. 181 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Ja, men den handlade om en utredning och inte ett register. Det är den som vi vill bifalla och som vi har skrivit om i reservationen.

Anf. 182 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Herr talman! Ja, då konstaterar vi det.

Anf. 183 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Det skulle vara mig fullständigt främmande att betygsätta den här debatten. Men om någon har tv:n på i sitt arbetsrum eller till äventyrs i bostaden och tycker att det är möjligt att konstitutionsutskottet inte är fullt så blodfyllt som politiker kan vara i andra debatter, beror det på att det är en mängd motioner som ska hanteras på kort tid. De är dock inte oviktiga. Som alla talare, tror jag, har upprepat tidigare är de under beredning eller av sådant slag att vi fattar beslut i koncensus.

I den fråga, som handlar om riksdagens arbetsformer, som i många andra frågor som konstitutionsutskottet har att hantera, försöker vi fatta så breda beslut som möjligt, helst i enighet, därför att det är själva regelverket för politiken och riksdagens arbetssätt som vi reglerar i konstitutionsutskottet.

Det hindrar inte att jag något ska kommentera ett par motioner och reservationer från Sverigedemokraterna.

Det ligger nästan alltid någonting i en motion eller en reservation. Man kan inte avvisa den eftersom det många gånger är goda skäl bakom den. I det här fallet har Sverigedemokraterna tyckt att vi skulle kunna få sitta partivis. Man kan dra sig till minnes att man i Frankrike har det bekanta uttrycket att vara till vänster eller att vara till höger. Det kommer just från placeringen i det franska parlamentet, där de som satt till höger var de mer konservativa och resten av parlamentet fördelade sig utifrån det.

Om vi hade fasta placeringar skulle alla partier få placera sig i en höger-vänster-skala och skulle föra in det franska parlamentets ursprungliga metod. Det kunde vara roligt att veta var Sverigedemokraterna då skulle vilja sitta någonstans.

Men jag kan glädja Sverigedemokraterna med att säga att det går alldeles utmärkt att sitta partivis. Det är faktiskt redan genomfört. Den här motionen slår in en öppen dörr. Det går att sitta precis var vi vill, och det gör vi uppenbarligen. Jag lämnade en plats vilken jag inte vet vilket parti som egentligen har hand om. Vi som företräder regeringen sitter på ena sidan, och de som företräder oppositionen sitter på andra sidan. Det föll sig naturligt att sätta sig på det viset. Jag hade ingen kristdemokrat att sätta mig bredvid, men jag satte mig bland alliansvännerna. Utan att

underkänna oppositionens vänlighet föll det sig naturligt att göra så, eftersom vi har valt olika perspektiv på politiken och på att hantera reservationerna som vi har i dag.

Det enda tillfälle då vi sitter valkretsvis är när vi ska votera. Då sitter jag på Skånebänken tillsammans med andra invalda. Det betonar att när jag röstar företräder jag skåningarna, de som har valt in mig. Men annars är jag fri att sitta var jag vill.

Sverigedemokraterna har också påpekat att det vore vettigt om de fick vara med vid kvittningsförfarandet. Det är på det viset att det regleras genom överenskommelser och inte genom lagstiftning, allra minst grundlagen.

Det förekommer i reservationen och i motionen tanken att man skulle tvingas att vara i riksdagen i händelse av sjukdom. Det är inget tvång. Är man sjuk får man vara hemma. Det får konsekvenser. Men jag har varit med om att mitt parti har utfärdat kvittningsförbud. Då har de som varit utomlands varit nödgade att åka hit, och de som har varit sjuka har varit här med rejäl sjukdom i kroppen. Man får lösa det så gott man kan, för då gäller ingen kvittning utan bara en intern överenskommelse.

Jag vill tala om någonting som är lite mer positivt, och det är att vi har tillgodosett en motion väldigt långt.

Det motioneras om att vi ska ha alkoholfri representation i riksdagen. Konstitutionsutskottet har upprepade gånger gjort uttalanden om att vi får ha en mycket restriktiv alkoholkonsumtion i riksdagen. Vi vill också se den i statlig förvaltning, kommun, landsting och så vidare. Men i det som vi svarar för, riksdagen, framhåller vi på nytt vikten av en restriktiv alkoholkonsumtion vid representation inom riksdagen och av att det, i de fall alkohol serveras, alltid finns alkoholfria alternativ av god kvalitet. Och vår värderade talman har sett till att det också gör det.

Vid de senaste tillställningarna som riksdagen har anordnat har jag frågat personalen hur mycket, så där mellan tummen och pekfinger, alkoholfritt vin som har gått åt. Då kan de svara 10 procent. Det är inte så tokigt med tanke på att det är en väldigt restriktiv politik som innebär att man tar ett eller högst två glas vin. Men många väljer alltså att ta det alkoholfria vinet, och andra väljer vatten om de så önskar.

Vi är tacksamma för detta, herr talman, och tycker att Sveriges riksdag här går i täten och att denna praxis bör spridas över hela vårt land till statliga förvaltningar, kommuner och landsting.

Kanske det vore värt att säga någonting om Vänsterns motion om att sänka våra löner. Är det verkligen inte en god idé att sänka lönerna för alla riksdagsledamöter? Är det inte så att hungriga hundar jagar bäst? Vi kanske till och med kan fundera över hur mycket vi kan sänka lönerna och ändå ha det här huset fullt. Kan man sänka den till ett basbelopp skulle man kunna sänka den till ett halvt basbelopp och se om vi ändå får ledamöter som är motiverade. Till slut har vi ju de allra mest motiverade som själva står för lönen. Eller så är det inte en framkomlig väg.

Man kan i stället fundera över vad som behövs för att det absolut inte ska vara någon risk för att riksdagsledamöterna blir mutbara, att man sneglar efter hur man ska få kontakter och relationer så att man kan försörja sig vid sidan om under tiden man är i riksdagen eller efter att man har varit i riksdagen. Med en god betalning minimeras den risken.

Prot. 2012/13:97
24 april

*Riksdagens
arbetsformer m.m.*

Vi har precis samma tankesätt, att poliser, militärer och så vidare ska vara väl betalda just för att minska risken för korruption.

Det har varit konsensus om att vi ska skiljas från vårt eget lönesättande. Det är sant att de allra flesta yrkeskategorier försöker höja sina löner. Men riksdagsledamöterna ska stå utanför det och acceptera den lön som en oberoende nämnd fastslår. Nämnden har haft domares lön som riktmärke och försökt följa den något så när. Vi är lagstiftare, och de som tillämpar lagstiftningen, nämligen domarna, skulle kunna vara jämförbara i det ansvar och i den påverkan som de har på andra människor. Därför skulle man kunna säga att lönen följer domarnas. Jag tycker att det är ett gott sätt att resonera, inte mekaniskt men som ett riktmärke.

I övrigt, herr talman, håller jag naturligtvis med utskottet och yrkar bifall till förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 april.)

17 § Beslut om förlängd motionstid

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för proposition 2012/13:147 *Ny bibliotekslag* skulle förlängas till *onsdagen den 22 maj*.

18 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
EU-dokument
KOM(2013) 207 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG om redovisning av stora företags och koncerners icke-finansiella information och mångfaldspolitik

Motioner
med anledning av prop. 2012/13:129 Förbättrad konkurrens på lika villkor i kontantbranschen
2012/13:Sk12 av Thoralf Alfsson (SD)
2012/13:Sk13 av Jonas Eriksson och Mats Pertoft (MP)

med anledning av skr. 2012/13:113 Riksrevisionens rapport om statens insatser inom ambulansverksamheten
2012/13:So23 av Lena Hallengren m.fl. (S)

med anledning av skr. 2012/13:142 Riksrevisionens rapport om administration i strukturfondsprojekt
2012/13:N12 av Jennie Nilsson m.fl. (S)

Trafikutskottets betänkande
2012/13:TU11 Järnvägs- och kollektivtrafikfrågor

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 24 april

2012/13:388 Barnomsorg och delad vårdnad

av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)

till statsrådet Maria Arnholm (FP)

2012/13:389 Offentlig mat

av *Matilda Ernkrans* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2012/13:390 Samernas ställning som ursprungsbefolkning

av *Olle Larsson* (SD)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2012/13:391 Trängselskatten i Göteborg

av *Lars Johansson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:392 Effekten av bolagsskattesänkningen

av *Leif Jakobsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:393 Ekonomiska frizoner och avgiftsnedsättning

av *Leif Jakobsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 april

2012/13:461 Mobiltelefonins täckning

av *Marianne Berg* (V)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2012/13:462 Föreningsrätten och det ideella arbetet

av *Peter Johnsson* (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2012/13:463 Sveriges hållning vad gäller situationen i Burma/Myanmar

av *Maria Ferm* (MP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2012/13:464 Arbetsmiljö för bemanningsanställda

av *Kent Härstedt* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:465 Reglerna om sjukpenning

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2012/13:466 Avdrag för övriga utgifter
av *Leif Jakobsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 24 april

2012/13:436 Ersättning till barn omhändertagna i samhällsvård
av *Pyry Niemi* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2012/13:437 Distributionen av nätdroger

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2012/13:442 Bidrag till resurscentrum för kvinnor

av *Krister Örnfjäder* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2012/13:445 Vuxenutbildning som insats för nyanlända

av *Gunilla Svantorp* (S)

till statsrådet Maria Arnholtz (FP)

2012/13:446 Vuxenutbildning efter individers behov

av *Gunilla Svantorp* (S)

till statsrådet Maria Arnholtz (FP)

2012/13:447 Utredningen om förändringar i tvångsvården

av *Ann Arleklo* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2012/13:448 Hot mot ideell sektor

av *Hans Olsson* (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2012/13:449 Papperskvitton

av *Hans Olsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:450 Tyst godkännande

av *Hans Olsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:451 Skattebefrielse för höginblandade förnybara drivmedel

av *Stina Bergström* (MP)

till finansminister Anders Borg (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 8 §
anf. 29 (delvis),
av talmannen därefter till och med 11 § anf. 64 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 89 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 118 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 153 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet och näringsutskottet	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
6 § Förnyad bordläggning	2
7 § Utökad undervisningstid i matematik	3
Utbildningsutskottets betänkande 2012/13:UbU16	3
Anf. 1 JABAR AMIN (MP)	3
Anf. 2 YVONNE ANDERSSON (KD)	4
Anf. 3 KENT PERSSON (V)	6
Anf. 4 ADNAN DIBRANI (S)	6
(Beslut fattades under 13 §.)	7
8 § Prövning av nätkoncession	8
Näringsutskottets betänkande 2012/13:NU12	8
Anf. 5 INGEMAR NILSSON (S)	8
Anf. 6 LISE NORDIN (MP)	10
Anf. 7 ANNA HAGWALL (SD)	12
Anf. 8 KENT PERSSON (V)	13
Anf. 9 HELENA LINDAHL (C)	14
Anf. 10 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	17
Anf. 11 LISE NORDIN (MP) replik	20
Anf. 12 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	20
Anf. 13 LISE NORDIN (MP) replik	21
Anf. 14 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	21
Anf. 15 INGEMAR NILSSON (S) replik	22
Anf. 16 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	22
Anf. 17 INGEMAR NILSSON (S) replik	23
Anf. 18 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	23
Anf. 19 EVA FLYBORG (FP)	24
Anf. 20 KENT PERSSON (V) replik	26
Anf. 21 EVA FLYBORG (FP) replik	27
Anf. 22 KENT PERSSON (V) replik	27
Anf. 23 EVA FLYBORG (FP) replik	28
Anf. 24 LISE NORDIN (MP) replik	28
Anf. 25 EVA FLYBORG (FP) replik	29
Anf. 26 LISE NORDIN (MP) replik	29
Anf. 27 EVA FLYBORG (FP) replik	30
Anf. 28 MATS ODELL (KD)	31
Anf. 29 LISE NORDIN (MP) replik	32
Anf. 30 MATS ODELL (KD) replik	33
Anf. 31 LISE NORDIN (MP) replik	33
Anf. 32 MATS ODELL (KD) replik	34

(Beslut fattades under 13 §.).....	34	Prot. 2012/13:97
9 § Naturgasfrågor.....	34	24 april
Näringsutskottets betänkande 2012/13:NU16	34	
Anf. 33 ANNA HAGWALL (SD)	34	
(Beslut fattades under 13 §.).....	34	
10 § Granskning av handlingsplan för detaljhandeln och grönbok om otillbörliga affärsmetoder	35	
Näringsutskottets utlåtande 2012/13:NU20.....	35	
Anf. 34 BÖRJE VESTLUND (S).....	35	
Anf. 35 HANS ROTHENBERG (M)	36	
Anf. 36 BÖRJE VESTLUND (S) replik.....	37	
Anf. 37 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	37	
Anf. 38 BÖRJE VESTLUND (S) replik.....	38	
Anf. 39 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	38	
(Beslut fattades under 13 §.).....	39	
11 § Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.....	39	
Utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU15	39	
Anf. 40 CARIN RUNESON (S).....	39	
Anf. 41 BODIL CEBALLOS (MP).....	41	
Anf. 42 BJÖRN SÖDER (SD)	45	
Anf. 43 HANS LINDE (V).....	46	
Anf. 44 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	48	
Anf. 45 CARIN RUNESON (S) replik.....	51	
Anf. 46 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	51	
Anf. 47 CARIN RUNESON (S) replik.....	51	
Anf. 48 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	52	
Anf. 49 BODIL CEBALLOS (MP) replik	52	
Anf. 50 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	52	
Anf. 51 BODIL CEBALLOS (MP) replik	53	
Anf. 52 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	53	
Anf. 53 HANS LINDE (V) replik	53	
Anf. 54 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	54	
Anf. 55 HANS LINDE (V) replik	54	
Anf. 56 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik.....	55	
Anf. 57 ISMAIL KAMIL (FP).....	55	
Anf. 58 HANS LINDE (V) replik	56	
Anf. 59 ISMAIL KAMIL (FP) replik.....	57	
Anf. 60 HANS LINDE (V) replik	57	
Anf. 61 ISMAIL KAMIL (FP) replik.....	58	
Anf. 62 ABIR AL-SAHLANI (C).....	58	
Anf. 63 BODIL CEBALLOS (MP) replik	60	
Anf. 64 ABIR AL-SAHLANI (C) replik.....	61	

Anf. 65	BODIL CEBALLOS (MP) replik	62
Anf. 66	ABIR AL-SAHLANI (C) replik	62
Anf. 67	CARIN RUNESON (S) replik	63
Anf. 68	ABIR AL-SAHLANI (C) replik	63
Anf. 69	CARIN RUNESON (S) replik	63
Anf. 70	ABIR AL-SAHLANI (C) replik	64
Anf. 71	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	64
Anf. 72	OLLE THORELL (S)	67
Anf. 73	CHRISTIAN HOLM (M)	69
Anf. 74	ROBERT HALEF (KD).....	71
Anf. 75	DÉSIRÉE LILJEVALL (S).....	72
Anf. 76	ULRIK NILSSON (M)	73
Anf. 77	HANS LINDE (V) replik	75
Anf. 78	ULRIK NILSSON (M) replik	75
Anf. 79	HANS LINDE (V) replik	76
Anf. 80	ULRIK NILSSON (M) replik	76
	(Beslut fattades under 13 §.)	77
12 §	Arbetsrätt.....	77
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU8	77
Anf. 81	JOHAN ANDERSSON (S).....	77
Anf. 82	MEHMET KAPLAN (MP).....	80
Anf. 83	MATTIAS KARLSSON (SD)	82
Anf. 84	ALI ESBATI (V)	84
Anf. 85	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	88
Anf. 86	ALI ESBATI (V) replik	91
Anf. 87	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik.....	92
Anf. 88	ALI ESBATI (V) replik	92
Anf. 89	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik.....	93
Anf. 90	JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	93
Anf. 91	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik.....	94
Anf. 92	JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	94
Anf. 93	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik.....	95
Anf. 94	CHRISTER NYLANDER (FP)	95
Anf. 95	ALI ESBATI (V) replik	98
Anf. 96	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	98
Anf. 97	ALI ESBATI (V) replik	99
Anf. 98	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	99
Anf. 99	GÖRAN LINDELL (C)	100
Anf. 100	ANDREAS CARLSON (KD).....	101
Anf. 101	JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	103
Anf. 102	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	104
Anf. 103	JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	104
Anf. 104	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	105
Anf. 105	PATRIK BJÖRCK (S)	105
	(forts. 14 §).....	107
	Ajournering.....	107
	Återupptagna förhandlingar	107

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens**sammanträde 108**

UbU16 Utökad undervisningstid i matematik	108
NU12 Prövning av nätkoncession	109
NU16 Naturgasfrågor	111
NU20 Granskning av handlingsplan för detaljhandeln och grönbok om otillbörliga affärsmetoder	111
UU15 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik	111

14 § (forts. från 12 §) Arbetsrätt (forts. AU8) 113

Anf. 106 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	113
Anf. 107 PATRIK BJÖRCK (S) replik	114
Anf. 108 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	114
Anf. 109 PATRIK BJÖRCK (S) replik	115
Anf. 110 GÖRAN LINDELL (C) replik	115
Anf. 111 PATRIK BJÖRCK (S) replik	116
Anf. 112 GÖRAN LINDELL (C) replik	116
Anf. 113 PATRIK BJÖRCK (S) replik	117
Anf. 114 MATTIAS KARLSSON (SD) replik	117
Anf. 115 PATRIK BJÖRCK (S) replik	118
Anf. 116 MATTIAS KARLSSON (SD) replik	119
Anf. 117 PATRIK BJÖRCK (S) replik	119
(Beslut skulle fattas den 25 april.)	120

15 § Migration och asylpolitik 120

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU7	120
Anf. 118 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	120
Anf. 119 DAVID LÅNG (SD)	123
Anf. 120 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	127
Anf. 121 DAVID LÅNG (SD) replik	127
Anf. 122 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	128
Anf. 123 DAVID LÅNG (SD) replik	128
Anf. 124 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	128
Anf. 125 DAVID LÅNG (SD) replik	132
Anf. 126 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	132
Anf. 127 DAVID LÅNG (SD) replik	133
Anf. 128 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	133
Anf. 129 EVA LOHMAN (M)	134
Anf. 130 DAVID LÅNG (SD) replik	137
Anf. 131 EVA LOHMAN (M) replik	137
Anf. 132 DAVID LÅNG (SD) replik	137
Anf. 133 EVA LOHMAN (M) replik	138
Anf. 134 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	138
Anf. 135 EVA LOHMAN (M) replik	139
Anf. 136 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	139
Anf. 137 EVA LOHMAN (M) replik	139
Anf. 138 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	140
Anf. 139 EVA LOHMAN (M) replik	140
Anf. 140 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	141
Anf. 141 EVA LOHMAN (M) replik	141

Prot. 2012/13:97

24 april

Anf. 142	MARIA FERM (MP)	141
Anf. 143	DAVID LÅNG (SD) replik	143
Anf. 144	MARIA FERM (MP) replik	144
Anf. 145	DAVID LÅNG (SD) replik	144
Anf. 146	MARIA FERM (MP) replik	145
Anf. 147	HANS BACKMAN (FP)	145
Anf. 148	JOHAN HEDIN (C)	147
Anf. 149	DAVID LÅNG (SD) replik	151
Anf. 150	JOHAN HEDIN (C) replik	151
Anf. 151	DAVID LÅNG (SD) replik	152
Anf. 152	JOHAN HEDIN (C) replik	152
Anf. 153	EMMA HENRIKSSON (KD)	153
Anf. 154	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	154
Anf. 155	EMMA HENRIKSSON (KD) replik	155
Anf. 156	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	155
Anf. 157	EMMA HENRIKSSON (KD) replik	156
Anf. 158	EVA-LENA JANSSON (S)	156
Anf. 159	HANS BACKMAN (FP) replik	158
Anf. 160	EVA-LENA JANSSON (S) replik	159
Anf. 161	HANS BACKMAN (FP) replik	159
Anf. 162	EVA-LENA JANSSON (S) replik	160
Anf. 163	ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	160
Anf. 164	EVA-LENA JANSSON (S) replik	162
Anf. 165	ANN-BRITT ÅSEBOL (M) replik	162
Anf. 166	EVA-LENA JANSSON (S) replik	163
Anf. 167	ANN-BRITT ÅSEBOL (M) replik	163
Anf. 168	KARIN GRANBOM ELLISON (FP)	164
Anf. 169	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	166
Anf. 170	KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik	167
Anf. 171	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	167
Anf. 172	KARIN GRANBOM ELLISON (FP) replik	167
	(Beslut skulle fattas den 25 april.)	168
16 §	Riksdagens arbetsformer m.m.	168
	Konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU17	168
Anf. 173	PETER ERIKSSON (MP)	168
Anf. 174	JONAS ÅKERLUND (SD)	169
Anf. 175	MARIANNE BERG (V)	170
Anf. 176	LARS ELINDERSON (M)	171
Anf. 177	KARIN GRANBOM ELLISON (FP)	172
Anf. 178	PER-INGVAR JOHNSSON (C)	174
Anf. 179	PETER ERIKSSON (MP) replik	174
Anf. 180	PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik	175
Anf. 181	PETER ERIKSSON (MP) replik	175
Anf. 182	PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik	175
Anf. 183	TUVE SKÅNBERG (KD)	175
	(Beslut skulle fattas den 25 april.)	177
17 §	Beslut om förlängd motionstid	177
18 §	Bordläggning	177

19 § Anmälan om interpellationer.....	178	Prot. 2012/13:97
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	178	24 april
21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	179	
22 § Kammaren åtskildes kl. 20.30.....	180	

Tryck: Elanders, Vällingby 2013